QVINTI

HORATII FLACCI

POEMATA.

Scholijs siue Annotationibus, quæ
brevis Commentarij vice esse possint,
à IOANNE BOND illustrata.

Tertia Editio recognita, & à multis
mendis repurgata.

LONDINI,
Impensis *Thomæ Adams.*
1611.

QVINTI HORATII FLACCI POEMATA.

Scholijs siue Annotationibus, quæ brevis Commentarij vice esse possint, à IOANNE BOND illustrata.

Tertia Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI,
Impensis *Thomæ Adams.*
1611.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges præcipuè versari, studiumque ponere aut solent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre, hostilemque iniuriam propulsare possint: per hanc verò vt se & suos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profectò est iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non nisi necessariò reges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem cogun-tur ius suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulsâ, simul & iure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & prouidos, sapientes & iustos, communis salutis amantes & valdè studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt,

ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxerunt armatam, quàm vt ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia coniunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroës in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream: tu Princeps illuſtriſſime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia, & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarũ viam præeant, *Challinerum*, *Neutonum*, atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui conſilio, eloquentia, omniq́ue ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Iam verò in ijs Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quiq́ue ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi ſingulari beneuolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimiq́ue fecit: hunc, inquam, non vnum de multis, ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia refer-

refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Christiano maximè digoum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* in primis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinē, luxuriam, auaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæteraſque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi præguſtant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad Principis vitam spectantia; verumetiam quid deceat quoduis genus hominum, quid deceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quòd Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

rat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studiis iam optime progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certe id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam sydera vertice*. Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vsui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi viuam reddat imaginem Patris tui, Regi potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, iustitiam, clementiã, munificentiam, atque alios suauissimos mores veneramur & amamus; sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium tèrque quatèrque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abundè supérque esse possit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplecteré, hunc cole, hunc obserua, huius heroicas & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quò melius hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inspicias *Christianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque procerus, sic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & salutaribus artium maximarũ disci-

plinis

plinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cuius præſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm aliis de cauſis, tùm maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ mariſque potentiſſimos arctiſſimo Religionis, Affinitatis, & Amicitiæ vinculo, quaſi clauis trabalibus, coniunctos eſſe & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſeruet incolumem.

Celſitudinis tuæ omni officio
deuinctiſſimus

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis erudiendæ munus ſuſtinerem (quod ſaxum volui viginti annos & amplius) mihi ſemper in more poſitum fuit (candide Lector) Annotationes quaſdam ſeu ſcholia (ſi ſic magis appellare placeat) diſcipulis meis tradere, in eum finem, vt ſcriptis commiſſa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum eſt, vt amicorum aliquot cum hæc ſcholia in Horatium, neſcio quo caſu vidiſſent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Perſuaſerunt tandem, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta ſiniſtrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniuſti ſint rerum æſtimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentiſſimè dictum eſt, μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιον εἶναι, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν, facillimum eſſe alienum opus reprehendere, ſed non perinde facile aliquid ſimile aut præſtantius conficere. Agnoſco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præſtitiſſe. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phraſin, aut ſententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriiſſe, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moreſq; gẽtium, inuſitatas loquendi

loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego ſic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter verſatus, Horatium ipſum intelligat facillimè. Ita tamen vt ſingulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cũ quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, caſu, modo, tẽpore, & perſona conſonẽt & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ ſe ferent quandam ſpeciem orationis incongruæ, & ſenſus videbuntur expertes eſſe & vacuæ. Verùm, ſi eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & ſubſequente: certè Authoris ſenſum tibi manifeſtum reddent & valdè perſpicuum, qui ſolus eſt ſcopus & finis vnicus meorum laborum. Boni conſule Lector humaniſſime: ſic animos dabis maiora aggrediendi, ſi Deus largiorem huius vitæ vſuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouiſti rectius iſtis,
Candidus imperti; ſi non, his vtere mecum.

Poſtremò hoc à te peto, vt errata (quæ non ſunt pauca) per incuriam in imprimendo commiſſa mihi ne des vitio, ſed operis. Iterum vale

Auguſti 7. 1606.

Tui commodi ſtudioſus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi exercitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetratâ, scriptum quæstorium comparauit: Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Tuum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum tecum cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subiecí *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris, quoniam id visum mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset.* Et rursus, *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀντιπερπερεύεσθαι μέλλομεν.* Præterea, sæpe enm, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit, Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed vt Vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum

eumque

eúmque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Ipsatum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An veretis, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam cuius initium est,

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem breuitatem, quantuluscunque est, bonus consulo. Veteri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint, quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque lucebis in sextariolo scriba, quum circuitu voluminis tui* σὺ κυδίζῃ *sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domúsque ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est vi. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nouum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetâ
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamq; potes pueris, & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyriej affectat.

MÆCENAS,[1] atauis edite regibus,
O &[2] præsidium & dulcé decus meum:
[3] Sunt quos[4] curriculo pulueren Olympicum
Collegisse iuuat: [5]metaque[6] feruidis
Euitata rotis,[7] palmáque nobilis
Terrarum Dominos[8] euehit ad Deos.
[9] Hunc si[10] mobilium turba Quiritium
Certat[11] tergeminis[12] tollere honoribus;
[13] Illum,[14] si proprio condidit horreo
Quicquid de[15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios[16] findere sarculo
Agros,[17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas, vt trabe[18] Cypria
[19] Myrtoum[20] pauidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icariis fluctibus[22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] Quassas,[24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus prognate cui Menodorus patre, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum init auunculo.
2 Tutela vel propugnaculum meæ & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus conciuari solebat puluis quo cursentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) circa quem curritur.
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Diis æquiparat.
9 Hunc I. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, Ædilitate maiore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si satis sit diues & copiosas aratos. 15 Quicquid colligitur ex agris seralibus, cuiusmodi sunt in Lybia regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rustri. Græc. Τὸ σκαλίσαι appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamuis regias opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Nunc extrahibus Cypriis compactis, pro quamis naue. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ amiga sic nomiatum. 20 Propter naufragij metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icariis. 22 Qui flat ab occasu hyberno. 23 Naues lassatas. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.

26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.

27 Frangere diem intermittendo laborem pabulóque corpus reficiendo.

28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & consulis idonea.

29 Omnis fons in origine sacer est, sæpiùs murmure somnos allicit.

30 Livius equitem ait & incursum, mihi pedibus & directa.

31 Propter silvarum incertum.

32 Sub pede frigido.

33 Contegit delicate.

34 Nisi ait cervus

35 Seu rupit teretes

36 Marsius aper plagas.

37 Ederæ præmia frontium

38 In saltando celere.

39 Me eligunt sacrum ut propter excellentiam a vulgo segregor.

40 Si. i. quia sic placet Musis, quarum favore hoc beneficio conferentes sum.

41 Una ex Musis cæque iucunda.

42 Musarum chorea, qui honestandi facultas adscribitur

43 Quale barbiton Sapphò & Alcæus egregii Poetæ fidibus sub ecendere solebant.

44 Si me (ò Mecœnas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad sydera usque exaltat. Idémque digito attingam, id est tortonatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in cœtibus omnium, resplendens vt sidus inter homines.

25 *Est qui nec veteris pocula* 26 *Massici,*
Nec partem solido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *sacræ:*
Multos castra iuvant, & 30 *lituo tubæ*
Permistus sonitus, bellaq́, matribus
31 *Detestata. Manet sub* 32 *Ioue frigido*
Venator, 33 *teneræ coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua 34 *fidelibus,*
35 *Seu rupit teretes* 36 *Marsius aper plagas.*
Me doctarum 37 *ederæ præmia frontium*
Dys miscent superis: me gelidum nemus,
Nymphárumq́, 38 *leues cum Satyris Chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *si neque tibias*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode 11.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

2 Grandinis fortè deorum, vt à Ioue ita prouenientis.

3 Iupiter.

3 Fulmine ex igne subtexto.

4 Qui Capitolium vel Templa deorum quam latissimè prospiciens, Romam terruit, id est, cives vrbemque simul fecit.

IAm satis terris nivis, atque 1 *diræ*
Grandinis misit 2 *Pater: &* 3 *rubente*
Dextra sacras 4 *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[1] *Sæculum Pyrrhæ, noua monstra*[6] *questæ,*
Omne quum[7] *Proteus pecus egit altos*
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit[8] *vlmo,*
Nota quæ sedes fuerat[9] *columbis:*
Et[10] *superiecto pauidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus[11] *flauum Tiberim, retortis*
[12] *Littore Etrusco violenter vndis,*
Ire deiectum[13] *monumenta regis,*
Templaq́;[14] *Vestæ:*
[15] *Iliæ dum se nimium*[16] *querenti*
[17] *Iactat vltorem:*[18] *vagus,&*[19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Ioue non probante)*[21] *V-*
xorius amnis.
[22] *Audiet ciues acuisse ferrum,*
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas,[23] *vitio parentum*
Rara iuuentus.
[24] *Quem vocet diuûm populus ruentis*
Imperi[25] *rebus?*[26] *prece qua fatigent*
Virgines sanctæ minùs audientem
[27] *Carmina Vestam?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros[29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

1 Ne tempus eluuionis rediret, cum Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere relicti, Parnassum montem conscenderint, ibiyt se totos ab aquarum vi conseruarent.
6 Quæ de admirabilibus monstris quere latur.
7 Quum Proteus phocarum passer & custos, pecus, id est vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram electo.
11 Tiberim turbidum & aceum colore fluuium.
12 Vndis repulsis à Littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari in quod Tiberis influit.
13 Xerxem Numa Pompilij.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci cultos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Ilia Romuli matri, Tiberis vxori. ab qua Iulius Cæsar ortũ habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti vrbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri vestri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs. ideóque rari audient ciues in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent melius, id est, iustius perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati finitimi vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicationum. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes. id est, nemus defendi sceleri, quod parricidæ Romani in occidendo Cæsare 29 Habens humeros candentes nube amicta. 30 Vates, qui præsentia futura.

Sine

Siue tu mauis, [31] *Erycina ridens,*
Quam Iocus circumuolat, & Cupido:
Siue neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] *leues,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem:
Siue [38] *mutata* [39] *iuuenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41] *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diuque*
Lætus interfis populo [43] *Quirini:*
Neue te [44] *nostris vitijs iniquum*
[45] *Ocyor aura*
Tollat. [46] *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31. Venus, sic dicta a monte Eryce: vbi religiosissimè colebatur.
33. Circa quam Iocus volat.
33. Genus (per oculis tuis reiectis (ô Mars) qui operis ferre negligis.
34. Mars pater Romuli qui Romam condidit.
35. Bellis, quæ sunt Martis lusi & oblectamenta.
36. Galeæ expelitæ
37. Virilis & truculentus, qualis erat Martium vultus.
38. Mutata figura in formam Angeli.
39. Augustum, cui species adsimulatur.
40. Repræsentes.
41. Qui patiens te vocari Cæsaris vltorem. Ouid. Fast. Side diuidas, Idem, alate Maiæ, patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum mortali figura. 42 Vitam suo in cœlum redeas, & diu vivas in terris. 43 Romuli, pro Po. Romano. 44 Nostris contractibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum e conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Et equo pugnare. 50 Qui quo modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque diu immortalis maneas.

Ode XXI.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

Sic te, [2] *diua potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1. Ouidius. O nauis non debes finibus Attidis Virgilium tibi creditum, spectare sic te regat Saluator Ventris Iudus Adriæ finibus Atheniensibus tam salutem, quam animam reddi tam tuæ fidei committimus. 2 Venus dominæ Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores.

Ven-

Ventorumq́, regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapyga:*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt. [21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætheria domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *noua febrium*

4 AEolus.

5 Alijs ventis vinctis & in vrne inclusis, quæ machinati sunt ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.

6 Ventum ex Apulia flantem, sit vtilem, qui ex Italia in Græciam hauigant.

7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.

8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.

9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.

10 Colluctantem cum Aquilonibus.

11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, nonas admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.

12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

13 Quod gressu mortis timuit? ad quem quasi gradibus imus. 14 Absque lachrymis. 15 Certe pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulminis ictu, vnde inde nomen, propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia dissociauit terras à mari, si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat à terris seiungi propter salutem hominum, aliorumque animantium quæ vsui humano inseruiendo terra gignit & nutrit. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Forte. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Insanitas morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq́, prius [29] *tarda neceſſitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum eſt.*
[34] *Cœlum ipſum petimus* [35] *ſtultitiâ: neque*
Per noſtrum patimur [36] *ſcelus*
Iracunda Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Neceſſitas mortis prius tardâ & maturâ ſenectâ veniſtis celerauit gradum & citius aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium eſt volare.
32 Hercules per vim deſcendit ad inferos, vt inde triceipitem Cerberum ad ſuperos protraheret.
33 Difficile eſt. 34 Cœlum ipſum affectamus, vt olim Gigantes & Phaëton.
35 Per ſtultitiam, vnde noſtra vitia enaſcuntur.
36 Per noſtram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus ſumit in manus vt improbos examinet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris deſcripta, & communi morlendi conſuetudine propoſita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuoſam Sextium hortatur.

1 Veris adueſtu tumeſcit & relaxatur terra quæ ſuerat hyemis ſtrigore vincta & aſtricta.
2 Hyems mordax & aſpera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicißitudo poſt aſperam hyemem grata eſt.
4 Zephiri, qui vere tempeſtates hanc incipiũt.

[1] *Soluitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Fauoni:*
[5] *Trahuntq́ ſiccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neque [7] *iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq́, Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:* [13] *dum graues Cyclopĩ*
Vulcanus ardens [14] *urit officinas.*

5 Trahunt in mare ad assignandum naues siccas: atque ideo siccas quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus, & Instrumenta quæ maximas habent vtilitates ad moles hoc loco mouendas. 7 vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera Insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam concha marina. 10 Venus dux chori: iam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem. 12 Aglaia, Euphrosyne, Thalia. 13 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerosè saltantes. 13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & ministerio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vrit, sed Poeta verisimilia ingis ardorem exprimit quo metalla liquescunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi[15] *nitidũ caput* [16]*impedire myrto*
Aut flore,[17] *terræ quem ferunt solutæ.*
[18]*Nunc & in vmbrosis*[19] *Fauno decet*[20] *immolare lucis,*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
[21]*PALLIDA mors* [22] *æquo pulsat pede pauperũ* [23] *tabernas,*
Regumq; turres. ô beate Sexti,
[24] *Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,*[26] *fabulæq; manes,*
Et domus[27] *exilis Plutonia.* [28] *quò simul meàris,*
[29] *Non erit vlla magna vini sortiere*[30] *talis,*
Nec tenerum[31] *Lycidam mirabere,*[32] *quo calet iuuentus*
Nunc omnis, &[33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vngentes splendescent.
16 Coronare caput serto ex myrto, aut alijs floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant constrictæ.
18 Anno iam expleto, *scil.* vepis tempore.
19 Fauno rusticorũ Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum cædit pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam spetare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt nec possint circumscribi. 28 Ad quam domum funal ac migraderis. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] *QVis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis vrget odoribus,*
Grato Pyrrha sub[3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5] *Simplex munditijs? heu quoties*[6] *fidem*
Mutatosq;[7] *Deos flebit, & aspera*
[9] *Nigris*[10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis vrget, id est, ardè amplectitur?
2 Delibutus vnguentis quæ odores effundunt.
3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt allenos oculos in se pudenda ingererent, aliquando præstabant impudice ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habet religatos vt ei placeant. 5 Simplex mundities contenta absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in breuitatem & periodiam mutata. 7 Venerem consuis pellicibus, *scil.* Gratijs, ritu, loco, & alijs aliisque huiusmodi quæ tales amores comitari, facileq; iuuari solent. 8 Allegoria est ducta à maris ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à venti agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est seua & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *auræ*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talē in Pyrrha meretricū amorem non experto.
12 Te pulchrā & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis.
14 Inconstantię muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris.
16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta á naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam in qua naufragij casus depingebantur.
17 Quam vouī mediis in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis.
18 Neptuno imperium maris obtinenti.
19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & amoribus describendis aptus est & idoneus.

Scribēris [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mœonij carminis alite,
[2] *Quamrem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ [3] *stomachum,* [4] *cedere nescy,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbelliſq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scriberis à Vario, Mœonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta (ita enim populo placebat Mœonio, id est, Homerico: quia etiam Homerus, aut ex Mœonia, aut Mœonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari nescit.
5 Nauigationes longas fabuloli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est δίτλαξ.
6 Sæuam propter varia homicidia in eādem familiā perpetrata. Nam pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Ægysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa.
7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia.
8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica, quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas, me vetat deterere, id est, diminuere neque extenuare tuas & Cæsaris laudes.
9 Ingenij mei tenuitate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydidem [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, siue quid vrimur,*
Non præter solitum leues. [16]

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quę dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, puluere Troico squallidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æqualem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandum sectos habeant, ne forte pugna fit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quòd sumus vacui, id est, valdè otiosi, siue quid vrimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus est Plancus, quem
1 ad diluendas vino curas cohortatur.

LAudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus est, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum quæ sunt in eadem Insula, aut clarum, i. præclarum portibus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. aut clarum, i. semper illustratum radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnę Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio, hinc Aegæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bœotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compressa. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculi. 7 Loca amœnissima in Thessalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas, Mineruæ insulatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Prorsum Oliuæ coróna re enim à folia vndique, i. circa circa decussa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Vndique decerpta fronti præponere Oliuam*, vt sit sensus: Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere, quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Larissæ* [17] *percussit campus opimæ,*
Quàm [18] *domus Albuneæ resonantis,*
[19] *Et præceps Anio,* [20] *& Tiburni lucus, & uda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
[22] *Albus ut* [23] *obscuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero:* [25] *seu te fulgentia* [26] *signis*
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] *Salamina patremq;*
[28] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxisse corona,*
Sic tristes affatus amicas:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô socij comitesque.
Nil desperandum Teucro duce, & [32] *auspice Teucro,*
[33] *Certus enim promisit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure noua Salaminа futuram.*
O fortes [35] *peioráque passi*
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob seueram disciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati usque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemuerint quidē.
16 Larissa est vrbs in Thessalia à qua & Achilles Larissæus dictus est.
17 Permouit, afficit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vni cum fonte consecratum.
19 Plurimo Anio de cælo populo multam aquam deorsum effundens.
20 Tiburnus primus Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diuersorum riuis irrigua.
22 Notus ferenus.
23 Cælo cali giuoso
24 Vino suaui.
25 Siue militia, siue domi sis orta.
26 Aquila, Draconi, aliisque id genus signis militaribus.
27 Cinxerem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem.
28 Quùm fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, pro vino. 30 Corona ex frondibus populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mendax. 34 Promisit dixit sors Salaminam, quarum altera nunc est in Attica, ultima ego & vos condemus in Cypro. 35 O passi grauiora! Virgil. 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

Lydia die, per omnes
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

7 Mœnalis delectabilis non vulgaris forma.
2 Immanem mollem. 3 Dum tui amore captus est.

[2] Perdere?

[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] campum, [6] patiens pulueris atque solis?
Cur neque [7] militaris
Inter æquales equites, [8] Gallica nec [9] lupatis
[10] Temperet ora frænis?
Cur timet flauum Tiberim [11] tangere? [12] cur oliuam
Sanguine [13] viperino
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat [14] armis
Brachia: sæpe [15] disco,
[16] Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.
[17] Quid latet? vt marinæ
[18] Filium dicunt Thetidis [19] sub lacrymosa Troiæ
Funera; [20] ne virilis
Cultus in cædem & [21] Lycias proriperet cateruas.

4 Eius bona obligurire & corporis vires frangere.
5 Campum Martiũ, cur oderit?
6 Quum possit pati pulueres & solem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Ferreis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus.
10 Moderetur & sibi parere doceat.
11 Tiberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctatui vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine venenoso. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expeditè emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

VIdes vt alta [1] stet niue candidum
[2] Soracte: nec iam sustineant [3] onus
Syluæ [4] laborantes: geluq́,
Flumina [5] constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
[6] Largè reponens: atque [7] benignius
Deprme quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, *vel* e longinquo appareat nine plenum.
2 Mons in Falisiis, quem hodie appellant montem Dini Syluestri, eò quod in eiusdem montis spelunca ad plurimum temporis se continuisse dicitur.

3 Nimis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt superne. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largius quàm solebas propè de diota Sabina vinum quadrimum, quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
Permitte diuis cætera: qui [10] *simul*
Strauêre ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesq; [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq; direptum lacertis,*
Aut digito male pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadragenta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac. i. postea quam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in æstu feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas.
14 *Vulgo* Quæ lucro deputa.
15 Dum pues et adolescens innocuus.
16 Choreæ dicitur à choro, vbi simulis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi inest & adhuc virilitis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem.
20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leui & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te visa pentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescentis humanitus. Ridet enim puella se diu quæratur, sed vt se ipsa prodat. 23 Asmilla vi auulsa ex lacertis, aut annulus à digito male, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode X.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, à maxima in furando callidirate, atque ab ijs, quibus fungitur, muneribus.

MErcuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formasti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *palestræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominum primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformasti. 5 Quasi cautus. 6 Palestra Græci exercebantur ad robustam corporis valetudinem.

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuncium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso,
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Thessalosque ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaq; [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furta occultandum, quod iocum risumque concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ac cæptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus, ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysijs. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Diis superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dij dederint, Leuconoë: nec [3] Babylonios
Tentaris numeros, [4] vt melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spatio breui
Spem longam reseces dum loquimur, fugerit inuida
Ætas: [8] carpe diem, [9] quàm minimùm credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam inuenisse dicuntur.
4 Vt sapias melius pati, quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. Aut, vt vina percolas: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quam breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere diu præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

QVem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cuius [4] recinet iocosa
Nomen [5] imago,
Aut in vmbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidóue in [8] Hæmo?
Vnde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ,
[10] Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresq; ventos,
[11] Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisq; mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Vnde nil [17] maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
[19] Proximos illi tamen occupauit
[20] Pallas honores.
Prælijs [21] audax, neque te silebo
Liber, & sæuis inimica [22] virgo
Belluis: nec te metuende [23] certa
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] Alciden, [25] puerosque Ledæ,
[26] Hunc equis, [27] illum superare pugnis

2 O Clio, quem virum foetâ aut heroa semideum sustinies celebrandum.
3 Tibia acriter sonante.
4 Vox ex nouem Musis.
5 Echo, vocis imago, quæ veluti laudes respondet.
6 Helicon est mons Boeotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconiades.
7 Monte Astacidis.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea fonorum & secundum Poetas (Calliopes & Apollinis filium) sylua sequutæ sunt temerè, i. avtoscheδiως, sua sponte & confuse.
10 Musica.
11 Et adeò blandè vt quocunque voluerit posit ducere querens aurium, i. sensus audiendi præditas.
12 Cithara canora.
13 Quid potius dicam quàm solitus & ab omnibus decantatas laudes patruitas Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme.
16 A quo Deo.
17 Quia Deus est optimus Maximus.
18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum.
19 Pallas proxima est Ioui, sed longo intervallo proxima.
20 Minerua non è matre concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia.
21 Bacchus, ad prælia fortiter ruens. Alijs Liber quòd animum curis liberat.
22 Diana venatrix.
23 Adeò certa est & inevitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat quod petit.
24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium.
25 Filios Ledæ.
26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum.
27 Et Pollucem pugnis pedestri insignem.

Nobilem:

Nobilem: [28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Concidunt venti:* [31] *fugiúntque nubes:*
Et [32] *minax (quòd sic* [33] *voluere) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquini [37] *fasces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæq́, magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabriciumq́,*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Vtilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &* [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor æuo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis humor ex nive gelâue in aquâ resoluta.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quieiscit, quæ vento intumuerat.
33 Filij Ledæ, Castor & Pollux sic voluêre.
34 Romę conditorē
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex, regnum armis parratum, Religione, Iustitia & bonis moribus stabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinij prisci non Tarquinij superbi, cōmemoratu cerū indigni propter Lucretię cōsuptionē
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primum ante Reges, postea ante Consules ad populi terorem portabant.

38 Catonis Vticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret. vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses setosis palpebris illigatum in machina perpetuis vigilijs necauerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in republ. administranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum octodraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Libens vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem de cuius abstinentia, continentia, seueritate, aliisque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est vito bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quam possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis maioribus sibi relictus, 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum decerat. 53 Occultè veluti arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus est & occisus. 55 Stellacrinita quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subuolans. 56 Inter stellas. 57 Iupiter.

Cæsaris

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto Dominus triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata iusta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.

59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris

60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto imperio Romano,

61 Seu fabegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia, apud quos altissimę sunt arbores, quæ non solum folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus. id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor. id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitrua fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis,

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quam lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Risalis filii.
2 Ceruicem pulchram laudat & oſc.
3 Brachia flexibilia, cerę similia.
4 Interiectio est, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facilè sedari non potest.
6 Cholerā, qui incalescente in iram inflagimus.
7 Turgescit Cystis fellis sedes ori amoena, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam a mentes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est. 10 Lachryma doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam, & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quam languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero, i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
FOELICES ter & ampliùs
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuulsus querimonijs
Suprema citiùs soluet amor die.

22 Quæ oscula Venus quinta parte suæ suauitatis, i. concubitu replent. Quinque etenim sunt partes amoris. Aspectus, colloquium, tactus, osculum, concubitus.

23 Tèrque quaterque. 24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs, i. litibus & rixis soluet vltima die citius, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus. o quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides vt
Nudum remigio latus?
Et malus celeri saucius Africo,
Antemnæq; gemant? ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? non tibi sunt integra lintea,
Non dij, quos iterum pressa voces malo.
Quamuis Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
Iactes & genus & nomen inutile.
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit tu, nisi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curaq; non leuis,

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quàm male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs, i. vt Respublica destituta est militibus.
7 Malus arbor est, cui velum annectitur, ponitur hìc allegoricè pro Aegyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i grauibello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli nerui.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempestatem.

13 Integra vela, i integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux, seu quiuis alius Deus, quod erat Nauis Insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano tu oppressa inuoces. 19 In Ponto magna est arborum copia vnde naues fiunt. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorietis. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ sed roboris & ornamentis fidunt nautæ: sic milites non in generis splendore sed armis & exercitu spè collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis, i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium induxerat. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis.

Inter-

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt fugias pericloru[m] sagittas quibus te facilè extricare non possis. 26 Cycladæ sunt Insulæ in mari Ionio, numero 35. sic appellatæ, quòd in cycli formam disponuntur.

Interfusa [24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIAE. Ode XV.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerit.
4 Otio molestо compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quàm non flare.
5 Fata luctuosa non solum Paridi sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius à mendacio alieno.
7 O Pari, tu quidem malis auspicijs ad domum patrem[que] ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iuratis ne portas vllis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent eadi
11 Doleris est. 12 Labor bellicus. 13 Quæ vas strages commoues Troianæ genti? quæ olim dicta est Dardane à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1977. 14 Scutum Palladis. 15 Paterem belli. 16 Frustra. Nam Venus cùm non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mitiore ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem cuiberam canes, vt nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò voce, modò lyræ sono vtuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ dissolutionem. 22 Sagittas Cretenses est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugacius eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vagantis dilutos, puluere deturpabis, i. serò tandem trahêris mortem.

PAstor quum traheret per freta nauibus
[1] *Idæis Helenam* [2] *perfidus hospitam,*
[3] *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, vt caneret [4] *fera*
[5] *Nereus fata.* [6] *Mala ducis aui domum,*
Quam multo repetet Græcia milite,
[7] *Coniurata tuus* [8] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[9] *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
[10] *Sudor: quanta moues* [11] *funera Dardanæ*
Genti! iam galeam Pallas & [12] *ægida*
Curriúsque & [13] *rabiem parat.*
[14] *Nequicquam, Veneris præsidio* [15] *ferox*
[16] *Pectes cæsariem: grataque feminis*
[17] *Imbelli citharæ carmina* [18] *diuides.*
Nequicquam Thalamo [19] *graues*
Hastas, & calami spicula [20] *Cnosij*
Vitabis, [21] *strepitumque, & celerem* [22] *sequi*
Aiacem: tamen heu [23] *serus adulteros*
Crines puluere collines.

10 Dissoluere tuas illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum.

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Neſtora reſpicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucerque, &* [30] *Sthenelus,* [31] *ſciens*
Pugnæ: ſiue opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger: [32] *Merionem quoque*
Noſces. ecce fierit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, ceruus vti vallis in altera*
Viſum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matroniſq; Phrygum claſſis Achillei.
[39] *Poſt certas hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyſſem Laertis filium.
27 A Pylo vrbe Neſtor denominatur Pylius.
28 Inſe equentem.
29 Teucer cui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano ſe abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptiſſimus moderator.
32 Vide ſupra Od. 6
33 Diomedes patre ſuo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxurioſus fugies, ſic vt ceruus fugit lupum viſum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore docitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriosè iactaueras. 37 Iracunda claſſis Achillei (propter ereptam ſibi Briſeida) proferet diem Ilio matroniſque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id eſt, bellum Troianum producet & retardabit. 39 Poſt annos nonem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus. nam Achaia eſt pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læſerat: culpámque transfert in iram, cuius vim indomitam deſcribit.

O Matre pulchrâ filia[1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminoſis cunque voles modum*
Pones Iambis:[3] *ſiue flamma,*
Siue marì libet[4] *Adriano.*
Non[5] *Dindymene,*[6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum. I. quemcunque voles rationem tu præſcribes ad mordaces Iambos meos vbolendos quos in te ſtripſi. 3 Siue iambos exurere voles, ſiue in mare deijcere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo ſacra ſibi per Corybantes inſtituit. 6 Non ex adytis, locis templi ſactis & ſecretis, ad quæ nulli niſi ſacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem sacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *aquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Tristes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipse [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *undique*
Desectam [17] *& insani Leonis*
Vim [18] *stomacho apposuisse nostro.*
Iræ [19] *Thyesten exitio graui*
Stravere: & altis vrbibus [21] *vltimæ*
Stetere causæ cur perirent
Funditus, imprimeretq; muris
Hostile [22] *aratrum exercitus* [23] *insolens.*
Compesce mentem. [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Misit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quero tristia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrijs, [31] *animumq; reddas.*

7 Apollo qui in dijs oraculis mentem sacerdotis in tolit, l. quatit, mouet, cogit.

8 Non quod sed vehementius ira animos hominum commouet, quam C. beli, Apollo aut Liber concutit mentem sacerdotum.

9 Tympana acuta sonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulsu & cornuum cantu locis vagitum celebrant Saturnium.

11 Noricus pro quouis caelo. In Norica enim regione plerique nunc deplorant [illegible]

12 Neptunus pro quouis caelo.

13 Hinc & Cyprius dictus, propter singularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum verò ex particulis diuersarum rerum undique delectis illi indidisse. Nam à Leone irascendi, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, & ab aliys aliud nanctum est. 14 Primo hominem ex limo efformato.

15 Humidissimo compositus, quòd in bestijs fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset.

16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum mouere, pro iracundum fieri, & stomachari, pro irasci. 19 Thyestis suos filios fratri Atreo epulandos apponendo, eò quòd Thyestes cum Atrei vxore concubuisset. 20 Deiecere de statu. 21 Extremæ fuerunt causæ vsque ad euersionem. 22 Vbi tum esse desinit, cum in ea aratrum sit circumductum: quæ res etiam potissimi in condendis vrbibus vtebantur. *Interea Albanas vrbem deposuit aratro, Virgil.* 23 Exercitus superbus, quia victoriæ nature insolens est & superbo. 24 Comprime te ipsum, nec me inuitare quem pœnitet iræ. 25 Excusat se Horatius conferens hæc carmina in adolescentiæ feruorem. 26 Ira est ebullitio sanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc studeo mitia persequi, tristia relinquere. 29 Ei conditione vt fias mihi amica. 30 Recantatis conuicijs atque maledictis, quibus me etiam me lacessisti. 31 Atque ea conditione vt me in spem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

1 VElox amœnum sæpè 2 Lucretilem
3 Mutat Lycæo Faunus: & igneam
4 Defendit æstatem capellis
Vsque meis, 5 pluuiosq; ventos.
6 Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thymа 7 deuiæ
8 Olentis uxores mariti:
Nec uirides metuunt colubros,
Nec Martiales 9 hædilia lupos:
10 Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & 11 Vsticæ cubantis
12 Leuia 13 personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et 14 Musa cordi est. 15 hinc tibi copia
Manabit ad plenum 16 benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic 17 in reducta valle, 18 caniculæ
Vitabis æstus: & fide 19 Theia
20 Dices laborantes 21 in uno
Penelopen 22 vitreamq; Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Capsinos pedes habet Faunus velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum seruidum à meis capellis vsque, i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deuiæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos &c.
8 Formosi capri, qui à Virgilio dicuntur, vir gregis hirsutus.
9 Nec hoedorum fabula seu gregem metuunt lupos mar-

tiales, id est, lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dulce est uirtute frui in hoste requirit Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propositum est cuique vtcunque malit à monte Lucretili. 11 Vstica mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa leuigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Et hoc meo agro, opulenta ruris honorum copia, i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt uari successus.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Achelоo in speciem tauri mutato congressus ei detraxit, quæ significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Et Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus lyricis quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum vena sicerarum dulcissima. 22 Circen pocula & pellucidam instar vitri.

23 Vlc bibet pocula vini Lesbij innocentis, i. non onerantis caput propter temulentiam.

24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.

25 Committebat prælia Bacchus Semeles filius.

23 Duces sub vmbra: 24 nec Semeleius
Cum Marte 25 co[illegible] Thyoneus
Prælia: nec metu[illegible]num
26 Suspecta Cyrum, 27 ne malè dispari
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem 28 coronam
Crinibus, 29 immeritamq; vestem.

26 Nec tu à Cyro suspecta & obseruata quòd alium ames, metues enim, fuit Cyrus Horatij rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne sceleratè tibi imbecillieri petulantes manus injiciat. 28 Coronam è floribus, cuiusmodi in conuiuijs vtebantur antiquì. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustum immoderatè furorem concitat.

2 Vite Baccho consecrata.

2 Potiùs plantemus.

3 Fundum bene excultum, vel mitem vnà efficientem.

4 De quo vide supra Od. 7.

5 Catillus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur sua vtitur licentia, ponens fratrem pro fratre.

NVllam Vare 1 sacra vite 2 priùs severis arborem
Circa 3 mite solum 4 Tiburis, & mœnia 5 Catili.
6 Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
7 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
8 Quis post vina grauem militiam aut paupertè crepat?
9 Quis non te potiùs, Bacche pater, teq; decens Venus?
At 10 ne quis 11 modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum 12 Lapithis rixa 13 super mero
14 Debellata: monet 15 Sithoniis non levis Euius:
16 Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt 17 avidi. non ego tę 18 candide Bassareu

6 Ita qui sobrij sunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id est commonstrat vel quæritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potiùs & Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vinū moderatè bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quòd Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus æquo poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non leuis. I. ingens Bacchus, dictus Euius à voce bacchantium suâ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Bassareus ab appellatus à vestis genere quæ Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

Invitum

19 Inuitum quatiam nec variis obsita frondibus
20 Sub diuum rapiam. 21 saeuum Berecynthio
Cornu tympana, 22 quæ subigit cæcus 23 amor sui,
Et tollens 24 vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides 25 prodiga, perlucidior vitro.

19 Tunc hamiones bibunt Baccho inuito, quum bibent vsque ad ebrietatem.
20 Nec diuulgabo arcana tua multis pampinis operta, id est, non proferam in

lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur, tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem. 23 Φιλαυτίαν, arrogantia, & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro, id est, sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis, omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode XIX.

Se illius amore vri.

1 Mater sæua Cupidinum,
2 Thebanæque iubet me Semeles 3 puer
Et lasciua 4 licentia
5 Finitis animum reddere amoribus.
6 Vrit me Glyceræ nitor
7 Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata 8 protervitas
Et vultus nimium lubricus aspici.
In me 10 tota ruens Venus
11 Cyprum deseruit: nec patitur 12 Scythas
Et 13 versis animosum equis
Parthum dicere, 14 nec quæ nil attinent.
15 Hic viuum mihi cespitem, hic
16 Verbenas pueri ponite, thuraque,

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in lasciuiam semper resoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo quod in Insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatoribus quam obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu nam veloti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeo certe est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere.
15 Ad Venerem placandam vt facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est, ô serui ponite & parate mihi cespitem viuum i. viridem (cuius herba adhuc viridis est) vt super eam Veneri faciscem. Nota quòd in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtineat. 16 Herbas sacras.

17 Duorum anno-rum. 17 *Bimi cum patera meri-*

8 Poſtquam ſa-ctum fuerit ſacri-ficium, Glycera veniet [illegible] *oſtia.*

multò lenior & manſuetior, non pertrea.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè ſumptuoſum.

1 Non magni pretij. 2 Vinum in montibus Sabinis natum. 3 In poculis mediocris non admodum capacibus. 4 Cado fictili, vel amphora quæ fingebatur in Græcia. 5 Picani, vel picentini, à verbo *Imo.* 6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat. 7 In equeſtri dignitate permanens. 8 Sic vt ipſe Tiberis & mons Vaticanus ſimul reſonarent ad acclamationem

1 Vile potabis modicis 2 Sabinum
3 Cantharis, Græca quod ego ipſe 4 teſta
Conditum 5 leui: datus in theatro
6 Quum tibi plauſus,
Care Mæcenas, 7 eques: 8 vt paternæ
9 Fluminis ripæ, ſimul & iocoſæ
Redderet laudes tibi 10 vaticani
Montis 11 imago.
12 Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes 14 vuam: 15 mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

ſt plauſum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro exeipi ſolebant viri bene de Republica meriti, mali contrà ſibilis explodebantur. 9 Tiberis qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons eſt Theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ vltimæ ſeu extremæ vocis deſinentis repercuſſione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Preſſum. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum: ſic dictum ab vrbe Calenis 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generoſiſſima. Falernus regio eſt Campaniæ, vbi multi fuere colles vitiferi. Formiæ, vrbs eſt Latina iuxta Caietam quam Laconen condidêre.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

2 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud Inferos Hecate nominatur. 3 Capillis profluis Sol pingitur, quia radios extendit vſque in longiſſimas plagas: etiam imberbis quia nunquam ſeneſcit. 4 Sic dictum à Cynthio ſublimi monte qui Delo imminet, vbi natus eſt.

1 Dianam teneræ 2 dicite virgines,
3 Intonſum pueri dicite 4 Cynthium,

Lato-

[1]*Latonámque ſupremo*
Dilectam [2] *penitus Ioui,*
[3] *Vos lætam fluuijs, & nemorum comá*
[4] *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[5] *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
[6] *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
[7] *Insignémque pharetra,*
Fraternáque humerum lyra.
[8] *Hic bellum lachrymoſum, hic* [9] *miſeram famem*
Peſtémque à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus [10] *aget prece.*

1 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
2 Valdè vel familiariter.
3 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus. i. venatione.
4 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mõs eſt in agro Tuſculano diſtans ab vrbe Roma octodecim milia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris. i. umbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

5 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amoeniſſima in Theſſalia. 6 Delon in qua nati ſunt Apollo & Diana. 7 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 8 Hic Apollo motus veſtra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos pop. Romani hoſtes. 9 Fame nihil miſerius. 10 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

[1] *INteger vitæ, ſceleriſq; purus*
Non eget Mauri [2] *iaculis, neque arcu,*
Nec venenatis [3] *gravida ſagittis,*
Fuſce, pharetra:
[4] *Siue per Syrtes iter æſtuoſas,*
Siue facturus per [5] *inhoſpitalem*
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
[7] *Lambit Hydaſpes.*
Namque [8] *me ſylua lupus in Sabina,*

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſceleribus non reddit impuram.
2 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores.
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Siue iter feceris per Syrtes (Libyæ ſolitudines meditarraneas, arenoſas, paludoſas, & ſiticuloſas) ſiue per Cauſaſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in ſylua Sabina, dum canto meam Lalagen. i Lilagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, cuius expeditus. i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagum expeditus,
Fugit [9] inermem.
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis,*
Nec [13] *Iubæ tellus generat, leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris vbi nulla campis*
Arbor [16] *æstiuâ recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malusq;*
[18] *Iupiter vrget:*
Pone [19] *sub curru nimium* [20] *propinqui*
Solis, in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulcem ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Mirum fuge hoc, quòd ferus lupus Horatium fugerit inermem: vtrè igitur integritati eft hoc affignandum.
10 Qualem portentofum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic Rege: militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In fylvis quæ efculis arboribus glandiferis funt conftitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter æquam penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico fubiectis, vbi aquæ glacie pigrefcunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Maligno & infalubri cœlo perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directus dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuiffe inhabitabilem, at iam nouum eft multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ fatis effe idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEM. Ode XXIII.

Non eft cur Chloë viri contactum fugiat, quum fit iam viri potens & ætate matura.

[1] *Vitas* [2] *hinnulo me similis Chloë,*
Quærenti paüidam montibus [3] *auiis*
[4] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & sylvæ metu.
Nam [5] *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus foliis, seu virides [6] *rubum*
Dimouere lacertæ:
[7] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo pullo cerui no, qui nihil timidius.
2 In montibus funt oefij, qua ferè difcurrere folent.
3 Cerum.
4 Sine veris aduentu inhorruit, Lineauit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege fic, fiue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum fignificat Fauonium veris comitem. 5 Seu tem, vel quorum agmine. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 *Atqui non ego te,* 8 *tigris vt aspera,*
9 *Gætulúsue leo,* 10 *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

7 Atqui ô Chloë, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum.
9 Africus leo, est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 *QVis desiderio sit pudor aut modus*
Tam chari capitis? præcipe 2 *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 *perpetuus sopor*
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
5 *Incorrupta Fides,* 6 *nudáque Veritas,*
7 *Quando vllum inuenient parem?*
Multis ille bonis flebilis 8 *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 *Tu frustra pius (heu) non ita* 10 *creditum*
Poscis Quintilium deos.
11 *Quid si Threïcio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 *Durum. SED leuius fit* 13 *patientia,*
Quicquid corrigere est 14 *nefas.*

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. prænonstra vel doce cur quemquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis deberet esse finis eius desiderio.
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Rarò aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à dijs vt nunquam morcretur.
11 Quid si tu blandius & delectabilius Threicio Orpheo moderere fidem, id est, cithara chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorpoream, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congregáuerit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo. de quo vide supra Ode xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, *vel*, non est possibile, *a fusa ratio*.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

[1] PArciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
[4] Ianua limen,
[5] Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines: [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

1 Ratius quam antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus fui pereo?
7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiporto. Loca furtis solita angiportus dicebatur ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores te fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furente sæpe.
10 Paulò ante, vel, circiter interlunij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium.
11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare. hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἵππομανεῖς, i. equæ furentes.
12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis.
13 Non sine querimonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas.
14 Viridiore ætate, puellis similem.
15 Quòdque magis gaudeat pulla myrto. Subuiridi myrto, penè nigra. Metaph. etenim myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quem puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*.
16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thracię fluuio frigidissimo, qui idcirco dicitur hyemis sodalis, quòd frigoris tutioni subiaceat, vbi maximum est frigus.

AD

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[1] MVsis amicus, tristitiam & metus
[2] Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis sub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid * Tirridatem terreat vnicè
Securus. [5] ô quæ fontibus [6] integris
Gaudes, [7] apricos nectle flores,
Nectle meo [8] Lamiæ coronam
[9] Plimplea dulcis. nil [10] sine te mei
Possunt honores: [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Téque tuásque decet] orores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id est, vt portent eas animi ægritudines in mare.
2 Tradere ventis, est oblitioni tradere, perinde acsi diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam.
3 Vnice securus, id est, non admodum sollicitus à quibus A Ealus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regem quasi dicat, Quid nostrâ interest, qui si nunc olimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub vrsa, signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, nectle flores, nectle coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulcherrimi. 8 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatii cum M. Semilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte & fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu posses mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquirere. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuásque sorores fidibus Latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (qualis Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consueuerunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur, & poculis ipsis pugnent barbarorum more. Ode XXVII.

[1] NAtis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, [2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis, i. natura factis in vsum lætitiæ, est hominum barbarorum cuiusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas sanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modestia tractare debetis, Hypallage est.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat? impium
Lenite clamorem sodales,
Et cubito remanete presso.
Vultis seueri me quoque sumere
Partem falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megellæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuoq; semper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miser,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.
Quæ saga, quis te soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chymeræ.

3 A vino & conuiuijs nocturnis (quæ lucernis indicent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quouis gladio.
5 Quam multum discrepat hic. mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite exhito inuitentes veterum Romanorum more.
8 Vini autori & serioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere, i. cuius puellæ amore sit tactus, & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puella.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe vbi nata est.

11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendū. 13 Quæcunque Venus aut amica fub suum te iugum mittit, non est cur pudeat pœnitereáde te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non seruilem aut meretriciam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgatum. 17 Auribus fidelibus & cipsis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris? quàm rapacem & auaram meretrīcem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es? 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier veneńca & incantatrix? quis magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis, i. herbis efficacissimis, cuiusmodi fuit in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum-Lte in illa implicitum & impedītum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt suprà meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis, Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhœonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petēnsque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

TE

[1] Te maris & terræ, numeróque carentis arenæ
[2] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10] Tithonúsque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus, habéntque
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, [15] non sordidus autor
Naturæ vexique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullum
Sæua caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. [25] sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadaueri sic nauta alloquitur. O Archyta, parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui sumptus, id est, paruum sepulchrum, quod manus & officium viuentes præstare debent mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia, iuxta quē Archytas iacet sepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd sit adeò curiosus in astris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytæ. Non est mirum, me Mathematicum & Philosophū esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur.
11 Minos rex Cretę, qui nono quoque anno seruonis cum Ioue conferre solebat.
12 Pythagoram qui animarum transmigrationem in alia corpora confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium.
13 Sæpè mortuum, transeunte eius anima in alios.
14 Quamuis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat.
15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis.
16 Vna mortis necessitas omnes expectat.
17 A Furijs conflantur bella quæ Martis sunt ludi.
18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere.
19 Cumulantur
20 Mors, est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra.
21 Denexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in decliui cœli parte situs est. Nam Orion siue oriens siue occidens nimbos & ventos excitat, qui idcirco ipsius comites dicuntur.
22 Firmum est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus.
23 Archytas nautam orat ne renuat se insepultum.
24 Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti i. corpori meo.
25 Ne parce tanquā malignus, sed velis hilariter & bono animo dare.
25 Adiuratio est vel comprecatio. Rogat enim, si nauta cum sepelierit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperijs, [26] *Venusinæ*
Plectantur syluæ, [27] *te sospite: multáque merce,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Neglegis immeritis nocituram*
Post modo te natis [32] *fraudem commitere. forsan*
[33] *Debita iura vicésque superbiæ*
Te maneant ipsum: precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla resoluent.*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa) licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

26 Syluæ Venusinæ luunt, pro quibuscunq; syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ.
27 Te saluo.
28 Vndecunque est occasio.
29 Ab Ioue tibi fauente.
30 Vbi Neptunus deorum colebatur.
31 Leue esse potat. Ordo est. forsan tu neglegis committere fraudem nocituram posthac modo te natis immeritis, id est, paulò post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo (quæ sit culpa etiam tu liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri inhumato debita, & pœnæ graues reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret*, execratus essem. 35 Nulla tu sacrificia expiabunt meo cadaueri terram inieceris. 36 Persuadet facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. *§1 magnos manes ter voce vocani.* 38 Licebit vt naniges.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studiis intermissis, ad militiam transijsse diuitiarum cupiditate.

Icci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non antè [3] *deuictis Sabææ*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 Affimularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. deuictis.
4 Militiam paras contra Reges Sabæz, quæ Æthiopiæ est Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabrices.
6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) postquam sponsus eius trit à te occisus?
7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguento delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Seres, populus Parthis vicinus. 11 Ordo est, quis neget relabi posse rimos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reuerti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros populis Panetij vndique coemptos & domum Socraticam?

Pronos

Promos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Paneti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem, & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq́,*
Sperne dilectam Cypron, & [2] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Feruidus tecum [3] *puer, & solutis*
[4] *Gratiæ zonis, properentq́,* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
Mercuriusque. [10]

1 Est Cnidus vrbs Cariæ, vbi Venus sanctissimè colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula, de qua supra Od XIX.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Mitra in facellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.
6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te, i. sine rebus Venereis. 9 Iuuentas Dea, Iouis & Iunonis filia quam Græci appellant *Hebem*, i. pubertatem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Q Vid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? Non opimæ
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non posit agros fertiles pingues; Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] *æstuosæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum, aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quieta*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis.*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *diues & aureis*
Mercator [11] *exsiccet culullis*
Vina Syra reparata merce,
Dijs charus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impunè. me pascunt oliuæ*
Me [14] *cichorea,* [15] *leuesq; malvæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*
[19] *Latoë dones, & (precor)* [19] *integra*
cum mente: nec turpem senectam
Degere, nec cithara carere.

1 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena equorum præsertim.

6 *Virg. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.*

7 Liris est Campaniæ fluuius lenis & altus.

8 Allui, vel, lambit. vt supra, Ode XXII.

9 Calcent in torculari vuas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina.

10 Ordo est. & diues mercator charus dijs ipsis quippe ter & quater anno Impunè reuisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis culullis reparata merce. 11 Bibit in poculis vina reparata, id est, vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine vllo malo. ergo Dijs charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malua lubricæ, quæ ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego paraui. 17 Mihi sano. 18 O Apollo Latoæ fili. Ordo est. ô Latoe precor, vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delitescentem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode XXXII.

Alloquitur Lyram, eámque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] *Poscimus, si quid* [2] *vacui sub vmbra*
[3] *Lusimus tecum, quod & hunc in annum*
Viuat & plures: age, dic [4] *Latinum*
Barbite carmen:
[5] *Lesbio primùm modulate ciui:*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*

1 Poscimus tu à barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, vt id euulgetur, in publicum prodeat.

2 Otioso & à negotijs liberi.

3 Cecinimus.

4 Cuius ego sum Author & Princeps. 5 Qui primùm vsurpauit et ab Alceo ad canendos versus Lyricos. Nota quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur. 6 Qui quidem Alceus vir militaris & bellicosus, tamen inter bella grauem, siue in portu à nauigatione conquiescerent, cithara solatium non omisit.

Sine

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[7] *Liberum & Musas, Venerémque, & illi*
Semper hærentem [8] *puerum canebat:*
Et [9] *Lycum, nigris oculis nigroq;*
[10] *Crine decorum.*
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] *Grata testudo Iouis, ô laborum*
Dulce lenimen, [12] *mihi cumque salue*
Rite vocanti.

7 Conuiuia quæ illo no abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cythara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue Cithara dulce solatium mihi te cunque i.te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, [1] *ne doleas plus nimio, memor*
[2] *Immitis Glyceræ: neu* [3] *miserabiles*
Decantes elegos, [4] *cur tibi iunior*
[5] *Læsa præniteat fide.*
[6] *Insignem* [7] *tenui fronte Lycorida*
Cyri [8] *torret amor, Cyrus in asperam*
[9] *Declinat Pholoen: sed prius* [10] *Appulis*
Iungentur capreæ lupis,
[11] *Quàm turpi Pholoæ peccet* [12] *adultero.*
[13] *Sic visum Veneri: cui placet* [14] *impares*
Formas atque animos [15] *sub iuga aheneа*
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò.
2 Glyceræ crudelis, quòd amantem non reamat, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus in carmen Elegiacum inprimis erat accommodatum.
4 Quòd rivalis iunior tibi anteponatur & ploris fiat à Glycera
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto hoc te scire volo, quòd Lycoridi Cyri amore incendituꝛ, at Cyrus sperat Lycoridi. 7 Parui frontis. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & protervæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quam Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore. sic infrà amatorem nominat adulterum. Od. XXVI. 13 Sic placitum est Veneri vel cum suo loco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere, vtpote, quum deformis formosam senex puellam vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum

Ipſum me [16] *melior quam peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curuantis Calabros ſinus.*

16 Quem elegantior puella me expeteret.
17 Grata ſeruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Intempeſtiue fretis & ſæuis, quod Calabriam ambit, vel quod ſeſe in Calabriam inſinuet.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos ſequutus, parum ſtudioſè Deos coluerit.

[1] *Parcus deorum cultor & [2] infrequens,*
Inſanientis dum ſapientiæ
[3] *Conſultus erro, [4] nunc retrorſum*
Vela dare, [5] atque iterare curſus
Cogor relictos. namque [6] Dieſpiter
[7] *Igni coruſco nubila diuidens,*
Plerunque [8] per purum tonantes
[9] *Egit equos, volucremq; [10] currum:*
Quo [11] bruta tellus, & vaga flumina,
Quo [12] Styx, & [13] inuiſi horrida Tænari
Sedes, [14] Atlanteuſq; finis
Concutitur: [15] valet ima ſummis
Mutare, & inſignem [16] attenuat deus,
[17] *Obſcura promens. [18] hinc apicem rapax*
Fortuna cum [19] ſtridore acuto
Sustulit, hic poſuiſſe gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non aſſiduus.
3 Dum erro conſultus, i. peritus Epicureæ ſapientiæ quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare conſilium cogor. Metaphorâ nautis ducta, qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque retrorſum, & eâdem redire via, ſuorſum ab Epicureis ad Stoicam profeſſionem.
6 Iupiter dici & Ioues patet.
7 Fulmine nubes diſſipante.
8 Per aëra vel etiam ſereno nubilum ſi pauo cœlo facta portendunt hominibus triſtia: Poëta igitur non vano deorum metu perterritus, reſipiſcit. 9 Tonuit.
10 Vide ſupra Od. XII. 11 Tellus immobilis, grauis & ſine ſenſu. 12 Inferorum palus.
13 Tænari odioſi ſedes. Eſt Tænarus vrbs Laconiæ, vel promontorium, vnde fingunt poëtæ deſcendum eſſe ad inferos. 14 Atlas mons eſt in vltimo Occaſu ſine, cuius cacumen cerni non poteſt. 15 Deus ſolet poteſt humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obſcurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem ſummitatem poteſtatis auferet fortuna. i. deus. hîc poſuiſſe gaudet. i. in alium opes & honores transferet. poëta Fortunam & Deum pro eodem hîc ponere videtur. 19 Cum ſtrepitu infeſto.

AD

AD FORTVNAM. Ode XXIV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos iturũ.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbesq; genteſq; & Latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, & [10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumq; frangat.
Te semper anteit sæua [13] Necessitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuneos manu
Gestans ahena: nec seuerus
[16] Vncus abest, liquidumq; plumbum.
[17] Te spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vt cunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O fortuna Iouis subministra.
2 Quæ præsides Antio, vrbi, in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in alium efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui laceſcit, i. qui nauigat & temis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum fluuium degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres tiarere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum Imperij ne euertas.
12 Neue populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiũ.
13 Idcirco Necessitas dicitur Fortunã

præcedere, quòd certiora sint & stabiliora quæ sunt necessariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur, vel, vt alij volunt, sunt pro grandes pali ad instar clauorum cuspidem habentes ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus inserris non solùm res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissimè inter se deuincuntur, præsertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo est. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida indati quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se ἀστυγείτονας futuros. 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat. fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beauerat, veste tua mutata aut locũ aut paupertie.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serues iturum Cæsarem in vltimos*
Orbis Britannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoq́ rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & sceleris pudet,*
[27] *Fratrumq́,* [28] *quid nos dura refugimus*
AEtas? quid intactum [29] *nefasti*
Linquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *ô vtinam noua*
Incude diffingas retusum in
[33] *Massagetas Arabesq́ ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit re mutatâ & aduersâ.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, serues iturum Cæsarem, &c.
24 Et ferua nouum exercitum ex iuuenibus conscriptum, Eois, orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit. 26 Pudet vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui summa dura artas, i. homines huius ætatis sine misericordia? 29 Nefarij. 30 Religione adoersus deos. 31 Quæ templa deorum non violauit iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas, i. de nouo fingas & refrabrices ferrum retusum in bello ciuili, quod non in clades vt in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optimè consentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & [1] *fidibus iuuat*
Placare, & vituli sanguine [2] *debito*
Custodes Numidæ [3] *Deos:*
[4] *Qui nunc* [5] *Hesperia sospes ab vltima,*
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,

1 Caroline lyrico.
2 Debito, vel voti vel officij causa.
3 Custodem & Pollucem nauigationis peritos irato forsan futuros nisi sacrificia eis promissa persoluerit.
4 Ordo est, qui nunc sospes reuersus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quam duci Lamiæ, memor pristinæ actæ non alio rege, & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hunc poetam sæpè pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ: [6] *memor*
Actæ non alio rege pueritiæ,
[7] *Mutataq́, simul togæ.*
[8] *Cressa ne careat pulchra dies nota:*
[9] *Neu promptæ modum amphoræ,*
[10] *Neu morem in Salium sit requies pedum:*
[11] *Neu multi Damalis meri*
Bassum Threïcia vincat [12] *amystide:*
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] *viuax apium, neu* [14] *breue lilium.*
[15] *Omnes in Damalin putres*
Deponent oculos: [16] *nec Damalis nouo*
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis [17] *ambitiosior.*

6 Memor puerititæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta depositæ, togam virilem sumpserunt.
8 Cretensi vel niveo lapillo notetur hæc dies.
9 Neue in bibendo sit mensura, sed potentur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium. i. vt Salianæ Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustum & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alium non secus atque in dolium infundebant, idque conserim & sine respiratione. cui sorbillatæ paulatim, est contrarium. Angli appellant **Carowsing or drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes delingent & conjicient in Damalin suos oculos patres, oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa dilelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum æstius ambiens, quàm ederæ complectantur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] *nunc pede libero*
Pulsanda tellus: nunc [2] *Saliaribus*
Ornare [3] *puluinar deorum*
[4] *Tempus erat dapibus sodales.*
[5] *Antehac nefas depromere cæcubum*

1 Nunc post Augusti victoriam liberè tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delicatis, cuiusmodi Salij Martis sacerdotes vti consueuerunt.
3 Lectulos & pulvinos, quibus dij imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis auitis depromere vinum cæcubum, id est. vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] *Cellis auitis,*[7] *dum Capitolio*
Regina dementes ruinas,
[8] *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege[9] *turpium*
Morbo virorum:[10] *quidlibet impotens*
Sperare, fortunaq; dulci
[11] *Ebria.*[12] *sed minuit furorem*
Vix una sospes nauis ab ignibus:
Mentemq;[13] *lymphatam Marcotico*
Redegit[14] *in veros timores*
Cæsar, ab Italia[15] *volantem*
[16] *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] *Æmoniæ) daret vt catenis*
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens,[18] *nec muliebriter*
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa &[19] *iacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis,[20] *& asperas*
Tractare serpentes: vt[21] *atrum*
Corpore combiberet venenum:
[22] *Deliberata morte ferocior:*
[23] *Sæuis Liburnis scilicet inuidens,*
[24] *Priuata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ dulcæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum dementes Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reipub. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant.
11 Rebus secundis elata, & ob hoc improuida, vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam obpressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Marcotiden in Aegypto palodem nascitur. vel, mentem fanaticam Marcotici regni. i. regni Aegyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam in vincula conjceret quasi monstrum faciendum reseruatum.
17 Thraciæ, ab Hæmone monte, frigido & niuoso.
18 Nec more muliebri extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas Aegypti latebras se contulit, vbi latitaret.
19 Regnum suum desperatum & deiectum.
20 Et fortis. i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes.
21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur.
22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem peomptior effecta & ferocior, quàm prius fuerat.
23 Scil. inuidens. id est nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci suuis Liburnis, id est, in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria.
24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non amplius regina) deceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis, sed summo loco nata.

AD

AD MINISTRVM Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàm myrtum.

1 *Persicos odi puer apparatus:*
Displicent nexæ 2 philyra coronæ:
3 *Mitte sectari, rosa quo locorum*
4 Sera 5 moretur.
Simplici myrto nihil allabores
6 Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet 7 myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delicias, scil. odores, vnguenta, coronas operosas, quibus vti solebant Persæ in conuiuijs.
2 Tenuissima tiliæ membrana, qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte studiosè quærere quo in loco succrescunt rosæ tardius enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in paucis locis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras rosas diutè. 6 Sedulò curo vt nihil laboriosè adhibeam ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem vtilissima, non facit te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & vmbrosa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM Ode I.

Pollionem monet vt tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit compositа. Deinde commendat illius scripta.

1 *Motum ex Metello consule ciuicum,*
Belliq; 2 causas, & 3 vitia, & 4 modos,

1 Tu Pollio tractum motum ciuilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit Consul, &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiã, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc aduersa, nunc prospera.

Ludumq́, Fortunæ, gravesq́,
Principum amicitias,[5] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus[7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] *cineri doloso.*
[9] *Paulum severæ musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox[10] *ubi publicas*
Res ordinaris,[11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui[14] *laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc*[17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, iam litui strepunt:*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] *Non indecoro pulvere sordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis:
Iuno, & deorum quisquis[21] *amicior*
Afris,[22] *inulta cesserat impotens*
Tellure:[23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine civili olim lita, nondum loca, nec aliqua expiatione pura effecta
7 Opus plenum periculi, quia, ut alienarum fortunæ, quas, vt alienarum fortunæ, dubium habebit eventum, sibique periculosum, quòd multorum vitia quum tu notaveris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineri, qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli civilis historiam (quæ res publicas continet) solutæ orationi conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia continet revocabis.
12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calcabantur) sic dicto à Cecrope Atheniensium rege qui primus fertur fecisse tragœdias.
13 O Pollio qui sui insignis es patronus & curiæ, consulenti in statu rebus de rep. das consilium id à te expectenti.
14 Victoria, quæ laurum meruit. 15 Salonam Dalmatiæ civitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphicè exprimis res gestas à Pollio, vt iam mihi videar non audire, sed interesse prælijs quæ narras. 17 Murmure mortem minitanti. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Pulvere glorioso sordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt. 20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæsare subiugatas, præter invictum animum Catonis. 21 Qui favebat Numidis in bello Iugurthino. 22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere. 23 Romanorum Pollerus nuper cæsos in Africa mactavit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus fuit non pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non testatur impia prælia in quibus eorum cinis insedit? quasi dicret, Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine.

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur,[25] *auditumq́ Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Quj gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare[28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax iocis*
Cea retractes munera[30] *neniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore[31] *plectro.*

25 Audiens ab extremi orbis habitatoribus pro ſtragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries: *id. lamentatio belli nauali.*
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poeta dum tragicum laudat, ipſe penè tragicus factus eſt: reuocat igitur ſuam Muſam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horum verborum hæc eſt: ſed tu ô procax (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentum à Simonide poeta in inſula Cea nato, iocis (i. rebus lasciuis) relictis quære mecum modos (i. verſus faciliori ſtylo) ſub antro Dionæo (i. ſub antro venereo) in quo res leues & veneræ ſunt canendæ.
30 Næniæ carmen eſt lugubre, quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 Plectrum latinè pecten, eſt inſtrumentum citharœdi, quo fides plectuntur. i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color eſt, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet[2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolui*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando*

1 Ordo eſt. ô Criſpe Salluſti inimica lamnæ (i. lamninæ) ab auaris in terris abditæ & defoſſæ, nullus eſt color vel ſplendor argenteus (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cujus nullus eſt vſus moderatus.
2 AEuo prodacto ad poſteros, i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in ſuos fratres, qui hoſtes publici poſt Cæſaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiſerant. 4 Fama perennis Proculeio ſuperuenientis, extollet eum pennis, cujus nulla vnquam diſſolutio futura eſt. ſignificatur æternitas quæ neque perit, neque perire meruit. 5 Latiùs poſſis regnare, ſi animum tuum à cupiditatibus retinuero, quia ſi orbem vniuerſum poſſideas,

Spiritum, quàm si Lybiam [6] *remotis*
Gadibus iungas: 7 & vterque Pœnus
Seruiat [8] *vni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beato-
-rum eximit virtus: [14] *populumq́, falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq́, laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul sitis ab ipsis Lybia. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicos dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorē in corpore.
12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam spetialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes acernos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, vt omnes alios diuites, numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non secus ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia: [8] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum beatis
Interiore nota Falerni:

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui mœstus es, siue vngestus vixeris, siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum & otiis beatum in gramine remoto.
5 In loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini eadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

[6] Quâ pinus ingens [7] albaq́; populus
Vmbram hoſpitalem conſociare [8] amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax [9] trepidare riuo.
[10] Huc vina, & vnguenta, & nimium [11] breues
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
[12] Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
[13] Cedes coemptis ſaltibus, & domo,
Villaq́; [14] flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: [15] & extructis in altum
Diuitijs potietur hæres.
Diues ne, priſco natus ab [16] Inacho,
Nil intereſt, & infima
De gente [17] ſub dio morêris,
[18] Victima nil miſerantis [19] Orci.
[20] Omnes eòdem cogimur. [21] omnium
Verſatur [22] vrna: [23] ſeriùs, ociùs
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura [24] cymbæ.

6 In quo gramine.
7 Populus arbor, cuius frondes interna ſunt albæ.
8 Amanter conſociant ſuos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hoſpitium ſit opulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Reſx citò defloreſcentis. *Quàm longa vna dies, etiam tam longa roſarum eſt.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas mancipij patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur æra quòd omnibus mortem minentur.
13 Diſcedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit 14 Vide Ode 1. lib. 1. 15 Et diuitijs congeruatis potietur hæres, fortaſſe ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An viuas ſine domo, & ſub cœlo nudo habites. 18 Exiſtens victima Plutoni mactanda, id eſt, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miſeret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo eſt. ſors omnium exitura priùs vel ocyùs, & nos impoſitura cymbæ in æternum exilium, verſatur in vrna. 22 In vrna ſarali, in quam coniiciuntur omnium ſortes vitæ mortiſque. 23 Siue tardiùs ſiue celeriùs moriendum eſt. 24 Nam Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non eſt cur Xanthias erubeſcat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vſu venerit.

[1] NE ſit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, [2] priùs inſolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antea non amare ſolitum.

[1] Serua

4 Ex Lyrnesso capta, ergo serua, inter bella.
4 Colore candido. i. sua pulchritudine.
5 Non Aiacem, qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmessa, quæ ex Aiace filium peperit Eurisacem.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Cassandram.
8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur.
10 Achilles qui fuit ex Larissa vrbe Thessaliæ.
11 Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leuiora tolli. i. facilliora vt tolle rentur & euerterentur.
12 Interdum est 12 pulchra Phyllis quamuis captiua, sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Dolet cor ne tam regijs parentibus ortam penates habere sibi inimicos, adeò vt iam captiua sit & pro paupertate suo hominari respondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius sum. i. languidior ad res venereas quàm adolescens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum lustrum. i. quinquennium octauum, scil. 40. annos.

Seruа Brisеis niueo colore
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmessæ:
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta:
Barbaræ postquam cecidêre turmæ
Thessalo victore, & ademptus Hector
Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Graijs.
Nescius ante generum beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.
Regium certè genus & penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam: neque sic fidelem,
Sic lucro auersam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, teretesq; suras
Integer laudo. fuge suspicari,
Cuius octauum trepidauit ætas
Claudere lustrum.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate est mens reuocanda.

1 Lalage nondum est ad concubitum matura. Metaphor. est perpetua dicta à iuuenca quæ nondum subijt iugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Cernice subacta, i. supposita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum suo pari. i. marito.

NOndum subacta ferre iugum valet
Cervice: nondum munia comparis

Æquare,

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuios grauem*
[6] *Solantis æstum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis salicto
[7] *Prægestientis.* [8] *tolle Cupidinem*
Immitis uuæ: iam tibi lividos
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo uarius colore:
[11] *Iam te sequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petit Lalage maritum:
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo sic humero nitens,*
Vt pura noctvrno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiusq; Gyges:*
[19] *Quem si puellarum insereres choro,*
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoq; vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris moroßi, sed cum vitulis lætis in vdo salicto, i. in loco salicibus conserto.
8 Est alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem matura te vltrò petet.
12 Non tarda est, ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas. i. tempus adjiciet tuæ Lalagi florentes annos quos tibi detraxit i. illa matuescet, tu verò senescet.
14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inverecunda. i. non pudebit eam maritum petere.
15 Dilecta á nonnullis qui eam vident, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ.
16 Viros fugiens, vt inde plus ametur.
17 Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id est, luna nullis nebulis obducta respiendet in mari tempore nocturno.
18 Puer formosissimus, Cnidius dictus ex Cnido Insula Veneri dicata.
19 Quem Gygen si inter puellas prostitueres, discrimen obscurum, id est, parum differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perspicaces. Nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant, quia crinibus longis vtitur & intonsis, faciemque habet tam venustam & politam, vt ambigi possit sitne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi, [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum iuga ferre nostra,*

1 Qui, si opus est, mecum aditurus es Gades vltimam Hispaniæ insulam.
2 Populum Hispaniæ ferocissimum qui nondum didicit Romano imperio obedire.

[3] *Barbaras*

3 Barbaras Syrtes, 4 vbi Maura semper
Æstuat vnda:
Tibur Argeo 5 positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
6 Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæq;
7 Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce 8 pellitis ouibus Galesi
Fulmen, 9 & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus 10 ridet, vbi non 11 Hymetto
Mella decedunt, viridiq; certat
12 Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidásque præbet
13 Iupiter brumas: & amicus 14 Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
15 Ille te mecum locus & 16 beatæ
Postulant arces: 17 ibi tu calentem
18 Debita sparges lachryma fauillam
19 Vatis amici.

3 Syrtes inhospitales. Vide Ode xiij. lib. 1.
4 Vbi vnda Africano velut feruens exæstuat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argiuo.
6 Vtinam Tibur sit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ, Atres sorores Iouis filiæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.
8 Adibo Galesum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues aliis pellibus præterquam suis sunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ documentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Iasones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.

10 Arridet, placet. 11 Vbi mella non dant locum, i. vbi mella non sunt deteriora melle Hymetto quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliisque herbis odoriferis abundanti. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus ferax fertilis vitis, cuius oleum inuidet, i. non cedit neque est deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces, i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mœsto iusta persolues, fauillis calentes, i. cineres meos lachrymis conspergens. 18 Lachryma debita propter nostri amicitiã. 19 Tui Horatii.

AD POMPEIVM VARVM. Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

O 1 Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo est, Ô Pompei pariter meorum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus, qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis, quis reduxit te Quiritem dijs patrijs Italoq; cœlo, quis te patria clientum iterum fecit cinctum Romanum?

Qui

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs, [2] *Italoque cœlo,*
Pompei, meorum [3] *prime sodalium?*
Cum quo [4] *morantem sæpe diem mero*
[5] *Fregi,* [6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Sensi, relicta* [9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus, [10] *& minaces*
[11] *Turpe solum tetigere mento.*
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] *Denso pauentem sustulit aëre:*
Te rursus in bellum [13] *resorbens*
Vnda fretis tulit [14] *æstuosis.*
Ergo [15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque fessum militia [16] *latus*
Depone [17] *sub lauru mea: nec*
Parces cadis tibi [18] *destinatis.*
[19] *Obliuioso lœuia Massico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de [20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego sanius*
Bacchabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere est amico.*

2 Italiæ regione.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstiuum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Ode 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est vngentum Syrium preciosissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Vbi Cassius & Brutus fuere victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdaram cum suis mentis tetigêre.
12 Nube, quæ densior est aër.
13 Retrahens Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reuersum. 14 Per fretu æstuosa, i. bella feruentia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinariis ad tuum reditum reseruatis. 19 Impie ad summum & ebibe ciboria lœuia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliuioso, i. vino Campaniæ implera, quod vinum liberius epotum obliuionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis, in quibus vnguenta seruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto conciunare coronas in conuiuijs assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum iactus regem bibendi conuiuijque magistrum efficiebat, quem iactum alij putarent esse in meretricium, alij, quum omnes tali iacti caderent dissimiliter vultuque diuerso apparebant. 23 Dabit. 24 Thracio populo bibacissimo. 25 Amico prætio (pem mihi reddito. 26 Furentes potare.

IN

IN IVLIAM BARINEM.
Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoratur.

VLla si[1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2] Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3] Crederem. sed tu [4] simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumq́, prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere, [6] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidáque diuos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruenta.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis:
[13] Seruitus crescit noua: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] iuuencis,
[16] Te senes parci: miseræq́, nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Iusiurandi ab te violati i. periurij.
2 Si minima parte corporis fieres deformior.
3 Crederem tibi iurranti, vel crederem deos esse vindices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac. i. postquam per caput tuũ iurasti.
5 In publicum pœdiũ à multis iuuenibus vsuice amara.
6 Vtile est tibi & alijs (si periuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persoluere.
7 Et omnem mundi maiestatem fallere, scil. fingere quæ sunt visa nocte silenti.
8 Deos immortales & Iura Tuc.
9 Hoc deridet Venus *Periuria vides amantum Iupiter, & eorum irrita fore ridet. Tibullus.*
10 Nymphæ faciles non iracundæ Veneris comites, nimirum, locus, Risus, Ploetus.
11 Cote asperis sanguine sagittarum quæ in illa edere acuuntur, vel, cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes, vel, quòd immoderatus amor exitium amantis materet. 12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara. 13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant. 14 Nec veteres amatores domum tuam reliquerunt, quamuis id sæpe minentur propter tuum periurium. 15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt ne dissipetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos hoc ab suis alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt randem aliquando mortem pueri ſui Myſtis deflere deſinat.

[1] NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut [2] mare Caſpium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vſque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi ſtat glacies [6] iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: [10] nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non [11] ter ævo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. [14] deſine mollium
Tandem querelarum: & potius nouæ
Cantemus Auguſti [15] trophæa
Cæſaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medumq́; flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intraq́; præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non ſemper manant in agros aſperos & ſenticoſos. i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ fluuios in agros efficit pigros atque otioſos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte non ſemper ventis agitantur.
8 Nec folijs ſemper nudantur orni i. fraxini ſylueſtres.
9 Tu aſſiduè inſequeris Myſten mortuum carminibus Elegicis ad fletum prouocantibus.
10 Nec manè, nec veſperi Myſtis amorte deſinit. Eſt Veſper ſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſper, orientem verò antegrediens nuncupatur Heſperus vel Lucifer.
11 Neſtor (qui tertium ætatem hominum viuebat. i. nonaginta annos) non ſemper ploranit Antilochum filium ſuum ex Euridice, cæſum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili ſorores, Polixena, Caſſandra, &c. 14 Deſine à muliebribus querelis, Græcorum more ponitur Genitiuus poſt Verbum ſiniendi. 15 Cæſaris victorias. ſunt enim trophæa victoriæ ſigna. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus eſt Scythiæ fluuius, vel mons eſt Armeniæ niue horridus & inacceſſus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirum Armenijs, Parthis, & alijs à Cæſare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos iam volunt, nam ſentientes ſe cum Armenijs & Medis eſſe debellatos, anguſtijs fluent propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra exiguos terminos ab Auguſto præſcriptos equitare, i. non excurrere & vagari, vbi libuiſſet.

AD

AD LICINIVM. Ode 1.

Mediocritas in vtrâque fortunâ tst ferenda.

1 Pacilius, commodiùs.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis apprehenda, neque quòd ad infima & sordida mentes gratia sic demittere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare i. in alto mare semper navigando.
4 Cautus reformidat.
5 Littus sexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilii pauperrate squallidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in iniquitatem.
8 De alto ruunt.
9 Pectus benè præparatum, i animus bene instructus, in rebus adversis fortunâ bonam spem, in secundis metuit alterum sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes affectus imbecillos tempestatem deformantes.
11 Idem abdocet.

1 RECtiùs vives, Licini,[2] neque altum
[3] Semper vrgendo: neque dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimiùm premendo
[5] Littus iniquum.
Aurcam quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] invidenda
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriuntq; summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
[11] Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimiùm secundo
Turgida vela.

12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non semper iratus, sed quondam, i. interdum citharam ad cantandum provocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quasi ex. 16 Supprimes vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode XI.

Omissis curis vivendum est hilariter.

[1]Quid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis ævi pauca. [6] fugit retro
Leuis iuuentas, & decor, [7] arida
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilemq; somnum.
Non semper idem floribus est [8] honor
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consilijs animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temerè, & rosa
Canos [11] odorati capillos
Dum licet, [12] Assyriaq; nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. O Q. Hirpine, remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes diuisus, obiecto Adria.

2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode vi.

3 Gens orientalis, vide Ode xxxiij. lib. 1.

4 Scythes seiunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.

5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca poscit, quia vita breuis est.

6 Imberbis iuuentus tandem senescit.

7 Sicca senectute Venerem abigente, & somnum facilem, i. sonnum grauem & longum. nam somnus senibus difficilis est & brevis propter caloris defectum & morborum molestiam.

8 Pulchritudo.

9 Inferiorem, quam vt futura Dei consilia comprehendat.

10 Ordo est. cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temerè. i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt casus tulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa. i. rosæ succo, vel ipsa rosa internexos. 12 Vngueuto Nardino. est Nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quòd in Syria nardus nascitur, sed quòd montibus in quo oritur, pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Dioscor. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens, quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni præterunte lympha. i. quis refrigerabit pocula aqua puriori diluta ne in ebrietatem incidamus? 15 Quis euocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam sed secretiùs cognitam? quæ quum sit deuia. i. a via publica semota, minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, dic Lydæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ. i. pexum tantum & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MAECENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt, Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] NOlis longa feræ bella [2] Numantiæ,
Nec [3] durum Annibalem, nec [4] Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] Aptari citharæ modis:
Nec sæuos [6] Lapithas, & nimium mero
[7] Hyleum, domitosq; Herculea manu
[8] Telluris iuuenes, [9] vnde periculum
Fulgens contremuit domus,
Saturni veteris. tuq; [10] pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas meliùs, ductaq; per vias
[11] Regum colla minantium.
Me dulcis dominæ Musa [12] Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere [13] lucidùm
Fulgentes oculos, & [14] benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
[15] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
[16] Nec certare ioco, nec dare brachia
[17] Ludentem nitidis virginibus, [18] sacro
Dianæ celebris die.
[19] Num tu, quæ tenuit dives [20] Achæmenes,
[21] Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
[22] Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne iubeas, æquum est te nolle.
2 Numantiam, post bellum 18 annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditùs delenit.
3 Annibalem laborum patientem, alij legunt *dirum*, i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primum omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Pirithoi deiectos.
7 Vnum è Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gygantes terræ filios Hercules subsidio superatos, qui bellum dijs indixerat.
9 Vnde, i. à quibus cœlum timuit periculum. 10 Historijs scriptis prosa oratione quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ, alij legunt Licinniæ vel Licinniæ. 13 Lucidè fulg. &c. 14 Pectus valdè fidele.
15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel iocosè petticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quam inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. numquid tu permutare velit crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dicta Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata, sensus Poetæ hic est, tu non potes regum opes plusis facere quàm Lycymniæ amorem,

Dum

Dum [a] *fragrantia* [23] *detorquet ad oscula*
Cervicem, [24] *aut facili saevitia negat*
Quae poscente magis gaudeat eripi
[25] *Interdum rapere occupet.*

[a] Alij, flagrantia.
23 Auertit cervicem.
24 Aut ficta saevitia negat oscula, quae magis gaudeat sibi eripi quam ille
(tempe Amant) qui oscula poscit. 25 Quae interdum osculum rapere anteuertat atque prior osculetur, vt iracenti amatori satisfaciat. O altum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV REpentino penè oppressus fuerat. Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *ILle & nefasto te posuit die,*
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] *Produxit arbos, in nepotum*
Perniciem, opprobriumq; pagi:
Illum & parentis [3] *crediderim sui*
Fregisse cervicem, & [4] *penetralia*
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] *Colchica*
Et quidquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] *caducum*
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] *in horas. nauita* [8] *Bosporum*
Pœnus perhorrescit, [9] *neque vltra*
Cœca timet aliunde fata.
[10] *Miles sagittas & celerem fugam*
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] *Vis rapuit rapietq; gentes.*

1 O arbor, ille te
Plantauit infausto
die.
2 Progenuit in
posterorum perni-
ciem & totius vici
ignominiam.
3 Credere possim.
4 Patrem interio-
rem domus.
5 Venena praesen-
tissima. Colchis est
Scythiæ regio vene-
norum & mulierum
efficacium feracis-
sima.
6 Te lignum ruino-
sum, quod in caput
meum nil mali me-
ritum incidisti.
7 Per singulas ho-
ras.
8 Bosporus ponitur
pro quolibet mari, &
Pœnus pro quouis
nauta. Bosporus est
Pontifretum propter angustias valde periculosum.
9 Neque aliunde
metuit improuisa
fata, id est neque sibi
metuit ab alio exitio
quàm à Bosporo. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat, vide Od. xix. lib. 1. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

Quàm penè furuæ regna Proserpinæ,
Et iudicantem vidimus Æacum,
Sedesque descriptas piorum, &
Æolys fidibus querentem
Sapphò puellis de popularibus:
Et te sonantem plenius aureo
Alcæe plectro dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur vmbræ dicere: sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? vbi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.
Quin & Prometheus & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

12 Quàm parvo interstitio ab inferis absim, id mortè.
13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutoni vxor est, inferni regina. vide Od. xxviii. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.
15 Campos Elysios in quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sapphò Graijs chordis murmurantem scripsit Sapphò Æolice, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamasit, vnde à poeta dicitur Masculà.
17 Et quàm penè vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem duram malâ nauigationis, fugæ, & belli aureo plectro, id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poeta lyricus in eloquendo brevis & magnificus, plurimúmque Homero similis. *Quintil.* 19 Exilii, vel, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est, sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos. Umbra vmbrarum frequens & conferta attentiùs audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, *vel*, Cerberus dicitur centiceps propter eorum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tesiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. fingunt poetæ vmbras apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hic gaudebant.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Vita brevis, & mori necesse est.

Heu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardiùs senesces, neque tardiùs morieris.

Afferet,

Afferet, [3] *indomitæq́; morti.*
[4] *Non si tricenis,* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris: [7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Tityónque tristi*
Compescit [10] *unda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere vescimur,*
Enauiganda: siue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractisq́; rauci fluctibus [14] *Adriæ:*
Frustra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatúsque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris:*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te præter inuisas cupressos,
Vlla breuem dominum sequetur.
[24] *Absumit hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior,*
Seruata centum clauibus: & mero
[27] *Tinget pauimentum superbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili, vel impugnabili,
4 Amice Posthume tu neque senectam neque mortem effugies, etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo est. qui compescit ter amplum Geryonem & Tityũ tristi vnda omnibus enauiganda quicunque vescimur terræ munere siue erimus reges, siue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem. fuit Geryon rex Hispaniæ, qui ob triplex regnũ corpore triplicato fertur constitisse. Hunc Hercules interfecit bones suos furantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse nouem iugerum. vide Od. iiij. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt supra Od. xj. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib. 3.) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri audiam hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo est ater Cocytus flumine languido est visendus. i. moriendum est. 18 Aqua pigrè fluente propter eius crassitiem. 19 Cocytus est fluuius flexuosus, infernalis, à Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd vna nocte patris iussu maritos suos interfecerent. 21 Sisyphus Æoli filius sic damnatus, vt longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo est, neque vlla harum arborum quas colis sequetur te breuem dominum (i. te breui viã rum) præter cupressos inuisas, i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effusissimè consumet, quæ tu nimis parce conquisiuisti. 25 Vina accuratissimè seruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ possidet, quum tu parcas vt sacris. 27 Respergetmagnificum triclinij pauimentum vino meliore quàm quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVRIAM.
Ode xv.

Iam pauca [1] aratro iugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latiùs
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanusq; cælebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, & 5
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli 10
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicijs, veterumque norma.
[12] Priuatus illis census erat brevis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam 15
Porticus excipiebat [16] Arctos:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad prandium quum omnis penè æger sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant inter molis.
3 Stagna latius producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurritur.
4 Platanus non amicata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantùm inseruiens propter opacitatem euincet vlmos. Maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est: tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus assisti delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebant olivæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est, non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque norma. 10 Præceptum. Metaph. ducta à lodmagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris, & Catonis inuestigatoris, qui fuit hirsutus & seuerus. 12 Illi parum & angustam habebant rem familiarem. 13 Respublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in quo æstiuo tempore spatiabatur) adeò amplam, vt ea peruenire ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam, situm borealem. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare: quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione nec omnino erubescebant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

[1] Ocium diuos rogat in patenti
[2] Prensus Aegæo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] ve-
-nale, nec auro.
Non enim [8] gazæ, neque consularis
Summouet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circùm
Tecta volantes.
[11] VIVIT VR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa? [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare: & amara lento

1 Vitam quietè petit à Castore & Pollucc.
2 Is, qui à tempestate deprehenditur in lato mari Aegæo, sic dicto ab Aegæo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abscondit Lunam.
4 Sydera nautis certe cognita, vt vsu & simulia.
5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia, i. Thraces bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura nec auro, quia solum prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum laqueatibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur. i. bene viuit is parco, qui tenui victu & modico

apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quanis supellectile paterna. salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri, multa desideramus? 15 Cur iaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulce dinem & sc. i. suos affectus & naturæ propensionem obliuiscitur? 18 Naues rostratas & robustas. 19 Cura est velocior cerui & ipsis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere siue in naui sine equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet.

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget [23] hora.
[24] Te greges centum [25] Siculæq; circum
Mugiunt vaccæ: [26] tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: [28] mihi parva rura & Spiritum [29] Graiæ tenuem camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit infinitam, quamvis Immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit binarium equa certaminibus curulibus nota. quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ, & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, inuidum vulgus nihil facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis poetis desumptam. Graiæ est nomen Adiectiuum Genitini casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] exanimas tuis?
[2] Nec dys amicum est nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
[3] Grande decus columenq; rerum.
Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [5] quid moror altera,
[6] Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] ille dies vtramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,
[9] Vtcunque præcedes, supremum

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet dijs, sic Græci θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Ode 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sim animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt
7 Eodem die vterq; nostrum ruet & morietur. 8 Ego non peieraui vt militea qui sacramento obstricti fidem violarunt. 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpore

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimæræ spiritus igneæ,*
Nec si resurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam. sic potenti*
[14] *Iustitiæ placitumq; Parcis.*
[15] *Seu Libra, seu me Scorpius aspicit*
[16] *Formidolosus, pars violentior*
Natalis horæ, seu [17] *tyrannus*
Hesperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq; nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucrisq; fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit sonum:*
Me [22] *truncus illapsus cerebro*
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset, [23] *Mercurialium*
Custos virorum. reddere victimas
[24] *Ædemq; votiuam memento:*
[25] *Nos humilem sacrificabimus agnam.*

10 Tecum ibimus, vt comites in morte parati.
11 Ignis spirans ex tricipite Chimæræ capite, de qua vide Od. xxv. 1. lib 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquam separabit à proposito meo non viuendi post mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem æquæ amicitiæ, lætitiæ id posuit propter accepta a Mæcenate beneficia. Parcæ id posuere, quia Mæcenas & Horatius nati erant sub eodem sydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo est, vtrumque nostrûm astrum (i. astrum tuû & astrum meum) consentit incredibili modo, seu Libra me aspicit, seu Scorpio. Idem erat situs astrorum in tuo horoscopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus, quia Scorpius attribuitur Marti, cuius stella malefica est, & inclemens. 17 Ideirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno grauissimas pluuias excitat, maximè in Italia. 18 Iouis stella quæ te tuetur Saturni malignitatem discussit & auertit. 19 Suo aspectu subueniens, & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repressit. 21 Ter applausit. vide Od. xx. lib 1. 22 Arbor ingens in caput me iuxta emisset, nisi Faunus syluarum deus ictum sustinuisset. 23 Custos virorum doctorum, quales sunt Poëtæ qui sunt sub Mercurii tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiserat, si saluus euaderet. 25 Nos paruum sacrificium offeremus, conuenientes nobis qui humiles sumus.

ODE XVIII.

Re tenui se contentum dicit, vbi alij cupiditatibus suis & diuitijs student, quasi perpetuò victuri.

[1] *NOn ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet i. resplendet in domo mea.

Non

Non trabes[2] *Hymettiæ*
Premunt columnas[3] *vltima recisas*
Africa:[4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupauit:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq́ dires*
Me[8] *petit.*[9] *nihil supra*
Deos lacesso:[10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæq́ pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisq́ Baijs obstrepentis*[16] *vrges*
Summouere littora
Parum locuples[17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos,[19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus?[20] *pellitur paternos*
In sinu ferens[21] *deos*
Et vxor, & vir,[22] *sordidosq́ natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis superimponuntur.

3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad columnas.

4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatem expugnauit, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regis, i. regias opes sibi vendicauit.

5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus.

6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconiæ regionis promontorium capitur pisces Murex, ex cuius humore fit color purpureus.

7 At larga est ingenii vena. Metaph. ducta à metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.

8 Propter fidē meā & ingeniū dires appetit meum fauorē.

9 Non plura à diis peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi faciant marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulò ante mortem. 15 Ædificas in mari, quod suo fremitu Baijs obstrepit. Baiæ ciuitas est Campaniæ, à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs prælucet amœnus.* Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vbertim protendant. 17 Terra continere non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque, i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem horum certior destinata fine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

24 *Rapacis*

[24] *Rapacis Orci* [25] *fine destinata,*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid vltrà tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regúmque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captus.* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coërcet:* [34] *hic leuare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

20 Orcus omnia mortales rapit.
21 *Fatum* vsurpanit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata*.
26 Expectat diuitem,
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Od. xxvii. lib. i.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas vnquam remittit.
30 Ideò Prometheo

callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est, vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus, id est, audit vt tollat & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

Bacchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem [2] *credite posteri)*
[3] *Nymphasq; discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenóque Bacchi pectore [8] *turbidum*
Lætatur, euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas peruicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Vinique fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In secretis remoribus.
2 Credite vos qui venturi estis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar capraram.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueuerant.
7 Subsultat mens, & conturbata est.

8 Et meus turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, tempore hasta Bacchica pampinis inuoluta. 10 Licet mihi, *vel*, possibile est. θυιάδες ἰσχ. 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella canis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit,

Stellis

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Disiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu separatis [19] *uuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Bistonidum [20] *sine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum scanderet impia:
[22] *Rhœcum retorsisti leonis*
Vnguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: sed idem*
Pacis eras [25] *mediusque belli.*
Te vidit [26] *insons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam, [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitq; crura.

14 Coronam nuptialem inter sydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina sua abiracto Deo illata, quòd mulieres bacchantes spectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites interfecare conatus, crura sua sibi amputauit.
18 Mare Indicum domat, nam Indos Bacchus superauerat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracum comas serpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter se superstructos. 22 Rhœcum Gygantem tu in Leonem conuersus deiecisti. 23 Maxilla leonis. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrumque paratus, siue bellum esset gerendum, siue pax colenda. Poëta hæc significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad Inferos descendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poëtæ idcircò cornua affingunt Baccho, quòd bibaces plaraque sint pugnaces, *Vt u alij vidimus*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui tetigit pedes tuque crura redeuntis ad superos.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum versus per vniuersum prouolabit orbem, vnde sibi promittit suæ poëseos immortalitatem.

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera. non vsitata nec tenui penna, sed penna sublimi Latinis auribus ante me inaudita. 2 Naper homo nunc cygnus, vel, vates Lyricus, & vates Satyricus.

[1] *NOn vsitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidum æthera:*
Vates: neque in terris morabor

Longiùs:

Longiùs: [3] inuidiáque maior
[4] Vrbes relinquam. [5] non ego pauperum
Sanguis parentum, [6] non ego, quem vocas
Dilecte, Mæcenas, obibo,
[7] Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam [8] residunt cruribus asperæ
Pelles: & album mutor [9] in alitem,
[10] Supernè: nascunturq́, leues
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] Dædaleo ocyor Icaro
Visam [12] gementis littora Bospori,
Syrtésque [13] Gætulas canorus
[14] Ales, [15] Hyperboreósque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] Marsæ cohortis Dacus, & vltimi
Noscent [17] Geloni: me peritus
Discet [18] Iber, [19] Rhodanique potor.
[20] Absint inani funere næniæ:
Luctúsque turpes & querimoniæ
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] Mitte superuacuos honores.

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 Aethera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas, ego non obibo mortem, quem (me pauperem) tu vocas, ô dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt, de Stygę vide Od. xxxiij. li. 1.
8 Hæreticunt, infidant.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
18 Bospori murmur emittentis, de Bosporo vide suprà Od. xii.

13 Syrtes Lybicas, vide Od. xxij lib. 1. 14 Cygnus, 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas, vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide suprà Od. ix. 18 Hispanus vsu peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint næniæ, id est, absint carmina funebria à funere meo inanissimæ appello quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro continent non possum, sed immortalis futurus Poetarum ales, 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode I.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

Odi [1] *profanum vulgus, & arceo.*
[2] *Fauete linguis.* [3] *carmina non prius*
Audita, Musarum sacerdos,
[4] *Virginibus puerisq; canto.*
[5] *Regum* [6] *timendorum, in proprios greges,*
[7] *Reges in ipsos imperium est Iouis,*
[8] *Clari giganteo triumpho:*
Cuncta supercilio mouentis.
[9] *Est vt vir viro latius ordinet*
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] *Aequa lege necessitas*
Sortitur insignes & imos,
Omne capax [12] *mouet vrna nomen.*
[13] *Districtus ensis cui super impia*
Ceruice pendet, non [14] *Siculæ dapes*

1 Odi vulgus indoctum: nam impetitos hominet & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos sacris.

2 Attendite cum silentio, vel, bona verba dicite εὐφημεῖτε.

3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, lyrica scil. exacte & ad pleuum facta.

4 Quo rectius suam vitam instituant.

5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari gigantum triumpho, & cuncta mouentis supercilio, est in ipsos reges.

6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit Immanissimos gigantes supercilio, id est, nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. 10 Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 11 In Campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 12 Necessitas tamen, id est, Mors æqualiter sortitur, i sorte & sine delectu summes tam claros quàm obscuros. 13 Voluit ad sortiendum fatum. vide Od. 3. lib. 2. 13. De Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitis imaginibus & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt saporem,*
Non auium citharæq; cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *somnus agrestium*
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamq; ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Desiderantem quod satis est, neque*
Tumultuosum [19] *sollicitat mare,*
Nec sæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Fundusq; mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta pisces æquora sentiunt,*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominusq; terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *æratа triremi, &*
[30] *Post equitem sedet atra cura.*
[31] *Quòd si dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum sydere clarior
[33] *Delenit usus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumq; costum:*
[36] *Cur inuidendis postibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem metus abstulit.
17 Ordo est & sensus, somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque umbrosam ripam aut amœnas Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non navigat, neque se maris periculo exponit, vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare, non reddit eum sollicitum.
20 Arctimus stella est in cauda Vrsæ, quæ propter tempestates quas oriens excitat, est vehemẽs, sed occidens est, multo vehementior.
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonii, quibus orientibus sæuit æstas.
22 Pondus infructuosus qui votis agricolæ non respondet.
23 Arbore, quæ nec flores nec fructus profert, modò plurimũ culpante, modò sydera, i. æstum immoderatum & vi sydẽrum proucnientem.

24 Aequora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 1. 26 In hoc alnum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamenta substruendum, vbi ædificium consistat. 28 Operum conductor. 29 Vide Od. 16. lib. 1. 30 In clumbus equi. 31 Quòd si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta pretiosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas faciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vaguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ, vnde venit Costum. vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis inuidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam.

37 Cur

17 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) divitias appetam molestiarum plenas magnâque operâ comparatas?

17 *Cur valle permutem Sabina*
Divitias operosiores?

AD AMICOS. Ode 11.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 *ANgustam, amici, pauperiem pati*
2 *Robustus acri militia puer*
Condiscat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta.
Vitamq; 4 sub dio & trepidis agat
In rebus illum ex mœnibus hosticis
5 *Matrona bellantis tyranni*
Prospiciens, & 6 adulta virgo,
7 *Suspiret, Eheu, ne 8 rudis agminum*
Sponsus lacessat 9 regius asperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori.
Mors & 11 fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuventæ
12 *Poplitibus, timidoq; tergo.*
Virtus repulsæ 13 nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit 14 secures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusq; vulgares & udam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 *Est & fideli tuta silentio*

1 Paupertatem dura & difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos, pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum vivat & in rebus formidolosis.
5 Uxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nobilis & quamvis vir.
7 Voce querebundi hæc ejus loquuntur: Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris imperitus.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu sustinens. Allegoria.
11 Qui fugiendo confulunt saluti, frequenter pereunt citius quam qui fortiter pugnant.
12 Inermibus ignavisq; quorum poplites quemadmodum & terga cervorum dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Favore populi mobili & levi populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & intercluſas. 17 Terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentij.

Mer

Merces. [19] *vetabo, qui Cereris ſacrum*
Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem
Sit [20] *trabibus, fragilemq; mecum*
Soluat [21] *faſelum. ſæpe* [22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem ſceleſtum*
Deſeruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eâdem naui vehetur, qui ſacra Cereris, i. quodnis arcanum euulgârit, homo ſcil. ſimanum plenus.
20 Sub eadem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.

22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus, ſæpe caſtos & innocentes punit cum impijs & inceſtoſis. 23 Pœna tardo pede incedens tarò punitur ſceleſtum hominem præeuntem effugit, ſed eum aliquando aſſequitur & compehendit.

ODE III.

Vir virtute præditus nihil extimeſcit. Oratio Iunonis de Troia euerſa, de bello Troiano finito, déque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

IVſtum & tenacem propoſiti virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit ſolida: neque Auſter,
Dux iniquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magnæ Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Inuixus, arces attigit igneas.
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hâc te merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, indocili iugum

1 Virum propoſito recto perſeuerantem.
2 Non ſeditio ciuis iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni pertinacia.
4 De ſeuerenda diuorum, i. non efficis inconſtantem.
5 Arbiter Adriæ, vide Od. 3. lib. 1. eſt Adria generis maſculini.
6 Si cadens mundi, vel ipſius illius rotundi non exponeret.
7 His virtutibus, conſtantia nimirum & inſtitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus dij facti ſunt.

mortales. 8 Hercules longinquas terras & multa monſtra peregrinatus ad varia monſtra domanda. 9 Arces ſydera micantes, i. cœlum. 10 Recumbens, Virg. *Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Auguſtus ore ſuo roſeo & pulchro bibit Nectar, ſua diuina natura eſt immunis in terra viuus. Virg. *O Meliboe, Deus nobis hæc otia fecit.* i. Auguſtus. 12 Hæc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, vel. merentem, i militantem. 14 Tigrium collum ſuapte natura eſt indocile, Bacchi tamen iuſſui obſequitur.

Collo trahentes. hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit:
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestusq; iudex,*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In pulverem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæq; [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisq; [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisq; [34] *bustо*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisq; possit*

15 Romulus patris sui equis. Lucis uindicari fugit Acheronta paludem infernalem, & ad superos euasit.
16 Iunone rem gratam dijs eloquuta, quod veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hic incipit Iunonis oratio in diuorum coetu habita.
19 Paris à fatis datus iudex de mero malo Veneri dato.
21 Et Helena à Paride rapta.
20 Et quo tempore Laomedon pater Priami destruit, i. fraudauit promissa mercede Deos, Neptunum scilicet & Apollinem, qui Iouis iussu Laomedonti suos operas locarunt ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Minerua damnatum propter iniuriam mihi illatam in iudicio pulchritudinis Veneri data.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris auxilijs.
27 Et bellum nostris discordijs productum in decennium resedit. i. finitum est & compositum.
28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui cum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & nominem, quamuis enim Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & pueri suo consecrabor, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Diuinos liquores bibere, dulcis adumbrari. 33 Ordo est, & sensus, dum modo longus pontus interiacet inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, cum tantum negotium, sic vt Troiano imperio frœnatur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et diuino modo Troia sit ita deserta vt in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint. Iuuen. Lilliafe & fœtum, nemine prohibente, in lege stet Capitolium, &c. 36 Medijs deuictis & per triumphum ductis.

Roma

Roma ferox dare iura Medis.
37 *Horrenda latè nomen in vltimas*
Extendat oras: quà 38 *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua 39 *Nilus:*
40 *Aurum* 41 *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum 42 *rapiente dextra.*
Quicunque mundi 43 *terminus obstitit,*
44 *Hunc tangat armis, visere gestiens*
45 *Qua parte debacchentur ignes,*
46 *Qua nebulæ pluuiiq; rores.*
Sed bellicosis 47 *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimium pij,
48 *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
49 *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna 50 *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 *Autore Phœbo, ter pereat meis*
52 *Excisus Argiuis, ter* 53 *vxor*
Capta 54 *virum puerósque ploret.*
55 *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine 56 *pernicax*
Referre sermones deorum, 57 *&*
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti fluuius, sic dictus a Nileo rege, vel, quòd trahit νέον ἰλὺν, i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur foecundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum quam cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sæuis non parcit.
43 Polos septentrionalis & Australis.
44 Arma vsque ad Romæ inferæ.
45 Iuxta torridam zonam, vbi feruit ingens solis æstus, vide Od. xxi. lib. 1.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi assiduus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confusio, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe ne nimium pij. i. ne nimium amantes Troiæ (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est Fortuna Troiæ renascens alite lugubri, i. malis auspiciis, iterabitur tristi clade, ne (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices easterum. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor, tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios ex se ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode XIII.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersum Deos aliquid moliri voluerint.

1 Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos, i. longam & flagrem cantilenam.
2 Habent musæ etiam sedem in cœlo, vt Ionis filiæ.
3 Sodales mei, quid audistis Calliopen canentē. an me fallit poetica insania?
4 Videor mihi audire Calliopen quódque ipsa discurrit per lucos pios i. per lucos quos dicunt.
5 Quos lucos a quæ incendat præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia Palumbes fabulosa (i. Palumbes de quibus Poetæ multa fabulantur) me puerum lusu fatigatum & somno victum texere & coöperuere nouis frondibus (i. frondi recenti & viridanti Vulture Appulo i. in Vultur. 17 monte Appuliæ)

1 DEscende [2] cœlo, & dic age tibiâ
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
3 Auditis? an me ludit amabilis
Insania? [4] audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumq, somno
Fronde noua puerum palumbes
Texêre: mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusq, [8] Bantinos, & ariam
Pingue tenent [9] humilis Ferenti:
[10] Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & vrsis: [11] vt premerer sacra
Lauróque, [12] collatáque Myrto,
[13] Non sine dis animosus infans.
[14] Vester, Camœnæ, vester in arduos
[15] Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum
Præneste, seu Tibur [17] supinum,

extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucaniæ admodum parua, in sublimitate montis posita, ideóque eam nido comparat, vel, per nidum domum propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo puero dormienti corpore tuto, &c. 12 Quòd premeretur lauro sacra, i. lauro Apollini dicata, quæ quidem lauro præsagiebat eum futurum Poëtam. 13 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significat eum ses amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas potus ibi salubribus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In aperta montis constitutum.

Se

Seu [18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Vestris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis versa acies retro,*
[21] *Deuota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *palinurus vnda.*
[23] *Vtcunq; mecum vos eritis, libens*
[24] *Insanientem nauita Bosporum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Assyrij, viator.
Visam [26] *Britannos hospitibus feros,*
Et lætum equino sanguine [27] *Concanum:*
Visam pharetratos [28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inuiolatus amnem.*
Vos [30] *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus vt [34] *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & vrbes, regnaq; [37] *tristia,*
Diuosque mortalesque turbas
Imperio regit [38] *vnus æquo.*

18 Baiæ est vrbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo est. me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retro, non arbor, &c.
20 Philippi est vrbs in Thracia vbi versus erat in fugam Bruti & Cassij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor scelerata. vide Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, vbi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosporum æstuosum, vide Od. 13 & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hospites macta bant pro hostia. Feri igitur & inhospitales tunc temporis erant, neque id mirum: nam vt à sole longè distabant, sic certè quam diu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat ab omni humanitate, clementia, mansuetudine, & id genus virtutibus procul aberant. Verum vbi Deus (cuius prouidentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianam vocauerat, tenuis emanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigrauit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hîc dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis atque affabilis.
27 Concani erant Hispani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus, & lacti commixtus, potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum fugitis potentem. vide Od. 2. lib. 2. 29 Et inuiolatus. i. saluo Musarum præsidio vitam Tanain. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est. Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul vt in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem obtrectatis arte poetica. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo vsus est Cæsar in subiugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis bellegerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter.

39 Ordo est. Illa inuictos horrida fidens brachijs magnum terrorem intulit Ioui.

40 Gigantes ex terra nati contendentes montem montibus imponere.

41 Olympo robusto.

42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.

43 Ingenti statura.

44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas lanciaret in hostes.

45 Contra Minervam clypeum, quo Iupiter etiam vtitur ad contra gigantes. Contra Iouis fulmina nil possunt gigantes.

46 Ex parte Iouis in hac pugna.

47 Vulcanus dicitur nudus propter ignis repercussum, qui quia pugnat est nudus.

48 Apollo qui semper arcum gestat.

49 Aqua fuerat fontis Castalij, sic dicti à Castalio puella quam Apollo adamauit.

50 Crines humoris significat.

51 In Lycia fons est Castalius.

52 Sylvam, in qua natus est Apollo, dicitur Patareus

53 Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens, iuuentus horrida, brachijs,
40 Fratresque tendentes 41 opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid 42 Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid 43 minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, 44 euulsisq; truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis 45 ægida
Possent ruentes? 46 hinc 47 auidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris 48 positurus arcum,
Qui 49 rore puro Castaliæ lauit
50 Crines solutos, qui 51 Lyciæ tenet
Dumeta, 52 natalemque syluam
Delius & Patareus Apollo.
53 VIS consili expers mole ruit sua,
54 Vim temperatam dij quoq; proueliunt
In maius: idem odere vires
Omne nefas animo 55 mouentes.
Testis mearum 56 centimanus Gyges
Sententiarum notus, & 57 integræ
Tentator 58 Orion Dianæ,
Virgineæ domitus sagitta.
59 Iniecta monstris terra dolet suis:
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad orcum: nec peredit
Impositam celer ignis 60 Ætnam:
61 Incontinentis nec Tityi iecur
Reliquit ales, 62 nequitiæ additus

53 Robur corporis sine prudentia sua labitur impetu. 54 Vires ratiocinio gubernatas dii augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus, de quo vide Ouidium xvij. lib. 2. 57 Cæsit Dianæ. 58 Orion vanitate stuprare conatus Dianam eius sagitta est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, impatiens monstrosis gigantibus filijs, dolet, & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum. Sed Plutonis regno non contenta, vult se relinquere peredere ne cor Tityi luxuriosi qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 60 Ætnam cum parentum suorum opposicus cælos vt ei sit infestus.

Cæsi

Custos: amatorem trecentæ,
[4] Perithoum cohibent catenæ.

[4] Ixionis & Diæ filium, amatorē Proserpinę quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicatus esse apud inferos.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

[1] Cælo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibusq; Persis.
Milesne Crassi, [5] coniuge barbara
Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Pro curia, inuersiq; mores)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Apulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Vestæ,
[11] Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Vt tenitrus demonstrāt Iouem esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatem eius arguunt.
2 Dum es in vinis.
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum primùm superati sunt.
4 Propter Crassi cladem Persis vel Partni graues & pernicioſi habebantur, qui tamen Augusto facilè cesserunt, signaq; militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt triumphans & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel & curia, quam indigna res patiris contra maiestatem populi Rom. & mores quum inserti & corrupti estis, vt Rom. milites iam barbaris seruiāt, qui ijs olim dominari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti, vxores acceperant á Medis & Persis: vt ibi velint in propriis sedibus omnem ætatem agere. 9 Ignari erant milites sub Crasso qui obliuiscerentur ancilia. i. scuta brevia rotunda duodecim in urbe Martis seruata ex quibus vnum de cœlo lapsum credebant. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuerit ancile. ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Aeternæ Vestæ ignis qui in templo Vestæ á virginibus custoditus tanquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quia tonas erat sedes. q. d. non deserta vrbe á suis dijs, turpe igitur militibus Rom. vt sub armis hostilibus seruiāt. 12 Regulus hoc prouiderat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate ponerent. 13 A conditionibus fœdis, nolunt enim Reguli captiui Afros pro se redimi. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiua pereat immiserabilis. i. sine misericordia, nam tali exemplo milites deinceps ignauiæ præmunirent. 15 Hunc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita, grauis est deliberationem. 16 Ego vidi arma Punicis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
17 *Retorta tergo brachia libero*
18 *Portasq; non clausas,* 19 *& arua*
Marte coli populata nostro.
20 *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
21 *Damnum. neque amissos colores*
22 *Lana refert medicata* 23 *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
24 *Curat reponi deterioribus.*
25 *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
26 *Qui perfidis se credidit hostibus?*
27 *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit 28 *mers, timuitq; mortem?*
29 *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
30 *Altior Italiæ ruinis.*
31 *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosq; natos, 32 *vt capitis minor*
A se remouisse, & virilem
33 *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret 34 *autor nunquam alias dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret 35 *exul.*
36 *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. vinctæ tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod negant Carthaginenses securitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum militem ignominiosum auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non retinet candorem genuinum amissum.
23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab his qui corrupti iam ac deprauati sunt.
25 Sæpe. potest vt cerua è retibus expedita pugnax euadat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses superet is qui loris deuinctus?
28 Ignarus.
29 Hic miles nescius vitam emisse non decimum esse reipublicæ, pacem cum bello confudit: nam in grauissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit.
30 Nobilitas turpibus Italiæ ruinis.
31 Regulus dicitur à se removisse, i. non admisisse coniugis osculum.
32 Vt capite diminutus, id est, damno facto per captiuitatem.
33 Et dicitur torvo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam alias dato, i. donec argumentis maximis firmaret patres labantes debilesque.
34 Senator fuit monitor.
35 Exul per captiuitatem egregius, id est, nemorum suis laudatus.
36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia profectum.

Dimouit [37] *obſtantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
[39] *Diudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venefranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precesque ne ad hostes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venefranum Cam-
panix ciuitatem animi relaxandi gratia, vide Od. 6. lib. 2.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS, DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

DElicta Maiorum immeritus lues
Romane: donec templa refeceris
AEdeſq; labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro ſimulachra fumo.*
[4] *Dijs te minorem quòd geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dij multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Iam bis [9] *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Penè occupatam [11] *ſeditionibus*
Deleuit vrbem [12] *Dacus & AEthiops:*
Hic [13] *claſſe formidatus,* [14] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
[15] *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[16] *Hoc fonte deriuata clades*

1 Ob culpam Maiorum dabis poenas, quas non ea meritus.
2 Donec reædificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſua vetuſtatis ſordentia.
4 Quia de eo cohibet circo imperat Romane.
5 A pietate in deos cunctos habes initium.
6 Ad deos neglectos cuncta refer calamitates. Alij hanc versum ſic interpretantur vt ſit ſenſus: in exordio rerum deos innocentiſſimos in exitu gratias agito.
7 Dij minùs ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum ex-
ercitu deleuerunt, noſtroſque conatus inauſpicatos (i. quia contemptimus auſpiciorum neceſſariam veritatem) inanes reddiderunt. 10 Gaudet ſe adieciſſe prædam aureis ſuis torquibus qui ante nos denictos erant exigui, iam verò facti ſunt ampliores. 11 Bellis ciuilibus. 12 Scythæ & AEgyptij ſub Antonio & Cleopatra. 13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat. 14 Ille Ducus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis. 15 Sæcula, in quibus homines aſſidue culpam committunt. 16 Ex adulterijs.

In

In patriam populumq́, fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc: & inceſtos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteres*
[21] *Inter mariti vinũ:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermiſſa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iuſſa coram non ſine conſcio*
Surgit marito: ſeu vocat [26] *inſtitor,*
Seu nauis Hiſpanæ [27] *magiſter*
[28] *Dedecorum pretioſus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhumq́, & ingentem cecidit
[31] *Antiochum, Annibalemq́, dirum.*
Sed ruſticorum [32] *maſcula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Verſare glebas, & ſeueræ*
Matris ad arbitrium reciſos
[35] *Portare fuſtes: ſol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnoſa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitioſiorem.

17 Saltationes laſciuas, quas primum Ioues inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & ſaltare ſecundum artem.
19 A tenuis annis diſcit & excutere amores flagitioſos.
20 Poſt nuptias celebratas quærit amatores marito ſuo ſeniores, Lrobuſtiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas ſtupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne ſua turpia poſſint verecundiæ.
25 Sol veteri publica matrimonia ab adulteris arcebat, è lecto ſurgit videtq́ & conſcientiæ matrimonii, qui tamquam leue pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Phædissimus quæſtus liberalis.
29 Non tam libidinoſis parentibus nati ſunt illi Romani qui tantis bello Punico ſuperarunt. vide Oll. 2. lib. 1.
30 Epiſtatarum regum à Curio Fabricioque in Lucania victorum.
31 Syriæ regem à M. Acilio ſuperatum.
32 Proles virilis, non effœminata.
33 Sabinis propinquis & ferramentis ruſticis.
34 Arare.
35 Portare ligna domum poſt laborem ſuetum ad ignem alendum, ſi matres ſouere ſe iuberent.
36 Veſperi, nam Sol deſcendens mutat vmbras.
37 Addecens tempus gratum (i. noctem in qua quieſcimus) curru ſuo, in quo vehitur, euolentes.
38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & iniuriam affert, ea quæ non conſumit.
39 Paulò poſt. hîc obſerua elegantem gradationem in tribus verſiculis. Ante parentes, parentibus nos, nobis noſtri liberi ſunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monetque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

QVid fles Asterie quem tibi candidi
Primo restituent vere Fauonij,
[2]Thyna merce beatum
Constanti iuuenem fide
Gygen? ille [3] notis actius ad Oricum,
[4]Post insana Capræ sydera, frigidas
Noctes non sine multis
[5] Insomnis lachrymis agit.
[6] Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prætum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
[8] Maturare necem, refert.
[9]Narrat penè datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippoliten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. nam scopulis surdior [10] Icari
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] Enipeus
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] flectere equum sciens
Æquè conspicitur [13] gramine Martio:

1 Ordo est & sensus. O Asterie quid fles? quid frustra desideras Gygen iuuenem constanti fidei, quem Thyni merce beatum candidi Fauoni, id est, veri occidentales primo vere tibi restituent.
2 Locupletatum merce aliunde è Cilicia.
3 Notissimus, i. quibuslibet ventis compellitur ad Oricum vbium primùm in Epiro.
4 Post magnas tempestates. Capræ occasio excitatur.
5 Non dormiens.
6 Ordo est & sensus, atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) refert illum mille modis, dicens Chloen miseram suspirare & vri tuis ignibus (i. vt eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. antea) impulerit Prætum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est, & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippoliten, & idem fallax pœnitentes, proponit Gygi viro suo alias historias quæ peccandi viam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini Rhodinosi qui eam amabat. 12 Æquè peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Rex iuuentus, vt equo vti bene sciret.

Nec

Nec quisquam citus æquè
Tusco denatat alueo.

14 Tiberino fluuio, qui Tusciam à Latino diuidit.

Prima nocte domum claude, 15 *neque in vias*
Sub cantu 16 *querulæ despice tibiæ:*
Et te sæpè vocanti
Duram, difficilis mane.

15 Noctis initio. 16 Neque in vias deorsum despice ex alto. 17 Querentis se immerito aberre contemni. 18 Denique ô Asterie mane inexorabilis Enipeo, te ferreum & ferum sæpè vocabo.

AD MÆCENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominus Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

Martijs 2 *cœlebs quid agam* 3 *Kalendis:*
Quid velint flores, & 4 *acerra thuris*
Plena, miraris, 5 *positúsque carbo in*
Cespite viuo,
Docte sermones 6 *vtriusque linguæ.*
7 *Voueram dulces epulas, & album*
Libero caprum, prope 8 *funeratus*
Arboris ictu.
Hic dies, 9 *anno redeunte festus,*
10 *Corticem astrictum pice dimouebit*
Amphoræ fumum bibere 11 *institutæ*
12 *Consule Tullo.*
Sume Mæcenas cyathos amici
13 *Sospitis centum:* 14 *& vigiles lucernas*
Profer in lucem. procul omnis esto
15 *Clamor & ira.*

1 Ordo est. Mæcenas docte sermones vtriusque linguæ, tu miraris quid ego cœlebs agam in Martijs Kalendis? 2 Sine vxore. 3 Kalendis quas mariti celebrabant vt vxores castas & pudicas haberent domi. 4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula est, in qua thus ponebatur. 5 Ignis paratus super aram ex vino cespite erectam, vide Od. 16. lib. 1. 6 Linguæ Græcæ & Latinæ. 7 Dijs superis alba victima, inferis nigra immolabatur. 8 Propè mortem datus casu arboris in caput suum procumbentis. vide Od. 13. lib. 2. 9 Anno vertente, I. singulis annis. 10 Corticem pice illitum, i. superpicatum. 11 Amphoræ, quæ cœpta est fieri humosa, i. vetusta, intelligit vinum valde vetustum, in vtribus ita exsiccatum, vt deprimi non posset, neque bibi nisi sem̃ dilutum. 12 In amphoræ fundo nomen Consulis scribebant quando vinum in cella vinaria erat repositum, ad significandam vini ætatem, vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & salui ab arboris illius casu. 14 Et producito vigiles, i. accensas lucernas in lucem, i. totam noctem compotemus. 15 Vide Oden 27. lib. 1.

Mitte ciuiles [16] *super vrbe curas.*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis.
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque seuera.*

16 De vrbe.
17 Cotiſon rex fuit Dacorum quos Octauianus ſuperauit.
18 Medi ſeditionibus ciuilibus inter ſe diſcutiuntur.
19 Cantabri populi erant Hiſpaniæ, quos bellum ſex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa.
20 Remiſſo arcu, i. armis depoſitis.
21 Negligens eſto, non ſollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.
22 Quum magiſtratum non geras, parce, i. noli nimiùm curare reſp.
23 Rape quod præſens lætus donat.
24 Omitte res ſeras.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus eſt de præteritis amoribus, eiſdemque renouandis.

Ho.[1] *DOnec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quiſquam potior brachia candidæ*
Cervici iuuenis dabat,
Persarum[3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arsiſti,* [5] *neque erat Lydia poſt Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romana vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Threſſa Chloë regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ ſciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcant animæ fata ſuperſtiti.*
Ly.[11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi:*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem plurimi faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non aliam magis amaſti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quàm Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Muſicæ numeros
10 Si mea morte aſſequar, vt ſit mihi ſuperſtes, quaſi diceret: Chloen animæ ſuæ eſſe dimidium.
11 Ordo eſt. Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, id eſt, amore mutuo me vrit.
12 Calais eſt nomen amantis, qui fuit ex Thurio oriundus in ſinu Tarentino.

Si

Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
Ho. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq́ iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Reiectæq́ patet ianua Lydiæ?*
Ly. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior* [18] *cortice, &* [19] *improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuerem amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN. Ode X.

Lycen monet, vt posita duritie sibi supplici parcat.

E Extremum Tanaim si biberes Lyce,
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, [3] *quo nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [7] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] *supplicibus tuis*
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo.*
Nec Matris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit, nec que discordes copulat iugo aheneo, & more indissolubili?
15 Quid si Chloe ejicitur è pectore meo?
16 Lydæ repudiatæ.
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 Asperuoso mari Adriatico vide Od. 33. lib 1.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuium biberes. i. si barbara esses & Scythæ nupta.
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidd asperas & iniquas, non pateretis, imò plorares me (inquit) exponere ventis septentrionalibus qui, in Scythis orientur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter, æther conuertit in glaciem niues densissimas puro nutu, i. aperto & sereno cælo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne Fortuna, quæ mihi fauet, reuocetur. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quæ raptæ, non retro currunt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit lenis & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus
9 Color pallidus violacei coloris participans. 10 Et quamuis nemo tuus Pierius fidicen amore captus non flexit te in amorem tortus. 11 Miserere tamen supplicis tui. 12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum. i. nec saltem habes animum qualem serpentes Matri habent. 14 Non semper ero immunis vt possim super limen tuæ domus calcare, diu, cælo pluuioso, nolli igitur extrahere amoris mei potiundi pœnitentiæ. 14 Plu-

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cantus sibi dicter quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

MErcuri (nam te docilis magistro
Mouit [2] Amphion lapides canendo)
Tuque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida neruis:
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc & [6]
Diuitum mensis & amica templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proterua
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesq; manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosq; vultu
[21] Risit inuito: [22] stetit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Crimine mulces.

2 Ordo est, ô Mercuri, dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet. nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo &c.
3 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani fuit extructi.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Petita, quæ scitè scis resonare septem chordis.
5 Quæ non erat sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces, & à me aueras.
8 Equa trima amœnorum.
9 Per saltationem.
10 Caute ne tangatur.
11 Non nupta.
ἀγαμος.
12 Immatura viro petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. 12. lib. 1.
14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax.
15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Eurydicen ab inferis reduceret.
16 Vide Od. 13. lib. 2.
17 Anhelitus niger.
18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore.
19 Ixion Iunoni stuprum conatus inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, vt rotæ inter serpentes alligatus assidùe & sine requie circumagatur.
20 Tityos est nomen Græcum, vide Od. 4. huius lib.
21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter acerbitatem.
22 Belidæ suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine obstringis.
23 Danai filiæ.

Audiat

24 Audiat Lyde, quæ pœnas apud inferos luunt, quæ suis amatoribus inhumane fuerunt.

25 Dolium æquè vacuum, cuius pertusum est & fine fundo.

26 Fata tardè veniunt ad vltionem, vt eò grauius puniant.

27 O turpia fœmina, quæ quid ingens inuidiæ parturiunt, perpendunt.

28 Crudeli gladio.

29 Hyperm nestra ob obedientiam Lynceo suo parcit, cæteræ sorores suis omnes crudeliter trucidant.

30 Flammeo matrimonij significatum subest, vulgus apud Romanos.

31 Splendidè mendax, quòd Lynceum non occiderit, quem tamen occidere iussa fuerat.

32 Nobilis æuum, id est, nobilitas.

33 Longus somnus, mors.

34 Vnde non times, detur: socerum & scelestas Falle sorores.

35 Quæ velut nactæ vitulos leænæ, Singulos (ebeu) laceram. ego illis Mollior, nec te feriam, nec intra Claustra tenebo.

36 Me pater sæuis oneret catenis, Quòd viro clemens miserò peperci: Me vel extremos Numidarum in agros Classe releget.

37 I, pedes quò te rapiunt & auræ: Dum fauet nox & Venus: i secundo Omine: & nostri memorem sepulchro Scalpe querelam.

24 Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
25 Dolium fundo pereuntis imo:
26 Seraq; fata,
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
27 Impiæ: nam quid potuere maius?
Impiæ sponsos potuere duro
Perdere ferro.
28 Vna de multis face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
29 Splendidè mendax, & in omne virgo
30 Nobilis æuum.
31 Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne longus tibi somnus, 33 vnde
34 Non times, detur: socerum & scelestas
Falle sorores.
35 Quæ velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (ebeu) laceram. ego illis
36 Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo.
37 Me pater sæuis oneret catenis,
Quòd viro clemens miserò peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
38 I, pedes quò te rapiunt & auræ:
Dum fauet nox & 41 Venus: i secundo
Omine: & nostri memorem sepulchro
42 Scalpe querelam.

37 Ego illis formidor nec te occidam, nec clausum te tenebo. 38 Esto, quòd pater me in exilium pellat, idque classe, vt dii facilius fit reuiare, quod viro dic. 39 In quas oras terra sine terra, siue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te æquus. 42 Scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam sit perpetua.

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adolescentis amore capta, vitam agit inertem & desidiosam.

[1] Miserarum est, [2] neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino [3] lavere: aut [4] ex-
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] qualum Cytheræ puer [6] alex,
Tibi telas, operosæq; Minervæ
[7] Studium aufert, Neobule, [8] Lyparæi nitor Hebri.
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
[9] Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:
[10] Catus idem [11] per apertum fugientes
Agitato grege cervos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] fruticeto [13] excipere aprum.

1 O Neobule, nihil miserarum est, quam fiunt malitiosæ, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vitæ sic libi ratæ ut à se pellant curas, & quæ animi cruciatus propter patrui obiurgationes. solet enim patruus fratris liberos severius serpere, & eos quam pater ipse.

2 Negat in amore collocare.

3 Diluere curas à lasso, i. tertia conjugatione.

4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, qui à monte Cythero dicta est Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maximè præest Minerva dea operosa. 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lipara, equos fuit melior ipso Bellerophonte nec ipse ante pugilis neque curlo pedestri victus. 9 Simul ubique mea vbi. 10 Ingeniosus vel peritus iaculandi, id est, configendi cervos iaculis. 11 Per campum non arbobus consitum. 12 Vbi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum est proprium venatorum, qui ex insidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit, eiusque amœnitatem summoperè commendat.

[1] O Fons Blandusiæ, [2] splendidior vitro,
[3] Dulci digne mero, non sine [4] floribus,
[5] Cras donaberis hœdo:

1 Erat hic fons in agro suo Sabino.

2 Fons lucidus vitro.

3 Digne mero sacrificio exhiberi, veteres enim fontibus sacrificabant tanquam diis: vide Od. 1. lib 1.

4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel, quibus potius coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
Primis, & venerem & prælia destinat
Frustrà, nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiluunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit aduersarium cum quo possit præliari, sed frustrà, nam morte præuenietur & iuuenalibus.
8 Tinget tibi. i. in tuum bonorem.
9 Gregis luxuriosi. est tamen capra animal lasciuum.
10 Canicula exortus quindecim diebus ante Kalendas Augusti ingentes calores mittit.
11 Nescit tangere propter frondes quæ solis ictus ab te excludunt.
12 Tu tibi præbes pecori fitibundo delectabile propter aquæ potum.
13 Tu quoque vnus ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cauis impositam saxis, e quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuicti Cantabris reuertentis.

Herculis ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis operata diuis:
Et soror clari ducis, & decoræ
Supplice vitta
Virginum matres, iuuenumq; nuper

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispania ora repetit penates. Herculis ritu, i. vt olim Hercules triumpho Gerionæ.
2 Victoriam mortis comparatæ emendat: laure enim coronabantur victores.
3 Deorum templa.
4 Mariti casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat.
5 Sacra faciens diuis.
6 Octauia Augusti soror, Antonii vxor.
7 Et fœminæ supplices vestitu omnes.
8 Et matres iuuenum nuper è bello filios redierunt.

Sospitum

Soſpitum. vos ó pueri & puellæ
Iam virum [9] *expertæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi feſtus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæſare terras.*
I, pete [14] *unguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marſi memorem duelli:*
[16] *Spartacum ſi qua potuit vagantem*
Fallere teſta,
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuiſum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albeſcens animos* [21] *Capillus*
Litium & rixæ cupidos proternæ:
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta,*
[23] *Conſule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis ſeu imprecationibus abſtinete, Fauete linguis, vt Ode 2. huius lib.
11 Triſtes curas quæ atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem ſarcinem.
13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento hominum elegantiores cæſariem in conuiuijs madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum, cum bello Marſico Italia arderet.
16 Si qua ratione teſta vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ſeruili bello, quod cum populo Rom. geſſit anno ſtrit. 16 poſt bellum Marſicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo, id eſt, religare crinem in nodum, vt veniat ſemicompta, ad lætitiam repentinam ſignificandum. vide Od. 25. lib. 2. 18 Crinem ſubtilium myrrhei coloris, vel myrrhino vngnento delibutum. 19 Si non ſtarim à ianitore admittare, noli eſſe moleſtus ſed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad ſenectutem, patientia idcirco feram Neæræ contumeliam, ſed in iuuentute ad vltionem deuenissem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuiſſem ſtruidus iuuentute, ſi me aliquis faſtidiret. 23 Conſule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres: anno ſcilicet ab vrbe condito 720.

IN CHLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum conſtituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famoſiſq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum tuæ lasciuiæ & obſcenæ libidini, 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

3 Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
4 Et stellis nebulam spargere candidis.
5 Non, si quid Pholoen satis,
Et te Chlori decet.6 filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas vti concitata tympano.
Illam cogit amor 7 Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
8 Te lanæ prope nobilem
Tonsæ 9 Luceriam, non citharæ decent,
10 Nec flos purpureus rosæ,
11 Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

3 Desine inter virgines ludere quam tis propior funeri i. mortiproximus.
4 Et virginibus formosis te senicullam aridam immiscere.
5 Non, si quid satis Pholoen filiam tui decet, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectiùs quam tu ad iuuenum choros vitrò ruit, hoc est irruit: velut Thyas Bacchi sacerdos tympano ritè pulso concitata.
7 Nothus, est nomen amatoris.
8 Alter tam laudicio magis apta est quam lanæ & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Appuliæ circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi potui vsque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MÆCENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est sua sorte vnde beatus existit.

INclusam 1 Danaën turris ahenea,
Robustæq; fores, & vigilum canum
2 Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab 3 adulteris:
Si non 4 Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
5 Risissent.6 fore enim tutum iter & patens,
Conuerso 7 in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere 8 amat saxa, potentius
Ictu fulmineo.9 concidit auguris
Argiua domus, ob lucrum

1 Acrisij filium.
2 Ab effectis, quod Danaën tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sæpius ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Scirbant sata.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa. i. loca munita, quæ virtute expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, quòd vxor, & liberi vbi monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

Demersa excidio.[11] diffidit vrbium
Portas [12] vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus.[13] munera nauium
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] cura pecuniam,
[15] Maiorumq; fames.[16] iure perhorrui
[17] Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] plura negauerit,
A dys plura [19] feret. nil cupientium
[20] Nudus castra peto:[21] & transfuga diuitum
Partes linquere gestio:
[22] Contempta dominus splendidior rei,
Quàm si, quicquid arat [23] non piger Appulus
[24] Occultare meis dicerer horreis,
[25] Magnas inter opes inops.
Puræ riuius aquæ, syluaque iugerum
Pauorum, & segetis [26] certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] Calabræ mella ferant apes,
Nec [28] Læstrigonia Bacchus in amphora
[29] Languescit mihi, nec [30] pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
[31] Importuna tamen pauperies abest:
Nec si plura velim, tu dare deneges.
[32] Contracto melius parua cupidine
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] Mygdonijs regnum [34] Alyattici

10 Tem-
plis ha-
sorpta.
11 Refregit vel pro-
strauit.
12 Philippus rex
Macedoniæ omnis
castra expugnari
posse dicebat in quę
asellus auro onustus
posset ascendere.
13 Munera irretiunt
suos nauium duces,
Piratas, vel Mune-
ra nauium, i. merces
peregrinæ quæ na-
uibus ad vos adduc-
untur, sæpius decet
illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum di-
uitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas æ-
quitum ornamentū,
ego meritò vetui
caput meum attolle-
re, i. ad summas di-
uitias & nimiam po-
tentiam ascendere.
17 Diffusè celebrā-
18 Pauciora desidera-
bit.
19 Accipiet.
20 Pauper, O diui-
sum Horatium qui
in hoc vtinam Chri-
stiani imitaremur.
21 Et tanquam
transfuga & fugiti-
uus.
22 Nam magis pos-
sidemur ea quę con-
temnimus, quàm ea
quibus non vtimur,
& possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest nostro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes inhabitata segetis meæ, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, vel, ignoratur ab eo qui Africæ imperio fulget, beatior esse sorte, quàm ipsius ingenio operi, sic Lambinus hanc locūm indicet) exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores, apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, à Formis, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerunt Læstrigones qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera, Mare. Nec pinguia Gallia nostris. 31 Pauperies molestia & anxietas, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, melius tributum & vectigal persoluam quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam, vt sit sensus. Parvo contentus plus possidet, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit, 34 Regis Lydiæ, Croesi patris.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. [35] *bene est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu, & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD ÆLIVM LAMIAM. Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem cuſtinum hilariter exigat.

Æli, vetuſto nobilis ab [1] *Lamo,*
Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne faſtos) [2] [3]
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ [4]
Littoribus tenuiſſe [5] *Lyrin,*
Latè tyrannus. [6] [7] *cras foliis nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet: aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix. dum potes, aridum [9]
Compone lignum: [10] [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimeſtri,
Cum famulis [12] *operum ſolutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per faſtorum libros, in quibus res gestas & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Finitimum Lyrin littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Faunj influentem dilicet in Minturnas appellatum Campanig vbi Marica colitur.
6 Latè regnans ἀφ' ὑψηλοῦ.
Horat.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad litus proijcit: hinc Proverbium, vilior Alga, pro re vilissima & nullius pretij.
9 Cornix dicit vinum, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod ibi flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco emptum mensium ad consuetudinem cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum familiis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum sylvestrem, infernum, & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

[1] FAune, Nymphārum [2] fugientum amator
Per meos fines & aprica rura
[3] Lenis incedas, abeasq; paruis
Æquus alumnis:
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina craterę: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] Ludit herboso pecus omne campo
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] Festus in pratis vacat otioso
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnas:
Spargit agrestes [10] tibi sylua frondes:
Gaudet [11] inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amittercnt.
3 Precor vt incedas mitis sine iracundia, vtque transeas paruis meis agnis & hœdis innocuus.
4 Siquidem tenet hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Bacche friget Venus.
6 Ara per multos iam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Paunalia anniuersaria in pratis & sylvis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuisum propter nimium laborem quem fossor in terra colenda sustinet, terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocosè, quòd veteres historias describens, ea negligat quæ ad incundè viuendum pertinent.

[1] QVantum distet ab Inacho
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiuorum Regem, & Codrum vltimum Regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem induit in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Nempe Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] *sacro bella sub Ilio:*
Quo Chium pretio cadum
Mercemur: [5] *quis aquam temperet ignibus*
Quo præbente domum, & quota,
[6] *Pelignis carear frigoribus: taces.*
Da lunæ properè nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ: [7] *tribus aut nouem*
Miscentur cyathis pocula [8] *commodis.*
Qui Musas amat [9] *impares,*
[10] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[11] *Vates. tres prohibet supra*
Rixarum metuens tangere Gratia
[12] *Nudis iuncta sororibus.*
Insanire [13] *iuuat:* [14] *cur Berecynthio*
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[15] *Parcentes ego dexteras*
Odi. [16] *sparge rosas. audiat inuidus*
[17] *Dementem strepitum* [18] *Lycus,*
[19] *Et vicina seni non habilis Lyco.*
[20] *Spissa te nitidum* [21] *coma*
Puro te similem Telephe [22] *vespero,*
[23] *Tempestiua petit Chloë:*
Me [24] *lentus Glyceræ* [25] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio à diu instructo. vide Od. 3. huius lib.

5 Taces, id est, non aspernaris quo pretio emamus cadum vini Chij, vini optimi & laudatissimi.

6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & vnti discumbebant.

7 Taces enim domi & quota horæ contentes Peligum frigoribus sedente foco pocula miscemus.

8 Peligonia est regio apud Sulmonem propter montes frigidissima.

9 Horat. illequitur puncturam puerum, quasi iam sit in conuiuio, dicens puero, Da tibi natum lauare nouum poculum, i. lauare vespertinum & orientis, quia ab hoc tempore cœna inijciam capit. Da nobis multa pocula, nam ad mediam vsque noctem cœna producebatur. Da augurio Murenæ tribus aut nouem cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.

10 Cùm paucissimi sint conuiuæ, non pauciores esse quàm tres: & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuiuantibus cuique suis. 12 Musis sunt numero nouem. 13 Nonies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupefactus ex nimio vino. 15 Nudæ dicuntur fingantur Gratiæ, quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me insaniri & furere. 17 Cur cessant tuæ tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueuerat. 18 Manus otiosas à tibia canto, vel parce ministrantes. 19 O puer inspergo rosas mensæ. 20 Nostro hilaritatis iudicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audit vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est, O Telephe, non pulchra Chloë petit te nitidum spissi comæ & puro similem vespero. 24 Assiduitates desiderium habent cupidum, sensus verò calentis desectu calescunt. 25 Vespertino tempori. 26 Chloë nobilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lenis & diu protractus me torquet sensim. 28 Interius consumit.

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] leænæ?
Dura pòst paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] Ibit insignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres sagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquosa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam percatsum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quum ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrum tu vinces an illa, i. vter vestrùm Neancho sit potiturus
6 Manet poeta in suauissima Allegoria.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ iudex dicitur habere in sua potestate victoriam, vt vni velit victoriam adiudicet.
9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, vnde duo refluunt riuuli, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Coruini gratiam effundat, vnde occasione oblata vini laudes commemorat.

O Nata mecum consule Manlio,
[1] Seu tu querelas, siue geris iocos,
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum. Leum ego natam esse Venusij in Apulia.
2 Varij sunt vinij effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis bilioso & irascendi natura, paulò liberius bibat, ille iam instondam finem declarat, & sic de cæteris.

3 Quocunque Consulis nomine notaris, & ternas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.

4 Die festo.

5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse vt fumosa fierent.

6 Vina vetustate mitiora.

7 Quamuis Corinnus Philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, sed magno in honore illius es futura.

8 Catonis virtus, ipse prudens Cato vino parce sumpto, hilaris fuisse dicitur.

9 Leus vini per te (ô pia testa) quasi per oculeũ & lene tormentum, ingenia seueriora exploranetur qualia sint.

3 *Quocunque lectum nomine Massicum*
Seruas, moueri digna 4 *bono die:*
5 *Descende. Corvino iubente,*
Promere 6 *languidiora vina.*
7 *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 *Catonis*
Sæpe mero caluisse virtus.
9 *Tu lene tormentum ingenio admoues*
Plerumque duro: tu sapientium
10 *Curas & arcanum iocoso*
Consilium retegis 11 *Lyæo:*
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresq;: & addis 12 *cornua pauperi,*
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 *Te Liber, & si læta aderit Venus,*
14 *Segnesq, nodum soluere Gratiæ,*
15 *Viuæq, producent lucernæ:*
16 *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

10 Graviores cogitationes & consilium recenditum vino lati prodis & in lucem proferis. 11 Vino, Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Raccho cornua affinguntur. vide Od. 19 lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 AEgrè distrahuntur quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ immunem consecrat.

2 Diana venatrix per montes vagatur.

3 Parturientes iuuat, vnde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.

5 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ precatus, vt mulieres foliug pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos vnde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

1 *Montium custos nemorumq, virgo,*
Quæ 2 *laborantes vtero puellas*
3 *Ter vocata audis, adimisq, letho,*
5 *Diua triformis.*

1 Imminens

6 *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per 7 *exactos ego lætus annos,*
3 *Veris obliquum meditantis ictum*
Sanguine 9 *donem.*

6 Volo, vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis.
8 Veres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Veris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo ex datur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COelo 1 *supinas si tuleris manus*
2 *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & 3 *horna*
Fruge lares, 4 *auidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet 5 *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces 7 *alumni*
Pomifero 8 *graue tempus anno.*
9 *Nam quæ niuali pascitur* 10 *Algido*
11 *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit 12 *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice 13 *tinget.* 14 *te nihil attinet*
15 *Tentare multa cæde* 16 *bidentium,*
Paruos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
18 *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca. Iaribus, i. dijs familiaribus porcis immolabatur propterea quòd hoc pecus tantum vitio est ad escam, quòd familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine aigrescit spica, & sic infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est. aut dulces alumni graue tempus non sentient anno promifero. i. anni parte promifera nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8. Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur niuali Algido inter quercus & ilices, aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum ceruice. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare paruos deos. i. Lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Quinn binarem. 17 Rosmarino. 18 Si manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam quàm si far aut mica salis offerret. i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
19 Farre pio, & 20 saliente mica.

19 Farre pio. 20 Mica salsa vel crepitante non sal igni tactus saltat & crepit.

IN DIVITES AVAROS.
Ode XXIIII.

1 Intactis opulentior
Thesauris 2 Arabum, & diuitis 3 Indiæ,
4 Cæmentis licet occupes
5 Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
6 Si figit 7 adamantinos
Summis verticibus 8 dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis 9 expedies caput.
10 Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos)
Viuunt, & 11 rigidi Getæ,
12 Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
13 Nec cultura placet longior annua:
14 Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
15 Illic matre carentibus
Priuignis mulier 16 temperat innocens:
Nec dotata 17 regit virum
Coniux, 18 nec nitido fidit adultero:
Dos est magna parentium
Virtus, 19 & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est. Licèt tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ, occupes manu Tyrrhenum & Ponticum mare omnemque tractum, tuque a te non expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia pauperiores aromata in omnes partes orbis.
3 India autem, magnis lapillis pretiosissimis abundat.
4 Sanè cæmentis ad ædificandum in mari vide Od. 1.
5 Mare Tuscum atque per Hyperb. exprimit Italiæ ædificia illius fretu.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quamlibet amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt ait Adonæus. vide Od. 35. lib. 1.
8 Tristis fatum.
9 Non euitabis atque.
10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidum regionis dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessarijs, aquas mulgent, & hac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci ἀπὸ τοῦ γάλα ἔχειν. 12 Quibus ingenij nullis meis distincta fruges efferunt liberè, i. non vnius proprios, sed omnibus communes. 13 Seruplus ferunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij seruo cum (qui annum laborauit satis, laboribus est perfunctus) vicarius recreat æquali sorte. Gallus labore. nam ipse quoq; manu laborem explet. 15 Illic matrona non sæuit in priuignos. 16 Pudet. 17 Nec imperat viro aut domina est marito. Plaut. Dotem dicunt libertatem mulieri. 18 Nec in splendido adulterio ponit fiduciam. 19 Et alitus nolens ab alio viro tangi.

20 Certo

[30] Certo fœdere castitas:
[31] Et peccare nefas, aut pretium est mori.
[32] O quisquis volueris impias
Cædes, & rabiem tollere [33] civicam:
[34] Si quærit, pater urbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
[35] Refrenare licentiam,
[36] Clarus posterigenitis: [37] quatenus (heu nefas)
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
[38] Quid tristes querimoniæ,
[39] Si non supplicio culpa reciditur,
[40] Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt? si, neque fervidis
[41] Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum [42] latus,
[43] Durataque solo nives
Mercatorem abigunt? [44] horrida callidi
Vincunt æquora nautæ?
Magnum [45] paupertas opprobrium jubet
Quidvis & facere & pati,
Virtutisque viam deserit [46] arduæ.
[47] Vel nos in Capitolium,
Quo [48] clamor vocat & turba faventium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [49] inutile,
Summi materiam mali,

30 Copula conjugali, in qua fœdus initum est, ut alter alteri fidem servet.
31 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
32 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus severissimis sunt coercenda.
33 Civilem seditionem.
34 Si tupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi ut pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Juvenalis.
35 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
36 Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama & nominis gloria futurus, propter severitatis & correctionis leges & institutes.
37 Quoniam adeò sumus inviti, virtutem odimus eos eum qui vivi fuit & incolumem: vivos autem virtute præstantes, quando fuere

mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 38 Quid tristes profuit querela? 39 Lex inutilis est, si de improbis pœnæ non sumuntur. 40 Nihil valent leges sine moribus, i. si cives à pueris non sunt bene institui atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hic interpretor cum Varrone rectum animi propositum & reverentiam culpamque omnis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cum destituta sunt leges, earum inanis, ac propè sepulta vis jacet. 41 Regio zonæ torridæ subjecta. 42 Plaga septentrionalis. 43 Si nives glacie adstrictæ solo, i. ad solum, non repellunt mercatorem. 44 Si horrorem æquorum docti & strenues nautæ non formidant. 45 Paupertas putatur probrosa avaris præsertim. 46 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia hominem efficit claro & deorum similem. 47 Quandoquidem dictitare sunt hominibus impedimento ergo in Capitolium ea deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum projiciamus, quod fecit olim Crates philosophus. 48 Turpitus populitis. 49 Inutile est autem ij materia est mali.

Mittamus

Mittamus. scelerum si [40] *bene pœniter,*
Eradenda cupidinis
Praui sunt [41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes [42] *asperioribus*
Formandæ studijs, nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venarique timet: ludere doctior,*
Seu Græco iubeas [45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus [46] *alea.*
Quum [47] *perijt arca patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet [49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ: [50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si vacet pœnitet. 41 Primordia cupiditatis sunt radicitus exstirpanda. 42 Studijs sortioribus. 43 Nescit hærere in equo, Legitatæ necesse patri generosus adhibe rudis. 44 Et venari non vult, ad latendum doctior seu, &c. 45 Turbine Græco à Græcis ita nato quem Virgilius appellat *Volubile buxi*. 46 Alea lusu puniebatur lege Cornelia & lege Titia. 47 Fides petitio violata. 48 Et filio prodigo pecuniam properet, properando accumulet. Qui per *dilationem* 49 bona effudit. 50 luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *male parta male* Diuitiæ dicuntur improbæ, *vel*, quia improbè quæruntur, *vel*, quia impro Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

AD BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
[1] *Plenum? quæ in nemora aut quos* [2] *agor in*
[3] *Velox mente noua? quibus* [4] (*specus,*
Antris egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inferere & concilio Iouis?*
Dicam insigne, recens adhuc
[6] *Indictum ore alio.* [7] *non secus in iugis*
[8] *Exsomnis stupet Euias,*

1 Me tuo numine afflatum? 2 Quas ducor in fabulosas? *Od.* 19. *libri.* 3 Rapidus, vesano non sano sed diuino. 4 In quibus locis futuris. Ode est, quibus dicam me dicturum, audias lasciuum Italiæ & opacio Iouis æternum decus Augusti Cæsaris? mus Latinorum protuli. commouetur ad Augusti laudes, meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

5 Cœlo conferare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod pri 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc

9 Hebrum prospiciens, & nive candidam
10 Thracen, ac pede barbaro
Lustratam 11 Rhodopen. 12 ut mihi devio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 O Naiadum potens,
Baccharumq; valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 dulce periculum est,
15 O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluvius, quem hyemis sodalem appellat. Ovid. 5 lib. 1.
10 Regionem septemtrionalem frigidissimam.
11 Thraciæ montem quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum coetu celebrant & illustrant, Orpheo primùm imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vitæ aberrare? i. versus lyricos scribere? sic

mus & desertum nemus mirari? Simul hæc verba. Potest videri autem non simul conjungi, sed ut mihi existimanti. 13 O Bacche qui potestatem habes in Naiades (fluviorum Nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine pertinæ possunt supra vires humanas sibi manibus frustnos evertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inabilitas dicere, at dulce est id facere Deo duceote, qui viridi pampino coronat quos charos habet. Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνὸς, i. à torcular, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatoriis valedicit.

VIxi puellis 1 nuper idoneus,
Et 2 militavi non sine gloria:
3 Nunc arma 4 defunctumq; bello
Barbiton hic paries habebit,
5 Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit. hic hic ponite lucida
6 Funalia, & 7 vectes, & arcus
8 Oppositis foribus minaces,
9 O, quæ beatam diva tenes 10 Cyprum, &

1 Olim essem atque integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ovid.
3 Paries hujus templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finivit & absolvit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est lævo lateri Veneris marinæ. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inservientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus nō admitti, fores & fenestras effringunt: sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit: *Procedit huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus elausis. 9 O Venus, te precor ut Chloën hasternas amantibus superbam graui amoris plaga sentiat percultas. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 Mem-

Memphim carentem [12] *Sythonia niue,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloën semel [14] *arrogantem.*

11 Vbem hi Aegypti, quæ vbe ea dicat, quod regio est calida.
12 Thracia nive.
13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM. Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

Impios parræ [1] *recinentis omen*
Ducat, [2] *& prægnans canis, aut ab agro*
Rauca decurrens lupa [3] *Lanuuino*
Fœtaq́; vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum:
Si per obliquum similis [4] *sagittæ*
Terruit mannos: [5] *ego cui timebo,*
Prouidus auspex?
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *diuina auis imminentum,*
Oscinem coruum [13] *prece suscitabo*
Solis ab ortu.
Sis licèt felix vbicunque mauis,
Et memor nostri Galatea viuas:
Teq́; nec læuus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
Sed vides quanto trepidet [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego, [19] *quid sit ater*

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant hanc mihi fuerum interpretum omina, mirum parram aucupem (cuius vox infilix est) rauco lupum, fœtam vulpem & serpentem velocem. sed tibi iam omnia gaudere nihil tale est metuendum: ego enim auspicium faci, &c. sed tamen vides mali tempus, &c.
2 Parræ iterum auspicium. 3 Lanuuium iterum canentis.
4 Dux fit iniuria, vt aiunt, vt impij male pereant.
4 Lupa colonis timentes fluuium & agrum.
5 Vndecunque auspicia petantur.
6 Vulpes grauida.
7 Cum serpens transuersis ex parte tenuit mannos. i. equos enim trahentes aurigæ manibus astrictos, quod erat mali ominis. 8 Non qua à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam funeali partem, quæ in vltimus ignibus à corpore torta pergitur, eft enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia ex, malia monstra tibi triftem euentum præmonstrant. 10 Futurorum præuidus. 11 Paludes quæ tui, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuntia. 13 Oscinem corum innocabo, vt ab ortu solis felix augurium clasé occinat. Oscines quasi cicines dicuntur aues, quæ non garrulæ sunt, sed ea tantum prædicunt, vt corum, corvix, vocitus. 14 Otio est. Galatea sis felix & memor nostri, licet vinas vbicunque mauis, etiã mauis esse sine me, sis felix tamen. 15 Picus Martius, vel picus ex hocarius à laua volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 Deterior Galateam à nauigatione, videsne quot quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denuntiet, &c. vide Od. 28 lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu ex vento, pluuia aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quam infestus & periculosus sit Adriæ sinus, vide Od. 3.

Adria

Adriæ, nouis, sinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hostium vxores puerique,* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloso*
[26] *Credit tauro latus, &* [27] *scatentem*
Belluis pontum mediasq; fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietásque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] *leuis vna mors est*
Virginum culpæ, [36] *vigilansq; ploro*
Turpe commissum? an vitys carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventus albus, i. serenus, peccet, i. peccare soleat.

21 Vsitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt.

22 Motus obscuros.

23 Æquoris tempestuosi.

24 Et ipsi ait littora, quæ videntur tremere, vndarum ictu conquassata.

25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caues, ab Austro decipieris.

26 Commisit latus fraudulento Ioui in tantum mutato.

27 Eximiis mare Bosphorum bellua monstris refertum, & quam nis ante vias fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas.

28 Studiosa vt Nymphis floreas nectaret coronas.

29 Debitæ ex promisso.

30 Nocte aliquantulum luminosa.

31 Quæ Europe statim vt tetigit, &c.

32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν lib. B.

33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen Pater neglectum à filia, ô pietas infamo amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur ferè vsquè ad finem Odæ sunt verba Europæ ingemiscentis.* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna est quàm quæ sollicitæ virginitati amissæ. I. pudor violatus in virgine multas mortes infert. 36 An sine vitio sum? an species vana, i. phantasma insomnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somniis portis, vide Virg. lib. 6. Æn. *Sunt geminæ somni portæ, &c.* 38 Si quis in potestatem mihi rediget taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua dilacerare. Est hoc imprimis muliebre, vt suis manibus vindictæ vlcisci cupiant. 40 Paulò antè.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quodque post tale sacrilegium admissum maneam in vita.

42 Orcum vel Plutonem moueri, est non moriturum oportere.

43 Vtinam errem nuda inter leones atque ab iis deuorer antequam conspiciar.

44 Maxillas pulchras.

45 Antequam viridem vel pulchritudo mihi eblabatur, cupio prædæ esse ignibus & leonibus.

46 Pater meus absens corpore sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me veget & stimuli conscientia excrucies.

47 Europe ipsam alloquitur.

48 Te suspendero potes zona (in vsum laquei) quam tecum commodè gestisti.

49 Quæ fata vt morbi sæui, te celeriter examinent.

50 Committe te procellæ quæ te populis illudat.

51 Nisi mauis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in tela ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens potius & dolosè non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu iam laxato sagittariorum more, vti fecisse i definunt. 57 Postquam Venus Europam satis esset lusificata. 58 Abstineto ab ea. est Hellenismus. Genitivus pro ablativo. Vt ἀπέχεσθαι τῶν ὁρμῶν. 59 Ritæ, quæ venit i ea lore sanguinis. 60 Ironicè. nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Dilige se eandem fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est contemnere. 64 Vna pars orbis in vrbes diuisa, vna nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno ſacrum in potu & cantu hilariter tranſigere.

[1] Feſto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] ſtrenua Cæcubum;
[3] Munitæq; adhibe vim ſapientiæ.
[4] Inclinare meridiem
Sentis: [5] ac, veluti ſtet volucris dies,
[6] Parcis deripere [7] horreo
[8] Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.
Nos cantabimus [9] inuicem
[10] Neptunum, & virides [11] Nereidum comas:
[12] Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula [13] Cynthiæ:
[14] Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentéſque tenet [15] Cycladas, & [16] Paphon
Iunctis viſit [17] oloribus.
Dicetur merita nox quoque [18] nænia.

1 Ordo eſt. Lyda prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius feſto Neptuni die facere poſſum
2 Strennè, mox.
3 Sapientiæ ſeptæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, vt loco & ludo aliquis ſit locus.
4 Sentis diem decreſcere, & ad occaſum vergere,
5 Ac, quaſi dies non celeriter abeat, parcis, &c.
6 Ceſſas deripere horreo vini caſum Bibuli conſulatu reconditum.
7 Antiqui in horreis teſtas vini condebant.
8 Amphoram quæ diu remanſerat in vini Apotheca. 9 Per vices, viciſſim. 10 Deum maritum Saturni filium in diei feſti honorem. 11 Nereides ſunt maris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu rurſum iterumque canes. 13 A Cynthio monte Deli, Diana appellatur Cynthia, aquæ celeris dicitur quia venatrix eſt. 14 Vltimo ſeu ſuptemo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ. vide od. xxx lib. 1. 15 Vide Od. xiiii. lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clariſſimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum ſuum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, triſti ſcilicet & lugubri, quod ſombo & tenebris (quæ ſunt mortis imagines) optime conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omiſſis.

[1] Tyrrhena regum progenies, [2] tibi
[3] Non antè verſo lene merum cado

1 Ab Rege ſcilicet ortum de, ſic Od. 1. lib. 2. Ordo eſt. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, laudandum apud me eſt tibi lene merum non ante verſo cado, cum flore roſarum, & balanus preſſa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado nod ante inuerſo ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] *Pressa tuis balanus capillis*
[5] *Iamdudum apud me est.* [6] *eripe te moræ:*
Ne semper [7] *vdum Tibur &* [8] *Æsulæ*
Decliue contempleris arduum, &
[9] *Telegoni iuga parricidæ.*
[10] *Fastidiosam dese're copiam, &*
[11] *Molem propinquam nubibus arduis:*
Omitte mirari beatæ
[12] *Fumum & opes strepitumque Romæ.*
Plerunq́, gratæ diuitibus [13] *vices,*
[14] *Mundæq́, paruo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & [15] *ostro,*
[16] *Sollicitam explicuere frontem.*
Iam clarus occultum Andromedæ [17] *pater*
[18] *Ostendit ignem. iam* [19] *Procyon furit,*
[20] *Et stella vesani leonis,*
Sole dies referente [21] *siccos.*
Iam pastor vmbras cum grege [22] *languido,*
Riuumq́, fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] *Syluani: carétque*
Ripa vagis [24] *taciturna ventis.*
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid [25] *Seres & regnata Cyro*
[26] *Bactra parent,* [27] *Tanaisque discors.*
PRVDENS futuri temporis exitum
[28] *Caliginosa nocte premit deus:*
Ridetq́, si mortalis [29] *vltra*

4 Glans vngucntaria pressa, i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quo minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ facium Tibur insalubre.
8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit: Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, vnde totam fere Romam prospicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sint nec sordidæ nec animis luctuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarárunt. Sarcitia frontem explicat, nec sarcitia in rugas contrahit. 17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus, 18 Denunciat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo sit solstitium æstiuum. 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis, fatigatus. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur aquæ significat poeta tempus ventosum iam transisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa differminans, qui petiuit populos discordes & belligerantes. 28 Deus nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas trepidat. [30] *quod adeſt, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc [32] *lapides adeſos,*
[33] *Stirpéſque raptas, & pecus & domos*
Volentis vnà, non ſine montium
Clamore, vicinæq; ſyluæ:
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes. [35] *ille potens ſui*
Lætuſq; deget, cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi: [36] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato,*
Vel ſole puro, non tamen irritum
[38] *Quodcunq; retrò eſt, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna [40] *ſæuo læta negotio, &*
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *ſi celeres quatit*
Pennas, [43] *reſigno quæ dedit:* [44] *& mea*
Virtute me inuoluo, [45] *probamq;*
Pauperiem ſine dote quæro.
[46] *Non eſt meum, ſi mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miſeras preces*
Decurrere: [48] *& votis paciſci,*
Ne [49] *Cypriæ Tyriæq; merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præſens eſt memẽto adminiſtrare, & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Fortuna curſum ſuum habent inſtar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & quietè, nunc rapidè & violenter.
32 Excauata rupium ſaxa.
33 Arbores extirpatas
34 Cùm tempeſtas incitat & quaſi ad iracundiam prouocat amnes quietos, i. cùm diluuies ex imbribus oritur.
35 Ille liber eſt, & compoſitus, hilariſque vinet, cui licet dixiſſe, vixi in diem, i. bonis præſentibus fruor, futura non curo.
36 Cras, ſit Cœlum nubilum an ſerenum nihil æſtimat, i. non pendet ex fortunæ inconſtantia, ſed parui facit vtrum aduerſa ſit an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Iupiter occuper.
38 Quodcunque iam præterijt non poteſt mutari.
39 Neque deſtruet vel immutabit.
40 Fortuna in rebus aduerſis gaudens ſeuire & pertinaciter ludere ludum ſuum. *Fu-*

turæ. Quoties voluit fortuna iouari. 41 Fortunam ſtabilem. 42 Si fugit & aduerſa eſt. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis, eſt Metaph. ducta à veſtibus, quibus inuoluimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam ſine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propoſiti mei eſt nauigationis periculo me committere vt rem augeam, etenim pauper eſſe malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus paciſci, ne merces mea in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuſcunque, ſpecies eſt pro genere. 50 Mari inſatiabili, quod omnia abſorbet.

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per AEgæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est, qua uix nauigare potest homo in mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægæos tumultus
Aura ferèt, 53 *geminúsque Pollux.*

AD MELPOMENEN MVSAM.
Ode XXX.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen, ingenij mei monumentum ære stantis durabilius.

2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.

3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.

4 Temporis longinquitas & cursus temporum.

5 Non totus moriar.

6 Mens vel, ingenium.

7 Effigies mortem, Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam posthæ laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine vestalia tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, quà obstrepit violens Aufidus, & qui pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius, cui ibi calonis pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura, ὁ ἄναξ λαῶν τῶν ἀγρῶν. 16 Qui libertino patre natus, potens & clarus exiit. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vsus est Alcæus à Lesbo insula, in qua regnauit AEolius. 19 O Melpomene fama superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, à virtutibus, & velens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

1 *Exegi monimentum ære perennius,*
2 *Regalique situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar:* 6 *multaque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *vsque ego postera*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, qua violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et qua pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnauit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Ode 1.

Horatius iam ea est ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno esse animo debeat, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] bella moues. parce, precor.
Non sum qualis eram bonæ
[2] Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater [3] sæua Cupidinum,
[4] Circa lustra decem flectere [5] mollibus
[6] Iam durum imperijs. Abi
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] Tempestiuiùs in domo
Pauli, purpureis [8] ales oloribus,
[9] Commessabere Maximi:
Si torrere [10] iecur quæris idoneum.
[11] Namque & nobilis & decens,
[12] Et pro sollicitis non tacitus reis,
[13] Et centum puer artium,
[14] Latè signa feret militiæ tuæ.
[15] Et quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmulis
Albanos propè te lacus

1 In milliam Veneris vrges. *Miliens omnia amans & habet sua castra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, seruiunt. Cynaram bonam appellat sortitæ, quòd esset ipsi inter cæteros amatores benevolentior, idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & seua inter dulces voluptates.
4 Circa nono minor quinquagesta sim natus.
5 Imperijs voluptuosis, quæ molliunt animos.
6 Me iam senio indurarum.
7 Opportunius & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox est & celeriter vehi (soles iacura oloribus iuncta. 9 Iocabere & libidinose vives. 10 Iecur amoribus aptum, iecur domus est sedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis formosus & facundus erat, quæ omnia exoptant amantes. 12 Et pro iis, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus. 14 Multùm amabit & animo libebit. 15 Et quandoque Paulus riserit, i. hilaris erit, plus valet apud amicam quàm large tinalis munera, ille munificentiæ erigit sibi statuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream,[16] sub trabe citrea.
Illic plurima naribus[17]
Duces thura: lyræq; &[18] Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic[19] bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium,[20] ter quatiens humum.
Me nec fœmina,[21] nec puer
Iam, nec spes animi credula[22] mutui,
Nec certare iuuat mero:[23]
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur[24]
Manat rara meas lachryma per genas?[25]
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?[26]
Nocturnis ego te[27] somnijs
Iam captum[28] teneo: iam[29] volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas,[30] dure, volubiles.

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ, à monte Berecynthio vbi primùm inuentæ dicitur tibia.
19 Mane & vesperi.
20 In morem Saliorum Martis Iouis clocum saltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat nec, &c.
22 Vt mutuò amer ab ea quæ amauero.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis cotonare.
24 Apostrophe pathetica, ac si diceret, Rheu Ligurine, quamuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incensus ad pristinas reuoco lasciuias.
25 Lachryma gustatim & raro defluens non amoris patitur, sed ætatis vetustate. nam turpe est seni præ amore flere.
26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimij amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque somnio. 28 Teneo videor. 29 Te ex meo complexu euolantem sequor, quasi ludentem in campo Martio, te aquas quasi densas autem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana se exercebat, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis!

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antonij Triumuiri filium. Ode 11.

Antiquos Poetas imitari periculosum est.

Pindarum quisquis studet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalea
1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem si quis imitari velit, is duos conatus inanes sentiet, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

Nitimur

[1] *Nititur pennis,* [3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas [5] *aluere ripas,*
Feruet [6] *immensusque ruit profundo*
Pindarus ore:
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per [8] *audaces noua* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *deuoluit, numerisq;* [11] *fertur*
Lege solutis:
[12] *Seu deos regesq; canit, deorum*
Sanguinem, [13] *per quos cecidere iusta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimeræ:*
[15] *Siue quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes: [16] *pugilemue equumue*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ iuuenémue raptum*
Plorat: & vires, animumq; morif-
-que [19] *aureos duxit in astra, nigró-*
-que [20] *inuidet Orco.*
Multa [21] *Dircæum leuat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modoq;

2 Sustentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icarium est appellatum.
4 Ordo est. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vberitatem.
5 Ita sæuere, vt extra ripas erumpat.
6 Propter diluuiū.
7 Coronandus lauro Poetis consecrata, vide Od. vlt. lib 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementer ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit, i verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur non eorum Dithyrambi-

corum maiore licentia. 12 Deos, vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à poetis fingunter esse media parte viri & media equi, originem ab Ixione trahense. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant, vide Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes. Cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Sine in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter iuuenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores eiusdem ingenia effert ad astra. 20 Inuidet morti, i. à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum, sic dictum à Dirce fonte Thebano. 22 Poetam. nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat & suauiter canit. 23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur, i. in cœlos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suaui tamen stylo fingo carmina, &c.

Grata

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus,[25] *uuidique*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem,[28] *quandoq; trahet feroces*
[29] *Per sacrum clium, merita decores*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliusue terris*
Fata donauêre,[31] *bonique diui:*
Nec dabunt,[32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætosq; dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumq;
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & o sol
Pulcher, o laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Tuq; dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimusq; diuis
Thura[38] *benignis*
[39] *Te decem tauri, totidemq; uaccæ,*
[40] *Me tener soluet uitulus relicta*
Matre, qui largis[41] *inueneſcit herbis*
In mea uota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum.

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina componens laboriosa exiguus paruus.
27 O Poeta an ex meis Cæsarem ſly|ue grandiore i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæſar merita laurea decoras trahet per ſacrum clium Sicambros i. Germanię populos quos hodie *Gheldrenſes* appellamus.
29 Per ſacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæſare.
31 Dii largi.
32 Quamuis redeant aurea ſecula, vel aurea ætatis mores.
33 Decantabis etiã feſtos dies & publicam ciuitatis lætitiã pro Auguſti reditu à diis impetrato & conceſſo.
34 Et carebis forum contentionibus vacuum propter ſeſtã ſeu potius propter Cæſaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati, ſi quid loqui poſſim auditu dignum.
36 Et Cæſare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher id eſt, ô dies pulcher laudibuſq; celebrande, quo victor Cæſar vrbem ingreſſus eſt.
37 Ite ô triumphantes (o mihi ciuitas) non ſemel dicemus Io, Io triumphe.
38 Diuis liberalibus ergo nos ſtras reſtituemus.
39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæſaris reditu.
40 Parua victima, nempe vitulus à matre id eſt, à vacca depulſus me ſoluet à votis, quæ pro Cæſaris incolumitate diis feci.
41 Qui ſit inuencus.
42 Qui cornua habet parua & curua inſtar Lunæ, unde dicit a ſuo nouilunio.

43 Quà notam duxit, niueus 44 videri,
43 Cætera fuluus.

43 Quâ parte notabatur, i. in fronte candidus erat sed fuluus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari, id est, habens cætera fulua. 45 Per Synecdochen.

AD MELPOMENEN Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 QVem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 Isthmius
3 Clarabit pugilem, non equus impiger
4 Curru ducet Achaico
Victorem, 5 neque res bellica 6 Delijs
Ornatum folijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 Sed quæ Tibur aquæ 8 fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
9 Fingent 10 Æolio carmine nobilem.
11 Romæ principis vrbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 Et iam dente minus mordeor inuido.
13 O testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 mutis quoque piscibus
Donatura cygni, si libeat, 15 sonum:
16 Totum muneris hoc tui est,

1 Melpomene, quæ tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non nobilis neque miles erit, sed Poeta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmijs à Syspilio in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo, i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellicæ bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quòd contuderit tumidas minas regum, i. quòd minantes & superbos reges superauerit. 6 Lauea Apollinari à Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo describetur Æolio carmine, facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 1. vbam appellat Tibur, vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico, vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui eius sint amabilis. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia paucis exceptis non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent nec pulmone indigent, eo quòd non habent sanguinem quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 Quòd

17 Sic olim Demosthenes: ὁ τὸς ἰχθύος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poeta. 19 Quòd vino.

17 *Quòd monstror digito prætereuntium*
Romanæ 18 *fidicen lyræ:*
19 *Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.*

AD VRBEM RÒMAM DE INDOLE Drusi, eiúsque institutione sub Augusto. Ode IIII.

1 Qualem ministrum fulminis 2 alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
3 Permisit, expertus fidelem
Iupiter in 4 Ganimede flauo)
Olim iuuentas & patrius vigor
6 Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
7 Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox 8 in ouilia
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 dapis atque pugnæ:
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam 10 lacte depulsum leonem,
11 Dente nouo peritura videt:
12 Videre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelicis: 13 quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire 14 fas est omnia) sed diu
Latéque 15 victrices cateruæ,

2 Longum est hic hyperbaton, sensus est. Qualis est Aquila in omnium gregem, eiusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capram eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Drusum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium.
10 Leonem à lacte separatum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto. 12 Talem Rhœti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, qui erant subiugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) vterentur, non potest quæri dum constat. Ordo est. quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit, quærere distuli. 14 Pocte est *dixi* 2 709. vide Od. 1. lib. 1. 15 Rhœti semper inuicti, victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, fuerunt & experti suas, quid, &c.

Consilijs

consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indolem*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectiq; cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *visit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra,*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos promouet ad perfectionem.
19 Recti amor & studium i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ, i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali, auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui latus est bellica gloria. Farris & frugum copiam significat Adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt. i. postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas, velut flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriã

à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites. Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cerui, Romanos velut lupos insequimur. 31 Quos latère & fallendo effugere, magnifici triumphi loco duxere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

34 *Natósque*

34 Natósque, maturósque patres
Pertulit 35 Ausonias ad vrbes:
36 Duris vt ilex tonsa bipennibus
37 Nigræ feraci frondis in 38 Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
39 Ducit opes animúmque ferro.
Non 40 Hydra secto corpore 41 firmior
Vinci 42 dolentem creuit in Herculem:
43 Monstrúmue summisere Colchi
Maius 44 Echioniæue Thebæ.
45 Merses profundo, 46 pulchrior euenit:
47 Luctere, multa proruet integrum
Cum laude 48 victorem: gerétque
Prælia 49 coniugibus loquenda.
Carthagini iam non 50 ego nuntios
Mittam superbos 51 occidit, occidit
Spes omnis & fortuna nostri,
Nominis, Asdrubale interempto.
52 Nil Claudiæ non efficient 53 manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & 54 curæ sagaces
55 Expediunt per acuta belli.

34 Virgil. Æneium Anchisiaque patrem Troiæ q́ue penates, Commendo sociis. &c.

35 Ad Italiæ vrbes.

36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani aduersis prælijs magis inualescunt.

37 Frondis vmbrosæ.

38 Algidum, mons est in agro Tusculano. vide Od. 21. lib. 3.

39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus. vide Virg. lib. 2. Æn.

40 Hydra serpens monstrosa in Lerna delitescens, cuius vno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur.

41 Sobinteselige, quàm fuit hæc gens in se.

42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.

43 Nec Colchi ediderunt maius monstrum, aut vrbs Thebana, quàm fuit ipsi Romani. Hæc est huius loci sententia. Non tantùm duo dracones ex dentibus disseminati pullulârunt quantum genus Troiana ex suis damnis & prælijs adoeuit. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum mersus, à verbo insulto, Mergo. 46 Formosior euasit. 47 Si luctere & pugnet, ipse profiteretur & euincet te hostem integrum, hostem incolumem. cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulò ante victus erat. 49 Prælicanda à coniugibus lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permoti. 50 Ego Hannibal (ecce iam Asdrubale) posthac desinam superbos meorum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis nostri. 52 Hæc loquitur Poeta non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio coniuncta. 55 Expediunt sciunt per subtilitatem belli, quæ à Græcis στρατηγικὴ nominantur.

AD AVGVSTVM. Ode V.

Vt tandem in vrbem redeat.

1 Dii propitij & benefici orte.

2 Romanę à Romulo Romæ conditore.

DIuis orte 1 bonis, optime 2 Romulæ
Custos gentis, abes iam nimium diu:

3 Maturum

[1] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto concilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ,*
[6] *Instar veris enim vultus ubi tuus*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuentem, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathij trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet à domo,
Votis [13] *omnibusq, & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *dimouet:*
Sic [15] *desideryis icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almaq, [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paueat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis ferat
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduus ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est. vt mater vocat votis, omnibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpathio insula contra Ægyptum posita, à qua vicinum mare ad Ægyptū vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore: ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria fidelis desiderijs afficta.
16 Te præsente & Cæsare, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Felicitas.
18 Nauigatur mari piratarum nauigant.
19 Fides caret commissæ quamobrem culpetur, I. nemo fidē

fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non degenerant fœtus. 22 Sic valent leges, vt pœna celeres sequatur culpam. 23 Bella iam cessant falso Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida. 25 Quis existimet at fœtus, I. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosa Hispania, à fluuio Ibero. 27 Quisque diem fert in operibus rusticis. 28 Ad vimos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primis mensis sublatis, secundas eleganter apparatas in deorum honorem exhibebant.

Te

Te multa prece,[30] *te prosequitur mero*
Defuso pateris:[32] *& Laribus tuum*
Miscet numen,[33] *vti Græcia Castoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas o vtinam dux bone[35] *ferias*
Præstes[36] *Hesperiæ: dicimus*[37] *integro*
Sicci mane die, dicimus[39] *vnidi,*
Cum sol Oceano subest.[40]

30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 33 Quisque colens Lares, simul & tuum nomen colit. 34 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos &c. 35 Ob beneficia ab illis accepta. 36 Dies festos. id est, otiosam pacem. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 Non poti, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. occidit.

AD APOLLINEM ET DIANAM.
Carmen seculare. Ode VI.

Diue, quem[2] *proles Niobæo*[3] *magnæ*
Vindicem linguæ,[4] *Tityusq; raptor,*
Sensit,[5] *& Troiæ*[6] *propè victor altæ*
Phthius Achilles,[7]
Ceteris maior,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremendas
Cuspide pugnax.[9]
Ille, mordaci velut icta[11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late,[13] *posuitq; collum*
Puluere Teucro.
Ille, non inclusus[15] *equo, Mineruæ*
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

1 O Apolline. 2 Sex filij Niobes. 3 Vindicem magnifica & superba lingua, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam pro se contemneret. 4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit: vide Od. 4. lib. 3. 5 Cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto sæculum Troia capi potuit. 6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs. 7 Tibi impar, quia data sub figura Paridis, Achilles fuit occisus, vel quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus, iuxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxit tela manuique corpus in Æacida.* 8 Thetidea marina fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi paulatim exesi arboris ictibus. 12 Prostrauit in latum. vide denotatum violentum casum Achillis & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo sed certo Martis Troiam expugnasset, nisi à Paride tuâ operâ & impulsu prius esset interfectus. 15 equo ligneo, qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricarunt fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non sese illigit Troianos suo malo antes & dies festos celebrantes.

[27] Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[28] Ni tuis victus Veneriq; gratæ
Votibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[29] Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui [30] Xantho lauis amne crines:
[31] Dauniæ defende decus Camœnæ,
[32] Leuis Agyeu.
[33] Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenq; dedit Poetæ.
Virginum [34] primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ [35] tutela deæ, fugaces
Lyncas & ceruos [36] cohibentis arcu,
[37] Lesbium seruate pedem, meiq;
Pollicis [38] ictum,
[39] Ritè Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem [40] face [41] noctilucam,
[42] Prosperam frugum, [43] celeremq; pronos
Voluere menses.
[44] Nupta iam dices, Ego dijs [45] amicum,
[46] Sæculo festas referente luces,
[47] Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

27 Sed aperto bello seruos & immitis etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.
28 Nisi Iupiter tanus tuis & placidis Veneris precibus conscendisset? Enim laboribus muros Romanos ductos, ducendos & erigendos potiore alite, i. melioribus auspicijs.
29 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam argutè canentem.
30 Troiæ fluuio.
31 Latinæ Camœnæ, i. carminis tui Lyrici.
32 Iuberbis Apollo, qui Agyeus dictus, eò quod in viis publicis ei solebant sacrificare.
33 Diuinum furorem.
34 Primarij & nobiles.
35 Qui estis sub protectione Dianæ.
36 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
37 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
38 Lyræ meæ strepitum.
39 Ex veterum instituto & solenni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 40 Crescentem lumine. 41 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 42 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges proserat. Nota quid Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur. 43 Celerem ad volandos menses. Nam Luna 28. circiter diebus orbem suum conficit. 44 Cum fueris nupta, hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. Porta vnum è pueris alloquitur omnium nomine. 45 Carmen dijs gratum & amabile. 46 Anno centesimo festos dies referente. 47 Ego, quæ facilè didici versus Horatianos, eosdem canini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

1 Veris hôrotes.
2 Hyems in fugam vertitur.
3 Herbis.
4 Frondes.
5 Mutatur omnis natura.
6 Flumina loca suas ripas fluunt, neque eas transilire audent, vt hiberno tempore.
7 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne, vide Od. 30. lib. 1.
8 Cui gratiæ fieri debeat nudo, vide Od. 19. lib. 1. sed hic Horatius vnam tantum choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt, Zephiri.
9 Anni tempestiua varietate docet, nostræ immortalitati spem non esse, tempus ipsum, sem per in in finem, fluit sub tempore potest perpetuo durare.
9 Frigora mitigantur à vere, cuius nuncij sunt Zephiri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes aduersus Eurum.
10 Ver sequitur æstas & consumit.
11 Poma fere quæ.
12 Bruma facit pigros & inertes.
13 Quasi diceret: Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen sed nos semel extincti nunquam renascimur.
14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur.
15 Damna, quæ suos in vicissitudine ortus & interitus.
16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus, sed manemus in perpetuum.
17 In quem locum Æneas decidit.
18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt à die nondum diuites.
19 Ἀνδρωπότες ἐσὶ σκιᾶς μόνον. Eurip.
20 Numera dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus.
21 *Horatius ad liberalitatem.* Quæ tu contemptoris ad nouum hæredem non peruenient.
22 Liberali animo.
23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa pronunciatus, non iterum reuiuisces.
24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos.
25 Insignia æquissima.
26 Generis nobilitas.

Restitue

Restituet pietas.
[17] Infernis neque enim tenebris Diana [18] pudicum
Liberat Hippolitum:
Nec [19] Lethea valet [20] Theseus abrumpere charo
Vincula Perithoo.

17 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam?
18 Hippolitum eâdem. qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ eius nouercæ. 19 Vincula infernalia Lethe flumine apud inferos. 20 Theseus & Perithous, inter rarissima illa quatuor, amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descenderunt, vt inde Proserpinam raperent, ibidem vinti remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

Donarem [1] pateras gratáque [2] commodus
Censorine meis [3] æra sodalibus:
Donarem [4] tripodas, præmia fortium
Græiorum: neque tu pessima munerum
[5] Ferres: diuite me scilicet [6] artium,
Quas aut Parrhasius [7] protulit, aut [8] Scopas:
[9] Hic saxo, liquidis [10] ille coloribus
[11] Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [12] vis: non tibi talium
[13] Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, [14] & pretium dicere muneri.
[15] Non inciſa notis marmora publicis,
[16] Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] Reiectæq; retrorsum Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur.
2 Commodus donarem, i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Mensas militares quod apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter staret, & vitis fortibus dari solebat in signum victoriæ.
5 Neque tu auferres & accipere s pessima munera.
6 Si essem diues & abundarem artibus, i. signis & tabulis pictis, &c. 7 Quas artes eualguit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, vel, (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius.
11 Pertus add ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re tum animo. 14 Possum dicere quàm pretiosum sit munus carmen & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ tabulæ repob. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennij scripta. 19 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsæ in Africam, postquam ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus redyit, clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.* [23] *quid foret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vot a bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum, bellū renouabant Carthaginenses.

19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus.

20 Quin versus Hannij, qui fuit Celabet. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosyne.

21 Si nemo tenè facta literis mandauerit.

22 Præmium accepturis.

23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet?

24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus siletur. 25 Æacum eruorum morti & oblitioni. 26 Vis ingeni,

27 The tongue or pen of powerfull Poets. Nam magna vis est in Eloquentia

28 Insulis fortunatis, vel, Elysijs campis, id est, consecrat immortalitati. 29 Inserit

collocant beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres

filij Tyndari clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse ijs, qui in naues tempestate quassas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode 12.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope obliuione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE fortè credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non antè vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis.*

1 Ordo est. Ne tu fortè credas. i. ut non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longè flumenem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per nouas & insuetas artes, (id apud latinos, quinam erat) pœta lyricus latinus. 4 Verba loquor lyræ aptanda.

[5] *Ne*

[1] Non, si priores [6] Mœonius tenet,
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7] Cæáq́, & [8] Alcæi minaces,
Stesichoriq́, graues camœnæ:
Nec, si quid olim [10] lusit Anacreon,
[11] Deleuit ætas. [12] spirat adhuc amor,
Viuuntq́, commissi calores
[13] Æoliæ fidibus puellæ.
[14] Non sola comptos arsit adulteri
crines, & [15] aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus
[16] Et comites, Helenæ Lacænæ:
[17] Primusque Teucer tela [18] Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata, [20] non pugnauit ingens
Idomeneus [21] Sthenelusque solus
Dicenda Musis prælia. non ferox
[22] Hector, vel acer Deiphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisq́, primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] illacrymabiles
[24] Vrgentur ignotiq́, longa
Nocte: [25] carent quia vate sacro.
[26] P A V L V M sepultæ distat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.

6 Vide Od. 6. lib. 1.

9 Camœnæ Simonidem. vide Od. 1. lib. 2.

8 Alcæus adeò amarus erat præsertim Tyrannis, vt acribus suis versibus multos è ciuitate ejiceret. minaces igitur erant eius Camœnæ.

9 Stesichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit ducesgraues ergo erant eius Camœnæ.

10 Cantauit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.

11 Consumpsit vetustas.

12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho Poetria suis lyricis versibus commisit.

13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Lesbos, vnde Lesbia ipsè appellatur.

14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est

vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poeta multas ante Helenam, a malis quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblivione tradita, quòd poeta vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmonas peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu cretensi. à Cydone vrbe in Creta, vbi primum de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt. 20 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus, &c.

21 Sthenelus fuisse pugnax, vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, oblivione hominum iam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna oblivione obscurantur.

25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum differt cum dativo casu iungitur.

Chartis [27] *inornatum fileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. est animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & secundis*
Temporibus dubiísq; [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abstinens*
Ducentis ad se cuncta pecuniæ:
[32] *Consúlq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honestum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obstantes catervas*
Explicuit sua victor arma.
Non [35] *possidentem multa, vocaueris*
Rectè beatum: [36] *rectiùs occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiúsque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. inimicos uere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præstans. Ergò uere es philosophus.
30 Æquabilis in vtraque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abstinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Efficax tuus ubique non vnius anni consul, sed semper est ille Consul, semper erat, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Exulso vultu & animo excelso. Nam ubi animi est pecuniam contemnere.
34 Per medium hostium agmen. i. per munera & largitio, quæ tanquam victor euasisset sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima Allegoria.* 35 Illa uerè existimanda beatum, qui multa possidet. 36 Meritò. 37 Sapiè & sciè nouit. 38 Is turpitudinem odit pejus letho, id est, mori malait quàm flagitium committere. 39 Ille est, uirtutis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode x.

Futurum dicit, ve Ligurinum suæ aduersus amatores arrogantiæ pœnitear, cum flos ætatis suæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] *muneribus potens,*
Inspérata tuæ quum veniet [2] *pluma superbiæ:*

1 Pulchritudine & summa potens.
2 Quum barba lanugo, quam adhuc [illegible] adijcietur superbiæ, id est, lenitati otij & corporis tui.

3 *Et quæ nunc humeris inuolitant, decidérint comæ:*
Nunc & qui color eſt puniceæ flore 4 prior roſæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit 5 hiſpidam:
Dices, Heu (quoties te in ſpeculo videris 6 alterum)
7 Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis 8 incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & decenſa eris coma, quæ humeris tuis iam paſſis eſt & diffuſa. Pueri concubini, quæ horum more comam alebant.

4 Melior flore purpureæ roſæ.

5 In faciem pilo-

ſam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quaſi diceres, Vtinam in puerili ætate prouidiſſem faciem meam futuram hiſpidam, ex qua quæſtum meretricium deperdere ſe neceſſe, vel, vtinam lęuis & glabra pueri facies nunc redíret ad hunc animi mei ſenſum, id eſt, Vtinam ſenſus iſte fuiſſet in puericia, aut pueri forma redíret ad hunc ſenſum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores puerilles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

ESt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus 1 Albani cadus: eſt in horto
Phylli nectendis 2 apium coronis:
3 Eſt hederæ vis
Multa, 4 qua crines religata fulges:
5 Ridet argento domus: ara caſtis
Vincta 6 verbenis, auet immolato
Spargier 7 agno.
8 Cuncta feſtinat manus: huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
9 Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris 10 quibus aduoceris
Gaudijs: idus tibi ſunt 11 agendæ

1 Vini Albani.

2 Apium ebrietati pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis ſemper fuit lugubre, vide Od. 36. lib. 1.

3 Eſt mihi magna copia hederæ, quæ Baccho conſecrata eſt.

4 Qua (ex corona ex hedera facta) tu comam habenas religatam fulgere facis.

5 Domus ſplendet argento.

6 Caſtis & puris herbis frondibuſque feſtis ad aras

coronandas. 7 Agni mactati ſanguine adſpergi & imbui aiet, id eſt, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum cupido motu ſurſum ferantur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Quì dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Iure solennis mihi, sanctiorq́
Penè natali proprio: quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupauit
(Non tuæ sortis iuuenam) puella
Diues & lasciua: tenetq́ grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet ales
Pegasus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem:
Semper vt te digna sequare: & vltrà
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. age iam meorum,
Finis amorum,
(Non enim posthac alia calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carmine curæ.

23 Diuidit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῦ ἀφρῦ, id est, à spuma, ex qua & cruore genitalium Saturni in mare proiecto ortum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.
23 Merito mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.
24 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.
25 Quem tu amas.
26 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.
27 Certa seruitute.
28 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cum ille sit supra fortunam suam. Phaetontis vecors nimis sperare, qui negocium supra vires suscipiens, scilicet patrui currus moderationem, igne combustus periit. 29 Pegasus penniger vel alatus. 30 Granatim ferens Bellerophontem, qui cœlos conscenderat, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 31 Vt sequare res tibi aptas. 32 Ordo est. Et vitæ disparem, putando nefas esse, sperare vitæ quàm licet. 33 O Phyllis, quam omnium postmodum amare constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 34 Nec alia inprendar, id est, non aliam amabo. 35 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

1 Quæ tuos tranquillum reddunt.
2 Thracij venti i. Paonij impellunt vela

IAm veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:

Iam

Iam nec prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infœlix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistula:
Delectantq́, [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium clieas,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaraq́,*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena dives vt in domo.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorumq́ memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consilijs breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie detescunt.
4 Aucti.
5 Itrundo (olim Progne Pandionis regis Athenienſis filia) flebiliter Ityn filium gemens à ſe interfectum, iuxta nidum ponit.
6 Familiæ regum Athenienſium perpetua infamia, propter immanem in ſuũ filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenienſium, vnde dictus Cecropia pro familia Athenienſi.
7 Infœlix quòd Terei mariti (ſui barbarum libidinem in Philomelã conſubrandã vlta eſt malè, i. parricidio.
8 Paſtores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Panã fiſtulæ inuentorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis eſt optima. vel nigri colles, i. colles vmbroſi propter ſylvas?
11 O Virgili, hæc tempora i. veris amœnitas & ætas temperies ſuadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.

12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudij & Druſi priuignorum Auguſti. 14 Propter vnguentum ex Nardo petre allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vngueuti multum vini eliciet. Onyx hîc ſignificat vaſculum ex onyche factum ad ſeruandum vnguentum. 16 Apotheca vinaria, cuiuſmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, piſcesque ſimiliter condi ſolebant. 17 Liberalis ad donandum ſpes ipſi ſolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non eſt mihi in animo te vino madefacere ſine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non infacetum, fortaſſe tamen Virgilium tantæ tenacitatis, 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet coniicere hunc Virgilium fuiſſe negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos ſine ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros. i. triſtes, ab effectis. 24 Misce ſerijs ludicra, ita tamen, vt ſis breuis in ſtultitia. 25 Iocundum eſt aliquando, cùm tempus & locus ferunt, deſipere. i. à ſeueritate animum loco remittere. 26 ἐν καιρῷ, opportunè.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisque & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quóue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Fœlix post Cynaram, notaq; & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues.

1 Tu ludis iudos amatorios & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris flammam in te penè emortuam, vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & cantandi peritæ, cùm ista te sit sopitus.
5 Non quiescent, sit importuna paupertas. Od. 16. lib 3.
6 Vetulas contemptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ redocent tibi tempora præterita, i. pulchritudinem amissam. In Insula Coo tenui sitnæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelisit. 12 In fastis Romani cum res sunt gestas tum acta vrbana singulorum amorum publice memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Eh Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima nihil omnino. 17 Quæ adeò suauia fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi fuerint ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedat, vel, post Cynaram mortuam ei secunda est in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis lenor, vultus hilaris, labiorum suauiorum, generum candor puniceo colore temperatus, cerulei volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura fuit Lycen temporibus coruleis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus sis ludibrio.

Anni

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere [23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos vixere. hinc annosa cornix. Od. 17. li. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te, tanquam facem consumptam, i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possint visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

*Q*Væ cura [1] *patrum, quæue* [2] *Quiritium,*
Plenis honorum [3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
[4] *Per titulos memoresq; fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô, quà Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte possis. [8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces, & arces
Alpibus impositas [9] *tremendis*
Deiecit acer [10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox graue prælium*
Commisit, immanésque Rhœtos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis.

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere
6 Ordo est, O maxime principum qui terram incolunt, qua parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium qui vbique sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ, i. ciuilitatis & humanitatis nescii, didicere nuper, quid possis Martæ, i. in re militari. De Vindelicis vide supra Od. 4.
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos, gallicæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostilem crudelitatem. 10 Non vno congressu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto ad bellum conficiendum. 12 Auspicijs tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

[14] *Indomitas*

14 Indomitas propè qualis undas
15 Exercet Auster, 16 Pleiadum choro,
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum 17 medios per ignes.
Sic tauriformis voluitur 18 Aufidus,
Qui regna 19 Dauni præfluit Appuli:
20 Quum sæuit, horrendamq; cultis
Diluuiem 21 meditatur agris;
Vt barbarorum 22 Claudius agmina
23 Ferrata vasto diruit impetu:
24 Primásque & extremos metendo,
25 Strauit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
26 Præbente diuos. nam tibi, 27 quo die
Portus 28 Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit 29 aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudémque & optatum peractis
Imperys decus 30 arrogauit.
Te 31 Cantaber non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te 32 profugas Scythes
Miratur o tutela præsens
Italiæ, 33 dominæq; Romæ:
34 Te, fontium qui celat origines
Nilúsque, & 35 Ister, te rapidus 36 Tigris,

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, quàm propè modum est Auster cum vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubes.

15 Agitat Auster.

16 Virgiliarum ortus & occasus pluuius est & tempestuosus, nubibus á vero cissis.

17 Per medium pugnæ feruorem.

18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur tauriformis propter eius impetum & magitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat furiosus.

19 Dauni Appulorum regis.

20 Cum eum aurore ecrlestis imber.

21 Metaph. est á re animata ad inanimatam, alij legunt, minitatur.

22 Tiberius Nero.

23 Agmina ferro & armis munita.

24 Totam Asiam ordendo sic Virg. *Proxima quæque metit gladio.*

25 Operoit humum victor sine vlla suorum militum iactura.

26 Te suppeditante diuos tuos, i. dipos tibi fauentes. 27 Eodem, quasi fatali die, Alexandria Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superauit, tertio lustro (i. quindecim annis) interpolato. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoc est eam. Nam demùm erat Cleopatra, & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per numen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ á nullo ante Cæsarem victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 4.

32 Scythes campestris hoc illuc vagantur, nec in eodem loco manet. vide Od. 35. lib. 1. Od. 24. lib. 2.

33 Romæ principis vrbium. vide supra Od. 3.

34 Nilus Aegypti fluuius qui celat origines fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo scit) audit te, te colit & veneratur.

35 Danubius, fluuius permagnus.

36 Tigris est Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando secta inguina secum rapiat.

Te,

Te [37] *belluoſus qui remotis*
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis [38] *funera Gallia,*
[39] *Duræq; tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes [40] *Sicambri*
[41] *Compoſitis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in ſe continens, Britannos circumſonat à nobis longè ſeiunctos.
38 Galli mortem non extimeſcebant, vel propter ingentem ferocitatem, vel, quia ſibi perſuadebant, quòd aliquando reuiſcerentur. 39 Laboriosæ Hiſpaniæ. 40 Germaniæ populi bellicoſi, vide Epiſt. Odes 2. 41 Armis in vno loco ſimul poſitis & conditis, i. bello ſedato & ſuſo.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes, increpuit, lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem tua Cæſar ætas.
Fruges & agris rettulit [3] *uberes:*
[4] *Et ſigna noſtro reſtituit* [5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum ſuperbis*
Poſtibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clauſit: & ordinem*
Rectum, & vaganti frena licentiæ
[8] *Iniecit:* [9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit [10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq; & imperi
[11] *Porrecta maieſtas ad ortum*
Solis, [12] *ab Heſperio cubili.*
Cuſtode rerum Cæſare, non [13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit i. obiurgauit & admonuit me volentē prælia & victas vrbes loqui lyra, Lyryco carmine.
2 Ne res grandes tenui musa canerem. Allegoricè significat id æque periculoſum eſſe, ac ſi paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret.
3 Copioſas fruges
4 Signa, quæ Craſſus amiſerat à Parthis interfectus.
5 Ioui Capitolino, vbi ſigna militaria ſeruari ſolebant.
6 Signa deracta à ſuperbis poſtibus Parthorum, qui ne victi viderentur, ſigna Craſſiana ſua ſponte Romam ad Auguſtum remiſerunt.
7 Et ea ætas clauſit Ianum Quirini, id eſt, clauſit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuerſum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit ſigna licentiæ extra ordinem rectam vaganti, id eſt, bonas leges conſtituit, quæ peccandi licentiam veloti frænis reprimerent.
9 Grauibus pœnis in improbos conſtitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Maieſtas eſt amplificata. 12 Ab occaſu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, ciciet pacem.

Non ira quæ [14] procudit enses,
Et miseras [15] inimicat urbes:
Non [16] qui profundum Danubium bibunt,
[17] Edicta rumpent Iulia: non Getæ,
Non Seres, [18] infidiue Persæ,
[19] Non Tanaim propè flumen orti.
Nósque & [20] profestis lucibus & sacris,
[21] Inter iocosi munera Liberi,
[22] Cum prole, matronisq; nostris,
[23] Ritè deos priùs apprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] Lydis remisto carmine tibijs,
Troiamq; & [25] Anchisen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi latis.
15 Inimicas reddit urbes.
16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quæcunque.
18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nostros Maiorum, Deos primùm inuocantes canemus claros duces, qui pro patria salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipuè: Dorius siue Ionicus, Phrygius & Lydius.
25 Canemus patrem Æneæ, ipsumque Æneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

IBis [1] Liburnis inter altæ nauium,
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

1 Amice Mæcenas te paratum fuisse omne periculum Cæsaris (aliquo tuo periculo) subire. Liburnis dicebus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

[1] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contrà, grauis?
Vtrúmne [4] iussi persequemur otium,
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] laturi, decet
Qua ferre non molles viros?
[6] Feremus: & te vel per Alpium iuga,
[7] Inhospitalem & Caucasiam,
[8] Vel occidentis vsque ad vltimum sinum,
Forti sequemur pectore.
[9] Roges, tuum labore quid inuem meo,
Imbellis, ac firmus parum?
[10] Comes minore sum futurus in metu,
[11] Qui maior absentes habet:
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum [12] allapsus timet
[13] Magis relictis: [14] non, vt adsit, auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[16] Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
[17] Pecúsue Calabris ante sydus feruidum,
Lucana mutet pascua:
[18] Nec vt superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditauit. haud paruero
[19] Quod aut, auarus vt Chremes, terrâ premam.
[20] Discinctus aut perdam vt nepos.

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est iucunda, te superstite & incolumi, grauis verò, te mortuo.

4 Iussi ab Augusto domi manere, ac carmen per otium componemus quod sine te est iucundum?

5 An laturi sumus hunc laborem militarem ea mente, qua viros fortes decet?

6 *Sibi, qui det responsum.*

7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciē & nives.

8 Vsque ad finem Gaditanum in Hispania iuxta columnas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te iuuare?

10 Si tuus sim comes, minùs tibi metuam præsens quàm absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum iacutiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Relictis, id Datum casu.*

14 Non est futura plus auxilij præsentibus quamuis adsit.

15 Militabitur à me.

16 Est Hypallage, non vt plures iumenti mei aratris illigatis, i. non vt plura habeam aratra, vel, vt plura agri iugera possideam.

17 Non vt habeam multa armenta, quæ post ortum Caniculæ pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore candenti exstructa, se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Vlyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus. 20 Vt dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epod. 11.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
(Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare,
[6] Forumq; vitat,[7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesq; falce ramos amputans,
Feliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ?
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fontesq; lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuesq; comparat:

1 Separatus ab vrbano vitæ molestijs.
2 Vt primi homines in aureo seculo, qui in agris habitabant.
3 Qui suis à patribus accepta propriis non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque militare cogitur.
6 Forum vitat vbi lites agitantur & disceptationes.
7 Et diuitum domos non frequentat salutandi causa.
8 Cum adulta vitis propagine communit ulmos, alijs populos.
9 Resecat luxuriantes ramos.
10 In vallibus longe ab vrbe.
11 Procul spectat.
12 Mellis è fauis expressi.
13 Cum quali pomis caput onustum.
14 Quum gaudet pullitie sua arbor.
15 Pyri non ex semine nata, sed per insitionem laborij.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium coniunctum demum magistratur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluanus & agrorum custos.
19 Sub ilice aut sub quo lucrum vmbram præbente.
20 In graminc, quod terræ firmiter adhæret.
21 Canunt aues.
22 Fontes strepitum & murmura faciunt.
23 Quæ res,
24 Hyems, quæ per-

Aut trudit acres hinc & hinc [25] multa cane
Apros in [26] obstantes plagas,
Aut [27] amite leui rara tendit retia,
Turdis edacibus [28] dolos:
Pauidumq; leporem, & [29] aduenam [30] laqueo gruem,
[31] Iucunda captat præmia.
Quis non [32] malarum quas amor curas habet,
Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si [33] pudica mulier in partem iuuet
Domum atque dulces liberos:
Qualis [34] Sabina qualis, aut [35] perusta solibus
[36] Pernicis vxor Appuli)
[37] Sacrum vetustis extruat lignis focum,
Lassi [38] sub aduentum viri:
Claudensq; [39] textis cratibus lætum pecus,
[40] Distenta siccet vbera:
Et [41] horna dulci vina promens dolio,
Dapes [42] inemptas apparet:
[43] Non me Lucrina muerint conchylia,
Magisue [44] rhombus; aut scari,
[45] Si quos Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] Afra auis descendat in ventrem meum,
Non [47] attagen Ionicus
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] lapathi prata amantis, & [49] grauis
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] Terminalibus,
[51] Vel hœdus ereptus lupo.

25 Multis canibus.
26 In opposita retia.
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt dolis turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, varia transmittunt, triangulli formam efficiunt. M. Tul. 1. de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt ruricis secunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appula, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, lassibus viris.
38 Paulò ante ad. uentum mariti.
39 Sextis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Hornis annis vina.
42 Escas suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylii in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems (tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita, sonia pars est Asiæ, in qua sola vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius variis virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior est rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat.

52 Quantum delectat.

53 Verne sunt, quasi examen apium, in diuitis domo.

54 Circum Lares splendentes & hilares. vide Od. 18. li. 2.

55 Pingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse, quasi ea approbaret vitæ rusticæ incuriosæ, sed ad ingenium sui redeuns properat ad pecuniam in fœnore collocandam.

Has inter epulas, [52] *vt iuuat pastas oues*
Videre properantes domum
Videre fessos vomere inuersam boues
Collo trahentes languido:
Positosq; vernas, [53] *ditis examen domus,*
Circum [54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,*
Iamiam futurus rusticus,
Omnem [56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (id est dimidiatum mensem) fudetoque fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æstu torquebatur.

1 Pestilat.

2 Cruentum patris sanie.

3 Edat, pro supplicio, allium suo capite nocentius cicutis quæ frigore vehemente nocent.

4 Molliebus allium dare solebant. vide Virg. Alexin.

5 Venenum allium.

6 Sanguis viperæ suspensis. Lvenenum.

7 Me læsit, i. me infecit fuit incoctus?

8 An mulier venefica mihi contrectauit dapes?

9 Postquam Medea mirata est, i. adamauit Iasonem ducem, qui omnibus Argonautis is candidior, i. pulchrior.

Parentis [1] *olim si quis impia manu*
Senile [2] *guttur fregerit:*
[3] *Edat cicutis allium nocentius.*
O dura [4] *messorum ilia!*
Quid hoc venenum [5] *sæuit in præcordijs?*
Num viperinus hic [6] *cruor*
Incoctus herbis me fefellit? an malas
[8] *Canidia tractauit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutis vlta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam syderum insedit [12] *vapor*

10 Hoc veneno, &c. allio perunxit Iasonem. illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris ignotis iuga iniecta iniiceret. 11 Medea Glaucen Cretonis filiam vestibus hoc allio delibutis vlta euolauit per aëra, vecta à draconibus igneis. 12 Nec tantus calor syderum. Canicula pro Sirio, ut Horatius locutus est Apollinem.

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius.
At, si quid vnquam [14] *tale occupaueris,*
Iocose Mæcenas, precor
[15] *Manum puella suauio opponat tuo,*
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira missa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentiùs inflammauit humeros Herculis efficacis.
14 Laboriosi & ad efficiendum apti.
15 Precor, vt puella, habitum tuum

effugiem, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alij fortasse offendatur, precor, vt neque te osculetur, neque sese tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeij Magni. Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *sortitò obtigit,*
[2] *Tecum mihi discordia est,*
[3] *Ibericis peruste funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet superbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Videsne, [6] *sacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat huc & huc euntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit:
[11] *Sedilibúsque magnus in primis eques*
Othone contempto sedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habet perustum & valdè flagellatum funibus Hispanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura perusta sunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecunia ex Liberto nobilem non efficiet.
6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus togam sex vlnarum latam & amplam, more diuitum.
8 Vidésne quo modo libertina indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?

9 Indignatio aperta sine fuco aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc vratio indignantis populitim Menam.* Hic cæsus flagellis triumuirûm iussu vsq; ad satietatem præconis, arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viâ Appiâ quæ itur ad agrũ Falernum) mannis equi gradarijs ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem à Roscio Othone latam, quâ sanctum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fuerat seruus, etsi iam quadraginta millia sestertiũm habeat.

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & seruos fugitiuos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata & seruus sit tribunus militum. 13 Naues rostratæ, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

12 *Quid attinet* 13 *tot ora nauium grauí*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

IN CANIDIAM VENEFICAM.
Epodi v.

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliæq; veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq; necare constituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, seu pocalum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras hominesque,

2 Quid afferat vel, quid sibi velit ista tumultuosa mulierum festinatio?

3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos verè peperisti.

5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd nascentibus opem ferre putabatur.

1 *AT ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iste fert tumultus? &* 3 *quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
4 *Per liberos te, si vocata partubus*
5 *Lucina veris affuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbaturum hoc Iouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Vt hæc trementi questus ore, constitit*
10 *Insignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire 12 *Thrachum pectora:*
Canidia breuibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet sepulchris caprificos erui.*
Iubet cupressos 15 *funebres,*
Et vncta turpis oua 16 *ranæ sanguine,*

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil prodest ad crudelitatem vestram mitigandam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro fuciata. 9 Postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius raptis, sc. prætextâ & bullâ quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhibere caprificos infaustas & sepulchris extractas, quasi dijs inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia, vt Cupressus cæsa nunquam reuiuiscit, sic mortui ad vitam minimè redeunt, vide Od. 14. lib. 2, 16. Rubeæ.

Plu-

Plumámque nocturnæ [17] strigis,
Herbásque quas [18] Iolcos atque [19] Iberia
Mittit, venenorum ferax,
[20] Et ossa ab ore rapta ieiunæ canis,
[21] Flammis aduri Colchicis.
Atque [22] expedita Sagana, per totam domum
Spargens [23] auernales aquas,
[24] Horret capillis, vt [25] marinus, asperis
Echinus, aut [26] currens aper.
[27] Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
[28] Exhauriebat, ingemens laboribus:
[29] Quò posset infossus puer
Longo die bis terue mutatæ dapis
Inemori [30] spectaculo:
[31] Quum prominer et ore, quantum extant aqua
Suspensa mento corpora:
[32] Exsucta vti medulla, & aridum iecur,
Amoris esset poculum:
[33] Interminato quum semel fixæ cibo
Intabuissent [34] pupulæ:
[35] Non defuisse masculæ libidinis
[36] Ariminensem Foliam
Et [37] otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
[38] Quæ sydera excantata voce [39] Thessala,
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] irresectum sæua dente lurido
Canidia rodens pollicem,

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & stridorem pro cantu habet.
18 Iolcos est vibs Thessaliæ.
19 Non Hispaniæ, sed ciuitas montibus Colchicis vicina
20 Quæ creduntur auiditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Cholchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiusque filiam Creüsam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida appareret capillis asperis in capite erectis.
25 Vt marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est consertus.
26 Vt aper surens, qui durissimas habet seras in dorso insurgentes.
27 Veia, tertia veneficа, nullius maleficij conscientia deterrita.
28 Vehementer anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aspectu dapis nouæ sæpiùs appositæ, sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est causa huius facinoris. *Alij legunt* Exercita *vel* Exectia. 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cùm intabuissent semel, i. cum tabidæ apparuissent vno impetu non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeò exarsit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est vbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Polia deripit sidera, &c. 39 Voce Magica, vel canticinibus Magicis, quibus vtentes Thessali lunam & sydera è cœlo in terram denocant. Virg. *Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.* 40 Vngues pollicis non resectum. Nam mulieres veneficæ vagnes suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minus corpore quàm animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? [41] O rebus meis
Non infideles [42] arbitræ,
Nox, & [43] Diana, quæ silentium regis,
[44] Arcana quum fiunt sacra:
Nunc nunc adeste: nunc [45] in hostiles domos
Iram atque numen vertite.
[46] Formidolosæ dum latent syluis feræ,
Dulci sopore languidæ,
[47] Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent [48] Suburanæ canes,
[49] Nardo perunctum: quale nec perfectius
Meæ laborarunt manus.
[50] Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent
Quibus [51] superbam fugit vlta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum [52] palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio [53] nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens [54] in asperis
Radix [55] fefellit me locis.
[56] Indormit vnctis omnium cubilibus
Oblitione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulabat veneficæ
Scientioris [57] carmine.
[58] Non vsitatis Vare potionibus
([59] O multa fleturum caput)
Ad me recurres. [60] nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] Fastidienti poculum.
Prius q, cœlum [62] sidet inferius mari,

41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur, quis nox taciturna est.
44 Dum nocturnis mulierum sacrificiis, seu potius maleficis celebrantur.
45 In varum senem qui me asperatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Noctu.
47 Vt Varum seorsum adulterum canes allatrent in Subura dum ibi meretrices facetus, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem iacet, meretricum ferax.
49 Vngento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerunt minùs valerent, quàm ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam.
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me.
56 Varus indormit cubilibus vnctis oblitione omnium pellicum, i. dormit fratrum, mei & omnium suarum pellicum amore solutus.
57 Veneficæ doctioris cantione.
58 Notis & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis.
59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala.
60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem reuertetur carminibus pestilentibus, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe veneficæ didicerunt.
61 Tibi fastidienti & asperanti me.
62 Prius cœlum subsidebit mari, quàm, &c. Natura mutabitur, *Horat. lib. 1.*

[61] *Tellure porrecta super:*
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen [64] *atris ignibus.*
[65] *Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias:*
Sed dubius [67] *vnde rumperet silentium,*
Misit [68] *Thyesteas preces.*
[69] *Venena, magnum fas nefasq́;, non valent*
Conuertere humanam vicem.
[70] *Diris agam vos: dira detestatio*
[71] *Nulla expiatur victima.*
Quin, [72] *vbi perire iussus expiauero,*
Nocturnus occurram furor:
[73] *Petamq́; vultus vmbra curuis vnguibus:*
([74] *Quæ vis deorum est manium)*
Et inquietis [75] *assidens præcordijs,*
Pauore somnos auferam.
Vos turba [76] *vicatim hinc & hinc saxis petens*
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [77] *different lupi,*
Et [78] *Exquilinæ alites.*
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum.

61 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine ingrescunt.
65 Paulò postquam hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere suisque venenis humana & diuina peruertere possunt: sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare: neque possunt effugere quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt, per me liberè est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram &

peruerfuciam. sic Dido, Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas. 73 Et ego vmbra inolabo in facies vestras. 74 Quæ *vmbra* vis est & vltio deorum manium sic, vt per vmbras diuinos sibi vindicent. 75 Et ego inhærens præcordijs numquam quiescentibus auferam somnos &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta, *quo nihil vestrum fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Esquilijs (*colle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum lugendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM poetam maledicum & petulantem. Epod. VI.

QVid[1] *immerentes hospites vexas,*[2] *canis,*
[3] *Ignauus aduersùm lupos?*

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos.

2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere possunt.

4 Quin non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pares tibi referam gratias.
6 Ordo est, Nam ego agam, i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam talis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes à lupis greges protegunt.*

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me 5 *remorsurum petis?*
6 *Nam qualis aut* 7 *Molossus, aut fuluus* 8 *Laco,*
*(*9 *Amica vis pastoribus)*
Agam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
10 *Tu quum timenda voce complesti nemus,*
11 *Proiectum odoraris cibum.*
Caue, caue: namque in malos asperrimus
12 *Parata tollo cornua,*
13 *Qualis Lycambæ spretus infido gener,*
14 *Aut acer hostis Bupalo.*
An 15 *si quis atro dente me petiuerit,*
Inultus vt flebo puer?

10 Tu cùm conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato. Latrare desinis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus Iambornm factor, qui carminis sui amaritudine Lycambem socerum laqueo vitam sibi ereptum coegit. 14 Hippona poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an vt puer ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueris iniuriis fieri, viri vero vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina, *Mea vindicta mihi & ego retribuam, &c.* quæ Dominus.

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

Epod. VII.

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriã, vbi ciuis à ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrã marique.
4 Carthago semper fuit Imperij Rom. æmula.

QVò quò [1] *scelesti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enses [2] *conditi?*
Parumne [3] *campis atque Neptuno super*
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas [4] *inuidæ Carthaginis*
[5] *Romanus arces vreret:*

5 Romanus miles.

[6] *Intactus aut Britannus vt descenderet*
[7] *Sacra catenatus via.*
Sed vt, secundum [8] *vota Parthorum,* [9] *sua*
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, [10] *nisi in dispar feris.*
[11] *Furorne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentes quæ perculsæ stupent.*
[13] *Sic est: acerba fata Romanos agunt,*
Scelusq; fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra id est bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quàm ferina.
11 Insaniáne an maior vis, (*vtpote fatalis necessitas*) an culpa causa est ciuilis furoris?

13 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico. dii irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent eiusdem scelcris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epodi VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater, [2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret:
[3] *Hietq; turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bovis.
[4] *Sed incitat me pectus,* [5] *& mammæ* [6] *putres,*
Equina [6] *quales vbera:*
[7] *Venterq; mollis,* [8] *& femur* [8] *tumentibus*
Exile suris additum.

1 Poeta fratris orationem non profert in integram sed præcisam. est igitur subaudiendum Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, i. marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet & ad venerē ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.

3 Cumque delicat turpis podex veluti podex bouis, quæ cruditate laborat, vnde cibum male concoquit, atque ideo cruda excrementa eiicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualis sunt equinæ vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in tabidis.*

9 Dives esto & nobilis.
10 Præcedant suum tuum imagines triumphales, id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.
11 Vsionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se ferre, vt adulescentæ amatore docta & honesta videretur esse. Absit, vt hac nostra ætate sint huius farinæ vilæ mulieres, quæ Bibliis sacris in manibus ad templum ferentes, atque illa domi inter polulnaria reponentes, de rebus diuinis & ardua non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conferre audeant, eo nimirum vt piæ atque religiosæ speciem tantùm, non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, sic fœminarum alias sunt hypocritæ aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum seruí, (penes vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, eius species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidiose. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

9 *Esto beata, funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum:*
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid, quòd 12 *libelli Stoici inter sericos*
Iacere pulvillos 13 *amant?*
14 *Illiterati num minus nervi rigent?*
Minusq; languet 15 *fascinum?*
Quod vt 16 *superbo prouoces ab inguine,*
17 *Ore laborandum est tibi.*

AD MÆCENATEM. Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

1 Vinum Cæcubum seruatum & repositũ ad festas epulas.
2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
3 Gratum quia Iupiter autor est victoriæ.
4 Lyra sonante carmen Dorium, tibijs sonantibus carmen barbarum. i. Phrygiũ vel Lydium.
5 Vt nuper tecum bibi.
6 Pugnax freto Siculo. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vilis nauibus ab Augusto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam. vide supra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fuit vilium. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

Quando 1 *repostum cæcubum ad festas dapes,*
2 *Victore lætus Cæsare,*
*Tecum sub alta (*3 *sic Ioui gratum) domo,*
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
4 *Hac Dorium, illis barbarum?*
5 *Vt nuper,* 6 *actus quum freto* 7 *Neptunius*
Dux fugit, 8 *vsti nauibus,*
Minatus vrbi 9 *vincla, quæ detraxerat*
Seruis amicus perfidis.
10 *Romanus (eheu posteri negabitis)*

Emun-

Emancipatus fœminæ,
[11] Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire [12] rugosis potest:
Interq́ signa turpe militaria
Sol aspicit [13] conopeum.
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem,
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] sinistrorsum [16] citæ,
[17] Io triumphe, [18] tu moraris aureos
Currus, & [19] intactas boues,
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] ducem
[21] Neque Africano, [22] cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra mariq́ victus [23] hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille, [24] centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis ituras [25] non suis,
[26] Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
[27] Aut fertur incerto mari.
[28] Capaciores affer huc puer scyphos,
Et [29] Chia vina, aut [30] Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat
Metire nobis [31] Cæcubum.
Curam metumque Cæsaris rerum iuuat
[32] Dulci Lyæo soluere.

11 Portat palum quo castra muniuntur.
12 Eunuchi, virilitate amissa, vnde multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugosi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ, vide Od. 37. lib. 1.
13 Conopeum est teuterij genus ad culices excludendos, thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conuerterunt bis mille frementes equos, spadonibus Aegyptijs seruire dedignantes. Nota, quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres, quo tempore classes ad bellum nauale erant paratæ.
15 Alexandrinas versus.
16 Puppes ad fugã celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumpha-

libus, qui iam parati sunt. 19 Inuencas à tauro integras, & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euersam, quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. vestem mœroris induit, purpureo sago deposito. 24 Creta centum habuit ciuitates. vide Od. 27. lib. 3. 25 Ventis aduersis & contrarijs. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò feratur. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberalius. 29 Vina sic dicta à Chio insula in Aegeo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est vtile, quamobrem cum stomachi crudilatem tollat, fluentem etiam nauseam sedat & coercet. Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum austerum est & pungens. 32 Iuuat dulci vino relaxare merum propter incertum belli euentum, vide Od. 7. lib. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν, i. soluere.

IN

IN MÆVIVM POETAM, cui naufragium precatur. Epod. x.

1 Malo auſpicio nauis de ſtatione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem, portam, de quo Virgil. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Funes nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Diſſipet & diſperſos ferat.
7 Ilices conuellat.
8 Tenebroſa nocte ſine lunę lumine.
9 Qua nocte occidit triſtis Orion ſydus cœleſte, cuius occaſus, tempeſtates excitans, triſtes nautas efficit.
10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Aiax Caſſandram Minerux ſupplicem, in eius templo ſtupraurat.
12 Apoſtrophe poetica ad Mæuium.
13 Labor & metus propter tempeſtatẽ impendentem.
14 Color croceus ex fuluo pallidoque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant luſci. 15 Plectus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio eſt fœminarum, clamor & gemitus virorum, tuſſis infantum.* 16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum. 17 Cùm Adriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpe murmurans, nauem fregerit. 18 Metaph. eſt bobus. 19 Quòd ſitu facto naufragio in litus eris ejectus, mergis præda pinguis exiſtens. 20 More mortuorum præda cretus. 21 Puteris mergos, aues marinas à facilitate mergendi ſic nominatas. 22 Non quòd caper tẽpeſtatibus immolari eſt ſolitus, ſed quia Mæuius poeta fuit petulans & libidinoſus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris feliciùs albam.*

1 MAla ſoluta nauis exit alite,
Ferens 2 olentem Mæuium.
Vt horridis vtrúmque verberes 3 latus
Auſter memento fluctibus.
Niger 4 rudentes Eurus, 5 inuerſo mari,
Fracloſq; remos 6 differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangat 7 trementes ilices.
Nec ſidus 8 atra nocte amicum appareat,
9 Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm 10 Graia victorum manus:
Quum Pallas vſto vertit iram ab Ilia
11 In impiam Aiacis ratem.
I
O quantus inſtat nauitis 13 ſudor tuis,
Tibiq; pallor 14 luteus,
15 Et illa non virilis eiulatio,
Preces & 16 auerſum ad Iouem?
17 Ionius vdo quum 18 remugiens ſinus
Noto carinam ruperit.
19 Opima quòd ſi præda curuo littore
20 Porrecta mergos 21 inueris,
22 Libidinoſus immolabitur caper,
23 Et agna tempeſtatibus.

AD PETTIVM CONTVBERnalem. Epod. XI.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti,[1] nihil me, ſicut antea, iuuat
Scribere verſiculos
[2]Amare perculſum graui
[3] Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4] Hic tertius December, ex quo deſtiti
[5] Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6] Fabula quanta fui!
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] In queis amantem & languor & ſilentium
[8] Arguit, [9] & latere
Petitus imo ſpiritus.
[10] Contraq́, lucrum, nil valere candidum
Pauperis [11] ingenium
Querebar, applorans tibi:
[12] Simul calentis [13] inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promouat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordijs
[14] Libera bilis, [15] vt hæc
Ingrata ventis diuidat
[16] Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus
Certare [17] ſummotus pudor.

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt annus) decutit ſyluis honorem, id eſt, frondes, quæ ſunt arborũ honos & ornamẽtum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor, i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra riualium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenij acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo, i. è pectore meo, qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſſipet, & ex animo meo dimoueat. 16 Suſpiria, lacrymas, ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus, i. cum riualibus ſplendoribus & diuitijs.

18 Postquam hæc magnifice dixeram te palàm,i.coram te O Petri.
19 A te iussus.
20 Incertus quò iremquidue agerem, ferebar ad postes,i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est.Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollicia quamlibet mulierculam,me tenet.
23 A quo amore me extricare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera
25 Nos obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ. 26 bentis membra solida & fœci plena.

18 *Vbi hæc seuerus te palàm laudaueram,*
19 *Iussus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos(heu)mihi postes,& (heu)
21 *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
23 *Vnde expedire non amicorum queant*
24 *Libera consilia,*
Non 25 *contumeliæ graues:*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 28 *renodantis comam.*

Sed alius amor. Ouid. Successore nouo tollitur omnis amor. 27 Ebentis membra solida & fœci plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici*, Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ se ab eo subigi cupiebat. Epod. XII.

1 Non viris digna sed barris,i.elephantis Indicis qui magna habent genitalia fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis epistolas quibus me ad tuam libidinem explendam sollicites?

*Q*Vid tibi vis mulier nigris dignissima 1 barris?
Munera cur mihi,quidue 2 *tabellas*
Mittis, 3 *nec firmo iuueni,* 4 *neque naris obesæ?*
5 *Namque sagacius vnus odoror,*
Polypus, an grauis hirsutis cubet 6 *hircus in alis:*
Quàm canis acer,vbi lateat sus.
7 *Quis sudor* 8 *vietis,& quàm malus vndique membris*
Crescit odor,quum 9 *pene soluto*

3 Mihi iuueni,in certamine venereo non valido. 4 Sed nasis acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. 5 Nam ego solos citius odoror verum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an grauem hircum, id est, fœtorem vetrus in alis(citius inquam odoro) quàm canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta secum loquitur de hac ani, exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidi membris. 9 Pene meo languente,nec vllam vim habente propter sui fastidium.

Indomitam properat rabiem sedare:[11] neque illi
Iam manet humida creta, colorq́,
Stercore fugatus crocodili: iamque[13] subando
Tenta cubilia[14] tectaq́, rumpit.
Vel mea quum sæuis agitat fastidia verbis:
Inachia langues minus ac me.
Lachiam ter nocte[16] potes: mihi semper ad vnum
[17] Mollis opus.[18] pereat malè quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monstrauit inertem:
Quum mihi Cous adesset[19] Amintas,
Latus in indomito constantior inguine[20] nervus,
Quàm noua collibus arbor inhæret:
Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ
[21] Cui properabantur?[23] tibi nempe.
Ipsa foret[24] æquales inter conuiua, magis quem
Diligeret[25] mulier sua quàm te.
[26] O ego non fœlix, quam tu fugis,[27] vt pauet acres
Agna lupos, capreæq́, leones.

10 Quum effrenatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui lana manet creta sudore humefacta, nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore defluxerit.
12 Ex crocodili terrestris fimo & cerussa (quam poeta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutem nitidam seruandam.
13 Clunes agitando, translatio est à subus.
14 Lecti stragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea sui fastidia increpatusque loquitur,

Ibeni, tu minus langues Inachiæ comple tu quàm meo, id est, validior es in illa quàm in me. 16 Potes subigere. 17 Debilis es & mihi semper languidus ad vnum opus veneream. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. luuenem in re veneream robustum, monstrauit ciurem, i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robustus ex Coo ciuitate, cuius membra nimiæ arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ vestes bis tinctas, Dibaphas hodie. 22 Cui, & ad cuius vsum texebantur à me vellera. i. vestes pretiosæ? 23 Tibi nempe simulato atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem sua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupos, & vt capræ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant. Epod. XIII.

HOrrida tempestas[1] cœlum contraxit, & imbres
Niuesq́,[2] deducunt Iouẽ. Nunc mare, nunc[3] syluæ
Threicio Aquilone sonant.[5] rapiamus amici
Occasionem de die: dumq́, virent genua,

1 Tempestas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram descendit, vt veterum fuit opinio.

3 ER dictio trissyllaba per Diæresin. 4 Aquilone vento frigidissimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, conuiuandi oportunitatem. 6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. Nervus enim robur & vim corporis repositum videtur.

7 Et dum pariter ætas, longe abſit à nobis ſeueritas ſenilis.
8 Soluatur ſenectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promoue & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Conſ. quorum nominibus notabatur vini cadus. vide Od. 21. lib. 3.
11 Omitte & permitte diuis cætera, ſic Od. 19. lib. 1.
12 Poeta (ut mihi videtur) animum ſuum triſtitiæ conſolatur.
13 Deus reſtituet hanc benignæ vicißitudini, in priſtinum ſtatum. 14 Vngueſto Nardino Perſico, ſic dicto ab Achæmene Perſarum rege, vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inuenta à Mercurio, qui in Cyllene monte Arcadiæ natus fuit, vnde Cyllenea dicitur. 16 Vt Chiron (præſtantiſſimus doctor & magiſter) docuit Achillis fortiſſimum, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia exſpectat, Aſſaracus fuit auus Anchiſæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, duo Troiani ex Ida montes defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi ad moriendum. 22 Subtemen eſt filum, quod ſtamini ſubtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, ſeuoque omne malum deformis ægritudo, vino cantuque, nimirum alloquijs, quæ (ſc. vinum & cantus) ſunt ægritudinis ſolatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

7 *Et decet,* 8 *obducta ſoluatur fronte ſenectus.*
9 *Tu vina Torquato mone Conſule* 10 *preſſa meo.*
11 *Cætera mitte loqui:* 12 *deus hæc fortaſſe benigna*
13 *Reducet in ſedem vice. Nunc &* 14 *Achæmenio*
Perfundi nardo iuuat, & 15 *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora ſollicitudinibus,
Nobilis vt grandi cecinit 16 *centaurus alumno:*
"Inuicte mortalis, dea nate 17 *puer Thetide,*
18 *Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parui*
Findunt 19 *Scamandri flumina,* 20 *lubricus & Simois.*
21 *Vnde tibi reditum certo* 22 *ſubtemine Parcæ*
Rupere: nec 23 *mater domum Cærula te reuehet.*
24 *Illic omne malum vino cantuq; leuato,*
25 *Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquijs.*

AD MAECENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promiſſos non poſſe abſoluere.

1 Ordo eſt. O candide Mæcenas tu occidis me ſæpe rogando, vt mollis inertia, i. amor immiſerit meis ſenſibus tantam obliuionem.
2 Veluti ſi biberim pocula aſſertia ſomnos Lethæos i. Lethargum quem inexpugnabile ferè dormiendi deſiderium conſequitur. Lethe fluuius eſt infernalis, cuius latices ſi quis guſtauerit, omnium rerum præteritarum ſtatim obliuiſcitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. *Tranſlatio eſt à mollibus corporis, ad cuius formam ſolebant veteres librorum ſuorum ſcripta vmbilicis extremis ſimilia quadrata facta, ornare.*

1 *Mollis inertia cur tantam diffuderit imis*
Obliuionem ſenſibus,
Pocula Lethæos 2 *vt ſi ducentia ſomnos*
3 *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis ſæpe rogando.
4 *Deus Deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promiſſum carmen, Iambos
5 *Ad vmbilicum adducere.*

Non aliter Samio dicunt arsisse [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui persæpe [8] *cava testudine flevit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Vreris ipse miser.* [12] *quod si non pulchrior ignis*
Accendit obsessam [13] *Ilion,*
Gaude sorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque uno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia, vide Od. 17. lib. 1.
8 Lyra.
9 Flevit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam miser.
12 Quòd si Helena, quæ incendit Troiani causa fuit, non fuit tuæ puellæ pulchrior. 13 Troiam obsessam. 14 Gaude sorte tua quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ sortis & meretricem, non uno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 15 Pæne libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna serena
Inter minora sydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læsura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctiùs atque edera procera astringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infestus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonsoq; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam si quid in Flacco [11] *viri est,*
Non [12] *feret assiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec semel [15] *offensæ cedet constantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor.*

1 Dij magni sunt Iupiter, Minerua, Apollo &c.
2 Numen læsura propter periurium & fidem postea violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctiùs quàm ab edera astringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachijs mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion est astrum, cuius ortus mare ac terras tempestatibus turbat vide Od. 28. lib. 1.
8 Cui sol depingitur intonsus, vide Od. 32. lib. 1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra, in multum dolebis meæ virtute. i. meo tis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid virilitatis est in E. Horatio, i in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior est, quàm ego sum. 14 Quæ mihi in amore præponderabit. 15 Quæ semel offenderit. 16 Si certus dolor

17 Apostrophe ad Inachum fluuium.
18 Quòd spectare à Nerea.
19 Quamuis sis diues sapiens & pulcher, quæ sunt causæ amoris.
20 Pactolus est fluuius Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ decreuit. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem. vide Od. 28. lib. 1.
22 Nitra locus est Asiæ. vide Od. 20. lib. 3.
23 In alium, te relicto.
24 Ridebo te alterum.

17 *At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc*
Superbus incedis malo,
19 *Sis pecore & multa dives tellure licebit,*
Tibiq; 20 Pactolus fluat:
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 renati:
Formæque vincas 22 Nireæ:
Eheu translatos 23 alio mœrebis amores:
Ast ego vicissim 24 risero.

AD POPVLVM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera etas quæ eadem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se esse Romam demoliri, nisi Tarquinium ejectum Romani in urbem recipierent.
5 Cur simulat quia Capua in spem venit capiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam.
6 Pelli ciuilis author & dux. vide Od. 14. lib. 3.
7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Catilinæ prius consensissent. recte igitur dicuntur infideles nouis rebus. Qui nouis rebus studebant.
8 Inuenesce cærulea. *habent enim omnes feri Germani oculos cæruleos.*
9 Hannibal à parentibus est detestatus, propter liberos sua crudelitate in prœlijs cæsos.
10 Nostra impia deuoti sanguinis, i quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maximum scelus. perdere nos Romam, quam nemo finitimi valuerunt perdere Marsi. &c. vt supra.
11 A feris solum vrbis Romæ iterum posse debitum, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum.
12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium.
13 Romuli ossa in sepulchro condita. & sic neque vrbis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit.
14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

1 *Altera iam 2 teritur bellis ciuilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 Marsi,
4 Minacis aut Etruscæ Porsenæ manus,
5 *Æmula nec virtus Capuæ, nec 6 Spartacus acer,*
Nouisq; rebus infidelis 7 Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania 8 pube,
Parentibusq; 9 abhominatus Annibal:
Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:
11 Ferisq; rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres 12 insistet victor, & vrbem
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa 13 Quirini,
(14 Nefas videre) dissipabit insolens.

15 Forte

Fortè quid expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
ulla sit hæc potior sententia: [16] *Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata ciuitas:*
gos atque lares proprios, habitandáque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
e placet? an melius quis habet suadere? [19] *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
diuremus [20] *in hæc:* [21] *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
Neu conuersa domum pigeat dare [23] *lintea, quando*
[24] *Padus Matina lauerit* [25] *cacumina:*
mare seu celsus procurrerit [26] *Apenninus:*
[27] *Nouáque monstra iunxerit libidine*
irus amor: iunet vt tigres [28] *subsidere cervis,*
Adulteretur & columba miluio:
Credula nec flauos timeant armenta leones:
nétque salsa [31] *læuis hircus æquora.*
Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas:
ut pars indocili melior [33] *grege,* [34] *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
os, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus [37] *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
ddit vbi [38] *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et [39] *imputata floret vsque vinea:*

15 Fortasse aut vos omnes generatim aut certe melior pars, quæritis, quo modo carearis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimã condidcrunt.

17 Execrationibus vsa.

18 Sit hæc sententia *nempe* quo pedes ducant, ire.

19 Ventis suibus.

20 In hæc verba iuremus, scil. vt nefas sit prius in patriam redire quàm saxa è maris fundo enatarint, i. iuremus nunquam redire.

21 Postequam.

22 Non pigeat nauibus tum domum reuehi, quando, &c.

23 Naues ad vrbem Romam vertas.

24 Galliæ fluuius.

25 Verticem montis Marini, qui est in Calabria.

26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.

27 Inaudita libidine.

28 Subiacere ad coitum.

29 Et Columba coeat cum miluo.

30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cùm tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 Melior vulgus imperita. 34 At verò, quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, malè ominatos, & infœcundos lectulos perpetuò premat. 35 Præter oliue, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos expectat Oceanus prætermauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersum terram circumnagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa, semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes olivæ*
Suámque [41] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis [43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic [44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus ubera:*
Nec vespertinus [46] *circumgemit ursus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus:*
Pluráque fœlices mirabimur: ut neque largis
Aquosus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis urantur semina glebis:*
[50] *Utrúmque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige [52] *pinus*
Neque impudica [53] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora [56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ære, dehinc ferro [58] *duravit sæcula: quorum*
Pijs secunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramis olivæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte pascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est cum leni murmure.
44 Vberè veniunt.
45 Et grex charus dominum refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt in ouili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Ryemem & æstatem loue moderante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sene vellus aureum petentes) non hoc contendit Argoo remige, id est, Argola remigibus. 52 Medea quæ propter libidinem patrem prodit. 53 Cadmus cum sociis non huc conuertit antennarum cornua. 54 Magnam laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia vllius astri, (vt sirij) terret gregem. 56 Libertas hominibus pijs habiranda. 57 Postquam Iupiter sæculum aureum ære permutauit. 58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prosperi decessus pijs datur. 59 Me fautore.

AD CANIDIAM. Epod. XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficijs superatum fingit.

IAm iam efficaci [1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proserpinæ.*

2 Agnoscit vtilitatem & potentiam veneficiorum scientiæ eodo.
2 Oro te per dom tibi maximè venerandam, nempe Proserpinam & Dianam.

Pl

Per & Dianæ [3] *non mouenda numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cœlo deuocare sydera:
Canidia parce [5] *vocibus tandem sacris,*
Citumque retro solue, solue [6] *turbinem.*
[7] *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem superbus [8] *ordinarat agmina*
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus [9] *homicidam Hectorem:*
[10] *Postquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *pernicacis ad pedes Achillei.*
Setosa duris exuere pellibus
Laborioſi [12] *remiges Vlyſſei*
[13] *Volente Circe membra: tunc* [14] *mens & sonus*
Relatus, atque notus in vultus honor,
Dedi satis superq; pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & institoribus.*
Fugit [16] *iuuentas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
[18] *Tuis capillus albus est odoribus.*
Nullum [19] *à labore me* [19] *reclinat otium:*
[20] *Vrget diem nox, & dies noctem:* [21] *neque est*
Leuare [22] *tenta spiritu præcordia.*
[23] *Ergo negatum vincor vt credam miser,*
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa [24] *dissilire nœnia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à ſuis decretis flecti: vel, quæ laceſſita graues ſumunt poenas à peccantibus.

4 Quæ valent in terras deducere ſydera cœlo detracta.

5 Parce cantionibus tuæ diritatis exercendis.

6 Retro ſolue, vel, (vt alij volunt) retro volue, i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicũ quo mentem meam obligaſti, & ad amorem quaſi vertigine quadam coegiſti.

7 Telephus Myſorum rex ad mœnia Troiæ ſecundum fecit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.

8 In quem inſtruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem, i. virum bellicoſum. Intelligit *Hectorem cadauer ab Achille canibus diſtractum.*

10 Poſtquam relicta Troia Priamus ſeſe ad pedes Achillis abiecit, orans vt corpus Hectoris ſibi redderet.

11 Obſtinati in ſententia.

12 Socij Vlyſſis exuerunt ſetoſa membra duris pellibus, i. porcorum figuras

exuerunt & humanas reſumpſerunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlyſſe placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies priſtina reſtituta eſt. 15 O Canidia quã nautæ & inſtitores, homines ſordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis ineſt pueris erubeſcentibus, non carnes ſed oſſa tantũm mihi reliquit ſubnigra pelle veſtita. 18 Tuis vngentis & veneficijs canus eſt capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte die; animi doloribus exerceor. 21 ἀδιέξοδος, neque licet reſpirare. 22 Præcordia extenta ſpiritu. 23 Ergo miſer vincor, vt nunc credam à me negatum, nempe Sabella carmina increpare poſſe; i. magicas incantationes poſſe perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi maleficio capitis. Marſi Sabinis ſunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur, vide supra. Epod. 9.
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Ætna quę est in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus. flam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. Erat enim Medea ex Colcho.
29 Quis terminus erit istis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas a te imperatas lauam.
32 Fidelitez.
33 Paratus purgare & lætam te placare.
34 Pro sacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet si sic

25 *Nessi cruore,* 26 *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma. tu, 27 *donec cinis*
Iniurioſis aridus ventis ferar,
28 *Cales venenis officina Colchicis.*
29 *Quę finis?* 30 *aut quod me manet ſtipendium?*
Effare: 31 *iuſſas* 32 *cum fide pœnas luam:*
Paratus 33 *expiare, ſeu poposceris*
34 *Centum iuuencos: ſeu* 35 *mendaci lyra*
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
36 *Perambulabis aſtra ſydus aureum.*
37 *Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,*
38 *Fraterque magni Caſtoris, victi prece*
Adempta 39 *vati reddidere lumina.*
40 *Et tu (potes nam) ſolue me dementia,*
41 *O nec paternis* 42 *obſoleta ſordibus,*
Nec in ſepulchris pauperum 43 *prudens anus*
44 *Nouendiales diſſipare puluueres.*
45 *Tibi hoſpitale pectus, &* 46 *puræ manus:*
Tuiſque venter 47 *partum eius: & tuo*
48 *Cruore rubros obſtetrix pannos lauit.*
49 *Vtcunque fortis exilis puerpera.*

elicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu ſidus aureum inter aſtra verſaberis. 37 Helenæ Stesichorus versibus contumelioſis infamauerat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo ſolue me dementia quam patior. 41 Aut palinodia ſeu potius contumelia eſt vrbaniſſima. Simulat enim negare quod de Canidia aſſerat. 42 Nec parentum obſcuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta ſepultos pauperum cineres diſpergere aut abdocere. 44 Nono poſt eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus eſt & humanum. 46 Puræ ſunt tibi manus à ſcelere, quod falſum eſt, vt reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotieſcunque in exilio, & è lecto ſurgis fortis puerpera, id eſt, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia diuulgauerat Poeta.

1 Auribus clauſis & ſurdis.
2 Non ſaxa nauſragis nautis ſunt ſurdiora, quàm ego ſum tibi

*Q*Vid[1] obſeratis auribus fundis preces?
[2] *Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis*

Ne-

Neptunus alto[3] *tundit Hybernus*[4] *salo.*
Inultus vt tu riseris[6] *Cotyttia*
Vulgata, sacrum[8] *liberi Cupidinis?*
Et Esquilini Pontifex venefici
Impunè vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse[11] *Pelignas anus,*
Velociusq, miscuisse[12] *toxicum,*
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata[14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
Nouis vt vsque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis[16] *infidus pater,*
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus[18] *aliti:*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
Voles modò altis desilire turribus,
Modò ense pectus[20] *Norico recludere:*
Fruſtraq, vincla gutturi innectes tuo,
Fastidiosa[22] *tristis ægrimonia.*
Vectabor[23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæq, terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere[24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti, curiosus, & polo[25]
Deripere Lunam[26] *vocibus possim meis,*
Possim crematos[27] *excitare mortuos,*
Desideriq, temperare poculum:[28]
Plorem ærtis in te nil habentis exitum?

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar vt tu impune deriseris.
6 Cotyttia, i. est, sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.*
7 Tuis verbis vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinē vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Index factus venesicionum quæ tracto extra portam Esquilinam, *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiarne, vt sine vindicta me vbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse venesicas anus Pelignas? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.*
12 Præsens venenū miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs, quàm optas, es morturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hoc.
15 Vt semper sacrificias cruciatibus, quos ego quotidiè tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, propterea apud inferos in media rerum copia sici torquetur & fame.
17 Egens affluentis copiæ.
18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus.
19 Vide Od. 3 lib. 1. Modò optabis desse.
20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 6. lib. 1.
21 Frustra quia non nocueris.
22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit.
23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo.
24 Tanquam vinas imagines.
25 Cœlo deiicere Lunam.
26 Carminibus meis.
27 Excitare ab inferis.
28 Amoris poculum tollere.
29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI

CARMEN *SÆCVLARE, PRO Imperij Romani incolumitate.

PHœbe, syluarumq́,[1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore sacro
Quo [4] Sibyllini monuere [5] versus,
Virgines [6] lectas, puerosq́, castos,
Dijs,[7] quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol,[9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas,[11] aliusq́, & idem
Nasceris:[12] possis nihil vrbe Roma
Visere maius.
Ritè maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithya, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas sobolem: patrumq́,
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolisq́, nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referatq́, ludos,
Ter die claro, totiesq́, grata
Nocte frequentes

* Carmen sæculare fuit à Poeta compositum, vt caneretur ludis sæcularibus, qui centesimo decimo quoque anno fieri solebant.
1 Dominæ.
2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus festis & sæcularibus.
4 Versuum Sybillinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma præcuit septem colles suo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab hesterno videris nasci hodie, tamen idem es & semper vnus.
12 Vltimam possis,
13 Nihil maius videre in hoc sæculare mundo.
14 Diana quæ leniter in aperiendis partubus tempestiuis, vide Od. 22. lib. 3.
15 Siue eligis vocari Lucina, quia ea præsens fœtibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu mauis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Sol istorum, sic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diua, te rogamus vt producas sobolem Romanam, vtque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege nuptiali, quam ferebat Augustus.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente.
19 Precamur vt certus orbis (i. sæculum quod continet 110 annos) cantus referat & ludos sæculares.
20 Ter in tenuis diebus totidemque noctibus.

21 Vesq́ue

[21] *Vosque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisq; rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisq; tellus*
Spicea donet [23] Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] Et Iouis auræ.
[25] *Condito mitis placidusq; telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] bicornis audi
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus, [28] Iliæq;*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & urbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem [32] sine fraude Troiam,*
Castus Æneas [33] patriæ superstes
[34] *Liberum munivit iter, daturus*
Plura [35] relictis:
Di probos mores docili [36] iuventæ,
Di senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq; prolemq;*
Et decus omne.
[38] *Quique vos bobus veneratur [39] albis*
Clarus Anchisæ Veneriq; sanguis,
Imperet [40] bellante prior, iacentem
[41] Lenis in hostem.
Iam mari terraq; [42] manus potentes
Medus [43] Albanasque timet secures:
Iam Scythæ [44] responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces effis in ijs quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iam tranſactis, & Rabilis rerum terminus id ſeruet, quod ſemel à vobis dictum eſt, nempe vt Rom. Imperium permaneat in perpetuũ, iuxta illud Virg. *Imperium ſine fine dedi, &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cereri coronam ſpicea donabant, propter frugum vbertatem.
24 Aër ſalubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.
26 Luna præſertim tridoana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum ſuis, Apollinis responſa ſequutus, ſedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iuſſa ab Apolline.
30 Saluo curſu & ſecundis velis.
31 Turmæ Troianæ.
32 Sine vitæ noxa.
33 Exiſtens incolumis, patria ſua incenſa.
34 Iter tutum. *Flammam inter & hoſtes*, Virg.
35 Suis Troianis (quos ſecum in Italiam adduxit) tantum plura quàm in patria amiſſa reliqueranr. 36 Iuuenibus ad diſcendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias & liberos & omnem imperij maieſtatem. 38 Clarus ſanguis, gens Romana, poſteritas Anchiſæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi ſunt, albæ victimæ ijs conueniunt. 40 Superior hoſte bellum inferente. 41 Miſericors in hoſtem deuictum. 42 Potentium Romanam. 43 Magiſtratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Auguſto amicitiam petunt.

Iam

Iam fides, & pax, & honor, pudorq́
Priſcus,[43] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetq́ beata pleno
[46] *Copia cornu.*
Augur & fulgente[48] *decorus arcu*
Phœbus,[49] *acceptuſq́ nouem Camœnis,*
Qui[50] *ſalutari leuat arte feſſos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remq́ Romanam, Latiumq́[53] *fœlix,*
[54] *Alterum in luſtrum meliuſq́ ſemper*
[55] *Proroget ævum.*
Quæque Auentinum tenet[56] *Algidumq́*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Iouem ſentire deoſq́ cunctos,*
Spem bonam certamq́ domum reporto,
Doctus & Phœbi[61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

43 Virtus ſuperiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum vbertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Diuinus Apollo qui a lone vaticinationem habuit.
48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali: Ouid *Inuentum medicina meum eſt, opiferque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si ſanet arcibus Palatinis. *Pars pro toto Roma*
53 Propitius.
54 In alterum & ſemper meliorem ætatem.
55 Prodeat rem Ro. & Latium, i. Romanum imperium & Italiam.
56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur.
57 Ad quos ludorum ſecularium procuratio pertinebat.
58 Exaudiat preces.
59 Puerorum precibus annuat.
60 Ordo eſt, Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam domum reporto, ſi nouem & omnes deos hæc ſentire, id eſt, hæc velle & approbare.
61 Quamuis chorus ex multis perſonis conſiſtat, vnius tamen perſonam gerit, atque vnius more agit.

Q. HO.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER. I.

Argumentum Satyræ Primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] QVi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors obiecerit, [5] illa
Contentus viuat? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] grauis annis
Miles ait, multo [8] iam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat.
[14] Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbem est
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
[16] Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus. [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio, quæ certo consilio, iudicioque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia viuendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iuris consultum consulit.
14 Agricola.
15 Sponsoribus de-

dit. Angl. having put in pledges. 16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt delassare valeant, &c. 17 Clamosum causidicum, vel, Philosophum quendam qui libros aliquot conscripserat satis verbosos. 18 Tu modò iurisconsultus, etis rusticus. 19 Abite. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 Quid

21 Cur non dicediti?

22 Non possunt.

23 Quin Iupiter irascatur.

24 Vt eorum vota audiat.

25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.

26 Ridere & verum dicere quid vetat?

27 Interdum.

28 Placentulas.

29 Agricola.

30 Campo qui multa perfide perquisiuit.

31 In hunc finem.

32 Vt senes otiosam vitã traducant.

33 Alimenta colligãt.

34 Non incauta hyemis futurã.

35 Simul atque hyems aduenerit.

36 Aquarius tristem facit annum pluuijs & frigore, Sol Aquarium ingreditur 17. Kalend. Febr.

37 Foras non repit.

38 Vsitur æstiuo tempore acquisitis.

39 Cessare facit à lucro.

40 Donec non sit alius te ditior.

41 In terra altius fossa.

42 Timentem vti pecuniã ne amittat.

43 Responsio auari.

44 Ad summum vnum, ferè ad nihilum.

45 Horatij replica tio, Nisi auram tu quo minuatur, &c.

46 Quamuis aretur terra, serit & per arcuram rediderit (cretum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideò. 48 Quibus non multa possideam, 49 Seculum ad panem gerendum, vtpote in molem factum. 50 Inutilitas venalitios inter onus. 51 Respondet ὁ auarus: quid profecit homini panis centum? 52 Aduenarij iugera,

Quid statis? [21] *nolint, atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratas [23] *buccas inflet? neque se fore posthac*
Tam facilem dicat, [24] *votis vt præbeat aurem?*
Præterea, ne sic, [25] *vt qui iocularia, ridens*
Percurram quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille grauem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, miles, nautæq; per omne*
Audaces mare qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sunt congesta [33] *cibaria: sicut*
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acerno,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri.*
Quæ, [35] *simul inuersum contristat* [36] *Aquarius annum*
Non vsquam [37] *prorepit: & illis vtitur* [38] *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque feruidus æstus
[39] *Demoueat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quòd si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At ni id fit, quid habet pulchri constructus acerua?*
Millia frumenti tua [46] *triuerit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quàm meus: vt si*
[49] *Reticulum panis* [50] *venales inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viuenti, [52] *iugera centum an*

Mille

Mille aret. [52] *at suaue est ex magna* [54] *tollere aceruo.*
[51] *Dum ex paruo nobis tantundem* [56] *haurire relinquitur,*
Cur tua plus laudes [57] *cameris* [58] *granaria nostris?*
[59] *Vt tibi si sit opus* [60] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. [61] *eo fit,*
Plenior vt si quos delectat copia [62] *iusto,*
Cum ripa simul [63] *auulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto est opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in vndis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falso,*
Nil satis est, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, sis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *iubeas miserum esse libenter,*
[70] *Quatenus id facit vt* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere [72] *voces*
Sic solitus: Populus me [73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur: congestis vndique [77] *saccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Nescis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat vsum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82] *Queis humana sibi dolent natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesq; diesq;*
Formidare malos fures, incendia, seruos,
[84] *Ne te compilent fugientes.* [85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optârim [86] *pauperrimus esse bonorum:*
At si condoluit [87] *temptatum frigore corpus,*

53 Anne respondeo
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Est quasi dialogus inter duos.
56 Sumere cõcedat.
57 Vasis fictilibus, aut viminei, in quibus frumentum reponere solebant.
58 Horrea.
59 Exempli causa.
60 Liquoris vel aquæ vrna.
61 Ex eo fit.
62 Quàm par sit.
63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ fluuius.
64 Quantum naturæ necessitas postulat.
65 Maior pars.
66 Vitiosa cupiditate.
67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas, i. pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali sententia est cõstitutus.
69 Permitte vt sit miser, animo æquo miseriam suam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon *μισάνθρωπος*, pecunia tantùm sua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratiosos theatrum ingredientes populus plausu excipiebat: malos verò exsibilabat. 74 Tantalus sitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O auare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen iis vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem facci euacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecunia. 81 Nescis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana sine dolore carere non potest. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum vsum. 84 Ne fugitiui tua furentur. 85 Hoccine delectat? aeque timere & semper esse sollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me cruciat. 87 Corpus male affectum morbo ex frigore contracto.

88 Aut alius morbus ad lectum te deiecit.

89 Ironice hæc sunt intelligenda.

90 Qui prope lectum tuum sederet.

91 E lecto suscitet.

92 Et te suum reddat.

93 O anare, tu omnibus adeo es odiosus vt nemo te salvum esse velit.

94 Miraris te omnibus esse inuisum?

95 Cum tu omnia minoris facias quàm pecuniam.

96 Si nullo studio & bene merita, in amicitia retinere velis.

97 Id est, indocilem docere.

98 Obedientem frœni, i. frœnatum.

99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vere quæsiti.*

1 Plus quàm ante habebit.

2 Quum habeas quamlibet quod aliis eripias.

3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.

4 Ad extremum tempus vitæ suæ.

5 Concubina, sortitus vxor.

6 In duas partes secuit.

7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit.

88 *Aut alius casus lecto te affixit?* 89 *habes qui*
90 *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
91 *Suscitet,* 92 *ac reddat natis charisque propinquis:*
93 *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
94 *Miraris,* 95 *quum tu argento posti omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non mercaris amorem?
At si cognatos, 96 *nulla natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruareque amicos:
Infœlix operam perdas: vt si quis 97 *asellum*
In campo doceat 98 *parentem currere frœnis.*
Denique sit finis 99 *quærendi: quòque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
3 *Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo meliùs vestiret: ad vsque
Supremum 4 *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 *liberta securi*
Diuisit 6 *medium,* 7 *fortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mî igitur suades? vt viuam* 9 *Mœnius? aut sic*
10 *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis 11 *componere: non ego, auarum*
Quum veto te fieri, 12 *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaim quiddam socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
15 *Quos vltra citraque nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, vnde abii, redeo: nemon' vt auarus*
17 *Se probet, ac potiùs laudet* 18 *diuersa sequentes?*
Quòdque aliena capella gerat distentius vber

8 Inquirit auarus. Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus? 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vanum corruptum quod sapore perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mœcenatis liberti tam sordidum, & socerum Viselli luxuriosum multum interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eò rursus redeo, vnde digressus sum, nempe, vt nemo sit beatus quin sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia,

19 *Tabescat?*

[19]Tabescat? neque se maiori [20] pauperiorum
Turbe comparet? hunc atque hunc superare laboret?
[21] Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt cum carceribus [22] missos rapit [23] ungula currus,
Instat equis auriga [24] suos vincentibus, illum
[25] Preteritum temnens [26] extremos inter euntem.
Inde fit [27] vt rarò, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
[29] Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
[30] Compilasse putes, verbum non amplius addam.

19 Et mœrore cōtabescat quod alienas.&c.
20 Sed cum diuitioribus quos assidue superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos è carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendū parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis,
24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterit. 26 Inter vltimos currentem.
27 Vt rarò reperire queamus aliquem qui,&c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solent conuiua à mensa discedere exturarunt. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse aliena libros qui in scrinijs reponuntur) Ex Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Implis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

AMbubaiarum collegia,[2] *pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ,[3] *balatrones: hoc genus omne*
Maestum ac solicitum est cantoris morte[4] *Tigelli.*
Quippe[5] *benignus erat. contrà*[6] *hic, ne prodigus esse*
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramq; famem depellere possit.
Hunc si perconteris, aui cur atque parentis
Præclaram ingrata[8] *stringat malus ingluuie rem,*
Omnia[10] *conductis coëmens obsonia nummis:*
Sordidus atque animi quòd[11] *parui nolit haberi,*
Respondet: laudatur[12] *ab his, culpatur*[13] *ab illis.*
Fusidius[15] *vappæ famam timet ac nebulonis,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti[16] *mercedes exsecat: atque*

1 Collegia tibicinum impudicarum, ebriarum balbutientium.
2 Olim rerum vilia ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi, sic dicti à Seruilio Balatrone.
4 Mortui peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius se auarum metuens ne,&c.
7 Alium nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deneret suæ villa gratis fœnetur.
10 Nummis fœnoris

mercēs pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Ali laudabunt.
13 Alij vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Nominis negotiatoris prodigi. vide v. 1. 16 Quinas vncias fœnis detrahit, Angl. taketh five from the principall.

Quanto

Quanto [17] *perditior quisque est,* [18] *tanto acrius urget.*
Nomina [19] *sectatur, modò* [20] *sumpta veste virili,*
Sub patribus [21] *duris: tironum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, simulatq; audiuit? [22] *at in se*
Pro quæstu [23] *sumptum facit. hic, vix credere possis*
[24] *Quàm sibi non sit amicus: ita vt* [25] *pater ille, Terentî*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse* [27] *fugato*
Inducit, non se peius cruciauerit [28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet: illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demissis ambulat:* [31] *est qui*
Inguen ad obscœnum [32] *subductis vsque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse* [36] *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat [37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice [38] *stantem.*
Quidam notus homo cum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute esto, [40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac [41] *venas inflauit tetra libido,*
[42] *Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire est operæ pretium, [45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis, [46] *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] *pro corpore nummos:*
Hunc [51] *perminxerunt calones. quintetiam illud*

17 Quanto luxurioſior & negligentior.
18 Tanto grauiore vſura onerat.
19 Nomina adoleſcentium inuitat in mercatorum libris.
20 Cum à pædagogis ſunt liberi, poſt munum gratia ſui.
21 Quorum patres ſunt duri & grypaci.
22 Aliquis forſan ſic exclamet. Sannatorem.
23 Sumptum facit. in ſe quæſtui parandi omit, quæ ſibi ſunt opus ad victum & cultum.
24 Dum res neceſſarias neturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Adam proficiſcente.
28 Quam hic ſannator
29 Interrogatio cum ſuppoſitione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Eſt alius, qui ſectetur eſt, & illum mouet
32 Tunicis ſuffum ductis & tam breuibus vt vix tegant partes corporis obſcœnas.
33 Olet trochiſcos ex quibus ſtatues odores effari ſolent Virg. pomandera.
34 Tetrum odorem olet.
35 Nulla eſt mediocritas. 36 Niſi meretrones. 37 Inſtita ponitur pro ſtola ad talos demiſſa, ſeu ima parte inſtita. Faſciola amictus. 38 Meretricem in oſtio lupanari proſtantem. 39 Ratio eſt Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Cenſorius. 41 Poſtquam primùm inſinuauit ſe libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator marronæ albæ ſtolâ amictæ. 45 Quæ non vultis moechis ſua flagicia ex animi ſententia ſuccedere. 46 Quo pacto in omni re peccati illius fructus neat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat &c. 48 A tecto ſe præcipitauit vt infames effugeret. 49 Criſpus Saluſtius in Vaniæ adulterio deprehenſus. 50 Ne caſtraretur. 51 Per a icitium ei ſuppreſſum. Raphanitinum fortaſſe intelligit, de quo vide Ariſtoph. in Nubib.

Acilius

Accidit, vt cuidam testes [52] *caudámque salacem*
Demeteret ferrum. [53] *iure, omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx est in classe [55] *secunda?*
Libertinarum dico: Sallustius [56] *in quas*
Non minùs insanit, quàm qui [57] *mœchatur.* [58] *at hic si,*
[59] *Quà res, quà ratio suaderet,* [60] *quáque modestè*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] *satis esset, nec sibi damno*
Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur [62] *vno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *minæ donat fundúmque larémque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit) cum vxoribus vnquam alienis.*
[66] *Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: vnde*
[67] *Fama malii grauius,* [68] *quà res, trahit. an tibi abiudè*
[69] *Personam satis est, non illud* [70] *quicquid vbique*
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum est vbicunq; quid inter-*
Est in matrona, ancilla, peccésne [72] *togata?*
Villius in [73] *Fausta, Sullæ* [74] *gener (hoc miser vno*
[75] *nomine deceptus) pœnas dedit vsque, superque*
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic si* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum deposco Consule cunnum,*
Velatumque [83] *stola,* [84] *mea quum conserbuit ira?*
[85] *Quid responderet?* [86] *Magno patre nata puella est.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiáque istis,*
Diues opis natura suæ. si tu modo [89] *recte*

52 Vt ferro mentulam abscinderetur.
53 Omnes, iure factum id esse dicebant
54 Galba iurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum. 1. matronarum, 2. Libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas libertinas
57 Quàm qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quomodo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico non profusè, sed liberaliter.
61 Iusta modum.
62 Hoc solo sibi placet, i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua crimination.
68 Quàm res familiaris.
69 Personam matronæ euitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgò exposita quæ toga vtebatur, vt à matronis stola is distingueretur.
73 In Fausta Syllæ nobilis viri filia.
74 Non generum reuera, sed ita appellatus quòd Sylla filiã stupraſſet.
75 Hanc vnam ob causam, quòd nobilis vir filiã à matronam appeteret.
76 Foribus exclusus.
77 Alter adulter Villio felicior.
78 Villio.
79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur.
80 Mala, quæ Villius sustinuit.
81 Lepida Prosopopœia qua muto fingitur interrogare Villium.
82 Nobilẽ matronã.
83 Stola vestis matronarum.
84 Quum incendor libidine.
85 Quid responderet Villius?
86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ.
87 Natura suis opibus contenta, quanto melior mo-
88 rest quam tu ô Villi.
89 Tuæ opinioni contraria.
89 Si tu velis cum ratione vtuter.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere. [90] *tuo vitio, rerumne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier: [91] *unde laboris*
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
[93] *Nec magis huic inter niueos uirideſq, lapillos,*
([94] *Sit licet hoc Cherinte* [93] *tuũ*) *tenerũ est femur, aut*
Rectius: [96] *atque etiam melius persæpè togatæ.* (crus
Adde huc, quòd [97] *mercem sine fucis* [98] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid [99] *honesti est,*
[1] *Iactat, habetq, palam,* [2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur, [3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem* [5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi [6] *rectè,* [7] *ne corporis optima* [8] *Lynceis*
Contemplêre oculis, [9] *Hypsæa cæcior, illa*
Quæ mala sunt [10] *spectes.* [11] *ô crus, ô brachia?* [12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem, [13] *nil cernere possis,*
Cætera, ni [15] *Catia est,* [16] *demissa veste tegentis.*
Si [17] *interdicta petes,* [18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:*
Custodes, [20] *lectica,* [21] *cinisiones, parasitæ,*
Ad talos [22] *stola demissa, & circundata* [23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi* [25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre* [27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias fieri, precium̐q,* [30] *auellier, antè*
Quàm mercem ostendi? [31] *leporem venator vt alta*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, i. ex coitu cum matrona.
93 Nec lemor magis tenerum est huic matronæ nobili quàm togatæ.
94 Apostrophe ad Cherinthum pueri formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuũ nempe vnciones & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe fœmur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est.
1 Quod facinus matronæ.
2 Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorem cupientem, quòd accideret si emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Nè corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsæa vitiosos habuit oculos.
10 Nè spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam.
12 Verba sunt eiusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, vel, vt alij volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamuis matrona vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquam vallo munientur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui cinisibus calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentũ ad pedes vsq; demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ. dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solui. 31 Hęc verba sunt sectatoris matronarum.

In

Ianine ſectatur,[32] poſitum ſic tangere nolit:
Captat[33] & apponit, meus eſt amor huic ſimilis: nam
[34] Tranſuolat in medio poſita,[35] & fugientia captat.
[36] Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque[37] æſtus, curaſque graues è pectore pelli?
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum?[38] quem
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere[39] plus prodeſt,[40] & inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi quum fauces vrit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pauonẽ, Rhombũq;?[41] tument tibi quum inguina: num ſi
Ancilla aut verna eſt præſto puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis[42] tentigine rumpi?
[43] Non ego: namque[44] parabilem amo Venerẽ, facilemq;
[45] Illam, poſt paulo: ſed pluris: ſi exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait: [46] ſibi, quæ neque magno
Sit pretio, neque cunctetur, quum eſt iuſſa, venire.
Candida[47] rectaq; ſit: [48] munda hactenus, vt neq;[49] lóga,
Nec magis[50] alba velit, quàm det natura, videri.
[51] Hæc vbi ſuppoſuit dextro corpus mihi læuum,
[52] Illa & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
[53] Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure[54] recurrat:
Ianua[55] frangatur, latret canis: vndique magno
Caſa domus ſtrepitu reſonet: [56] vel pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe[57] conſcia clamet:
[58] Cruribus hæc metuat,[59] doti deprenſa, egomet[60] mi.
[61] Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo:
[62] Ne nummi pereant,[63] aut pyga, aut denique fama.

32 Leporem ſic appoſitum, ſine labore venationis ſibi appoſitum.
33 Et leporem ſic captum ſibi apponi iubet.
34 Amor meus faſtidit meretrices, quas facile eſt habere.
35 Et matronas petit, quas difficile eſt aſſequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodeſt.
39 Quàm cupiditates habere non neceſſarias,
40 Et ſuperuacaneas cupiditates à neceſſarijs retecare.
41 Quum inflammantur libidine,
42 Diſtentione membri virilis,
43 Ergo certè non ita ſa. iam.
44 Quæ facile parari poteſt.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratiòcatura dabit has tres reſponſiones, nempe, 1 poſt paulò veniam. 2 ſed maiori pretio. 3. ſi modò exierit vir: hanc Philodemus ait Gallis exiratis Cybeles ſacerdotibus relinquendam,

mi ſicilia: eius mores ferre poſſunt. 46 Sibi optabit eam. 47 Non gibboſa. 48 Ita vult. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec ceruſa malas cædefacientem. 51 Hæc ſuperem in meis eſt complexibus. 52 Eſt mihi inſtar Iliæ matris Romuli & inſtar Egeriæ amicæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In Libertino amore. 54 Aliquid ſuſpicans de vxore adulterij. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona miſerè pallida è lecto ſilat. 57 Ancilla culpæ heriles conſcia, Angl. the maid-batwd. 58 Ne crura compeditis impedimentis. 59 Ne dotem amittat vxor à viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet mihi in tanto malo conſulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne ſim nummis me redempturus propter adulterium commiſſum. 63 Ne pereat pyga, i. ne nates valapent, aut vt alij volunt, ne patiar rubicundam, de quo ſupra.

64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

64 *Deprendi miserum est:* 65 *Fabio vel iudice vincam.*

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia connniucant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulij Cæsaris, patris sui per adoptionem.
7 At, si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vsque ad pomat cœnæ finem.
10 Recitaret carmē aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens Io Bacche.
11 Modò voce acutissima, modò grauissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant τετρακόρδον.
13 In omnibus vocibus ostendat.
14 Qui sæpè currebat, velut ingiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut. virgines γαμηλίους,
16 Tetrarcha quarum regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertias dedisse huic, qui paulò ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non possis tu vitat
21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cuius oculi sint vali

Omnibus hoc vitium est cantoribus, [1] *inter amicos*
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
[2] *Iniussi nunquam desistant.* [3] *Sardus habebat*
Ille Tigellius [4] *hoc.* [5] *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam [6] *patris, atque suam, non*
Quicquam proficeret. [7] *si collibuisset,* [8] *ab ouo*
Vsque [9] *ad mala* [10] *citaret, Io Bacche, modò* [11] *summa*
Voce, modò hac resonat [12] *chordis quæ quattuor ima,*
[13] *Nil æquale homini fuit illi.* [14] *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[15] *Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,*
Sæpe decem seruos: modò reges atque [16] *tetrarchas,*
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17] *Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,*
Quamuis crassa, queat. [18] *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] *Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?*
Nullane habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet, Heu tu,
(Quidam ait) [20] *ignoras te? an vt ignotum* [21] *dare nobis*
Verba putas? [22] *Egomet mi ignosco. Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala [23] *lippus inunctis,*

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,
Quam aut aquila, aut serpens[24] *Epidaurius? at tibi cõ-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.* (trà
Iracundior est paulò,[26] *minus aptus acutis*
Naribus[27] *horum hominum: rideri possit, eo quòd*
[28] *Rusticius tonso toga defluit,*[29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam.[30] *at tibi amicus: at ingenij ingens*
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim*
Natura, aut etiam[32] *consuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix inascitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia[35] *decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc*
Delectant: veluti Balbinum[36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen[37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire.[39] *strabonem*
Appellat[40] *pætum pater: & pullum,*[41] *malè pærum*
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
[42] *Sisyphus:*[43] *hunc, varum, distortis cruribus: illum*
[44] *Balbutit scaurum, prauis fultum malè talis.*
Parcius hic vivit:[45] *frugi dicatur: ineptus*
Iactantior hic paulo est:[46] *concinnus amicis*
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:*[48] *simplex fortisq; habeatur.*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At, nos virtutes ipsas[50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas[51] *incrustare.*[52] *probus quis*
Nobiscum vivit? multum est[53] *demissus homo.*[54] *illi*

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt sint aliqui, qui velint invicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominũ dicaces, quorũ scommata ferre non potest.
27 Qui hodie viuunt
28 Quòd illi imperitius tonso toga male est composita,
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligẽter examinato, num qua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assidua peccãdi
33 Sic animus sine philosophiæ cultu
34 Scatet vitijs.
34 Nos eò vertamus prius quã de amicorũ officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animadvertentes ab amatore,
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars imposuisset.
38 Vt pater non fastidit vitium gnati.
39 Straboni oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonij triumviri, staturæ vix bipedalis, sed ingenij acutissimi.
43 Hunc qui distorta

habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum, habentem talos extantes. 45 Non frugi dicitur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatẽ eloquens. 48 Nimis liber. 49 Feruentior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso luto vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abiectus & a nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) eum pinguem appellamus, i. crassum & rudẽ,

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis intercurbator.
64 Grauissimâ legè nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis vitiosis, cùm sine vitijs plures, meliores, id est, fiunt.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eadē equitatē inueniet
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 AEquo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita coërcet & punit?
74 Leuiter exorbuerit.
75 Labeo iurisperitus erat consumatus, qui multa nimis liberè dixerat in Augustū. 76 Inter sapientes. 77 Furiosus, quod fecit dominus, qui quod seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores, vide Epod. 2. 82 Vsuram. 83 Alicunde parta. 84 Quasi iugulari malles, quàm Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Tardo, cognomen pinguis damus.[55] hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus[56] obdit apertum?
([57] Quum genus hoc inter vitæ versetur,[58] vbi acris
Inuidia atque vigent vbi[59] crimina) [60] pro bene fana
Ac non incauto, fictum astutúmque vocamus.
[61] Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas) vt fortè legentem
[62] Aut tacitum impellat quouis sermone[63] molestus:
Communi sensu planè cæret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus[64] iniquam.
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis[65] vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus[66] hisce
(Si modo plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet. hac lege,[67] in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus[68] propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscat[69] verrucis illius æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] Denique,[71] quatenus excidi penitus vitium ira,
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res
Vt quæque est, ita supplicijs delicta[73] coercet?
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq;[74] ligurierit ius,
In cruce suffigat:[75] Labeone insanior inter
[76] Sanos dicatur.[77] quanto hoc furiosius atque
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi[78] concedas, habeare insuauis: acerbus
Odisti: & fugis, vt[79] Drusonem debitor æris;
Qui nisi, quum tristes[80] misero venere[81] calendæ,
[82] Mercedē aut numeros[83] vnde vnde extricat: amaras
[84] Porrecto iugulo historias, captiuus vt audit.
Commixit lectum[85] potus: mensæque catillum

Euandri

Euandri manibus[86] *tritum deiecit:*[87] *ob hanc rem,*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens:[88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa[89] *fide?*[90] *sponsumue negarit?*
Quis[91] *paria esse ferè placuit peccata,*[92] *laborant,*
Quin[93] *ventre ad verum est: sensus*[94] *moresq; repugnant*
Atque ipsa vtilitas, iusti[95] *propè mater & æqui.*
Quum prorepserunt[96] *primis animalia terris,*
Mutum & turpe[97] *pecus,*[98] *glandem atque cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita[1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat[2] *vsus.*
Donec verba, quibus voces sensusq;[3] *notarent,*
Nominaq; inuenere. dehinc[4] *absistere bello,*
Oppida cæperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam[5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis[6] *perierunt mortibus illi,*
Quos vengrem[7] *incertam rapientes, more ferarum,*
Viribus editior[8] *cædebat, vt in grege taurus.*
Ira inuenta[9] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si[10] *fastosq; velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto[11] *secernere iniquum,*
Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis,
Nec vincet ratio hoc,[12] *tantundem vt peccet idemq;*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et[13] *qui nocturnus diuûm sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget[14] *æquas:*
Ne[15] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt[16] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera,[17] *non vereor: quum dicas esse pares res*
Furta[18] *latrocinijs, & magnis parua mineris*
Falce recisurum simili te, si tibi regnum

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fidei.
90 Promissum.
91 Stoici.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidam puniunt.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia, i. homines. Hypallage est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.
13 Quo modo potest separare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vt tam grauiter peccet. 16 Qui nocte rem sacram furatus fuerit. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id faciat. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum minetis pœnis similis te amputaturum parua cum magnis flagitijs.

Permittant homines. [24] *Si diues, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non noſti quid pater, inquit,*
[27] *Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam*
Nec ſoleas fecit: [28] *ſutor tamen eſt ſapiens.* [29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto inſtrumento artis, clauſaq́, [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *ſapiens operis ſic optimus omnis*
Eſt opifex ſolus, ſic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Laſciui pueri: quos tu niſi [35] *fuſte coerces,*
Vrgeris turba circum te ſtante: miſerq́,
[36] *Rumperis, & latras. magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quiſquam* [39] *ſtipator, ineptum*
Præter [40] *Criſpinum, ſecabitur: & mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccauero [41] *ſtultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Priuatuſq́, magis viuam* [44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe ſapientem eſſe omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num noſti? &c.
27 Chryſippus vafertimus Stoicorum ſomniorum erat interpres.
28 Poteſtne non vſu.
29 Quò iſtuc pertinet?
30 Poteſt tamen cauere.
31 Alfenus ex ſutore, iuriſconſultus clariſſimus euaſit.
32 Clauſa tutrina.
33 Ordo eſt, ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis.
34 Adeo ſtulte loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelioſi illudant.

35 Niſi abigis baculo tanquam ſceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege ſed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, ſed ſecundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Criſpinum Stoicum. 41 Per ſtultitiam. 42 Et viciſſim. 43 Et non rex 44 Quaſi te regem putat, ſenſus eſt. Quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui vnicum habet ſtipatorem, ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua tamen Scripta non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitij alicuius conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum iocoſè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca quæ paulo malediccntior quàm vt nunc hominum ferre poſſent.

[1] *EVpolis, atque Cratinus, Ariſtophanesq́, poetæ,*
Atque alij quorum comœdia [2] *priſca virorum eſt:*

Si

Si quis erat dignus [3] describi, quòd malus, aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] Famosus: multa cum libertate notabant.
[5] Hinc omnis pendet [6] Lucilius, hosce secutus,
[7] Mutatis tantùm pedibus numeriſq;: facetus,
[8] Emunctæ naris, durus componere versus.
Namque fuit [9] vitiosus. in hora sæpe ducentos
[10] Vt magnum, versus dictabat, [11] stans pede in uno.
[12] Quum flueret lutulentus, [13] erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] Scribendi rectè. [15] nam vt multum, nil moror, ecce,
Crispinus [16] minimo me prouocat: [17] accipe si vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis [18] locus, hora,
[19] Custodes: videamus vter plus scribere possit,
[20] Dy bene fecerunt, inopis me quòdque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] At tu conclusas [22] hircinis follibus auras,
[23] Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus [24] Fannius, [25] vltro
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] timentis: ob hanc rem,
Quod sunt quos [27] genus hoc minimè iuuat: vtpote plures
Culpari dignos, [28] quemuis media erue turba:
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
[30] Hunc capit argenti splendor, stupet Albius [31] ære:
Hic mutat merces surgente à sole, [32] ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin [33] per mala præceps
Fertur, vti pulvis collectus [34] turbine, nequid
[35] Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.

3 Digans notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versibus hexametri, illi iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore exculsimo.
12 Cùm versus profunderet inconsultos.
13 Erat aliquid quod tamen tolli, idque imitatione dignum.
14 Vt rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihil sæpius.
16 Minimo digito, quod est, alteri contemptim in certamen prouocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis.
18 In quo scribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.
24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non patenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vna cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mea tam veneneis vulgo ea recitare. Primitivum in possessiuo subintelligitur. 27 Hoc genus poematis, & satyræ. 28 De medio populo quemuis in medium protracto. 29 Alius est adulter qui matres familias tantùm sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuas ex ære Corinthio factas. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.

Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphorâ ductâ à bove cornupetente, cuius cornibus serrum alligabant Romani, vt sibi ab illo caverent homines in via fortè occurrentes.
39 Dummodo moneat: risum profusum sibi. Ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Vade aquam haurium.
43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrorum scriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnosco esse poetas, non dicimus esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ, quàm versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quærimere, quia comœdię stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitaverunt.
50 Spiritus ardens & vehemens. 51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro differit, casu dativo ponitur.* 53 Solus sermo verbis paris perscriptus. 54 Est antipophora, id commodum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Inscitus vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus helvo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores insilebant amasiæ suæ. 59 Pompo. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò æquè asperè obiurgaretur. 61 Pomponii pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita iuvenies, quemadmodum si solus hunc versum Ennianum, sc. postquam discordia, &c.

36 *Omnes hi metuunt* 37 *versus, odere poetas,*
38 *Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum*
39 *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel 40 *chartis illeverit, omnes*
41 *Gestiet à furno redeuntes scire,* 42 *lacuque,*
Et pueros, & anus. 43 *agedum, pauca accipe contrà.*
Primùm ego me illorum, 44 *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim 45 *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
46 *Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, 47 *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, nec ne poema*
Esset, 49 *quæsiere: quòd* 50 *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 *pede certo*
52 *Differt sermoni* 53 *sermo merus,* 54 *at pater ardens*
55 *Sævit, quòd meretrice* 56 *nepos insanit amica*
Filius, uxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (*magnum quod dedecus*) *ambulet* 57 *ante*
Noctem 58 *cum facibus. numquid* 59 *Pomponius istis*
60 *Audiret leviora,* 61 *pater si viveret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
62 *Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem*
Quo 63 *personatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si (*est,*
65 *Tempora certa modosq; & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens ultima primis:
66 *Non, vt si solvas,* POSTQVAM DISCORDIA TETRA

BELLI

BILL FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT.

Inuenias etiam [67] *diſiecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *aliàs, iuſtum ſit nè ne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritòne tibi ſit*
Suſpectum genus hoc [71] *ſcribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene ſi quis*
[76] *Et puris viuat manibus, contemnat vtrumque.*
[77] *Vt ſis tu ſimilis Cœli Birrique, latronum,*
[78] *Non ego ſum Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Queis manus inſudet vulgi, Hermogeniſque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, niſi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbiuis, coràmue quibuſlibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, ſunt multi: [85] *quique lauantes:*
[86] *Suaue locus voci reſonat concluſus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *ſine ſenſu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *ſtudio prauus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *eſt autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *abſentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *ſolutos*
Qui captat riſus hominum famámque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non viſa poteſt,* [97] *commiſſa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aſpergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquã: poſt, hunc quoque potus,*

67 Lacerati poetæ veſtigia.
68 Hactenus vtrum ſatyra & comœdia ſint poema? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à tu & Romano.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accuſatores acerrimos ſic & Caprius.
73 Aſſiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accuſatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant ſcripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à ſordere puris.
77 Quamuis tu ſis ſimilis Cœli, &c.
78 Si ego ſum accuſatoribus diſſimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, ſi nulla tab. &c.
80 Pila, eſt bibliopolarum columna, ad quam proſtabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus tetat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis, Horatij conſuetudinem improbans. At multi ſunt &c. 85 Lauantes in baleis. 86 Locus cameratus in Baleis ſuauiter voci reſonat. 87 Leues poetas hoc iunat. 88 Sultè 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi obijcis. 92 Denique quis eorum eſt author, id eſt, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius oſtendit qui ſint fugiendi tanquam homines pernitioſi. 94 Immoderatos riſus. 95 Dicax ſignificat locoſum cum mordacitate. Angl. a ſcoffing ieſter. 96 Qui poteſt fingere ſe vidiſſe, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic eſt pernitioſus & inſœlix. 99 Lectis diſcubitorijs. 1 Duodecim conuiuas in vno triclinio. 2 Quauis ratione cunctos dicteriis & ſalibus aſpergere. 3 Præter conuiuij magiſtrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ. 5 Conuiuatorem etiam maledictis inſectatus, tum potus eſt.

Condita

Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber:
[8] Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,
[9] Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,
[10] Pastillas Rufillus olet, Gorgonius hircum,
[11] Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua
De Capitolini fortis iniecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] Me Capitolinus [14] conuictore vsus amico-
-que à puero est, causaq; mea permulta rogatus
Fecit: &, incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] iudicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus loliginis, hæc est
[17] Ærugo mera. [18] quod vitium procul abfore [19] chartis,
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possim aliud, verè promitto. liberius si
Dixero quid si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insuevit [20] pater optimus hoc me,
[21] Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] vt malè viuat filius? vtque
Barrus inops? [23] magnum documentũ, ne [24] patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer [26] mœchas, concessa quum venere vti
Possem, Deprensi non bella est fama [27] Treboni,
Aiebat. [28] sapiens, vitatuquidque petitu
Sit melius, [29] causæ reddet tibi: mi satis est, si
[30] Traditum ab antiquis morem seruare, tuámque
Dum [31] custodis eges, vitam famámque tueri
Incolumem possim. [32] simulac duraverit ætas
Membra animumq; tuum, [33] nabis sine cortice. sic me

6 Bacches veritatẽ dicere cogit.
7 Bacchus, pro vino.
8 Hic, quem proxime descripsi.
9 Videtur consulit tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra Satyra secunda.
11 Maligne.
12 Petillius cum coronam è Capitolio surripuisset, indicio absolutus est.
13 Defendas his verbis, Me Capit. &c.
14 Comitas & familiari.
15 Quòd non sit missus in exilium propter furtum.
16 Natura odi ortio occulti odij est. Metaph. abstramento pisti: loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inforebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Vt quæque vitiorum fugerẽ, ea vitia notando exemplit.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam. 25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Treboni in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatij pater) causas reddet. 29 Rationes.
30 Traditum à veteribus consuetudinem seruare. 31 Pædagogi. 32 Postea quam ætas corroborauerit membra. 33 Alienis præceptis non egebis, Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

[34] Formabat puerum dictis: & siue iubebat
Vt facerem quid, [35] habes autorem quo facias hoc:
[36] Vnum ex iudicibus selectis [37] obiiciebat:
Siue vetabat: [38] An hoc inhoneſtum & inutile factu
Necne ſit, addubites, [39] flagret rumore malo quum
Hic atque ille? [40] Auidos vicinum funus vt ægros
[41] Exanimat, mortiſq; metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpè
Abſterrent vitijs. [42] ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & quèis
Ignoſcas, vitijs [43] teneor. fortaſſis & [44] iſtinc
Largiter abſtulerit longa ætas, [45] liber amicus,
[46] Conſilium proprium. neque enim quum [47] lectulus aut me
Porticus excepit, [48] deſum mihi: [49] Rectius hoc eſt:
Hoc faciens, viuam melius. [50] ſic dulcis amicis
Occurram. [51] hoc quidam non bellè: num quid ego illi
[52] Imprudens olim faciam ſimile? Hæc ego mecum
[53] Compreſſis agito labris. vbi quid datur oti,
[54] Illudo chartis. hoc eſt mediocribus illis
Ex vitijs vnum. cui ſi [55] concedere nolis,
[56] Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi. nam [57] multo plures ſumus: ac veluti te
[58] Iudæi cogemus in hanc concedere [59] turbam.

34 Sic me pater erudiebat.
35 Sunt verba patris ſui.
36 Vnum ex equeſtri ordine vnde iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 Dicebat pater, An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeò intemperantes vt quoſuis cibos ſine diſcrimine vorent.
41 Quemadmodum mors vicini terret ægros auidos: Sic, &c.
42 Ex hoc patre eiuſque præceptis.
43 Obnoxius ſum fortaſſe vitijs paruis & quibus ignoſcere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vitia noſtra etiam occultiſſima exagitat.
46 Conſilium, quod quiſque ſuapte ſponte capit.
47 Quum in lectulo iuxta vel in porticu deambulo. 48 Negligo, quod mei eſt officij. 49 Hæc tacitus mecum agam. 50 Sic, ſi illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non ſecit bellè. 52 Faciam inſcius? Di prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & indibundus Satyras ſcribo. 55 Ignoſcere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sum valdè multi. 58 Iudæi ſub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in ſuam religionem tranſire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA. v.

Iter ſuum ab vrbe Roma Brunduſium vſque deſcribit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter ſuum deſcripſerat. Narrat autem quæ ritu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum ſcurrarum Sarmenti & Meſſij facetа contentio:

EGreſſum magna me excepit [1] Aricia Roma
Hoſpitio modico: rhetor [2] comes Heliodorus,

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, diſtans ab vrbe Roma ſtadia 160.
2 Facundus comes in via pro vehiculo eſt.

Gra-

Græcorum longè doctissimus. inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignauis diuisimus, altius ac nos
Præcinctis vnum. minus est grauis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exspectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris conuitia nautæ
Ingerere: huc appelle. trecentos inseris: ohe
Iam satis est. dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices, ranæq; paludes
Auertunt somnos absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit: ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitq; supinus.
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec, cerebrosus prosilit vnus,
Ac mulæ nautæq; caput lumbosque saligno
Fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora,
Ora manusque tua lauimus Feronia lympha.
Millia tum pransi tria repimus, atque subimus
Impositum saxis latè candentibus Anxur.
Huc ventturus erat Mæcenas optimus, atque
Cocceius: missi magnis de rebus vterque
Legati, auersos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinire. interea Mæcenas aduenit, atque
Cocceius: Capitóque simul Fonteius, ad vnguem

1 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri consueuerunt.
6 Bidao confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tardè ambulantibus propter diuersoriorum frequentiam.
10 Propter aquam paludstrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Granatè.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum serui.
16 Ingerebant.
18 Huc nauem applica, *verba sunt seruorum à dominis promissorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quę nauim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo, vide supra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiosè, vter præcelleret *in amicæ laudibus* decantandis. 26 Iunes, quibus mula trahebat nauim.
27 Nauis per paludes vagaretur. 28 Temerè irascens & iracundiam celeriter deponens.

Angl. **hraine-sicke.** 29 Verberat. 30 Exponimur è naue, i. transferimur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cuius sacro fonte sumpta aqua manus & ora ablouebant prandium sumpturi. 32 Lentè ambulamus propter loci acclriitatem & stomachi repletionem.
33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare. 34 Iuriisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter*
Linquimus,[41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam & latum* [43] *clauum, prunæq;*[44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Mutena præbente[46] *domum, Capitone*[47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: námque
Plotius & Varius[48] *Sinuessæ, Virgiliusq;*
Occurrunt:[49] *animæ, quales neque*[50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Vt ego contulerim iucundo[52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula,*[54] *tectum*
Præbuit: &[55] *parochi quæ debent ligna, salemque,*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas*[57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusque.*
Namque pila[59] *lippis inimicum, & ludere*[60] *crudis.*
[61] *Hinc nos*[62] *Coccei recipit*[63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus vterque
[65] *Contulerit lites.*[67] *Messi clarum genus Osci:*
Sarmenti[68] *domina extat.*[69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre.[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse[71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.*[73] *caput & mouet:*[74] *O, tua cornu*
Si foret[75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob præturam, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, parvo municipio, quasi Romæ prætor sulfiet.
42 Togam prætoriam.
43 Vestem senatoriâ latis clauis ornatam.
44 Foculum in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum suauis suffitus fiat.
45 In Formis, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Liris fluuium clara ob vini copiã.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu fama memoria sunt, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, lege iis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiuitati Capuæ pernoctarent. 58 Pilã palmariã. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius ὀφθαλμιᾷ.* 60 Vehemens exercitatio cibaria malè decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facetè in re ridicula Horatius vocat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erat clarum genus Messi *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico &c. 71 Insolenti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice qua frons erat deformata. Nasus fortasse vestigium exstat verruca.

76 Sic

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicerro.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnis verrucis, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando ex pitheret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsoriem.
83 Propter magnã corporis staturam.
84 Multa Cicerro dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quasi seruus & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat mã à foco dijs Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quòd à domino suo nimis parcè aleretur.
89 Ad diurnum victum.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & effectus.
92 Igni dispersio.
93 Contingere.
94 Rapere è flãma vt cœnam seruarem.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quã ipse natus est in Appolia.

76 *Sic mutilus minitaris? At* 77 *illi fœda cicatrix*
78 *Setosam* 79 *læui frontem turpauerat oris.*
80 *Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,*
Pastorem saltaret vti 81 *Cyclopa rogabat:*
Nil illi 82 *larua aut tragicis opus esse* 83 *cothurnis.*
84 *Multa Cicerrus ad hæc donasset iamne* 85 *catenam*
86 *Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,*
87 *Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat*
Denique cur vnquam 88 *fugisset: cui* 89 *satis vna*
Farris libra foret, gracili sic, tamq́, pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà 90 *Beneuentũ: vbi* 91 *sedulus hospes*
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
92 *Vulcano, summum properabat* 93 *lambere tectum.*
Conuivas auidos, cœnam, seruosq́, timentes
94 *Tum rapere, atque omnes restinguere velle* 95 *videres.*
Incipit ex illo montes Appulia 96 *notos*
Ostentare mihi, quos torret 97 *Atabulus: & quos*
Nunquam 98 *erepsemus, nisi nos vicina* 99 *Trivici*
Villa recepisset, 1 *lacrymoso non sine fumo,*
2 *Vdos cum foliis ramos vrente camino.*
Hic ego 3 *mendacem stultissimus vsque puellam*
Ad mediam noctem expecto. 4 *somnus tamen aufert*
5 *Intentum veneri: tum immundo somnia* 6 *visu*
7 *Nocturnam vestem maculant, ventremq́, supinum.*
Quattuor 8 *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri 9 *oppidulo, quod versu dicere* 10 *non est:*
11 *Signis perfacile est.* 12 *venit vilissima rerum*
Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
13 *Callidus vt soleat humeris* 14 *portare viator,*

97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus. i. transiissemus. 99 Trivicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Trivici celeriter vehimur rhedis. 9 Equoturio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dicta. Equoretium stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator promidus. 14 Panem portare.

15 *Nam*

[15] *Nam Canuſi lapidoſus: aquæ non ditior vrna,*
[16] *Qui locus à forti Diomede eſt conditus olim.*
Flentibus hinc Varius [17] *diſcedit mœſtus amicis.*
Inde [1] *Rubos feſſi peruenimus, vtpote longum*
Carpentes iter, & factum [19] *corruptius imbri.*
[20] *Poſtera tempeſtas, melior:* [21] *via peior, aduſque*
[22] *Bari mœnia piſcoſi. debinc* [23] *Gnatia lymphis*
[24] *Iratis extructa dedit riſuſque iocóſque:*
Dum [25] *flamma ſine, thura* [26] *liqueſcere limine ſacro*
Perſuadere [27] *cupit.* [28] *credat Iudæus* [29] *apella:*
Non ego. nanque deos [30] *didici* [31] *ſecurum agere æuum:*
Nec ſi quid miri faciat natura, deos id
[32] *Triſtes ex alto cœli* [33] *demittere tecto.*
[34] *Brundiſium longæ finis chartæq́; viæq́.*

15 Canuſij (oppidi Appuliæ) durus eſt panis.
16 Non ditior, id eſt, haud multo magis abundans aquâ quam Equotutium.
17 Diſcedit ad caſtra Cæſaris cum Mæcenate & Coccejo.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis moleſtius propter pluuias.
20 Poſtera dies magis eſt ſerena.
21 Poſt pluuiam.
22 Barium eſt oppidum Appuliæ, quod a mari alluitur.

23 Gnatia eſt oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & abſumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatij capit, id eſt, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus ſacrificium ſine igne abiuni. 29 Iudæus recutitus & ſcircumciſus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos ſollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundiſium finem fecit longi itineris & huius ſermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium quòd eam ſtemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magiſtratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, poſſe quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, ſed virtutis commendatione quæſita ſit. Tandemq́; ſuam conditionem longè meliorem in vita priuata oſtendit, quàm in magiſtratu eſſe poſſit.

NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te:

1 O Mæcenas, non ideo ſuſpendis ignotos naſo adunco, quia generoſior eſt te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incolerent.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] magnis legionibus imperitarint:
[3] Vt plerique solent, [4] naso suspendis adunco
[5] Ignotos: vt me, [6] libertino patre natum.
Quum [7] referre negas, quali sit quisque parente
Natus, [8] dum ingenuus. persuades hoc tibi verè,
Ante potestatem [9] Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros [10] nullis maioribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Læuinum, [11] Valeri genus, [12] vnde superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] licuisse: [14] notante
Iudice, quem nosti, populo: [15] qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & [16] famæ seruit ineptus:
Qui stupet in titulis & [17] imaginibus. [18] quid oportet
Nos facere, à vulgo longè latèq; remotos?
[19] Namque esto: populus [20] Læuino mallet honorem
Quàm Decio mandare, [21] nouo: censorq; [22] moueret
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] Vel meritò, quoniã in propria non [24] pelle quiescam.
[25] Sed fulgente trahit constrictos [26] gloria curru
[27] Non minùs ignotos generosis. [28] quò tibi Tulli
[29] Sumere depositum clauum? fieriq; [30] tribunum?
Inuidia accreuit, [31] priuato quæ minor esset.
Nam [32] vt quisque [33] insanus nigris medijs impedit crus
[34] Pellibus, & latum demisit pectore [35] clauum:
[36] Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?
[37] Vt si qui ægrotet quo morbo [38] Barrus, haberi

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafrè deridet.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius liberti, i. serui manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli sexti regis Romæ ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile, regnauit tamen optimè.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 Æstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demas quod populus mallet, &c.
20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum summouerat. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio statu, dicta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 Quò tibi profuit? 29 Recipere senatorium vestem, i. dignitatem tibi à Cæsare adeptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati clavi, cui lati clavi erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & muliebris,

Vt

Vt cupiat formoſus: eat quacunque, puellis
Inuiciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem ſibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Túne Syri Damæ, aut Dionyſi [41] filius, audes
[42] Deïcere è ſaxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nouius collega gradu poſt me ſedet vno.
Namq; eſt [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Maſſala videris. at hic, ſi ploſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera. [47] magna ſonabit
Cornua, quod vincatque tubas: [48] ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas, tibi ſum [51] conuictor: [52] at olim,
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
[54] Diſſimile hoc illi eſt: quia non vt [55] forſit [56] honorem
Iure mihi [57] inuideat quiuis, ita te quoque [58] amicum:
Præſertim [59] cautum dignos aſſumere, praua
Ambitione procul: fœlicem dicere [60] non hoc
Me poſſum caſu, quòd te [61] ſortitus amicum.
Nulla etenim mihi te ſors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
[62] Vt veni coram, [63] ſingultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] reſpondes (vt tuus eſt mos)
Pauca. abeo: & reuocas nono poſt menſe, iubeſq;

39 Cogit curioſè percontari deſſe & ſuis natalibus.
40 Apoſtrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E ſeruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare è ſaxo Tarpeio noxium & damnatum, i. audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Reſpondet filius Damæ dicens collegam ſuum ſe eſſe ignobiliorem.
45 Eſt ille liberrus, cum ego ſim libertinus.
46 In hoc quòd collega tuo ſis ſuperior, videris eſſe nobilis vt Paulus *ſunt verba Horatij vel alius ciuis Romani.*
47 Vocem edit quæ omnem ſtrepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos ſuſtinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent
51 Sũ tibi familiaris & conuiua.
52 Olim mordent.
53 Quia tribunus militum fui.
54 Diſſimile eſt tribunum militum olim fuiſſe, & tibi inuidè familiarem eſſe.
55 Fortaſſe.
56 Honor nonnunquam mandatur indigni.
57 Inuidere poſſit.
58 Tuo iudicio electum non fortuitò.
59 Conſideratum.
60 Non hoc forte poſſum prædicare me fœlicem.
61 Quòd naſtus ſim te amicum.
62 Poſtquam.
63 Sermone interrupto.
64 Pudor eſinguis.
65 Ego non narro.
66 Equoris Saturei anis, id eſt, Appulis paſcuis nato.
67 Tu ô Mæcenas reſpondes pauca.

Esse in amicorum numero magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitijs [89] mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque auaritiam, neque sordes, [70] ac mala lustra
Obiceret verè quisquam mihi: [71] purus & insons
(Vt me collaudem) si vivo, & charus amicis:
[72] Causa fuit pater his: [73] qui macro pauper agello
Noluit in [74] Flauii ludum me mittere, [75] magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Læuo [76] suspensi loculos [77] tabulamque lacerto,
Ibant [78] octonis referentes idibus [79] æra.
[80] Sed puerum est ausus Romam [81] portare, docendum
Artes, quas doceat quiuis eques atque senator
[82] Semet prognatos. [83] vestem, seruosque sequentes
In magno vt populo si quis vidisset, [84] auita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos,
[85] Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? [86] pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solum facto, verùm [87] opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, [88] olim,
[89] Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor
Mercedes sequerer. [90] neque ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me [91] pœniteat sanum patris huius: [92] eoq;
[93] Non, vt magna [94] dolo factum negat esse suo pars,
Quòd non ingenuos habeat clarosq; parentes,
Sic me defendam longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si vino animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flauii calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt
78 Idibus, quorum octo sunt dies,
79 Mercedem Flauio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex auito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor, id est publicanorum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem.
91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum.
92 Atque ideo.
93 Non sic me defendam, vt &c.
94 Suo vitio & culpa.

A certis annis ævum [95] remeare peractum,
Atque alios [96] legere ad fastum quoscunque parentes
[97] Optaret sibi quisque: meis contentus, [98] honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem [99] onus (haud unquam solicitus) portare molestũ,
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] res.
[2] Atque salutandi plures: ducendus & unus
[3] Et comes alter, uti ne solus rusue peregre-
Ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] pretorrita. nunc mihi [5] curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum:
[6] Mantica cui lumbos onere ulceret, atque [7] eques armos.
Obiciet nemo [8] sordes mihi, quas tibi [9] Tulli,
Quum [10] Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, [11] lasanum portantes [12] œnophorumque.
[13] Hoc commodius, quam tu, præclare Senator,
Millibus atque alys, viuo, quacunque [14] libido est,
Incedo solus: percontor [15] quanti olus, ac far:
[16] Fallacem circum, [17] vespertinumque pererro
Sæpe forum: assisto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [18] laganique catinum.
Cœna ministratur [19] pueris tribus: & [20] lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: [21] adstat echinus
[22] Vilis, cum patera [23] guttus, [24] Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane, [25] obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Nouiorum posse [26] minoris.
[27] Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego [28] lecto:
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor [29] oliuo,

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optare, ego meis contentus nolim. &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum, vel, ambitionis causa.
3 Honoris gratiã.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ referebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo supersũ.
10 Via, quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo alius exoneratur Angl. a close stoole.
12 Vas in quo vinũ ferebatur.
13 In hac re & multis alijs.
14 Voluptas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erant frequentes.
17 Vesperi.
18 Interdum rebus diuinis vel rerum futurarum diuinatoribus, tempus in Circo.
19 Oleris cœlibus. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Adstat mihi cœnanti echinus, id est, vas fictile, sic nominatum à similitudine Echini marini. 23 Parui pretij. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Nouiorum iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc staruam summo mane turpissimè fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lecto aut scripto. 30 Oleo, non ut lucernis detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta Lucernis.*
Aſt vbi me feſſum Sol [32] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabioſi tempora [33] *ſigni.*
Pranſus [34] *non auidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domeſticus otior. hæc eſt*
Vita ſolutorum miſera ambitione grauique:
[37] *His me conſolor, victurus ſuauius* [38] *ac ſi*
Quæſtor auus, pater atque meus patruuſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pranſus moderatè & parcè.
35 Quantum non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hæc vita me conſolor.
38 Suauius quàm ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA. VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Perſico deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam vleiſci velit.

PRoſcripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto ſit Perſius vltus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum &* [5] *tonſoribus eſſe.*
Perſius hic permagna negotia diues habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege moleſtas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui poſſit vincere Regem.*
[10] *Confidens,* [11] *timidúſque: adeò ſermonis amari,*
[12] *Siſennas Barros* [13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes iure moleſti,*
Quos ſortes, quibus aduerſum bellum incidit.) inter
Hectora [15] *Priameden, animoſum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites extitêrunt. Rupilius ab Auguſto in triumuiratu proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Rom. natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad ſe alliciunt loquaces.
5 Apud tonſores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ cervicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſſimos conuiciatores. 13 Vt longè ſuperaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes moleſti eo ſunt iure, quo ſortes, id eſt, eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt ſola mors litem diuideret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut ſi [18] *diſparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum [19] *Glauco: diſcedat pigrior, vltro*
Muneribus miſſis. Bruto Prætore [20] *tenente*
Ditem Aſiam, Rupili & Perſi par [21] *pugnat, vti non*
[22] *Compoſitus melius* [23] *cum Bitho Bacchius. in ius*
Acres [24] *procurrunt, magnum* [25] *ſpectaculum vterque.*
Perſius exponit [26] *cauſam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum, laudátque cohortem.
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres,
Appellat [27] *comites.* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum,*
Inuiſum agricolis ſydus, veniſſe. [30] *ruebat*
Flumen vt hybernum, [31] *fertur quò rara ſecuris.*
Tum [32] *Prænestinus ſalſo multumq́, fluenti*
[33] *Expreſſa arbuſto* [34] *regerit conuitia,* [35] *durus*
Vindemiator, & inuictus: cui ſæpe [36] *viator*
Ceſſiſſet, magna compellans voce [37] *cucullum,*
At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus [38] *aceto,*
Perſius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] *reges conſueris tollere, cur non*
Hunc Regem iugulas? operum [40] *hoc (mihi crede) tuorum eſt.*

18 Forti & ignauo.
19 Glaucus ignauior. vltrò Diomedi, vt ab armis diſcederet, munera miſit aurea pro æreis.
20 Bruto Aſiam occupante.
21 Verbis acerbè contendit.
22 In certamen congreſſurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicij.
26 Cauſam ſuam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Caniculam peſtiferam, ſydus horribile.
30 Inconſultè dicebat.
31 Quò frondator rarò pertingit, vt ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Prænestè natus.
33 Conuitia deprompta ex pectore mendaci & copioſo. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori conuitiatus, coactus eſt cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellans suem pigram ac nidi ſui obliuiſcentem. 38 Aſperſus mendacitate Italica. 39 Iulium Cæſarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, cuſtodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent deſcribentem.

[1] *OLim truncus eram* [2] *ficulnus,* [3] *inutile lignum:*
Quũ faber [4] *incertus ſcamnũ facerétne Priapũ,*
Maluit eſſe deum. deus inde ego, furum auiumq́,
Maxima [5] *formido. nam fures* [6] *dextra coercet,*
Obſcœnoq́, ruber porrectus ab inguine [7] *palus:*
Aſſi importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetatq́[8] *nouis considere in hortis,*
Huc prius angustis eiecta[10] *cadauera cellis*
Conseruus vili portanda locabat[11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi[12] *stabat commune sepulcrum,*
Pantolabo scurræ, Nomentanoq́[14] *nepoti.*
Mille pedes[15] *in fronte, trecentos*[16] *cippus*[17] *in agrum*
Hîc dabat:[19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet[20] *Esquilijs habitare*[21] *salubribus, atque*
Aggere in aprico spatiari,[23] *quo modò tristes*
Albis[24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi[25] *non tantum furesque feræque, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ[26] *versant atque venenis*
Humanos animos.[27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo,[28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa[29] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra[30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passoq́ capillo,
Cum Sagana[31] *maiore vlulantem (pallor vtrásque*
Fecerat horrendas aspectu)[32] *scalpere terram*
Vnguibus,[33] *& pullam diuellere mordicus agnam*
Cœperunt:[34] *cruor in fossam confusus: vt inde*
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea:[37] *maior*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat,[38] *seruilibus, vtque*
Iam peritura modis.[39] *Hecaten vocat altera, sæuam*
Altera[40] *Tisiphonem. serpentes atque videres*
Infernas errare canes: Lunamq́[42] *rubentem,*

7 In hortis nuper factis, vel, nuper à Mecenate institutis.
9 Ad hunc locum vel Priapus stabat.
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus vniuersum patrimoniũ abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarem turpiter contempserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchrã iam extruxerat hortósque amœnos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem.
25 Non tam fures, &c. quàm. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter periturã. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cædes vlciscitur. 42 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem.

Ne

Ne foret[49] *his teſtis, poſt magna*[44] *latere ſepulcra.*
Mentior at ſiquid, merdis caput[45] *inquiner albis*
Coruorum: atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius &[46] *fragilis Pediatia, furq́; Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto[47] *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana reſonarent triſte &[48] *acutum?*
Vtque lupi barbam[49] *variæ cum dente colubræ*
Abſtiderint furtim terris? &[50] *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta[51] *duarum?*
Nam,[52] *diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate[53] *ficus.*[54] *at illæ currere in vrbem.*
Canidiæ[55] *dentes, altum Saganæ*[56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuq́; iocoq́;[58] *videres.*

43 His veneficijs.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculoſæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liqueſcebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſ-

ſa. 53 Ego Priapus è ſico factus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos emiſerat. 56 Saganæ comam oppoſitam, i. crinem hypocriticum, Angl. a perugg.
57 Licia ex diuerſis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem forte inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam forte via[1] *ſacra (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, & totus[2] *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaq́; manu,[3] *Quid agis, dulciſſime rerum?*
[4] *Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio*[5] *omnia quæuis.*
Quum aſſectaretur, Num quid vis?[6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti ſumus. Hîc ego, Pluris*

1 In via ſacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tatium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Horati? *inquit ille.*
4 Rectè valeo ſecundum temporum conditionem.
5 Cupio vti tibi

proueniant omnia ex animi ſententia. 6 Præuenio illum his verbis, Nunquid aliud vis?
7 Hoc volo, vt nos noris.

Hoc

8 Hoc (inquam) mihi eris.9 Miserè discedere querens,
10 Ire modò ocyus, interdum 11 consistere: in aurem
12 Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos
13 Manaret talos. ô te 14 Bollane cerebri
Fœlicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: 15 vt illi
Nil respondebam, 16 Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. 17 sed nil agis: 18 vsque tenebo,
Persequar. 19 hinc quò nunc iter est tibi? 20 nil opus est te
21 Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
22 Nil habeo quod agã, & nõ sum piger: vsque sequar te.
23 Demitto auriculas, vt inique mentis asellus,
Quum grauius dorso 24 subiit onus. 25 incipit ille:
Si bene me noui, non 26 Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra 27 mouere
28 Mollius? inuideat quod & 29 Hermogenes, ego canto.
30 Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,
Cognati, 31 queis te saluo est opus? 32 Haud mihi quisquã:
Omnes 33 composui. 34 Fœlices. nunc ego resto:
35 Confice. namque instat fatum mihi triste, 36 Sabella
Quod 37 puero cecinit, 38 diuina mota anus vrna.
39 Hunc neque dira venena, nec 40 hostilicus auferet ensis:
41 Nec laterum dolor, aut tussis, nec 42 tarda podagra:
Garrulus hunc 43 quando consumet cunque loquaces,
Si sapiat, vitet, simulatq; adoleuerit ætas.
Ventum erat 44 ad Vestæ, quarta iam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere 45 vadato

8 Idcirco, quia doctus es, pluris à me fies. 9 Vehementer et, vsque ad miseriam. 10 Iham aliquando celerius. 11 Aliquando consistebam. 12 Dicebam poeta. 13 Quum sudor defluceret præ animi angore. 14 Bollanus nullo strepitu concurbatur, ergo fœlicis erat cerebri. 15 Posteaquam. 16 Valdè cupis abire. 17 Frustra cupis effugere. 18 Semper tenebo. 19 Ab hoc loco, quò es iturus? 20 Verba sunt Horatij, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi. 21 Huc illuc circumduci. 22 Respondet garrulus affectator. 23 Translatio est à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationẽ significant. 24 Portat onus. 25 Garrulus loquitur. 26 Victus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij. 27 Saltare. 28 Facilius quàm ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet garrulus. 33 Omnes sepelui. 34 Sunt verba Horatij, qui mortuos appellat fœlices; huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatij nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vrnã diuinã inquã sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatij per sortes vrnæ edita.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando garrulus, &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat:

Debebat: quod ni feciſſet,[46] perdere litem.
Sine amas,[47] inquit, paulum hîc ades.[48] Interea ſi
Aut video[49] ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero[50] quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit.
Tene relinquam,[51] an rem?[52] Me ſodes. Non faciã,[53] ille,
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum eſt
Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit.[56] Paucorum hominũ,[57] & mentis benè
Vemo[58] dexteriùs fortuna eſt vſus.[59] Haberes (ſanæ.
Magnum adiutorem, poſſet qui ferre[60] ſecundas:
Hunc hominem velles ſi[62] tradere. diſpeream ni
Summoſſes omnes.[64] Non iſto viuimus[65] illic
Quo tu rere modo. domus hæc nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena[66] malis. nil mi officit vnquam,
Dictor hîc, aut eſt quia doctior. eſt locus vni-
Cuique ſuus.[67] Magnum narras, vix credibile.[68] Atqui
Sic habet.[69] Accendis quare[70] cupiam magis illi
Proximus eſſe.[71] Velis tantummodo:[72] quæ tua virtus,
Expugnabis. & eſt[74] qui vinci poſſit: eóque
Difficiles aditus primos habet.[74] Haud mihi deero:
Muneribus ſeruos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam.[75] tempora quæram:
Occurram in triuijs:[76] deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.[77] Hæc dum agit, ecce,
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Vnde venis? &,
Quò tendis?[79] rogat: &[80] reſpondet. vellere cœpi,
Et[81] preſſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, vt me eriperet.[83] male ſalſus
Ridens[84] diſſimulare: meum iecur[85] vrere bilis.

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam interea inquit Horatius.
49 Stare in iudicio ſeu in iure.
50 Ad Cæſaris hortus.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio garrulus ſermonem intermiſſum ſic repetit. Quomodo Mæcenas tecũ agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius.) eſt homo paucis familiaribus contentus.
57 Et ſapiens eſt.
58 Dexteriùs quàm tu, inquit garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes ſi quis tibi ſecundus eſſe poſſet.
61 Seipſum ſuo tangit digito & demonſtrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Niſi ſummouere poſſes omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Reſpondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Inuidia, æmulatione, criminationibus &c.
67 Rem incredibilem.

Inquit garrulus. 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (inquit garrulus) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 72 Tantũ velle debes, inquit Horatius. 72 Ea ipſa virtus, vt facilè ſis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si ſæpè inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Artiùs comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Ni-mium prudens in damnum meum. 84 Ridens diſſimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat, id eſt, vehementer irascebar.

86 Certè

86 Sunt verba Horatii ad Fuscum.
87 Respondet Fuscus.
88 Sabbara tricesimo quoque die mensis redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij magnum Iudæorum Sabbatum, quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recentitis, qui glandem penis habent circumcisam.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatij.

86 *Certè nescio quid secretò velle loquit te*
Aiebas mecum. 87 *Memini benè: sed meliori*
Tempore dicam: hodie 88 *tricesima sabbata. vin' tu*
89 *Curtis Iudæis* 90 *oppedere?* 91 *Nulla mihi (inquam)*
Religio est. 92 *At mi. sum paulo* 93 *infirmior, vnus*
94 *Multorum ignosces: aliàs loquar.* 95 *Hunccine solem*
96 *Tam nigrum surrexe mihi?* 97 *fugit improbus, ac me*
Sub cultro linquit. casu venit obuius illi
99 *Aduersarius: &,* 1 *Quò tu turpissime? magna*
Exclamat voce: &, 2 *Licet antestari? Ego verò*
3 *Oppono auriculam.* 4 *rapit in ius. clamor vtrinque,*
Vndique concursus: sic me seruauit 5 *Apollo.*

92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vane multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus male salsus. 98 Linquit in summo periculo, vt victimam iamiam mactandam. 99 Garruli aduersarius. 1 Quò pergis improbissime? 2 O Horati licet ne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me testem fumat. 4 Trahit garrulum reluctantem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hæc Satyra respondet ijs quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

1 Dixi Lucilium asperum esse & deterioscilum in componendis versibus.
2 Stulte.
3 Lucilius.
4 Quòd cives Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poemate laudatur, *sed Ironicè.*
6 Dare debeo.
7 Scenicos versus Laberi frigidioris dicacissimi.
8 Non satis est auditori risum mouere.
9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Ne sententia claudicet.

Nempe, 1 *incomposito dixi pede currere versus*
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 *inepte est,*
Vt hoc non fateatur? 3 *at idem, quòd sale multo*
4 *Vrbem defricuit,* 5 *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens, 6 *dederimquoque cæteranã sic*
7 *Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.*
Ergo non satis est 8 *risui diducere rictum*
Auditoris: & est quædam tamen 9 *hîc quoque virtus.*
Est breuitate opus: 10 *vt currat sententia, neu se*
Impediat verbis lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso:

11 Defendente

[11]Defendente vicem modò rhetoris, atque Poëtæ,
Interdum [12] vrbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas [13] consultò. [14] ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque [15] secat res.
[16]Illi, scripta [17] quibus comœdia prisca viris est,
[18]Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq; [19] pulcher
Hermogenes vnquam legit, neque [20] simius iste,
[21]Nil præter Caluum & doctius cantare Catullum.
Et magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] ô seri studiorum, [23] quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: [25] vt Chio nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, te ipsum percontor, [26] an & quum
Dura tibi peraganda [27] rei sit causa Petilli,
Scilicet oblitus patriæq; patrisque Latini,
Quum pedius causas [28] exudet Poplicola, atque
[29]Coruinus. [30] patrijs intermiscere petita
Verba [31] foris malis, [32] Canusini more bilinguis.
Atque ego quum Græcos facerem, [33] natus mare citra,
Versiculos: vetuit me tali voce [34] Quirinus,
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] vera:
[36] In syluam non ligna feras insanius, ac si
Magnas [37] Græcorum malis implere catervas.
[38]Turgidus Alpinus [39] iugulat dum Memnona, dumq;
[40]Diffingit Rheni [41] luteum caput: hæc ego [42] ludo
Quæ nec in [43] æde sonent [44] certantia iudice [45] Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum [46] spectanda theatris.
[47]Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta

11 Opus est sermonem tenente munus nunc Rhetoris nunc, &c
12 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ operâ.
14 locu interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, vel melius decidit & finit, vt vult Lambinus
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 Ironicè homo bellus
20 Neque Demetrius poeta deformis & brevis statura.
21 Qui nihil cantare didicit præter Caluum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθὴς. qui serò studijs operam dedisti.
23 Qui putetis Nã particula. Ne, abundat in enuntia. vel, Commodius est confirmans
24 Pitholeon Poeta ineptus, in suis Epigrammatis varia Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum
26 Antu patriæ oblitus, &c Græca patriis intermiscere

malis 27 Accusati Petilli, *qui aurtum coronam Iouis furatus est.* 28 Quum Pedius causa agat cum sudore. 29 Corninus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, i. partim Græcè partim Latinè loquebantur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum omnia sint vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus hyperbolicus inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis provocationem venientia. 45 Iudimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida.

Eludente

Eludente ſenem,[48] *comis garrire libellos,*
Vnus viuorum, Fundani.[49] *Pollio regum*
Facta canit,[50] *pede ter percuſſo:*[51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto fruſtra Varrone*[54] *Atacino,*
Atque quibuſdam alijs, melius quod ſcribere poſſem,
[55] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere auſim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere[56] *hunc lutulentum, ſæpè*[57] *ferentem*
Plura quidem[58] *tollenda relinquendis. age quæſo,*
[59] *Tu nihil in magno doctus reprendis*[60] *Homero?*
Nil comis tragici[61] *mutat Lucilius*[62] *Atti?*
Non ridet verſus Enni[63] *grauitate minores,*
Quum de ſe loquitur,[64] *non vt maiore reprenſis?*
Quid vetat, & noſmet Lucili ſcripta legentes,
Quærere[65] *num illius, num*[66] *rerum dura negarit*
Verſiculos natura[67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac ſi*[69] *quis pedibus quid claudere*[70] *ſenis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet ſcripſiſſe ducentos*
Ante cibum verſus, totidem cœnatus.[72] *Etruſci*
Quale fuit Caſſi rapido ſeruentius amni
Ingenium:[73] *capſis quem fama eſt eſſe libriſque*
Ambuſtum propriis.[74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, &[75] *Græcis intacti carminis auctor:*
Quàmque Poetarum ſeniorum turba: ſed ille,
[76] *Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,*
[77] *Detereret ſibi multa:*[78] *recideret omne quod vltra*
Perfectum traheretur & in verſu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex ijs qui hodiè viuunt, potes argutam Comœdiam ſcribere comis, i. comiter & facetè.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris verſibus.
51 Acer Varius dicit forte Eposi. carmen heroicum, vt nemo meliùs.
52 Virgilius illo tempore Bucolica ſcripſerat, non Æneida.
53 Hoc erat quod ego melius poſſem ſcribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonenſis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura ſumenda, laudanda, & imitatione digna, quàm quæ relinquantur & reijciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus ſcripſit Tragœdiam.
63 Verſus minùs graues quàm oportet.
64 Nonne ridet, quaſi maior ſit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Verſus magis elaboratos. 68 Molliores & lenius fluentes. 69 Ac ſi aliquis. 70 Hexametris verſibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Caſſi Parmanenſis Parma eſt Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa ſcripſit, vt mortuus ſuis libris fuerit combuſtus. nulla alia materia adhibita.
74 Demos quòd Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hâc noſtra ætate natus eſſet. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne ſuperuacaneum.

79 Sæpe

[79]Sæpe caput ſcaberet,[80] viuos & roderet vngues.
Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus [81] paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Nam ego nam ſatis eſt [84] equitē mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliis exploſa [83] Arbuſcula dixit.
Men' moueat [86] cimex Pantiliús? aut crucier quòd
[87]Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
[88]Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius Mæcenas Virgiliúſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam [89] Viſcorum laudet vterque.
Ambitione [90] relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimulq́,
Vos Bibuli, & Serui: [91] ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92]Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
[93]Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
[94]Deterius noſtra. [95] Demetri, teq́, Tigelli
[96]Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.
Iam puer, atque meo [97] citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad viuum roderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris. *Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quàm emittantur.*
83 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa.
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetę.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prętereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm ſperamus
95 Mimarum.

[91] Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum petere, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo.
[97] Subſcribe citò.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderant) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] nimis acer: [2] & vltra
Legem tendere opus: [3] sine neruis [4] altera quicquid
Composui, pars esse putat: similesq; meorum
Mille die versus [5] deduci posse. Trebati,
Quid faciam, [6] præscribe. [7] quiescas. [8] ne faciam, inquis
Omninò versus? [9] aio. [10] peream malè, si non
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] ter vncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] Irriguumq; mero [13] sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] laturus. [15] cupidum, pater optime, vires
Deficiunt, neque enim quiuis [16] horrentia pilis
Agmina, nec [17] fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut [18] labentis equo [19] describat vulnera Parthi.
[20] Attamen & iustum poteras, & [21] scribere fortem,
[22] Scipiadam vt sapiens Lucilius. [23] haud mihi deero,
Cùm res ipsa feret. [24] nisi dextro tempore, [25] Flacci

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ. Vltra modum in vitijs insectandis opus intendere.
3 Sine robus & sententijs.
4 Altera pars, i. alij homines.
5 Tanquam lanam deduci, i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. Nam tues clarus Iurisconsultus.
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas a scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatij.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Nataturi vndabantur, vt olei calore a lucrio aquæ frigore munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulò ante noctem.
14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis, i Romanorum hostis.
17 Cuspide quam facilius hostis è corpore non potuit euellere vti fractam. 18 Parthi ex equo deiecti. 19 Posset describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cùm dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem:
Cui malè ſi [25] *palpere,* [27] *recalcitrat vndique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quàm triſti ludere verſu*
[29] *Pantolabum ſcurram, Nomentanumq́;* [30] *nepotem:*
Cum ſibi quiſque [31] *timet, quãquã eſt* [32] *intactus, & odit?*
[33] *Quid faciam? ſaltat* [34] *Milonius,* [35] *vt ſemel* [36] *icto*
Acceſſit feruor capiti, [37] *numeruſque lucernis.*
Taſtor gaudet equis: ouo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum viuunt, totidem ſtudiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilli ritu,* [42] *noſtrum melioris vtroque.*
[43] *Ille velut fidis arcana ſodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *ſi malè ceſſerat, vnquam*
[46] *Decurrens alio, neque ſi benè. quo fit, vt omnis*
[47] *Votiua pateat veluti deſcripta tabella,*
[48] *Vita ſenis: ſequor hũc, Lucanus an Appulus,* [49] *anceps.*
Nam venuſinus arat finem ſub [50] *vtrumque colonus,*
[51] *Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt vt fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanus incurreret hoſtis:*
Siue quòd Appula gens, ſeu quòd Lucania bellum
Inciteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet [53] *vltrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti cuſtodiet enſis*
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner
Tutus ab infeſtis [55] *latronibus? ô pater, & rex*
Iupiter, [56] *vt pereat poſitum rubigine telum:*
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commõrit, melius non tangere. clamo:*
[58] *Flebit: & inſignis tota* [59] *cantabitur vrbe.*
[60] *Seruius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *vrnam:*
[63] *Canidia Albuci, quibus eſt inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulare.
27 Munitus virtute adulationem reiecit ex omni parte.
28 Rectius eſt (inquit Trebatius.) Cæſaris laudes quam Satyram ſcribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxurioſum.
31 Sceleruin conſcientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Reſpondet Horatius.
34 Homo temulentus
35 Poſteaquam.
36 Capiti percuſſo a vini vaporibus.
37 Ebrius rem vilẽ cernens, plures videtur aſpicere.
38 Pollux.
39 Ceſtibus & pugilatu delectator.
40 Quot homines, tot ſententiæ *Trebatius ſua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucillius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quam ad libros ſuos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto ſuſpendebatur in templo a naufragis. 48 Vita Lucilli. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucanum & Appulum. *Eſt enim Horatius in oppido Venuſio natus.* 51 A Roma miſſus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulſis, peruium iter eſſet Lucanis ad Romanos. 53 Niſi ſim laceſſitus. 54 Quenquam viuum. 55 A maledictis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic ſcribendi ſtylus) vt non ſit cauſa cur illo vtar. 57 Qui me lacceſſerit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam tui nominis ſempiternam. 60 Qui ſtror vel accuſator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur ſortitionem in rebus dubijs, poſt factam ab accuſatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albucij filia veneſica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, ſi quis ſe iudice certet.*
Vt, [66] *quo quiſque valet,* [67] *ſuſpectos terreat,* [68] *vtque*
Impereret hoc natura [69] *potens,* [70] *ſic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, [71] *niſi intus*
Monſtratum? Sceuæ, [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet ſceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet animum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: ſeu me tranquilla ſenectus*
Expectat, [78] *ſeu mors atris circumuolat alis,*
Diues, inops, Romæ, [79] *ſeu fors ita iuſſerit, exul,*
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, [80] *color.* [81] *O puer vt ſis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cùm eſt Lucilius auſus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora*
[87] *Cederet, introrſum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offenſi? aut læſo dolucre* [90] *Metello?*
Famoſique, Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumq́ tributum.*
Scilicet vni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi ſe à vulgo,* [96] *& ſcena, in ſecreta remorant*
[97] *Vertus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& diſcincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *ſoliti quicquid ſum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli cenſum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixiſſe* [5] *inuita fatebitur vſque*
Inuidia: & [6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet ſolido, niſi quid tu, docte Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quiſque plurimũ poteſt.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Niſi à natura.
72 Sceua longæuam matrem committe, quam nimium viuere moleſtè fert.
73 Non gladio eam petimet ſed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen eſt.
75 Occidit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne ſim longior.
78 Sine mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita iuſſerit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati (inquit Trebatius) ne non ſis vinax, metuo ſi Satyras ſcribes.
82 Et ne quis grauioſus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid paſſus eſt Lucilius cum magnos viros carpſerit?
85 In morem Satyricum.
86 Vainſcuiuſque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidos, i. vt cuius bonus.
88 Et Scipio Africanus.
89 Lucilii ingenio ſint offenſi?
90 Ob Metellum & Lupum homines improbos maledicis verſibus conciſſos?
91 Culpant.
92 Plebem infimam & tunicatum popellum.
93 Propitius.
94 Virtutis amicis.
95 Inſuper.
96 A populi conſpectu.
97 Scipio & Lælius.
98 Iocari cum ipſo Lucilio.
99 Et à rebus ſeriis laxati.
1 Donec cœna pararetur.
2 Soliti ſunt.
3 Infra annuum reditum Lucilii qui extraordinis equeſtris.
4 Cum Auguſto, Mæcenate, &c.
5 Nolens fatebitur.
6 Rem fragilem dentibus permolere.
7 In rem ſolidam incurrere.

Diſſentit

ſſentis.[8] equidem nihil hîc diffindere poſſum.
d tamen vt monitus caueas,ne fortè negoti
xutiat tibi quid [9] ſanctarum inſcitia legum:
[10] mala condiderit in quem quis carmina, [11] ius eſt,
Iudiciúmque. [12] eſto,ſi quis mala:ſed bona ſi quis
dice condiderit laudatur Cæſare.ſi quis
probrijs dignum [14] latrauerit,[15] integer ipſe:
Soluentur riſu tabulæ,[17] tu miſſus abibis.

8 Ego(inquit Trebatius)non poſſum differre quin pro te pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœnâ ſancita,*Verbo ſeruor.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII. tabularum lata eſt.
12 Actio ex lege.
14 Si laserit. 15 Cùm ſit ipſe purus & innocens. 16 Diſſoluentur cum Iudicum riſu tabularum rei. 17 Tu dimiſſus abſoluêris.

Concedamus ita eſſe(inquit Horatius)ſi quis carmina ſcripſerit mala, i. indocta.

SATYRA II.

Ofelli perſona,luxui deditus inſectatur.De eo loquens qui gulæ ſeruit,eum dicit nõ certo iudicio ſed opinione quadam ſtultè concepta delitias in nonnullis cibis conſectari. Atque vt incommoda recenſet quæ comitantur hunc qui circa victum eſt luxum, ſic commoda quæ tenui & frugali inſunt,enumerat.

QVæ virtus,& quanta,[1] *boni,ſit viuere parvo:*
(Nec meus hic ſermo eſt:ſed,quê[2] *præcepit Oſellus,*[3] *abnormis ſapiens,craſſaque Minerua) (liſs*
ſcite non inter[5] *lanceis,menſaſque*[6] *nitentes,*
m ſtupet inſanis[7] *acies fulgoribus,& cum*
ucluis falſis animus[9] *meliora recuſat:*
rùm hîc[10] *impranſi mecum diſquirite.*[11] *cur hoc?*
am ſi potero.MALE verum examinat omnis
Corruptus iudex.[13] *leporem ſectatus,equóue*
ſus ab indomito:vel ſi Romana fatigat
litia[14] *aſſuetum græcari,*[15] *ſeu pila velox,*
alliter auſterum[16] *ſtudio fallente laborem.*
u te[17] *diſcus agit:*[18] *pete cedentem aëra diſco.*
n labor[19] *extuderit faſtidia:*[20] *ſiccus inanis*

1 Ordo eſt,ô boni diſcite quæ virtus, &c.
2 Præmonſtrauit & docuit.
3 Sapiens,ſed non ſecundum normam ſapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exculta.
5 Vaſa pretioſa pro epulis.
6 Menſæ opiparæ.
7 Cùm oculorum & mentis acies(i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur
8 Incumbens & propenſus ad aſſectandum falſis *quod multo cibo repleto accidit.*

Verum virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impranſi verum diſcatis? 12 Sic cum cibo potuque conferens verum à falſo diſtinguere neſcit. 13 Leporem venatus. 14 Te totum genialiter vincere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pilæ obliuionem laboris afferente molliter,i.cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia vſitatus. 18 Iacta diſcum in aerem,qui cedit corporibus granioribus. 19 Cùm labor fugatem illam quæ naſcam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno.
Ne biberis diluta: foris est promus: & atrum
Defendens pisces hyemat mare. Cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. Vnde putas aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est: tu pulmentaria quære
Sudando. pinguem vitys, albúmque, nec Ostrea,
Nec Scarus, aut poterit peregrina iuuare Lagois.
Vix tamen eripiam, posito pauone, velis quin
Corruptus vanis rerum: quia væneat auro
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda:
Tanquã ad rem attineat quicquam num vescaris ista
Quam laudas pluma? coctóue num adest honor idem?
Carne tamen quamuis distat nihil: hac magis illa
Imparibus formis deceptum te patet. esto.
Vnde datum sentis, lupus hic, Tiberinus in alto
Captus hiet? pontesne inter iactatus, an amnis
Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem (est.
Mullum: in singula quem minuas pulmenta, necesse
Ducit te species, video, quò pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit: his breue pondus.
IEIVNVS ratò stomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyis gula digna rapacibus. at vos
Præsentes Austri coquite horum obsonia: quanquã
Putet aper, Rhombúsque recens: mala copia quando
Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula plenus,
Atque acidas mauult inulas. necdum omnis abacta

11 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
12 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
13 Cellarius domi non est.
14 Mare in tempestatem insurgit.
15 Stomachum innuit.
16 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
17 Quomodo paratum?
18 Non in carorum obsoniorum odore.
19 Tu epulas pulmento suauiores quære exercitio laborioso.
20 Nam pingnem vitijs i. crapula turgidum & pallidam neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
21 Peregrè aducta
22 Piscis Romæ captus & rarus.
23 Vix persuadebo.
24 Pauone.
25 Fricare vel delectare palatum.
26 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis.
27 Maiori pretio.
28 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
29 Num cocto pauoni maneant illæ plumæ.
30 Formã pauonis magis quàm illã, i. formã gallinæ.
31 Formis pulchritudine dissimilibus. 32 Concedo. 33 Quomodo scis? 34 An piscis ille sit in fluuio Tiberi captus, an alto, i in mari? 35 Pisces omnes capti statim hiant & os in istum diducunt. 36 An inter pontes, *vbi lupus est propter aquam concitatorem.* 37 Circa ostia Tiberis. 38 Quem ciuitas necesse est in festa. 39 Sedecit vel delectat te Mulli magnitudo.
40 Cur igitur magnitudinem Laudas in Mullo, & reprehendis in lupo? 41 Lupis. 42 Dedit præcipitatem. 43 Mullis. 44 Vulgares cibos. 45 Magnum mullum. 46 Obsoniorum hellua, cuius dapes dignæ sunt Harpyarum contactu inquinari 47 Austri pretiosi mei fauentes.
48 Humido vestro calore putrefacite. 49 Quanquam aper nauseam moueat & contemnitur,
50 Quia. 51 Copia fastidientem grauat stomachum 52 Helluo exaturatus. 53 Inepti sunt vtiles ad appetitum excitandum, quia viscosam pituitam incidunt.

64 Pauperies epulis 65 regum: nam 66 vilibus ouis,
67 Nigrisq; est oleus hodie locus. Haud ita pridem
68 Galloni præconis erat accipensere mensa
Infamis. quid? tum 69 rhombos minus æquor alebat?
70 Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos author docuit 71 prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaueis 72 edixerit assos:
Parebit 73 praui docilis Romana iuuentus.
74 Sordidus à tenui victu distabit, 75 Ofello
Iudice. nam frustra vitium vitaueris 76 illud,
Site 77 aliò prauum detorseris. Audienus,
Cui Canis 78 ex vero dictum cognomen adhæret:
79 Quinqueneis oleas 80 est, & syluestria corna:
Ac 81 nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
82 Cuius odorem olei nequeas perferre (83 licebit
Ille 84 repotia, nataleis, aliósue dierum
Festos 85 albatus celebret) cornu ipse 86 bilibri
Caulibus instillat, 87 veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
88 Vtrũ imitabitur? hac vrget 89 lupus, hac, 90 canis 91 ai-
92 Mundus erit, qui non offendat 93 sordibus: atq; (unt.
94 In neutram partem cultus miser. 95 hic neq; seruis,
96 Albuci senis exemplo, dum munia 97 didit,
Sæuus erit: neque sic vt 98 simplex Næuius, 99 vnctam.
Conuiuis præbebit aquam. vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis 1 quæ, quantaq; secum
Afferat: imprimis valeas benè. nam, varie res
Vt noceant homini, 2 credas, memor illius escæ,
Quæ 3 simplex olim tibi 4 sederit. at, simul assis
5 Miscueris elixa: simul conchylia turdis:

64 Vilans tennis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretij.
67 Oleis, maturis & amaris.
68 Gallonius præconis fuit & obsoniorum gurges, qui primus conuiuio posuit accipenserem, piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos. Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus, præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuuentus quæ cito prauadiscit.
74 Inter victum sordidũ & luxuriosum victus medius est interiectus, quietiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo suprà.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum vel tarate, i ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, vt acetum.
82 Et instillat caulibus oleum, cuius odorem &c.

1 Quamuis. 84 Conuiuia facta die secundo à nuptiis, vel comessationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl child-feasts. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluuies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Inde ora parsimonia. 94 Et in neutram partem. cultus siue sordidi siue luxuriosi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius senior prius castigabat, quàm aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vaguentis dilutã, quod est luxuriæ non serendæ. 1 Quæ commoda, 2 Credere debet. 3 Vna 4 aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia ſe [6] *in bilem vertent, ſtomachoq́* [7] *tumultum*
Lenta feret [8] *pituita. vides, vt* [9] *pallidus omnis*
Cœna deſurgat [10] *dubia? quin corpus onuſtum*
[11] *Heſternis vitijs animum quoque* [12] *prægrauat vnà:*
[13] *Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:*
[14] *Alter, vbi dicto citiùs* [15] *curata ſopori*
Membra dedit: [16] *vegetus præſcripta ad munia ſurgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam:*
Siue diem feſtum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] *vbique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus [19] *præſumis, mollitiem, ſeu*
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus? (ſus
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia* [21] *na-*
Illis nullus erat: ſed, credo, [22] *hac mente, quòd hoſpes*
Tardius aduenies, [23] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus conſumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me [24] *prima tuliſſet.*
Das aliquid famæ, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] *ferunt vna cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum, vicinos,* [29] *te tibi iniquum,*
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium. iure, inquis,* [31] *Thraſius iſtis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiaſq́, habeo [32] *tribus amplas regibus.* [33] *ergo,*
[34] *Quod ſuperat non eſt,* [35] *melius quo inſumere poſſis?*
Cur eget [36] *indignus quiſquam te diuite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm? cum improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris aceruo?*
Væ nimirum tibi [38] *rectè ſemper erunt res?*

6 In choleram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna eſt dubia vbi conuiuæ dubitant quid de multis ſumant.
11 Heſternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deiecit animam diuini ſpiritus partem.
14 Alter, cujus victus parcus eſt & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad neceſſarias functiones.
17 Qui parce vixit, ad meliorem victum poteſt tranſcurrere aliquando.
18 Et vbi ſenectus adoleuerit.
19 Ante tempus ſumis.
20 Aprum lenitèr putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potiùs ederet.
24 Tellus in prima ſua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri ſit gratior quàm quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda
28 Cuius ſub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das alijs,
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium. 31 Homo profuſus idémque pauper.
32 Quæ ſufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius. 34 Quod tibi ſupereſt. 35 Non melius quàm in epulas luxuriosas. 36 Inopia dignus, qui non meretur nos debet egenus eſſe. 37 A tanto aceruo 38 Nos ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis.

O magnus[39] *posthac inimicis risus. vtérne*
Ad casus dubios fidet sibi certius: hic, qui
Pluribus assuerit mentem, corpúsque[42] *superbum:*
An qui contentus paruo, metuensq; futuri,
In pace, vt sapiens,[43] *aptarit idonea bello?*
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Osellum
Integris opibus noui[45] *non latius vsum,*
Quam nunc acciſis.[47] *Videas*[48] *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis[49] *fortem*[50] *mercede colonum:*
Non ego, narrantem, temerè edi luce[52] *profesta*
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac, mihi seu[53] *longum post tempus venerat hospes,*
Siue operum vacuo gratus conuiua[55] *per imbrem*
Vicinus:[56] *benè erat,*[57] *non piscibus vrbe petitis,*
Sed pullo, atque hædo: tum[58] *pensilis vua secundas,*
Et nux ornabat mensas,[59] *cum duplice ficu.*
Post hoc ludus erat[61] *cuppa potare magistra:*
Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,
Explicuit vino contracta[64] *seria frontis.*
Sæuiat, atque nouos moueat fortuna[66] *tumultus:*
Quantum[67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri[68] *nituistis,*[69] *vt huc nouus incola venit.*
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit[71] *ille,*
Illum aut[72] *nequities,*[73] *aut vafri inscitia iuris,*
Postremò expellet certè[74] *viuacior hæres.*

39 Commutata fortuna.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus assueefecerit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quę in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quàm nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Osellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso & ab Vmbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad vmbrenum translato.
51 Totus vsque ad finem Satyræ, sermo est Osselli.
52 Die non festa, Ang. a worke kingday.
53 Hospes raro veniens lautiùs & libentius est accipiendus.

54 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quam diu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscibus, structa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum gemmis ficubus, quas *marisias* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu expleuissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quàm ipsa cuppa, i. vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Osellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vsu habeo. 68 Minus splendidè vixistis? 69 Postquam hic venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ. Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta *ius vafrum* appellat? An quòd huiscemodi vafricies est in iurisconsolti, vt in vtramque partem ius exponat & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius vixerit succedit.

Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Oselli
Dictus, erit nulli[75] *proprius: sed cedet in vsum*
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite[76] *fortes:*
Fortiaq; aduersis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduersus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quòd nihil scriberet: deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

Sic rarò scribis, vt toto non quater anno
Membranam poscas,[3] *scriptorũ quæque retexens,*
Iratus tibi quòd vini somniq;[4] *benignus*
Nil dignum[5] *sermone canas. quid fiet? ab ipsis*
Saturnalibus[6] *huc fugisti. sobrius ergo*
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est,
Culpantur frustra[7] *calami,*[8] *immeritúsque laborat*
Iratis natus[9] *paries dijs atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara[10] *minantis,*
Si[11] *vacuum*[12] *tepido cepisset villula tecto.*
Quorsum pertinuit[13] *stipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras[14] *virtute relicta?*
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
Desidia:[16] *aut quicquid*[17] *vita meliore parasti,*
Ponendum[18] *æquo animo.*[19] *Dy te, Damasippe, deæq;*
Verum ob consilium[20] *donent*[21] *tonsore. sed vnde*
Tam bene me nosti?[22] *Postquam omnis res mea*[23] *Ianũ*
Ad medium[24] *fracta est, aliena negotia curo,*
Excussus proprijs.[25] *olim nam*[27] *quærere amabam*

1 O Horati.
2 Chartam, in qua scribas.
3 Commutant omnia, quæ in tabulis aliquando scripserat.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) hoc. i. ad villam fugisti vt scribere.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus dijs & poetis malè propitijs.
9 In pariete cœrato solebat poeta, si quid nocturnum in mentem veniret, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum.
12 Horatius domo tepida delectabatur.
13 Quasi stipatores tecum educere in villam rusticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita vt manus otiari & nihil scribere? 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est & abiiciendum patienter. 19 Horat. satis ridicolè gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum Deum bifrontem in foro positum, vbi mercatores & fœneratores conuenichant. 24 Quasi ad scopulos illisa est. diminuta & consumpta. 25 Eiectus à propriis negotijs. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse valetum antiquorum prius quàm fit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

[28] Quo vafer ille pedes lauisset [29] Sysyphus ære,
Quid sculptum [30] infabre, [31] quid fusum durius esset.
[32] Callidus huic signo ponebam [33] millia centum:
Hortos egregiásque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] Mercurialem
Imposuere mihi cognomen [35] compita. [36] Noui:
[37] Et morbi miror purgatum te illius. [38] Atqui
Emouit veterem mirè [39] nouus, vt solet, [40] in cor
Traiecto [41] lateris miseri capitisq; dolore: (get,
Vt [42] lethargicus hic, quū sit [43] pugil, & medicū [44] ver-
[45] Dum ne quid simile huic, esto vt libet. [46] ô bone, ne te
[47] Frustrere: insanis & tu, [48] stultiq; propè omnes:
[49] Si quid Stertinius veri crepat: [50] vnde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, [51] tempore quo me
Solatus iussit [52] sapientem pascere barbam,
Atque à Fabricio non tristem [53] ponte reuerti.
Nam [54] malè re gesta quum vellem mittere [55] operto
Me capite in flumen: [56] dexter stetit, &, Caue saxis
Te quicquam indignū. pudor (inquit) te [57] malus vrget,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [58] nil verbi, pereas quin [59] fortiter, addam.
[60] Quem mala stultitia, & quæcunque insciti a veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi [61] porticus & grex
[62] Autumat. hæc populos, hæc magnos [63] formula reges,
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
Insano [65] posuere. [66] velut syluis, vbi passim
[67] Palantes error, [68] certo de tramite pellit:
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
[69] Error, [70] sed variis illudit partibus. hoc te

28 In quo vas æreo.
29 Sisyphus Æoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificiosè.
31 Quid minus eleganter esset conflatū.
32 In eo callidus eram, quòd ſciebā signatis operibus iussū pretium imponere.
33 Sestertiūm nummūm 100000.
34 Mercurius præest mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem.
36 Noui, inquit Horatius.
37 Illius negotii.
38 Respondet Damasippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, κατ' ἐξοχήν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternosus.
43 Quum sit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horat.) esto insanus si voles.
46 Loquitur Damasippus.
47 Ne decipiaris.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Siquid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus.
50 A quo.

51 Ex eo tempore. 52 Philosophicam barbam nutrire ad vmbilicum vsque, aut ad pubem demissam. 53 Vnde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 56 Astitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in sylvis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus est error vtrique. 70 Sed error ille quasi ludibundus per varijs versatur partibus, vt puta dextrā & sinistrā.

Crede

Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahit. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiosq;[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & [74] *huic varium, & nihilo sapientius, ignes,*
Per medios, fluuiosq; ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hic fossa est, ingens, hic rupes maxima: [75] *serua:*
Non magis audierit, quàm[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille dicentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo,*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
[81] *Reiecta præda quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde*[83] *cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà bene, sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam*[89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam*[91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristíue superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hîc ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, seriò dormiit vino obrutus.
77 Catienis histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te ap.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia lib.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere. 87 Multò insanior est Perillus. 88 Mutuò dantis, vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarij scripturam reddere. 90 Sant verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Affectus. 94 Helleborus multo elotium purgans remedium est insaniæ.

Nescio

Neſcio an [95] *Anticyram ratio illis deſtinet emnem.*
Heredes [96] *Staberi ſummam incidere ſepulchro:*
Ni ſic feciſſent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio* [99] *Arri:*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Siue ego prauè,*
Seu rectè, hoc volui: [4] *ne ſis patruus mihi.* [5] *credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidiſſe. Quid ergo*
Senſit, quum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Heredes voluit? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil [8] *acrius: vt ſi*
Furtè [9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipſe videretur ſibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus diuina humanaq́, pulchris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. [13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Speranit [14] *magnæ laudi fore. quid ſimile iſti*
[15] *Græcus Ariſtippus? qui ſeruos proijcere aurum*
In media iuſſit Libya: quia tardius irent
Propter onus ſegnes. [16] *vter eſt inſanior horum?*
Nil agit exemplum, [17] *litem quod lite reſoluit.*
Siquis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ nec muſæ deditus vlli:
Si [18] *ſcalpra &* [19] *formas,* [20] *non ſutor: nautica vela,*
[21] *Auerſus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur meritò. quid diſcrepat [22] *iſtis*
Qui nummos aurúmque recondit, neſcius vti
[23] *Compoſitis, metuenſq́, velut contingere* [24] *ſacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuſte: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *eſuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliys parcus veſcatur [28] *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra naſcitur.
96 Hominis auariſſimi, qui iuſſit hæredes quantũ quiſque ſummam ex teſtamento accepiſſet, in eius ſepulcro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati ſunt ei⁹ teſtamento.
99 Hominis ſumptuoſi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feraciſſima.
3 Staberium ſic loquentem induxit. Hæc eſt vltima mea voluntas ſiue ſit prauа ſiue recta.
4 Noli me obiurgare vt ſolent patrui ſuos nepotes.
4 Reſpondet Damaſippus ſiue quis alius
6 Ironicè.
7 Quamdiu vixit.
8 Nihil cauit vehementiùs quàm pauperiem.
9 Si vno quadrante pauperior eſſet mortuus.
10 Luxurioſior.
11 Hæc dicuntur ex perſona Staberij.
12 Ex auari iudicio
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis ſui immortalitatem.
15 Ariſtippus Socratis auditor non Græcus natione, ſed ideò Græcus dicitur quia Græcis literis philoſophatus eſt.
16 Staberius an Ariſtippus? 17 Quod ex lite diſſoluta nouam litem ex ſe gignit. 18 Sutoria inſtrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur ſutores ad calceos componendos, Angl. laſtes. 20 Si ille qui ſutor non eſt, emat ſcalpra. 21 Alienus à mercatura. 22 Ab illis. 23 Bonis quæſitis, 24 Vide Sat. 1. lib 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamuis ſit dominus, & eiuriat. 28 Foliys agreſtibus.

Si positis intus Chij veterisq; Falerni
Mille cadis (29 *nihil est: tercentum millibus*) *acre*
Potet acetum: age, si & 30 *stramentis incubet,* 31 *vnde*
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
32 *Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus 33 *vt ebibat hæres,*
34 *Dijs inimice senex custodis?* 35 *ne tibi desit?*
Quantulum enim 36 *summæ curtabit quisque dierum,*
37 *Vngere si caules oleo meliore caputque*
Cæperis impexa fœdum 38 *porrigine? quare,*
39 *Si quiduis satis est, periuras, surripis,* 40 *aufers*
Vndique? tùn' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósue tuos, quos ære 41 *parâris:*
Insanum te omnes pueri clamentq; puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremq; veneno,
42 *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
43 *Argis.*
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum 44 *occisa insaniuisse parente?*
Ac non antè malis dementem 45 *actum furijs, quàm*
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin 46 *ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,*
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non 47 *Pyladen ferro violare ausisue sororem*
Electram: tantùm maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam, hanc 48 *aliud, iussit quod* 49 *splendida*
bilis.
50 *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui 51 *Veientanum festis potare diebus*
52 *Campana solitus trulla,* 53 *vappámque profestis:*
Quondam 54 *lethargo grandi est oppressus: vt hæres*

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis quæ dormientibus substernuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta. 1.79.
32 Epulæ vermium, qui vestes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt consumat.
34 Dijs inuise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria amputabit vnusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis, vbi inter pilos furgunt quædã squammulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrem peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecunijs.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus ad nitteret?
45 Impulsum furijs.
46 Post quam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor prouenieus ex atra bile inflerat. Bilis est splendida & mordax instar aceti.
50 Opimius auarus pauper argenti domi reconditi
51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Veientanum ciuitas est Campaniæ.*
52 Vase potorio fictili. 53 Vinum insipidum. 54 Veterno.

Iam

Iam circum loculos & [55] claues lætus ouánſq́,
Curreret, [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni iubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem ſic erigit: addit & illud,
Vitua cuſtodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' viuo? Vt viuas igitur, vigila. [58] hoc age. [59] Quid (vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat ſtomacho [62] fultura ruenti.
Quid ceſſas? agedum ſume hoc [63] ptiſanarium oryzæ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo aſſibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereámue rapinis?
[66] Quiſnã igitur ſanus? Quí non ſtultus. Quid auarus?
Stultus & inſanus. Quid? ſi quis non ſit auarus,
Continuò ſanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non eſt cardiacus (68 Craterum dixiſſe putato)
Hic æger. [69] Rectè eſt igitur? ſurgetq́? [70] Negabit.
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt periurus, neque ſordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitioſus & audax.
[72] Nauiget Anticyram. quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canuſi duo prædia diues,
Antiquo cenſu, natis [76] diuiſſe duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te [77] talos Aule nuceſq́,
[78] Ferre ſinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cauis abſcondere [81] triſtem,
Extimui ne vos ageret veſania diſcors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tune ſequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus tuncta recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum
57 Verba ſunt Opimij. Mene vino hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualeſcas.
59 Quid vis faciam inquit Opimius, eſt dialogiſmus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ virent.
62 Robur.
63 Ptiſanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta ſit oryza in genitiuo caſu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damaſippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Eſne igitur corpore ſano, & è lecto ſurgeſ?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt ſe grarum oſtendat Laribus qui cuma periuria & auaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia inſanus eſt.
73 Veteri omnium ore *Athenienſes in Barathrum locum profundorum malefico demittebant.*
74 Quæſitis.
75 Canuſium, eſt oppidum in Apulia.
76 Diuiſiſſe.
77 Teſſeras.
78 Id dicimur laxo ſinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abſcondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum ſequerere. 83 Ne tu ô Tiberi. 84 Auarum ſœneratorem.

Quod

Quod ſatis eſt putat pater,& [75] natura coercet.
Præterea ne vos [86] titillet gloria,iure-
-iurando obſtringam [87] ambo:vter ædilis fuerit ue,
Veſtrùm prætor,is [88] inteſtabilis [89] & ſacer eſto.
[90] Incicere atque faba bona tu perdáſque lupinis,
[91] Latus vt in circo ſpatiere, [92] aut æneus vt ſtes,
Nudus agris,nudus nummis inſane paternis?
Scilicet [93] vt plauſus,quos fert [94] Agrippa,feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis humaſſe velit Aiacem, [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex ſum. [8] Nil vltra quæro plebeius. [99] Et æquam
Rem imperito: ac ſi cui videor non iuſtius, [1] inultò
Dicere,quæ ſentit,permitto. [2] Maxime regum
Dij tibi dent capta claſſem reducere Troia:
Ergo [3] conſulere,& mox reſpondere [4] licebit?
[5] Conſule. [6] Cur Aiax heros ab Achille [7] ſecundus
[8] Putreſcit,toties ſeruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamuſq; inhumato,
Per quem [9] tot iuuenes patrio caruere ſepulchro?
[10] Mille ouium inſanus morti dedit,inclytum Vlyſſem
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide [12] natam
Ante aras,ſpargiſque [13] mola caput improbe ſalſa,
[14] Rectiù animi ſeruas? [15] Quorſùm? [16] Inſanus quid enim
Fecit,quum ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim (Aiax
Vxore,& gnato,mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipſum violauit Vlyſſem.
[18] Verùm ego,vt hærentes aduerſo littore naues
Eriperem, [19] prudens placaui ſanguine diuos.
[20] Nempe tuo,furioſe. [21] Meo,ſed non furioſus,
[22] Qui ſpecies [23] alias veris,ſceleriſque tumultu

[75] Natura paucis contenta eſt.
[86] Ne vos gloria alliciat.
[87] Ambos.
[88] Is eſto cui ius teſtandi eſt ademtum vel,cui nemo iure cogitur teſtimonium perhibere.
[89] Exécrandus eſto.
[90] AEdiles talia munera apud priſcos in ludis Floralibus populo dabant.
[91] Vt in lato circo ſuperbus ambules.
[92] Vt ænea ſtatua tibi erigatur.
[93] Vt populi applauſus feras.
[94] Genere Auguſti, qui virtute fuit leo, cùm tu ſis vulpes in bellis.
[95] Dialogus eſt inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
[96] O Agamemnon.
[97] Reſpondet Agamemnon.
[8] Verba ſunt plebeij.
[99] Agamemnon orationem ſuam continuat.
[1] Imponi.
[2] Verba plebeij captantis benevolétiam à rege.
[3] Interrogate.
[4] Licebit mihi.
[5] Interroga,inquit Agamemnon.
[6] Loquitur plebeius.
[7] Vno Achille inferior.
[8] Iacet inſepultus. [9] Tot Troiani. [10] Mille oues(inquit rex)occidit. [12] Verba ſunt plebeij. [12] Iphigeniam. [13] Mola ex farre molito & ſale facta. [14] Rectum animum ſeruaſti.ſanéne es? [14] Quorſum hæc inquit Agamemnon. [16] Verba plebeij. [17] Agamemnoni & Menelao. [18] Reſpondet Agamemnon. [19] Prudenter. [20] Tuo ſanguine (inquit plebeius)quapropter furioſus fuiſti. [21] Meo ſanguine ventos placaui(inquit Agamemnon)ſed non ideò furioſus fui. [22] Loquitur plebeius. [23] Differentes à veris.

Permiſtas

[24] Permiſtas capiet,[25] commotus habebitur: atque
multitiáne erret,[26] nihilum diſtabit, an ira.
Hæc immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelus ob titulos [27] admittis inanes,
Stas animo? [29] & purũ eſt vitio tibi [30] quũ tumidũ
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam, (eſt cui?
Hæc veſtem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Ipſam aut puſillam appellet: fortiq; marito
Deſtinet vxorẽ: interdicto [33] huic omne adimat [34] ius
Pretor, & ad ſanos [35] abeat tutela propinquos.
Quid? ſiquis gnatam pro muta [35] deuouet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Multitia, hîc ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit [37] vitrea fama,
[39] Hunc circumtonuit gaudens [39] Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & [40] Nomentanum arripe mecũ.
Vacet enim ſtultos [41] ratio inſanire [42] nepotes.
[43] Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
[44] Edicit, piſcator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, [45] ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, [46] cum Velabro omne [47] macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuũ: & vel nũc pete, vel cras.
Accipe, quid contrà iuuenis reſponderit [48] æquus:
Parce mihi Lucana [49] dormis ocreatus, vt aprum
Cernem ego: [50] tu piſces hyberno ex æquore [51] verris:
[52] Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam, aufer:
[53] Sume tibi decies: [54] tibi tantundem: [55] tibi triplex,
[56] Vnde vxor media currat de nocte [57] vocata.
[58] Filius Æſopi detractam ex aure [59] Metellæ,
(Scilicet [60] vt decies ſolidum exorberet) aceto

24 Et cum ſcelere coniunctus.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filiam occidit.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira eſt inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquã furioſo.
34 Ius bona ſua adminiſtrandi.
35 Tranferatur procuratio.
36 Deſtinet arv.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxurioſum & aſſotum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxurioſos inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Tenones, cupediarii & id genus homines perditi, voluptatum miniſtri, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Valebrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarij.
47 Locus publicus obſoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationẽ leonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piſcator.
51 Ryane piſcaris. 52 Segnis ſum ego. 53 O venator ſume tibi decies centena ſeſtertiũ nummũm millia. 54 O piſcator. 55 O leno ſume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodius AEſopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium AEſopum adamauit. 60 Vt decies centum millia ſeſtertiũm nummũm deuoraret.

61 Diluit insignem baccam: quis saltior ac si
62 Illud idem in rapidum flumen iaserétue cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 Nequitia & nugis, prauorum & amore[64] gemellum,
Luscinias soliti [65] impenso prandere coemptas.
66 Quorsum abeam sani? creta an carbone notandi?
67 Ædificare casas, plostello adiungere [68] mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet [69] barbatum: [70] amentia versèt.
Si puerilius [71] his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre, vtrùmne in puluere [72] trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
[73] Sollicitus plores: quærо, faciáne quod olim
[74] Mutatus Polemo: ponas [75] insignia morbi,
[76] Fasciolas, [77] cubital, [78] focalia, [79] potus vt ille
Dicitur ex collo sortim carpsisse [80] coronas,
Postquam est impransi correptus voce [81] magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
[82] Exclusus qui distat? agit vbi secum, eat, an non,
Quò redituris erat non arcessitus: & hæret
[83] Inuisis foribus. Nec nunc quam me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire [84] dolores?
Excluse, reuocat: redeam? non. si obsecret. ecce
[85] Seruus, non paulò sapientior, [86] O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia, [87] & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, [88] nihilo plus explicet, acsi
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens [89] semina pomis,
[90] Gaudes si [91] cameram percusti forte, [92] penes te es?

61 Diluit insignem baccam. quis saltior ac si
62 Illud idem in rapidum flumen iaserétue cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 Nequitia & nugis, prauorum & amore[64] gemellum,
Luscinias soliti [65] impenso prandere coemptas.
66 Quorsum abeam sani? creta an carbone notandi?
67 Ædificare casas, plostello adiungere [68] mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet [69] barbatum: [70] amentia versèt.
Si puerilius [71] his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre, vtrùmne in puluere [72] trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
[73] Sollicitus plores: quærо, faciáne quod olim
[74] Mutatus Polemo: ponas [75] insignia morbi,
[76] Fasciolas, [77] cubital, [78] focalia, [79] potus vt ille
Dicitur ex collo sortim carpsisse [80] coronas,
Postquam est impransi correptus voce [81] magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
[82] Exclusus qui distat? agit vbi secum, eat, an non,
Quò redituris erat non arcessitus: & hæret
[83] Inuisis foribus. Nec nunc quam me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire [84] dolores?
Excluse, reuocat: redeam? non. si obsecret. ecce
[85] Seruus, non paulò sapientior, [86] O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia, [87] & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, [88] nihilo plus explicet, acsi
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens [89] semina pomis,
[90] Gaudes si [91] cameram percusti forte, [92] penes te es?

61 Liqueficit Margaritam.
62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij leuitate.
64 Simile & æquale.
65 Magno pretio.
66 Quibus sunt annumerandi? sanis an insanis?
67 Vt solent pueri.
68 Veluti iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia eum agiret, id est, pro insano haberetur.
71 Ædificare casas & similia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola incessit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti, vel brachiorū tegumentum.
78 Quibus homines molles vrebantur.
79 Vt Polemo chirurgus.
80 Flores, rosas, lilia, &c. à quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrij & modesti, qui inst Aristotelis audiret.
82 Thaide exclusus. Tota hic locus desumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus sibi odiosis, vide erat exclusus, certo casu contingentia.
84 Nihilo plus agat.
85 Parmeno.
86 O Phædra.
87 In quam fœlicis amoris omisericordiæ compos?
88 Quos amando patior.
89 Pomorum grana.
90 Gaudes tanquam fœlicis amoris compos?
91 Testam in equitatem formatum.
92 Es ne mecum?

Quid

Quid? [93] quuum balba [94] feris annoſo verba palato,
[95] Ædificante caſas, qui ſanior? adde cruorem
[96] Stultitiæ, atque [97] ignem gladio ſcrutare. modò (inquã)
[98] Hellade percuſſa, Marius quum præcipitat ſe,
[99] Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis.
[1] Abſolues hominem, ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula [2] rebus?
[3] Libertinus erat, qui [4] circum compita [5] ſiccus
[6] Lautis mane ſenex manibus currebat: & vnum,
(Quiddam magnum addens) [7] vnum me ſurpite morti:
Dis etenim facile eſt: orabat: ſanus vtriſque
[8] Auribus atque oculis, mentem, niſi litigioſus,
Exciperet dominus, quũ venderet. [10] hoc quoque vulgus
Chryſippus ponit [11] fœcunda in gente [12] Meneni.
[13] Iupiter, ingentes qui das adimiſq; dolores,
(Mater ait pueri menſes iam quinque [14] cubantis)
[15] Frigida ſi puerum [16] quartana reliquerit: [17] illo
Mane die quo tu indicis ieiunia, [19] nudus
In Tyberi ſtabit. [20] caſus medicuſue leuarit
Ægrum [21] ex præcipiti, [22] mater delira necabit
In gelida fixum ripa, [23] febrimq; reducet.
Quóne malo mentem [24] concuſſa? [25] timore deorum.
Hæc mihi Stertinius [26] ſapientum octauus amico
[27] Arma dedit, poſthac ne [28] compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet: atque
Reſpicere ignoto diſcet [29] pendentia tergo.
[30] Stoice, poſt damnum [31] ſic vendas omnia pluris:

53 Cum blandiuſculè verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.

94 Quum verberata, *eſt Hypallage.*

95 Quomodo ſanior es puero nugas agente?

96 Amatoriæ ſtultitiæ adde ſcelus & crudelitatem.

97 Amoris calori adiunge cædem.

98 Hellade interfecta à Mario quum ab ea ſperneretur.

99 Ceteris furore vexatus, an ſuisne furioſus?

1 An abſolues inſanum & eundem condemnabis ſceleratũ.

2 Vocabula criminibus apta, ſed diuerſa?

3 Pro liberto. Horat. ſub perſona Stertinij ſuperſtitioſos taxans omnem ridet religionem.

4 In compitis deos penates conſtitui & coli iuſſerat Auguſtus.

5 Ieiunus.

6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.

7 Me vnum immortalitate donare, quo quid maius à dijs potuit peti?

8 Sanus toto corpore, ſed mente non ſanus quia ſuperſtitioſus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere eos debuit niſi lites amaret. 10 Hoc ſuperſtitioſos. 11 In multiplici familia Meneni, i. in ſtultorum numero, qui numerus eſt infinitus. 12 Menenius vixit ætate Horatij, homo ſuperſtitioſus & mente captus. 13 Alterũ exemplũ ſuperſtitionis. 14 Albi grotantis. 15 Votum matris per hypotheſin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiſcitur, corpus in principio paroxyſmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magiſtratus vel ſacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt vivo flumine ablutus ad tua ſacra purus accedat. 20 Si caſus hanc liberarit. *qui in Quartana ſæpe plus valet quàm medicus, eſt enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoſo in ſene præſertim. 22 Exiſtimans ſe voti religione obſtrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percuſſam. 25 Reſponſio eſt. 26 Stertinius veterem ſapientibus Græcis adnumerandus, *Ironicè.* 27 Hanc defenſionem dedit. 28 Ne inſanus dicerer. 29 Diſcet ſua peccata quæ pendent in manica à tergo ſibi ignoto. *Nemo enim ſuum tergum nouit.* 30 Dialogus eſt inter Horat. & Damaſippũ vſque ad Satyræ finem. 31 O Damaſippe, *ſic* poſt merces amiſſas quæſtuoſam mercaturam facias, *ſic particula eſt bene precantis.*

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens quũ portat Agaue
Gnati infœlicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantùm hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putas animi vitio. Accipe: primum
AEdificas. hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis. & idem
Corpore maiorum rides Turbonis in armis
Spiritum & inceſſum: quâ ridiculus minus ille?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantáne? num tandè (ſe inflans) ſic magna fuiſſet?
Maior dimidio. Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, ſi te ruperis (inquit)
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc (hoc eſt, oleum adde camino)
Quæ ſiquis ſanus fecit, ſanus facis & tu
Non dico horrendam rabiem (iam deſine) cultum
Maiorem cenſu (Teneas Damaſippe tuis te)
Mille puellarum puerorum mille furores.
O maior tandem parcas inſane minori.

32 Reſpondet Damaſippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furioſa videtur? minimè.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damaſippus.
39 Magnificè ædificat.
40 Incedendo te effers, vt longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Breuis es ſtatura, i. res tua familiaris eſt tenuis & angſta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & geſtum tumidum.
44 In quare es tu minus illo ridiculus?
45 AEquum eſt te idem facere?
46 Tanto viro diſſimilem.
47 Et eum tanto?
48 AEſopi fabula.
49 Vt ſimul natos oppreſſerit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Reſpondet pullus.
53 Num tanto maior eſt, inquit mater?
54 Inquit pullus.
55 Damaſippus Horatium alloquitur. 56 Diſcrepat. 57 Adiunge ad inſaniam tuam in ædificando aliam qua furis in poematis ſcribendis 58 Vt maior fiat tua inſania, proverbium eſt. 59 Miſſam facito tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitte veſtitum tuum ſumptuoſiorem quàm cenſus tuus ferat. 60 Loquitur Horat. ſua vitia a Damaſippo enumerari inutè audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 63 Reſpondet & exclamat Horat. O Damaſippe (qui me ſtultiorem & inſaniorem) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATYRA

SATYRA IIII.

Ab persona cuiusdam Catij philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

VNde,& quò Catius?[2] Non est mihi tempus,[3] auenti
[4] Ponere signa nouis præceptis: qualia [5] vincant
Pythagoran,[6] Anytiq́, reum, doctumq́, Platona.
Peccatum fateor, quum te sic tempore [8] læuo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si [9] interciderit tibi nunc aliquid, [10] repetes mox.
Hæc est naturæ hoc, siue artis.[11] mirus vtroque.
[12] Quin id erat curæ quo pacto cuncta [13] tenerem:
Tenueres [14] tenues, tenui sermone [15] peractas,
Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.
Inga quibus [18] facies ouis erit, illa memento,
Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis
Ponere.[31] nanque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule suburbano,[32] qui siccus creuit in agris,
Dulcior.[33] irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subitò te oppresserit hospes,
Gallina malum [35] respondet dura palato,
Doctius eris viuam [37] misto mersare Falerno.
Hoc teneram facie. pratensibus optima fungis
Natura est:[39] aliis malè creditur. ille salubres
Edates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet,[31] ante grauem quæ legerit arbore solem.
Fusidius [32] forti miscebat mella Falerno
Mendosè: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum σημεῖα. i. signa.
5 Qualia vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis, siue memoria constet natura siue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica est commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res subtiles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen Magistri tui, *inquit Horatius.*
17 Verba Catij.
18 Forma vel figura

19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Nam ouũ dura veluti callo obdurarem vitellum i. semen Masculi continet. 22 Dulcior caule agresti qui, &c. 23 Nihil dulcedinis caule hortensi malis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes aduenerit. 25 Ne illa malè aduersetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua misto. 28 Hæc res mollitiem effecit earnem. 29 Aliis fungis periculosum est vesci. 30 Temperabit. 31 Quæ manè ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil niſi lene decet. leni præcordia [33] *mulſo*
Prolueris melius. [34] *ſi dura morabitur aluus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obſtantia conchæ:*
[38] *Et lapathi breuis herba, ſed albo non ſine* [39] *Coo:*
[40] *Lubrica naſcentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare eſt [42] *generoſæ fertile teſtæ.*
Murice Baiano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Oſtrea Circæis,* [45] *Miſeno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis iactat ſe* [47] *molle Tarentum.*
Nec ſibi cœnarum quiuis temerè arroget artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione ſaporum.*
Nec ſatis eſt cara piſces auerrere [49] *menſa,*
Ignarum [50] *quibus eſt ius aptius, & quibus aſſis*
[51] *Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet.*
[52] *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curuet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus eſt, vluis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *ſummittit capreas non ſemper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *ſapiens ſectabitur armos.*
Piſcibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæſita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingenium noua tantùm [61] *cruſtula promit*
[62] *Nequaquam ſatis in re vna conſumere curam:*
Vt ſiquis ſolum [63] *hoc maláne ſint vina, laboret*
Quali perfundat piſces [64] *ſecurus oliuo.*
[65] *Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,*
Nocturna ſiquid craſſi eſt, tenuabitur aura,
(Et decedet odor neruis inimicus:) [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata ſaporem.*
Surrentina vafer qui miſcet fœce Falerna

32 Melicrato.
34 Si venter ſeſe nõ exoneret.
35 Muſculus, Angl. a muſſell.
36 Conchæ parui pretij.
37 Vt venter non ſit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ breuia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat.
39 Non ſine vino ſic dicto ab inſula Co.
40 Conchilia generoſa lubricam reddunt aluum.
41 Luna accreſcente conchilia implentur
42 Generoſorum teſtaceorum.
43 Peloris in ſinu Lucrino capta.
44 Oſtrea Lucrina ſunt meliora oſtreis Circæis, vbi Circe filia ſolis habitauit.
45 In Meceno Baiarum portu, vbi Miſenus Æneæ nauclerus vndis ſubmerſus perijt.
46 Piſcibus os aperientibus, qui conchas habent ſerratas ad ſimilitudinem peſtinis. Angl. cockels.
47 Tarentum molliție & luxu diffluens.
48 Niſi prius explorata ſaporum ratione quæ tenuis eſt & difficulter percipitur.
49 Piſces è macello piſcatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piſcibus ius conueniat. 51 Crapulæ ſaciatus inſurget iterum ad edendum quaſi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem ſed inertia & otio comparatam. 55 Malus eſt aper nutritus in agro Laurenti. *Quod eſt Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreæ non aptæ eſui. 58 Cui palatum ſapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato conſiſtit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non ſatis eſt. 63 Si hoc curet ſolum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Maſſico nata. vide Od. 1. lib. 2. 66 Vina Maſſica. 67 Lineo ſæculo percolata.

Vide

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *voluens aliena vitellus.*
Tostis [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus, refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriâque decebit,
[77] *Non alia quàm quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycióque croco sparsum* [82] *stetit.* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis ego,* [89] *fœcem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustóque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit:*
Siue grauis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Constitit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
Ten' lapides varios lutulenta vadere palma,

68 Fœcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena à natura vini, i. fœces.
71 Potorem languentem squillis revocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, efitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & aruina factis.
74 Comma nauseans vult reficiet.
75 E popinis quæ solent esse immundæ
76 Simplex ius.
77 Non omnia muria, sed ea, quæ &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Super infundes oleum Venefranum.
84 Poma Tiburtina.
85 Pulchritudine præstans.
86 Venucula melius in ollis conditur.
87 Vuam Albanam.
88 Hanc vuam Albanam ego primus incoxi circumposuisse in scyphis & nitidis catillis.
89 Halecem fœcem, per hendiadyn.
90 Permixtum, vel incerniculo purgatum.
91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus.
92 Et in angustis patinis grandes pisces coctos ire.
93 Magnam nauseam monent hæc, sive, &c.
94 Sordidatis manibus.
95 Dum è patinis ablata vorat.
96 Craterâ veteris artificij.
97 In scopis pauco pretio habendis.
98 Quibus conchæ manus vndas tergant.
99 Quo vasa delicata splendeant.
1 Quàm parvus sumptus?
2 Quò sumptus est minor, eò culpa maior.
3 Te-ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea, versicolotia, scopâ ex palma mundare?

4 Et purpureas vestes subtemere totalibus ignoris?
3 Rebus nitidis & sumptuosis
6 Iocatur Horatius subarbane illum Epicureum deridens, à quo Catius iuit institutus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 Quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui. 11 Quis tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inventores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est ironiæ plena.

4 *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptúmque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius[6] illis,
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
[7] Docte Cati, per amicitiam diuósque[7] rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas[8] memori mihi pectore cuncta,
Non tamen[9] interpres tantundem iuueris. adde
[10] Vultum habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus
Non magni pendis,[11] quia contigit[12] mihi cura
Non mediocris inest,[13] fontes vt adire remotos,
[13] Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iano offenso eum oculis orbauit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas resarcire.
4 Iure vel iniuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci,
6 Vlysses, &c. Iuuat verba Tiresiæ.
6 O Vates, veridica hæc Vlyssis.
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum dixit iis.
10 Herba nullius vsus. vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. ipsum Tiresiam. 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Sive turdus. 14 Sive aliud præmium. 15 Deferam illæc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

HOc quoque[1] Tiresia,[2] præter narrata, petenti
Respondit: quibus amissis reparare queam[3] res
[4] Artibus atque modis, quid vides? Iamne[5] doloso,
Non satis est Ithacam reuehi, patriósque Penates
Aspicere? [6] O nulli quicquam mentite, vides vt
Nudis inops, domum redeam,[7] te vate, neque illic
Aut[8] apotheca procis intacta est, aut pecus, atque
Et genus, & virtus,[9] nisi cum re, vilior[10] alga est.
[11] Quando pauperiem missis[12] ambagibus horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere.[13] turdus
Siue aliud[14] priuum dabitur tibi, [15] deuolet illuc
Res vbi magna[16] nitet domino sene: dulcia poma

Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] honores,
[18] Ante Larem gustet venerabilior Lare diues.
Qui quaeris periurus erit, [19] sine gente, [20] cruentus
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] exterior, si postulet, ire recuses.
[22] Vt ne tegam spurco [23] Damae latus? haud ita Troiae
Me gessi, certans semper [24] melioribus. [25] Ergo
Pauper eris. Fortem [26] hoc animum tolerare iubebo.
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias aerisq; [27] ruam, dic augur, acernos.
[28] Dixi equidem, dico captes astutus vbique
Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter
[29] Insidiatorem [30] praeroso fugerit hamo,
Aut spem [31] deponas, [32] aut artem illusus omittas.
Magna, minoriue foro si res [33] certabitur olim,
Viuet vter locuples sine gnatis, [34] improbus, vltro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor: fama ciuem causaq; [35] priorem
Sperne, domi signatus erit. fecundaue coniux,
[36] Quinte puta, aut Publi (gaudent praenomine molles
Auriculae) tibi me [38] virtus tua fecit amicum.
[39] Ius anceps noui, causas defendere possum.
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quam te
Contemptum [40] cassa nuce pauperet. haec mea cura est,
Ne quid tu perdas, [41] neu sis iocus. [42] ire domum atque
[43] Pelliculam curare iube: [44] sis cognitor ipse.
Perstа atque obdura, seu [45] rubra canicula findet
[46] Infantes statuas, seu pingui [47] tentus omaso
[48] Furius hybernas cana niue conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus.
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte sinistra incedens.
22 Verba sunt Vlyssis.
23 Homini abiecto & seruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tiresia conclusio.*
26 Vt praeter meam consuetudinem, hominem infimae sortis colam dilectendi causa, inquit Vlysses.
27 Vnde emam.
28 *Loquitur Tiresias.*
29 Si quis vafer te fugerit insidiatorem qui captandae hereditatis causa munera quasi ex insidijs offers.
30 Hamo praeguſtato. Metapha. a piscibus.
31 Aut spem abijcias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur posthac.
34 Esto vltro, id est, esto non rogatus illius improbus defensor & indefessus patronus, qui audax, &c.

35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi.
37 Veteres Romani tribus appellationibus erant non irati, praenomine, nomine, cognomine, vt M. Tull. Cicero. 38 Non pecuaia. 39 Quod in vtramque partem trahi potest? 40 Quam trinani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiae sunt praecepta ad Vlyssem.
43 Delicate viuere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, si sue aetas fuerit, siue hyems. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse infacundos actores, vel iudices ineptos. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam discriberet, vtebatur hoc versiculo *spuit hybernas cana, &c.*

49 Dicet de tē.
50 Quam patiens eſt Vlyſſes?
51 Plures ſenes ſine liberis accedent, qui tuæ fidei cauſam ſuã committent. Thynni ſunt piſces admodũ celeres, quorum multi capiuntur in Hiſpania ad columnas Herculis.
52 Viuaria & piſcinæ vbi pitces prægrandes alũtur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In cenſu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obſequium hominis finc liberis.
56 Ne fallaciam tuã prodat.
57 Senſim & paulatim tuis officijs demerere.
58 Filio languenti ſubſtitutus.
59 Si quis caſus ad mortem, puerũ perduxerit.
60 In locum hæredis vacuum.
61 Perrarò hic euentus fruſtratur.
62 Quicunque teſtator, Eſt Tmeſis.
63 Recuſare.
64 Tabulas teſtamenti.
65 Vt obliquis oculis inſpiciat.
66 Quid prima tabula cerata (i. prima verſus in quo ſcribebatur nomen teſtatoris) velit in ſecundo verſu, id eſt, quem hæredem conſtitueret teſtator.

49 *Inquiet)* 50 *vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?*
51 *Plures annabunt thynni,* 52 *& cetaria creſcent.*
Si cui præterea 53 *validus malè filius in re*
54 *Præclara ſublatus aletur: ne manifeſtum*
55 *Cœlibis obſequium* 56 *nudet te,* 57 *leniter in ſpem*
Arrepe officioſus: vt & ſcribæ ſecundus
58 *Hæres,&, ſi quis caſus puerum* 59 *egerit Orco,*
60 *In vacuum venias* 61 *perrarò hæc alea fallit.*
62 *Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,*
63 *Abnuere,* 64 *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen 65 *vt limis rapias* 66 *quid prima ſecundo*
Cura velit verſu. ſolus, multiſne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque 67 *recoctus*
Scriba ex quinque-viro corum 68 *deludet hiantem,*
Captatórque 69 *dabit riſus Naſica Corano.*
70 *Num furis? an prudens* 71 *ludis me, obſcura canendo?*
72 *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula. ſilicet, ede.
Tempore quo 73 *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demiſſum genus AEnea, tellure marique
Magnus erit: 74 forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ, 75 *metuentis reddere ſoldum.*
Tum 76 *gener hoc faciet: tabulas* 77 *ſocero dabit, atque*
Vt legat orabit. multum Naſica 78 *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: inuenietque
Nil ſibi legatum, 79 *præter ploraře,* 80 *ſuiſque.*
81 *Illud ad hæc iubeo: mulier ſi fortè doloſa*
Libertúſue ſenem delirum 82 *temperet* 83 *illis*

67 Sæpe ſcriba arbore grandis & in multis negotijs verſatus, ex quinquo-viro iterum in ſcribam redijt. 68 Hæredi ſui inſidiantem decipiet, vt vulpes olim Æſopi corum. 69 Præbebit ridendi occaſionem, 70 Loquitur Vlyſſes. 71 Ludificas me? 72 O Vlyſſe fili Laertis. 73 Anguſtus. 74 Diuiti, 75 Fugientis vel nolentis reddere vniuerſum debitum. *Dotem cum filia.* *fortaſſe intelligit.* 76 Corano. 77 Naſicæ dabit teſtamenti tabulas. 78 Quas inſpicere negauit. 79 Præter plorantem & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Virgilij præceptum ad eas quidem ſenſum,* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

Accedu

Accedas ſocius: [84] *laudes, lauderis vt abſens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: ſed vincit longè prius* [86] *ipſum*
Expugnare caput. [87] *ſcribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. ſcortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putáſne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tamq́; pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere curſu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum ſtudioſa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi eſt: quæ ſi ſemel vno*
[98] *De ſene guſtárit, tecum partita* [99] *lucellum,*
Vt canis [1] *a corio nunquam abſterrebitur vncto.*
Me ſene, quod dicam, factum eſt. anus improba Thebis
[1] *Ex teſtamento ſic eſt* [3] *elata. cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi ſi poſſet mortua. credo,
[5] *Quòd nimium inſtiterat viuenti, cautus adito:*
Neu deſis [6] *operæ, néue immoderatus abundes.*
Difficilem & moroſum offendet garrulus: [7] *vltro*
[8] *Non etiam ſile.s.* [9] *Dauus ſis comicus: atque*
Stes capite [10] *obſtipo, multum ſimilis metuenti.*
[11] *Obſequio graſſare: mone,* [12] *ſi increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppoſitis humeris:* [15] *aurem ſubſtringe loquaci.*
Importunus amat laudari? donec [17] *obe, iam*
Ad cœlum manibus [18] *ſublatis, dixerit, vrge, &*
Creſcentem tumidis inſla ſermonibus [19] *vtrem.*
Quum te ſeruitio longo curaq́; [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quarta ſit partis Vlyſſes,*

84 Laudare debes libertum vel mulierē,
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipſum ſenem capere.
87 Si ſcribet.
88 Stultus vel inſanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam ſuppone tanquam potiori.
90 *Verba ſunt Vlyſſis ad Tireſiam.*
91 Perſuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Reſpondet Tireſias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & reſtricta in magnum donando.
95 Rei veneree.
96 Ventris.
97 Caſta eſt.
98 Si ſenis munera ſit ſemel expertus.
99 Lucrum à ſene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipſius voluntate.
3 Elata é domo ad rogum.
4 Ea lege inſtitutus eſt hæres, ſi corpus teſtatricis oleo copioſo inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam proſecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non prouocatus garrit, offen-

dit, &c. 8 Ne ſis etiam nimiùm taciturnus. 9 Indue perſonam Daui timidè cum domino ſuo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui geſtus eſt hominis ad palpandum paxi. 11 Quouis genere obſequij diuitem capta, eique inſidiare. 12 Si ventus factus eſt vrior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeri tuis ne in turba iactetur. 15 Aurem tuam ſubſtringe loquaci ſeni. Lauribus ruis ſubſtrictis & arrectis finge te attentè auditurum longas ſenis narrationes. 16 Importunè. 17 Donec dixerit, Obe iam ſatis eſt. 18 Præ gaudio. 19 Inflá hominem vanum & philautum, qui falſis laudibus & adulationibus velut vter intumeſcit. 20 Morte ſua. 21 Et quum tu certò vigilans, non ſomnians, audieris hæc verba. Quarta partis horæ ſit Vlyſſes.

Audi-

22 Post obitum senis sic dices voce quoribunda. Ergo nunc, &c.
23 Mortuus est.
24 Vnde tam fidelem parabo amicũ?
25 Dimilga hæc verba, vnde mihi, &c.
26 Licet, vel, vtile est.
27 Propter senis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione & fictis lachrymis celare.

Audieris, hæres:[22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? vnde mihi tam fortẽ, tamq;*[24] *fidelem?*
[25] *Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare.*[26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum*[28] *celare. sepulchrum*
Commissum[29] *arbitrio*[30] *sine sordibus extrue.*[31] *funus*
Egregie factum laudet vicinia. siquis
Forte coheredum senior[32] *male tussiet,*[33] *huic tu*
Dic,[34] *ex parte tua, seu sundi siue domus sit*
Emptor,[35] *gaudentem nummo te addicere.*[36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: viue valeq;.*

29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam.
32 Grauiter & periculosè 33 Huic coheredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obuenit.
35 Dic te malentem nummum, quàm fundum addicere ei fundum pecuniã. 36 *Tiresia vmbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere, ac plura non optare dicit. Deinde otij sui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vltra hæc.
5 Amplius quàm optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi vt hæc munera faciat mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Nequitiã luxuriãue.
10 Si nihil horum à dijs precor quæ proximè dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Quæ facit agellum inæqualem.

[1] *Hoc erat in votis:*[2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi,[3] *& tecto vicinus*[4] *iugis aquæ fons*
Et paulum syluæ[5] *super his foret.*[6] *auctius atque*
Dij melius fecêre. bene est. nihil amplius oro,
[7] *Maia nate: nisi vt*[8] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci[9] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus[10] *vitio culpáue minorem,*
Si veneror stultus nihil horum.[11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc[12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti[13] *fors quæ mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit,[14] *diues amico*

13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauente Hercule, qui thesauris reclendis præesse creditur.

Hercule)

Hercule)[15] *si quod adest, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus[16] *domino facias, & cætera prætor*
[17] *Ingenium: vtqui soles,*[18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo vbi me in montes &[19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illustrem[20] *Satyris, musaq; pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec*[22] *plumbeus auster*
Autumnusque grauis,[23] *Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, seu Iane libentius*[25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæq; labores*
Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium.[27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, vrge.*
Siue Aquilo[29] *radit terras, seu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,*[31] *ire necesse est.*
[32] *Postmodo, quod mi obstit, clarè certumque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria[33] *tardis.*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus.*[36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem[37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras*
Ventum est[39] *Esquilias, aliena negotia centum*
Per caput,[40] *& circa saliunt latus. Ante secundam*
Roscius orabat[41] *sibi adesses ad puteal cras.*
[42] *De re communi scribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminisses. Quinte reuerti,
[43] *Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar. Si vis, potes, addit: & instat,*
[45] *Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod possideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue habes ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela sunt Poetæ.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus
21 Quando in agro sum, nulla pertarbatione afficior.
22 Insalubris autter cuius interperie corpora ægrotescunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ij, qui in funeribus procurandis sunt occupati dicti Libitinarij à Libitina funerum dea.
24 A matutâ, i. aurora.
25 Libentius appellatis
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, ô Iane, tu cogis me esse fideiussorem i. pro altero spondere
28 Vrge ne quis me officiosior existat.
29 Siue Aquilo flat & deuastat terras.

30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba id clarè & apertè locuto, quod mihi damnum afferat. *Spondendo nimirum.* 33 Tardius euntibus, sc. dum propero. 34 Verba sunt eius qui ab Horatio propetante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & malè audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquilijs habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quòd olim erat plebis sepulcretum, vel quòd eo veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses aduocatus ad puteal, i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicã pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit subscribere? 45 Septimus annus elapsus est, ferè octauus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rheda*
Vellet iter faciens,[47] *& cui concredere nugas (Syro parci*
[47] *Hoc genus:*[48] *hora quota est?*[49] *Thrax est Gallina Matutina*[50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimosa bene reponuntur in aure.*[52]
Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam
Inuidiæ.[53] *noster ludos spectaverat unà,*
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à rostris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius est,[55] *me consulit:*[56] *ô bone (nam te*
Scire,[57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid[58] *de Dacis audisti?*[59] *Nil equidem.*[60] *ut tu*
Semper eris derisor ad omnes. Di[61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquam.*[63] *Quid, militibus promissa*[64] *Triquetra*
Prædia, Cæsar an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregy mortalem altique silenti.
[65] *Perditur hæc inter*[66] *miseros lux, non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno[67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere sollicitæ iucunda oblivia vitæ?*
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, simúlque*
Vncta satis pingui[70] *ponentur oluscula lardo?*
[71] *O noctes cœnæque deûm: quibus ipse, meique*
[72] *Ante Larem proprium vescor.*[73] *vernásque procaces*
Pasco[74] *libatis dapibus, prout cuique libido est,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, solutus*
Legibus[76] *insanis: seu quis capit*[77] *acria fortis*

46 Paturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ causa galli nã nominat) & Syrus duo erãt gladiatores
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni vtuntur adhuc veste æstiua.
51 Quæ garrulis fine periculo possunt committi.
52 Per totum hoc septennium sui magis ac magis inuidiæ expositus.
53 Noster Horatius (dicatur omnes fauidi) Fortunæ filius, i. homo felicissimus vnà cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dij malè me verent.
62 Audiui.
63 Quid? (inquit percunctator) vtrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Consumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miseriis, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ sollicitudines obliuisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraret. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ suaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante Deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos fernos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocula

Pocula,[78] *seu modicis vuescit lætius: ergo*
[79] *Sermo oritur non de villis domibúsue alienis:*
Nec malè nèscne [80] *Lepos saltet: sed quod magis ad nos*
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: vtrúmne
Diuitijs homines an sint virtute beati
Quidue ad amicitias,[81] *vsus rectúmne trahat nos:*
Et quæ sit natura boni,[82] *summumque quid eius.*
Ceruius, hæc inter, vicinus [83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas. nam si quis laudat* [85] *Arelli*
Sollicitas [86] *ignarus opes,* [87] *si cincipit:* [88] *Olim*
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] *cauo, veterem vetus hospes amicum:*
[90] *Asper, & attentus quæsitis,* [91] *vt tamen arctum*
Solueret hospitijs animum. quid multa? neque illi
[92] *Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi*
Frusta dedit: [94] *cupiens varia fastidia cœna*
Vincere tangentis malè singula dente superbo:
[95] *Quum pater ipse domus palea porrectus in horna*
[96] *Esset ador, loliúmque,* [97] *dapis meliora relinquens.*
Tandè vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem viuere dorso?*
Vis tu homines vrbemque [99] *feris præponere syluis?*
Carpe viam (mihi crede) [1] *comes:* [2] *terrestria quando*
Mortales animas viuunt sortita, neque vlla est
[3] *Aut magno aut paruo lethi fuga.* [4] *quo bone circa*
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor quàm sis æui breuis. [5] *Hæc vbi dicta*
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis auentes

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis, in cœna rustica.
80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
81 Vtilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Ceruius iucundè narrat vulgares fabulas.
84 Ex vsu.
85 Cuiusdam auari nomen est Arellius.
86 Non expectus, quantas secum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius sic incipit.
88 Quondam.
89 Angusto cubili.
90 Laborioso, non delicato.
91 Ita tamen vt animum parcum haberet hospitis, i. hospitibus accipiendis
92 Helleniſmus *Inuidio cum genitiuo casu, pro quo Latini dicerent,* Neque inuidit illi sepositum cicer neque longam auenam, sed liberaliter ei apposuit.
93 Aridum deſecatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani fastidia muris dente superbo singula degustantis.

95 Cùm mus rusticus stratus in palea huius anni. 96 Ederet ador furris quæ dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas, Horatius vel ex Athenorum sententia, vel in persona muris vrbani & cæterarum animantium (homine excepto) sibi loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca bene. 5 Postquam hæc verba muris vrbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia

Mœnia [6] *nocturni subrepere iamq; tenebat*
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet uestis eburnos,*
Multaque de magna superesſent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerant hesterna canistris.*
Ergo vbi purpurea [10] *porrectum in veste locauit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuátque dapes: nec non* [14] *vernaliter ipsis*
Fungitur officijs, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *benisque*
Rebus agit lætum conuiuam: quum subito ingens
Valuarum strepitus [18] *lectis excussit utrumque.*
[19] *Currere per totum pauidi coclaue, magisque*
[20] *Exanimes trepidare* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [24] *& valeat: me sylua* [25] *cauusq;*
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] *ero.*

6 Noctu.
7 Purpura.
8 Splenderet ſtragula veſtis.
9 In canistris ordine diſpoſitis & exornatis.
10 More rusticum extentum ſeu accumbentem.
11 Inſtar ſerui adminiſtrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiose in morem vernarum.
15 Prægustans.
16 Mus ruſticus pomectus in ſtragula purpurea gaudet ſorte mutata.
17 Ob res iocundas præbet ſe lætum conuiuam.
18 Lectis diſcubitorijs.
19 Currebat.
20 Mens pertarbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epirocitis, à Moloſſis ciortate tipiri, vbi canes robuſti gignuntur. 23 Mus ruſticus. 24 Valeat hæc vita vrbana, turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum eſt ſpecies leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit ſeruum vehementer dominum ſuum increpantem, quòd aliter viuat quàm promiſerat aut præſe ferat.

IAmdudum [1] *auſculto: & cupiens tibi dicere* [2] *ſeruus*
Pauca, reformido. [3] *Dauusne?* [4] *ita, Dauus, amicum*
Mancipium domino, [5] *& frugi, quod ſit ſatis: hoc eſt,*
Vt vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] *Pars hominum vitijs gaudet* [8] *conſtanter,* [9] *& vrget*

1 Audio te loquentem.
2 Exiſtens in ſeruitute.
3 Num Dauus audet hæc loquiꝛ *inquit Dominus ſuus.*
4 Ita eſt ego Dauus ſeruus tibi auriſti, *cupio te paucis conuenire*
5 Seruus, *inquam,* ſed ita frugalitate præditus, vt me meo merito iudicare poſſis vitalem, melioꝛe vita dignum nempe libertate. 6 Hoc menſe Decembri, cùm Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) ſeruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba ſerui. 8 Pertinaciter. 9 Perſeuerat in eo-dem ſilio ſuſcepto.

Propo-

Propoſitum: pars multa[10] *natat, modò*[11] *recta capeſſens,*
Interdum[12] *prauis obnoxia. ſæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,*[14] *modò læua Priſcus inani,*
Vixit[15] *inæqualis: clauum vt mutaret in horas:*
[16] *AEdibus ex magnis ſubitò ſe conderet, vndè*
[17] *Mundior exiret vix libertinus*[18] *honeſtè.*
Iam mœchus Romæ, iam mallet[19] *doctus Athenis*
Viuere:[20] *Vertumnis,*[21] *quotquot ſunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, poſtquam illi[22] *iuſta chiragra*
[23] *Contudit articulos, qui pro ſe*[25] *tolleret atque*
Mitteret in[26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit, quanto conſtantior idem
Inuitis,[27] *tanto leuius miſer ac prior*[28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorſum hæc tam*[31] *putida tendant,*
Furcifer?[32] *Ad te, inquã.*[33] *quo pacto, peſſime?*[34] *Laudas*
Fortunam & mores[34] *antiquæ plebis:*[36] *& idem,*
Si quis ad illa deus[37] *ſubitò te agat,*[38] *vſque recuſes:*
Aut quia non ſentis,[39] *quòd clamas rectius eſſe,*
Aut quia[40] *non firmus rectum defendis:*[41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens[42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, abſentem*[44] *ruſticus vrbem*
Tollis ad aſtra[45] *leuis. ſi nuſquam es forte vocatus*
Ad cœnam,[46] *laudas ſecurum olus: ac,*[47] *velut vſquam*
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis,[33] *amáſque,*
Quòd nuſquam tibi ſit[49] *potandum.*[50] *iuſſerit ad ſe*
Mæcenas[51] *ſerum ſub lumina prima venire.*

10 Inſtabilis eſt huc illuc fluctuans.
11 Virtutes ſequẽs.
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures geſtaſſe turpe fuit.
14 Vixit aliquando ſine vllo annulo: quem in ſiniſtra manu geſtare mos erat, quia manus ſiniſtra otioſior eſt, & propterea minus in illa annuli atterentur, quàm in dextra.
15 Sibi non conſtans.
16 Clauum aut latũ aut anguſtum vide Sat. 6 lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis ſubitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priſcus Orator fuiſſe dicitur.
21 Vertumnus deus eſt annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconſtantes ſunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot ſunt Verũ i. Non quòd multi eſſent Vertumni, ſed quia Vertumnus variè depingebatur, modò arator, ſeminator, ſatior, modò plantator, foſſor, &c.
23 Chiragra grauis, & ſuis numeris abſoluta
24 Committ articulos.
25 Ex aloeo fumeret.
26 In vaſculum. ex quo ad vtrumlibet dolum' talis à alearoribus in alueum conijci ſolebant, ne ſi manu iacerentur, lutores fraudem committerent.
27 Tantò minùs miſer.
28 Illo Priſco.
29 Qui modò ita contendit funem, vt periculum ſit ne rumpatur: modò nimis laxat, i. in omni vitiorum genere volutatur.
30 *Verba ſunt heri.*
31 Verba rancida & adeò inuiucunda.
32 *Reſpondet ſeruus.*
33 *Loquitur herus.*
34 Sunt verba Daui ad herum.
35 Mores antiquorum hominum.
36 Et tu idem
37 Si ſine tuis votis ad illa te compellat.
38 Valde recuſes.
39 Quod aſſeris.
40 Non ſtabilis.
41 In luto hæſitas.
42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere.
43 Quando Romæ es.
44 Quando es rure.
45 Inconſtans.
46 Victum domeſticum laudas.
47 Quaſi, quò vocaris, eo cœnãs & inuitus eas.
48 Eſtque tibi iucundum.
49 Epulandum.
50 Si iuſſerit.
51 Serò paulò ante veſperum.

Conuiuam.[52] Nemon' oleum ferat ocyus? ecquis
Audit? cum magno[53] blateras clamore,[54] fugisq;
Miluius,[55] & scurræ tibi non[56] referenda precati
Discedunt.[57] etenim fateor, me dixerit[58] ille
[59] Duci ventre leuem: [60] nasum nidore supinor:
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] popino.
[62] Tu, quum sis[63] quod ego, & fortassis nequior, vltrò
[64] Insectere, velut melior?[65] verbisque decoris
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis?[66] aufer
Me vultu terrere, manum[67] stomachumque teneto,
Dum quæ[68] Crispini docuit me ianitor edo.
[69] Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.
Peccat vter nostrûm cruce dignius? acris vbi nec
[70] Natura incendit,[71] sub clara nuda lacerna
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] caudæ,
[73] Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:
[74] Dimittit neque famosum, neque sollicitum, me
Ditior aut formæ melioris[75] meiat eodem.
[76] Tu, quum[77] proiectis insignibus, annulo equestri,
[78] Romanóque habitu,[79] prodis, ex iudice, Dama
Turpis,[80] odoratum caput obscurante[81] lacerna:
Non es quod simulas? metuens[82] induceris atque
[83] Altercante libidinibus[84] tremis ossa pauore.
[85] Quid refert, vri virgis, ferróque necari?
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] Quò te demisit peccati[87] conscia herilis.
[88] Contractum, genibus tangas caput? estne marito
Matronæ peccantis[89] in ambos iusta potestas?

52 Verba sunt heri ad Mecœnatem properanti. Cœnatori deo vngebantur.
53 Ioepiè clamat.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti qui erant apud te cœnaturi.
56 Mulcta mala.
57 Dani sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem odoris obsoni percipiendum.
61 Popinatum armator.
62 Here.
63 Serum nimirum.
64 Debeßne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentula tumescit.
73 Quæ superincubando me clunibus agitauit, veluti equo insidens. 74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eadem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum seruilem sumis (ut ab aliis agnoscaris) & ex iudice factus es Dama, semus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Inducēris in ædeis mulieris. 83 Pugnante mea cum libidine. 84 Habes ossa tremētia. 85 Quid interest vtrum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arce turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

[90] *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
[91] *Non habitu [92] mutatue loco, [93] peccatue superne*
Quum te formidet mulier, neque credat [94] amanti.
[95] *Ibis sub furcam [96] prudens: [97] dominoq; fienti*
Committes rem omnem, & vitã, & cum corpore famã.
[98] *Euasti? credo, [99] metues, [1] doctusq; cauebis*
[1] Quæres quando iterum paueas, iterumq; perire
Possis. [2] 6 toties seruus quæ bellua ruptis
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais. neque ego, herculè, fur, vbi vasa
Prætereo [4] sapiens argentea. [5] tolle periclum,
Iam [6] vaga prosiliet frænis natura remotis.
[7] *Tune mihi dominus, [8] rerum imperijs hominumq;*
Tot tantisq; [9] minor? quem ter [10] vindicta quaterq;
[11] *Imposita haud vnquam misera formidine [12] pruset?*
Adde supradictis, [13] quod non licuius valeat. nam
[14] *Sine vicarius est, qui seruo paret (vti mos*
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs seruis miser, atque
[15] *Duceris vt neruis alienis mobile lignum.*
[16] *Quisnam igitur liber? sapiens, [17] sibiq; imperiosus:*
Quẽ neque pauperies, neque mors, neque vincula terrẽt.
[18] *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus [19] teres atque rotundus?
[20] *Externi ne quid valeat [21] per læue morari.*
In quem [22] manca ruit semper fortuna: potesne
[23] *Ex his [24] ut propriam quid noscere? quinque talenta*
Posci te mulier, vexat, foribusq; repulsum.

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non volt incubare tibi subiacenti, vel, non palam peccabit, vt vult Eras.
94 Neque credet tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat concredes te tuáque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Ironice*, i. non metues.
1 Doctus periculo tuo caueb is.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, vt pateras & pereas.
3 Quoties in adulteriis deprehenderis.
4 Cautus, vel nihil sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Proclivis ad vitium.
7 Tune tu mihi dominum esse dicis qui me nequior es & deteriorem seruis seruitutem?

1 Petuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga, qua prætor seruum liberabat. 11 Capiti seruus imposita. 12 Potis liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare vtrum seruus serui sit dicendus vicarius an conseruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs seruis (ô vitiis & furiosæ libidini) quid? conseruus-ne sum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imaginecula, quæ ex ligno facta certis neruis sua sponte mouetur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi solidque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, ad obsistendum cupidinibus. 19 Teres æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid posset, quasi per læue ligniim suæ marmor hæreret. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 24 Ex his quæ dixi.
25 Quid potius vere fateri tuum est?

25 Perfusum aqua gelida repellit a fe-ribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. Allegoria ab equo ducta.
29 Libido vexat te negantem seruire.
30 Quum admiraris tabulam à Pausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quàm ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor ego, sanus nequam & piger.
36 Callidus dicenis.
37 Si libi vel platanus vapore delectat, hominem nihili (si millies petiti) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si eorum opiparas contemnas.
Est ironia. Nam hæc sunt tam inhabilia & inutilia vt inutile sit, vt eorum quis se contemnere ante putauit.

25 *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla iugo: liber, liber sum, dic age. 26 *non quis.*
Vrget enim 27 *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat 28 *lasso stimulos, versatque* 29 *negantem,*
30 *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Qui peccas minus 31 *atque ego?* 32 *quum Fului Rutu-*
Aut Placideiani 33 *contento poplite miror* (bæ
Prælia, 34 *rubrica picta aut carbone: velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentq; mouentes
Arma veri. 35 *nequam & cessator Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus 36 *audis.*
37 *Nil ego, si ducor libo fumante:* 38 *tibi ingens,*
Virtus atque animus cœnis respondet opimis.
39 *Obsequium ventris mihi* 40 *perniciosus est cur?*
41 *Tergo plector enim. quò tu impunitior illa*
42 *Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captas?*
Nempe 43 *inamarescunt epulæ* 44 *sine fine petitæ,*
45 *Illusiq; pedes* 46 *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, 47 *sub noctem qui puer vua*
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ 48 *parens, habeit? adde, quòd idem*
49 *Non horam tecum esse potes, non otia* 50 *rectè*
Ponere: 51 *teq; ipsum vitas fugitiuus,* 52 *vt erro:*
Iam vino quærens, iam somno 53 *fallere curam,*
Frustra nam 54 *comes atra premit sequiturque fugacem.*
55 *Vnde mihi lapidem?* 56 *quorsùm est opus?* 57 *vnde sagittas?*
58 *Aut insanit homo,* 59 *aut versus facit,* 60 *Ocyùs hinc te*
Ni rapis, accedes 61 *opera agro nona Sabina.*

25 Lacrtia. 26 Mihi quàm tibi pernicioſius. 27 Vapulo. 28 Quæ magno conſtant. 29 Epiſt. non ſapiens, qui rebus omnibus accidunt generant. 44 Quæ immoderatè appetuntur. 45 Pedes fruſtrà bono alioquin propter incontinentiam in vitia recidunt, &c. 46 Corpus morboſum. 47 Peccatne puer, qui ſub noctem dara ſtrigili furtiua vuam accipit? 48 Gulæ ſeruiens. 49 Adeò es incontinens, vt varia diſtractus. 50 In re ſeria & honeſta. 51 Tu teipſum fugis, tecum pugnas, ei perſuadendum. 52 Vt ſtirpes vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Leuire curam. 54 Epiſt. Cura. 55 Vnde? miſi: ſumam lapidem? inquit heros irafcens propter ſerui arrogantem animum ſuperbum. 56 Sunt verbi ſeruil. 57 Heros ira incenſus ſagittas etiam petit. 58 Verba ſunt ſeruil. 59 Aut Poetarum more fingit. 60 Herus minatur ſeruo, ſe illum miſſurum in Sabinos, &c. vt ex ſeruo vrbano efficiatur ſeruus ruſticus & ablectus. 61 Accedes nonas ad octo ſeruos coportarios quos miſi in agrum Sabinum. 62 Opera in hoc loco vt ſæpe apud Ciceronem, hominum ſignificat ſordidum & villa conditionis.

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

[1] VT Nasidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti constinam, [2] dictus heri illic
De medio potare die. [3] Sic, vt mihi nusquam
In vita fuerit melius. [4] Da (si graue non est)
Quæ prima [5] iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper [6] leni fuit Austro
Captus, vt aiebat [7] cœnæ pater. [8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9] Peruellunt stomachum: [10] siser, alec, [11] fœcula Coa.
Hic vbi sublatis, [12] puer alte cinctus [13] acernam
[14] Gausape purpureo mensam pertersit, & alter
[15] Sublegit quodcunque iaceret [16] inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: [17] vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus [18] Hydaspes,
[19] Cæcuba vina ferens: [20] Alcon, Chium, maris expers.
[21] Hic herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum
Te magis [22] appositis delectat, habemus vtrumq.
[23] Diuitias miseras. [24] Sed queis cœnantibus vna,
Fundani, [25] pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.
[26] Summus ego, & propè me Viscus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] vmbras.
Nomentanus erat [28] super ipsum, Porcius infrà,
[29] Ridiculus totas simul absorbere placentas.

1 Quomodo te cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum, à meridie potare.
3 Sic, me iuuit, (inquit Fundanius) vt nusquam libentius cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rerū consilij, Nasidienus
8 Rapula aceto, condita.
9 Prodeunt stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ, Angl. Eringoes.
11 Fœcula est genus condimenti quod purum profluit ex erasione sedimento vini Coi.
12 Seruus ad ministrandum bene expeditus.
13 Tersit mensam.
14 panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Vt ministraret virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum laetus Chium non ex Chio insula adnectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur*. 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ tibi sunt apposita. 23 O miseras diuitias! *inquit Horatius*. 24 Sed quibus aliis conuiuis. 25 Quam iucunde cœnârit, 26 Summus ego fui in primo lecto, *inquit*, *Fundanius*. 27 *Vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos. 28 Super Nasidienum. 29 Porcius ideo fuit ridiculus, quòd vno hausu totas absorbere placentas.

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate dictus, vt &c.
31 Si quid alijs esset incognitum.
32 Iacta se continentia succum longè meliorem succo noto, i. succo vitiato.
33 Piscis pigni.
34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.
35 Mala mellei sporti.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter malimela collecta, excepta vel decrescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit
39 Nos obsonium futuræ propemodum exercitui morieturi inulti.
40 Nisi largè bibimus cum damno conuictoris.
41 Pallor vertebat
42 Nasidieni conuictoris faciem.
43 Sitiemus potores.
44 Habebant palatum, vnde palatum adhibendum rebellitur inopportune.
45 Vibidius & balatro enecuerunt totos vini cados poculis Alliphanis, i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnii.
46 Conuiuæ qui

30 *Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè* 31 *lateret,*
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto 32 *celantia succum.*
Vt vel continuò patuit, quum 33 *passeris atque*
Ingustata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Post hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quid hoc interfit,* 38 *ab ipso*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos nisi* 40 *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poscunt maiores. 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil sic metuentis,* 43 *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile 44 *exurdant vina palatum.*
45 *Inuertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius Balatroq; sequutis omnibus: 46 *imi*
47 *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur squillas inter murænaq; natantes
In patina porrecta. 49 *sub hoc herus, Hæc grauida inquit*
Capta est, deterior 50 *post partum carne futura.*
51 *His mistum ius est oleo,* 52 *quod prima Venafri*
Pressit cella: 53 *garo de succis piscis Iberi,*
Vino quinquenni, verùm citra mare 54 *nato,*
*Dum coquitur: (*55 *cocto Chium sic conuenit, vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non sine aceto,
56 *Quod Methimnæam vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Vt mellius muria quàm testa marina remittat.*

accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Conuiuæ electi & honoratiores i. Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iusculo. 49 Hoc ipso tempore. Nasidienus conuinsi dominus inquit, &c. &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 51 Ex his lus est temperatum, nam pr oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex olliis Venefranis primùm est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur iusculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstraui incoquere herbas in illo iure, quod describit. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos (i. non muriam ex eis factam) sed echinos inter coq. 59 Tanquam scilicet cum ea muria, quàm quod testa Graca ea non remittat.

Interea

Interea ſuſpenſa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] Nos maius veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, [63] erigimur. [64] Rufus, poſito capite, vt ſi
Filius immaturus obiiſſet, flere quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
[65] Tolleret: Heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus? [66] vt ſemper gaudes illudere rebus
Humanis. Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro [67] ſuſpendens omnia naſo,
[68] Hæc eſt conditio viuendi, aiebat: [69] eoq;
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] labori.
[71] Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum? [72] ne panis aduſtus,
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comiteſq; miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruant ſi
Vt modò: ſi patinam pede lapſus frangat [73] agaſo.
Sed conuiuatoris [74] vitia ducis ingenium res
Aduerſe nudare ſolent, celare ſecunde.
Naſidienus ad hæc, Tibi dy, [75] quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuaque comis.
[76] Et ſoleas poſcit. [77] tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos [78] his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa
[79] Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Querit de pueris, num quoque [80] fractla lagena,
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumq;
Ridetur [81] fictis rerum, Balatrone [82] ſecundo,
Naſidiene redis [83] mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus [84] fortunam. deinde ſequuti
[85] Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis [86] paſtum iecur anſeris albi,

61 Tantum pulueris.
62 Nos domos ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.
65 Mœſtum ſolaretur.
66 Quàm gaudes?
67 Omnia deridens
68 Vt mala ſint vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœna apparata.
71 Téne æquum eſt cruciari?
72 *Ridicula eſt ſeria apparatus enumeratio.*
73 Qui iumenta curat, quales erat Naſidieni magiſter.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more depoſuerat, antequàm accumbebat.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat conuiuas conſuſurrantes.
78 Quàm hos, inquit *Horatius*.
79 Declata.
80 Aulæorum caſu.
81 Obtes confidat.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis ſilaxion.
84 Fortunium aulæorum caſum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et leporum auulſos, [27] vt multo ſuauius, armos,
Quàm ſi cum lumbis quis edit tum pectore aduſto
Vidimus & merulas [28] poni, & ſine clune palumbes,
[29] Suaues res, ſi non [30] cauſas narraret earum &
Naturas dominus, quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut [31] illis
[32] Candida affluſſet, peior [33] ſerpentibus Afris.

27 Tanquam multo delicatius.
28 Apponi.
29 Exiſtimaremus res ſuaues.
30 Si nobis non recitaſſet cauſas naturalium, ob quas aliæ aliis partibus ſint præferendæ.
31 Illis cibis.
32 Mollior venabes
33 Prius ſerpentibus, quorum afflatu cibi ſplendentes reddebantur venenati & mortiferi.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium; & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

[1] *Prima dicte mihi,* [2] *summa dicende camœna,*
[3] *Spectatum satis,* [4] *& donatum iam* [5] *rude, quæris,*
Mæcenas, iterum antiquo me includere [6] *ludo.*
[7] *Non eadem est ætas, non mens.* [8] *Veianius armis*
[9] *Herculis ad postem fixis,* [10] *latet abditus agro:*
[11] *Ne populum extrema toties exoret* [12] *arena.*
[13] *Est mihi purgatam crebrò qui* [14] *personet aurem,*
[15] *Solue senescentem* [16] *maturè sanus equum, ne*
Peccet [17] *ad extremum ridendus,* [18] *& ilia ducat.*
Nunc itaque & [19] *versus &* [20] *cætera ludicra pono:*
Quid verum atque decens, curo & rogo, [21] *& omnis*
in hoc sum:
[22] *Condo & compono quæ mox* [23] *deprimere possim,*

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebratr.
2 In vltimis meis scriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à scribendi manere liberauit. Rudis virga est qua gladiatores donati à gladiatura cessabant.
5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem est ætas sed alia, quæ alios mores postulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo postis affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à pari suo victus & iam in senectam actus, à populo in theatro sedente supplex stipem petat. 11 Ad extremam partem arenæ qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel conscientiæ stimulus. 13 Qui sunt per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opponunt. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritum difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, comœdia & id genus alia quæ me ludicrum facichat & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore deprompam ad vsum meum, tam diu quam facio.

Ac ne fortè roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
Nullius addictus iurare in verba magistri,[24]
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.[25]
Nunc agilis fio,[26] *& mersor ciuilibus vndis,*
Virtutis veræ custos[27] *rigidusq́, satelles:*
Nunc in[28] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[29] *conor.*
Vt nox longa,[30] *quibus mentitur amica, diesque*
Longa videtur[31] *opus debentibus: vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[32] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
Consiliumque morantur agendi gnauiter id quod[33]
AEquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
AEquè neglectum pueris senibusq́, nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solerique[34] *elementi.*
Non possis oculo quantum contendere[35] *Lynceus,*[36]
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[37] *Glyconis,*
Nodosa corpus[38] *nolis prohibere chiragra.*
Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.[39]
Feruet auaritia miseróque cupidine pectus?[40]
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem[41]
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes?[42] *sunt certa*[43] *piacula, quæ te*
Ter[44] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[45] *ferus est vt non*[46] *mitescere possit,*
Si modò[47] *culturæ patientem commodet aurem.*
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,[48]

23 Quo philosopho iuratò, & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis addictus, desertor, &c.
25 Pro ventorum perflatu, i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt Peripateticus.
27 In reipub. administratione exercetor.
28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens.
29 AEqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo, i. durus & inexorabilis.
30 A Cyrenco Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.
31 *Ac amicus* ergo.
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nouercarum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducencia retardent.
36 Philosophiæ primordia.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum vti quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad virtutem quandam doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 AEstuas. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophiæ præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Manifestum. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, 51 vitiorum fuga.

51 *Stultitia*

51 Stultitia cæruisse videsquæ maxima credis
Esse mala, exiguum 52 censum 53 turpemq; repulsam,
Quanto deuites animi 54 capitisq; labore.
55 Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, 56 per ignes:
57 Ne cures ea quæ stultè miraris 58 & optas:
Discere, & audire, & 59 meliori credere non vis?
60 Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat 61 Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis 62 sine puluere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
63 Virtus post nummos. 64 hæc Ianus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes 65 dictata senésque,
Leuo 66 suspensi loculos, 67 tabulámque lacerto.
68 Si quadringentis, sex, 69 septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidésque:
70 Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facias. 71 HIC MVRVS aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
72 Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum
73 Nænia? quæ rectè regnum facientibus offert,
74 Et maribus Curijs & decantata Camillis?
75 Is ne tibi melius suadet, 76 qui rem facias: rem,
Si possis, rectè: si non, 77 quocunque modo rem:
78 Vt propius spectes lacrymosa poemata 79 Puppi:
An qui Fortunæ te 80 responsare superbæ
81 Liberum 82 & erectum præsens hortatur & optat?
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, 83 vt porticibus, 84 sic iudicijs fruar isdem,
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

51 Vtilis cætera, quæ à stultitia prouenisset.
52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore per ſy nec.
55 Impigrè mercatur ad Indos longè remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Scientias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed ſtultè id facitis.
64 Omnes ferè negotiatores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta ſæpius inculcata.
66 Habentes loculos ſuſpenſos ad ſcenus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad ſcribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus ſeſtertiũm.
69 Si ſex aut ſeptem millia deſunt

ad censum equestrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc ara tua. Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Otho ne lata. vide Epo. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis & masculis virtutes prædita. 75 Roscia legis doctor. 76 Qui suadet, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitijs. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, suam sententiam cur non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto,[85] *cauta leoni*
Respondit,[86] *referam,*[87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum es capitum.[88] *nam quid sequar? aut quem?*
Pars hominum gestit conducere[89] *publica: sunt qui*
Fructis & pomis viduas venentur[90] *auaras,*
Excipiuntque senes,[91] *quos in viuaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
Esto, alys alios rebus studysq; teneri:
Iidem eadem possint horum durare probantes?
Nullius in orbe sinus[95] *Bais præluceat amœnis,*
Si dixit dives,[96] *lacus & mare sentit amorem*
Festinantis heri. cui si vitiosa[97] *libido*
Fecerit auspicium, cras ferramenta[98] *Theatrum*
Tollentis fabri.[1] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
Si non est, iurat bene solis esse maritis.[3]
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?[4]
Quid pauper?[5] *ride: mutat cenacula, lectos,*
Balnea, tonsores:[6] *conducto nauigio, æquè*
Nauseat ac locuples, quem ducit[7] *prima triremis.*[8]
Si curtatus inæquali tonsore capillos[9]
Occurrit, rides: si fortè subucula[10] *pexæ*
Trita subest tunicæ, vel[11] *vel si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea cum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit: repetit quod nuper omisit?
Æstuat,[13] *& vitæ discordat ordine tota?*
Dirutæ, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas[14] *solennia me: neque rides:*
Nec medici credis, nec curatoris egere[15]

85 Vulpes æstuat.
86 Respondebo.
87 Num dabitor mihi à vitijs rectus, si ad illa semel impellere fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas muneribus capidas.
92 Insidiosè capiunt senes.
93 Quos tandem deuorent veluti pisces aut feras in vinaria detentos.
94 Concedo quid dicenti homines diuersis studijs teneantur. At iidem perseuerare mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, i. Lucrinus in Baiano.
97 Heri ob festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspicio fuerit ratum, id est, impulerit dimittere, vt ædificet structa non a minimum mutat & iubet fabros & ferramenta Theatrum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *bellus genialis est qui seruiuit nuptiæ in domorum Gesu in aula i domo.*
3 Si non est ei lectus genialis i. vxor.
4 Quo modo tractem Proteam in suorum formam se transmutantem?
5 Quid agit pauper.
6 Ride (inquit Horat.) eius ridiculam loco mutationem.
7 Non habeat proprium assignant.
8 Æquè insidiosè afficitur ac diuitis.
9 Seu & propria.
10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore (qui inæqualiter tondet) rides.
11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ.
12 Si toga non bene æqualis in humeris.
13 Quia me terrent.
14 Commouemur.
15 Solemnitatem, mors omnium hominum.

Aper-

A prætore dati: rerum tutela mearum
17 Quum sis, & prauè sectum 18 stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno 19 minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
20 Præcipuè sanus, 21 nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet à prætore insanis dari, si desint agnati.
17 Quum sis tutor meorum rerum, & Mæcenas.
18 Quum iracaris ob vnguem amici, &c. i. *ob levia amicorum incommoda.*
19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 *Stoicis irridet quo dicunt sapientem esse sanum, etiamsi æger sit.*

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis plenius ac melius quàm quoldam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta, Iliade quidem quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli 1 scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu 2 declamas Romæ, 3 Præneste relegi:
Qui, quid sit 4 pulchrum, quid turpe: quid vtile,
5 quid non,
6 Plenius ac melius 7 Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim, 8 nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia 9 barbariæ lento 10 collisa duello,
11 Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli 12 præcidere causam.
13 Quid Paris? vt saluus regnet, viuatque beatus,
14 Cogi posse negat. Nestor componere lites
15 Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij causâ disputas.
3 Præneste est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosius & perfectius.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid faciat Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem, Sisyphi filium.

16 Hunc

16 Hunc amor, ira quidem communiter vrit 17 vtrumq;
Quidquid 18 delirant reges, plectuntur 19 Achiui.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis 20 exemplar Vlyssem:
21 Qui domitor Troiæ, multorum 22 prouidus vrbes
Et mores hominum inspexit: latumq; per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum 23 immersabilis vndis.
24 Sirenum voces 25 & Circes pocula nosti:
26 Quæ si cum sociis stultus cupidusq; bibisset,
Sub domina meretrice fuisset 27 turpis 28 & excors:
Vixisset canis immundus, 29 vel amica luto sus.
30 Nos numerus sumus, & 31 fruges consumere nati,
32 Sponsi Penelopæ, nebulones, 33 Alcinoiq;
In cute curanda plus æquo 34 operata iuuentus:
Cui pulchrum fuit 35 in medios dormire dies, &
Ad strepitum citharæ 36 cessatum ducere curam.
Vt iugulent homines, surgunt 37 de nocte latrones:
Vt teipsum serues, non expergiscêris 38 atqui
Si noles 39 sanus 40 curres hydropicus: & nî
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum 41 studijs, & rebus honestis:
Inuidia vel amore 42 vigil torquebere. nam cur
Quæ lædunt oculos, festinas demere: si quid
43 Est animum, differs curandi tempus in annum?
44 Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
45 Rusticus expectat dum 46 defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisq; 47 beata creandis
Vxor, & inculta 47 pacantur vomere syluæ.

16 Agamemnonem Priamidis amor incendit. 17 Agamemnonem & Achillem. 18 Peccant. 19 Plebei luunt peccata. 20 Exemplar ad imitandum. 21 Vbi Troiam domuit. 22 Prudens. 23 Fortunæ tempestatibus non submersus. 24 Voluptatum illecebras. 25 Circe suis venefitijs homines in feras mutabat. 26 Quæ pocula venefica. 27 In formam belluæ versus fuisset. 28 Amens. 29 Vt sus luto gaudens. 30 Nos turba sumus sine virtute, numeri duntaxat explentes. 31 Virtutes vt edamus. 32 Proci luxuriosi. 33 Nos homines inertiores Alcinoi Phyæcum regis, mollesq; simus & voluptatibus dediti. 34 Occupata. 35 In meridiem. 36 Cessare facere, abijcere curas. 37 Per noctem. 38 Si nolis dum sanus es. 39 Curres ad medicum, tanquam tactus eris hydropicus. 40 Philosophiæ præcepta. 41 Sedulus ac prudens. 42 Si quid cunctamini & cunctando abhorret. 43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rusticè, vel, tanquam ruditer (volumen transire) expectat, &c. 45 Donec toti aquâ elapsâ, alueus arescat. 46 Vasti pernicioſi, vel sterilis in parando. 47 Excolantur.

Quod

Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non aeris aceruus & auri*
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat possessor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum sic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictae tabulae, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharae collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macrescit rebus [57] *opimis:*
Inuidia [58] *Siculi non inuenere Tyranni*
Maius tormentum. qui non [59] *moderabitur irae,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit [60] *& mens,*
Dum poenas [61] *odio per vim festinat inulto.*
Ira, furor breuis est: [62] *animum rege: qui nisi paret,*
Imperat: [63] *hunc frenis, hunc tu compesce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice* [65] *magister*
Ire viam quam monstret eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in syluis catulus.* [69] *nunc adbibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
QVO semel est imbuta [72] *recens, seruabit odorem*
Testa diu. [73] *quod si cessas, aut strenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt sit animo & corpore sanus.
51 Rebus hæreditariis vel acquisitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi fouendo non extirpant.
54 Nisi sit animus purus. *Est Allegoria.*
55 Dolore subsequente.
56 Definitam pecuniæ summam expete.
57 Rebus fœmoris & fortunatis.
58 Phalaris & Dionysius.
59 Qui frenum non iniicit iræ.
60 Mens, dolore affecta, mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitus rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formet.
65 Equorum domitor.
66 Canibus venaticis.
67 Quæ cerui similitudinem gerit.
68 Ferus factatur.
69 Percipe philosophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philosophiæ magistris, vel honestis & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si à philosophiæ studio sis ignauior, aut si promouearis alacrius. 74 Nec te expecto, qui me sequi non potes, nec sinam eos antuertere, qui me præcedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore,[1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Augusti priuignus, scire laboro.
[3] Thracáne vos Hebrusque [4] niuali compede vinctus,
[5] An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiæ campi collesque [6] morantur?
[7] Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo,
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces [8] longum diffudit in ævum?
Quid [9] Titius, Romana brevi venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit [11] haustus,
Fastidire [12] lacus & riuos ausus apertos:
Vt valet? vt meminit nostri? [13] fidibúsne Latinis
Thebanos aptare modos studet, [14] auspice Musa?
An tragica [15] desævit [16] & ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celsus agit? monitus, multumq; monendus,
[18] Privatas vt quærat opes, & tangere vitet (dus,
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] Apollo:
Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moueat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. [20] ipse quid audes?
[21] Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, [22] nec turpiter hirtum.
[23] Seu linguam causis acuis, seu civica iura

1 Iulius Florus. 2 In quibus regionibus: Ora significant extremas partes terrarum. 3 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Livia Drusilla. 4 Thracianus? 5 Glacie vinctus. 6 An Hellespontum inter Sestum & Abydum currens? 7 Decimus? 8 Quid faciat Iulius Florus cohors? 9 Scriptis mandat ad memoriam Imperatorum. 10 Titius poeta qui brevi ob sua scripta celebratissimus à populo Romano. 11 Qui non dubitavit fastidiam Pindarici eloquentiam Latinis versibus imitari. 12 Liquores. 13 Scripta vulgaris & inusitata facilia. 14 Non studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari? 15 Mostrum insipicio? 16 An valdè fruit crudeles & furiosos principum mores exprimendo? 17 Ampullis verborum vtitur? 18 Celsus poeta, qui versus versus pro suis recitaret. 19 Vt suam inuestionem, non alienam queratur. 20 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 21 Tu, Iulii Flore, quos sequeris Auctores? 22 Circum quæ volitas thymia valut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens? 23 Nec rudè & impolitum. 24 Sine Oratorem, sive consultum vel Poetam agis.

Respon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima[24] *feres ederæ*[25] *victricis præmia. quòd ſi*
Frigida curarum[26] *fomenta relinquere poſſes,*
Quò te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium[28] *parui properemus & ampli,*
Si patriæ volumus, ſi nobis viuere cari.
Debes hoc etiam reſcribere,[29] *ſi tibi curæ*
Quantæ conueniat Munatius.[30] *an malè ſarta*
Gratia[31] *nequicquam coit, & reſcinditur? at vos*
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomita ceruice feros: vbicunque locorum
Vultis,[34] *indigni fraternum rumpere fœdus,*
Peſcitur in veſtrum reditum[35] *votiua inuenca.*

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitiæ, ambitio, eam & similia, quæ, vt frigus, grauant & tardant feſtinantem.
28 Properemus ſapientiæ ſtudijs incumbere.
28 Cuiuſcunque fortunæ ſimus.
29 An Numatius frater tuus ſit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè inſtaurata.
31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. 33 Ceruice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni quæ rumpatis fraternam amicitiam. 35 Inuenca quam immolabo vobis redeuntibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epiſt. XIII.

Albium Tibullum compellat, cui ſtudium philoſophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenſet quibus doctibus illum dii ornauerint: deinde ita viuendum illi eſſe dicit, vt vnumquemque diem, extremum ſibi fore putet.

ALbi, noſtrorum ſermonum[1] *candide iudex,*
Quid nunc te dicam facere in regione[2] *Pedana?*
Scribere quod[4] *Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?*
An tacitum ſyluas inter[5] *reptare ſalubres,*
Curantem quicquid dignum ſapiente bonoq́, eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore: di tibi[7] *formam,*
Di tibi diuitias dederant,[8] *artemq́, fruendi.*

1 Sincere iudex. *Scytarum noſtrorum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam, te ſcribere.
4 Qui multas tragœdias ſcripſit, dictus Parmenſis ab vrbe Parma.
5 Lætus ambulare. 6 Sine mente, exors. 7 Formam humanam. 8 Opes, thesauros.

9 Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quam sapere 10 & fari possit quæ sentiat, & cui
11 Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
12 Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curámque, timores inter & iras,
13 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
14 Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.
Me pinguem 15 & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles 16 Epicuri de grege porcum.

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?
10 Breuiloqui sua sententia.
11 Beneuolentia apud principes viros, fama et bene fabris.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.
14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Poetam elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQVATVM.
Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuii, primam autem ponit munditiem.

SI potes 1 archaicis conuiua 2 recumbere lectis,
Nec modica cœnare 3 times olus omne patella:
4 Suprema te sole domi Torquate 5 manebo.
Vina bibes iterum Tauro 6 diffusa palustres
7 Inter Minturnas, Sinuessanumq; Petrinum.
Sin melius quid habes, 8 arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
9 Mitte leues spes, 10 & certantia diuitiarum,
Et 11 Moschi causam, 12 cras nato Cæsare festus
Dat veniam 13 somnumq; dies: impunè licebit

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. Beds of the old fashion.
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, sed gaudes.
4 Sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina & vocalari in cados fossa, Scutilio Tauro iterum Consule. vini artes notabatur Consulum notationibus. vide Od. 1. lib 2.
7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Nisi aliunde afferri sit mihi, vel, sine regem esse conuiuii, & tibi imperare, vt illa vino vtare quod tibi apponam. Alij exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte spes terrenas lenimas, id est, diuitias.
10 Omitte lites & dissidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis mi. 12 Alibi lusi.
13 Vt non sis necesse mane surgere.

Æstiuam

Æstiuum sermone [14] *benigno tendere noctem.*
[15] *Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?*
Parcus [16] *ob hæredis curam, nimiumq́;* [17] *seuerus,*
[18] *Assidet insano. potare* [19] *& spargere flores*
Incipiam, patiarq́; vel [20] *inconsultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *designat? operta* [22] *recludit:*
Spes iubet esse [23] *ratas:* [24] *in prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit:* [26] *addocet artes.*
[27] *Fœcundi calices quem non fecêre disertum?*
[28] *Contracta quem non in paupertate* [29] *solutum?*
Hæc ego procurare [30] *& idoneus imperor, & non*
Inuitus: [31] *ne turpe toral, ne sordida* [32] *mappa*
[33] *Corruget nares: ne non & cantharus & lanx*
[34] *Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos*
Sit qui dicta foras [35] *eliminet:* [36] *vt coëat par*
Iungatúrque pari. [37] *Brutum tibi, Septimiúmque,*
Et nisi cœna prior potiorq́; puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] *vmbris.*
Sed [39] *nimis arcta premunt olidæ conuiuia* [40] *capræ.*
Tu, [41] *quotus esse velis, rescribe: &* [42] *rebus omissis,*
Atria seruantem [43] *postico falle* [44] *cientem.*

14 Facere sermonē & largo noctem extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt hæres diteſcat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral.
32 Inter edendum manus mappa abstergūtur. 33 Sic offendat, vt inde conuiua nares contrahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodalēs Brutum, Septimium, Sabinum, nisi &c. 38 Conuiuis non inuitatis.
39 Vbi multitudo est conuiuarum atque sedentium, ibi alarum odor grauis existit. 40 Fœtet sub axillis. 41 Quot sodalēs velis vocari. 42 Cauſis & negotijs tuis relictis.
43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio te expectat & obseruat. 44 Falle Mósculum (de quo supra) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur: verùm ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quamò minùs admirabantur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor, & quæ ex terra profert.
5 Munera inutilia, uniones, margaritas, & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Romani autoritate, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritium, i. Romanorum.
9 Quo iudicio & quo virtus certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo.

Nil admirari, propè res est,[2] *una, Numici,*
Soláque quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis,[3] *sunt qui formidine nulla*
Imbuti spectent. quid censes munera[4] *terræ?*
Quid,[5] *maris extremos Arabas ditantis & Indos?*
Ludicra quid, plausus,[6] *& amici dona*[7] *Quiritis?*
Quo spectanda modo,[9] *quo sensu credis & ore?*
Qui timet[10] *his aduersa, ferè miratur eodem*
Quo cupiens pacto. pauor est[11] *vtrobique molestus:*
Improuisa simul[12] *species exterret*[13] *vtrumque.*
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne:[14] *quid ad rem,*
Si,[15] *quicquid vidit melius peiúsue sua spe,*
Defixus oculis, animoq́, & corpore[16] *torpet?*
Insanì sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est[17] *virtutem si petat ipsam.*
Tu nunc argentum, & marmor vetus,[19] *æraq́, & artes*
Suspice, cum gemmis[21] *Tyrios mirare colores:*
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
Gnauus manè forum,[22] *& vespertinus pete tectum:*

12 Inseparata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissimè. 16 Si hebet, stupescit, deficit.
17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera, nimium esse non potest. 18 Ironice concessio. 19 Æreas artes, id est statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu navus & industrius prima luce cursa te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c.

Ne

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illis.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodiet [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & vita te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò deuenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus [34] *hoc vna potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age deliciis. virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna?* [38] *cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bythyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadrat aceruum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidemque, & amicos
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venúsque.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne [48] *fueris hic tu. Chlamydes Lucullus (vt aiunt)*
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus, (bebo*
[51] *Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot ha-*
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] *tollere tommes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non* [54] *multa superfunt,*
[55] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[56] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[57] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatam [58] *speciem & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris quos ab vxore in dotem accepit, plus frumenti, quam tu.
24 Indignum existens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi causas agat) & quam via Appia ab Appio constructa conspexerit: e bene notum, i fama celebrem ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephritide.
34 Nempe rectè viuere.
35 Fortiter huic vni rei stude.
36 Num putas virtutem in verbis non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es tentatia, cave Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cybyratica dicuntur à Cibyra, vrbe Cilicix populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.
41 Alia mille talenta
42 Mille.
43 Etiam quæ pars perficiat, vel aceruum in quadrum redigat, id est, quarta mille, aut quatuor millia essentur.
44 Nobilitatem.
45 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens.
46 Eloquentia & venustas.
47 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadox, qui vna re abundans cæteris egebat: sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis eris, qualis fuit Lucullus.
48 Commodato dare.
49 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum.
50 Non credo me tot habere, inquit Lucullus.
51 Sumeret.
52 Domus stultis & bonis non referta vbi, &c.
53 Ignorantur à domino.
54 Si pecunia.
55 Vt finitimi congreges.
56 Decus externum, honores & magistratus.
57 Concertentur, emolentur, vngl

Laide round to a heape.

Mercemur [58] *seruum, qui dictet nomina,* [59] *lectum*
Qui sodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Velina*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietq; curule* (nasum
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cenat, [67] *bene vivit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populumque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidiq; lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vti censet) sine amore iocisq;*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocisque.*
Viue, vale. si quid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peterit, monetur, quo nomine quisque ciuis qui in suffragio aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare benevolentiam conciliat.*
59 Qui domino astans, latus ipsius latere extrema manu impulso, admoneat vt illum & illum salutet.
60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benevolentiæ ineundæ vel auxilij causa.
61 Gratioso apud aliquem tribum ciui
62 Verba fiunt nomenclatoris.
63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.
64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores.
65 Eripiet & tunicæ eburneæ, id est, curulem eburneam, cui volet importunus (id est, irrequietus) dum voti compos fiat.
66 Blandissime & saluta vosmetipsos atque & faceté tibi adsinge.
67 Si sic fœlix
68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima.
69 Retia.
70 Forum hominibus plenum.
71 Vt insignis malus & præaltus.
72 Aprum emptum non à se venante captum.
73 Inuritate inflati descendamus in balneas.
74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano deletis negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.*
75 Quum homines quasi remiges & tocij Vlissis, & libidinibus addicti.
76 Quibus remigibat.
77 Ab Vlysse interdicta.
78 Poeta venerem,
79 Licet vt viuas.
80 Quæ dixi de summo bono.
81 Benignus imperti.
82 Si non rectius nosti, vtere iam à me dictis.

AD MÆCENATEM Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

2 In Sabina regione. *Vbi villa habuit Horatius amanuisi nam*
3 Totum mensem Augustum absum.

QVinque dies tibi pollicitus me [2] rure futurum,
[3] Sextilem totum mendax desideror. atqui.

Si

Si me viuere vis ſanum, rectèque valentem,
[3] *Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti*
Mæcenas veniam. [4] *dum ficus prima calórque*
[5] *Deſignatorem decorat* [6] *lictoribus atris:*
[7] *Dum pueris omnis pater & matercula pallet:*
[8] *Officioſaque ſedulitas &* [9] *opella forenſis*
Adducit febres, & [10] *teſtamenta reſignat.*
Quòd ſi bruma niues Albanis [11] *illinet agris,*
[12] *Ad mare deſcendet* [13] *vates, & ſibi parcet,*
[14] *Contractúſque leget: te dulcis amice reuiſet*
Cum Zephyris (ſi concedes) [15] *& hirundine prima.*
Non, quo more piris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. [16] *Veſcere ſodes.*
[17] *Iam ſatis eſt.* [18] *At tu quantumuis tolle.* [19] *Benignè*
[20] *Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis.*
[21] *Tam teneor dono quàm ſi dimittar* [22] *onuſtus.*
[23] *Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.*
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
[24] *Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.*
Vir bonus & ſapiens [25] *dignis ait eſſe paratum,*
Nec tamen ignorat [26] *quid diſtent æra lupinis.*
[27] *Dignum præſtabo etiam pro laude merentis.*
Quòd ſi me noles vſquam [28] *diſcedere,* [29] *reddes*
Forte latus, [30] *nigros anguſta fronte capillos:*
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31] *Inter vina fugam Cynaræ* [32] *mœrere proteruæ.*
Fortè per anguſtam [33] *tenuis vulpecula rimam*
[34] *Repſerat in cameram frumenti:* [35] *paſtáque, rurſus*
Ire foras pleno [36] *tendebat corpore fruſtra.*

3 Dabis illam veniam quam mihi dare, ægro.
4 Donec fermet Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinariis pallatis.
7 Dum mater liberis ſuis meruit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Asperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo *Metaph. dicta à nauigantibus qui vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere ineunte, cuius eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calabre.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Calabre. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluarum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſtviris bonis eſſe paratum 26 Non ignorat quę ſit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter caluitiem. 31 Reddes ætatem ad lenitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, iuuenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui muſtela procul, Si vis (ait) effugere iſtinc,
Macra[37] *cauum repetes arctum,*[38] *quem macra ſubiſti.*
[39] *Hac ego ſi compellar imagine,*[40] *cuncta reſigno:*
[41] *Nec ſommum plebis laudo, ſatur*[42] *altilium, nec*
Otia diuitys [3] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe[44] *verecundum laudaſti: rexq́ patérque*
[45] *Audiſti coram, nec verbo parcius abſens:*
[46] *Inſpice ſi poſſum* [47] *donata reponere lætus.*
Haud malè Telemachus,[48] *proles patientis Vlyſſei,*
[4] *Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis*
[50] *Porrectus ſpatijs,*[51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi iam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,*[55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, cauſſíq́, [56] *Philippus agendis*
Clarus,[57] *ab officijs octauam circiter* [58] *horam*
Dum redit, atque foro nimium diſtare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conſpexit (vt aiunt)
Adraſum quendam vacua tonſoris [60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues [62].
[62] *Demetri (puer hic* [63] *non læuè iuſſa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *vnde domo, quis,*
[65] *Cuius fortunæ: quo ſit patre,* [66] *quóue patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui cenſu, ſine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& ceſſare,* [71] *& quærere & vti,*
Gaudentem [72] *paruéſque ſodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & poſt [73] *deciſa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipſo quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non ſanè [76] *credere Mena:*

37 Locum exiguum,
38 Quem gracilis intraſti.
39 Hac ſimilitudine
40 Omnia, quæ mihi dediſti reſtituo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eò quòd ſumptuoſis epulis ſim plenus, aliter ſenſurus ſi egerem.
42 Satur auium domi ſaginatarum.
43 Vide Od. 29. l. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellarus es à me rex, propter munificentiam, pater verò propter tuum erga me animum ſine preſens tecũ ſum ſine abſens.
46 Tecum conſidera.
47 Reddere, quæ mihi donaſti.
48 Menelao reſpondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extenſus inlongum
51 Nec herbę ferax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populoſum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis
57 A forenſibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romę, ſic dictam ab ædificijs factis in ſimilitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi.
60 In tonſtrina.
61 Philippus ſeruum ſuum Demetrium alloquitur.
62 Non ſtultè.
63 Mihi renuntia.
64 Et qua familia.
65 Pauper an diues.
66 In cuius ſit clientela.
67 It per.
68 Patrem eſſe.
69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri cauſa.
70 Interdum otiari.
71 Diuitias acquirere iſique vti, *quod non ſcit ſi an eras.*
72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio ſtabili, non vitâ vagâ.
73 Poſt negotia confecta.
74 Campo Martio, vbi valetudinis cauſa corpus exercebat.
75 *Verba Philippi,*
76 Credebat.

Mirari

[77] *Mirari ſecum tacitus. quid multa?* [78] *benignè*
Reſpondet. [79] *Negat ille mihi?* [80] *Negat improbus, & te*
[81] *Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato [82] *ſcruta* [83] *popello*
[84] *Occupat, & ſaluere iubet prior. ille Philippo*
[85] *Excuſare laborem, &* [86] *mercenaria vincla,*
Quòd non mane domum veniſſet: denique quòd non
[87] *Prouidiſſet eum.* [88] *Sic ignouiſſe putato*
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. [89] *Vt libet.* [90] *Ergo*
Poſt nonam venies. nunc i, [91] *rem ſtrenuus auge.*
[92] *Vt ventum ad cœnam eſt,* [93] *dicenda tacenda loquutus,*
[94] *Tandem dormitum dimittitur. hîc vbi ſæpe*
Occultum [95] *viſus decurrere piſcis ad hamum,*
[96] *Mane cliens & iam* [97] *certus conuiua, iubetur*
Rura ſuburbana [98] *indictis comes ire Latinis.*
Impoſitus [99] *mannis, aurum* [1] *cœlumq; Sabinum*
[2] *Non ceſſat laudare. videt videtque Philippus:*
Et ſibi dum requiem, dum riſus vndique [3] *quærit,*
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit: perſuadet vti mercetur agellum.
[4] *Mercatur. ne te longis ambagibus vltra*
Quàm ſatis eſt, morer, [5] *ex nitido fit ruſticus, atque*
Sulcos [6] *& vineta crepat mera: præparat vlmos:*
Immoritur ſtudijs, [7] *& amore ſeneſcit habendi.*
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
[8] *Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando:*
Offenſus damnis, [9] *media de nocte caballum*
Arripit, iratúſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit [10] *ſcabrum inton ſumq; Philippus,*
[11] *Durus (ait) Vultei nimis* [12] *attentuſque videris*
Eſſe mihi. [13] *Pol, me miſerum patrone vocares.*

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingenter.
79 *Verba ſunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti.
84 Anteuertit.
85 Excuſabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidiſſet.
88 *Verba ſunt Philippi.*
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Poſt horam nonam (inquit Philippus) venies, id eſt, tribus horis ante ſolis occaſum. *Quando Romani è balneis egreſſi cibum capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Poſtquam.
93 Libere quidvis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Viſus eſt.
96 Poſtridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Feriis Latinis à Conſule imperatis, *in quibus non licebat abſque auctoritate abeſſe.*
99 Equis puſillis.
1 Agrum Sabinum.
2 Vlciſcitur.
3 Philippus.
4 Vulteius agellum mercatur.
5 Ex vrbano fit incultus & obſoletus.
6 Loca vitibus conſita ſolum habet in ore.
7 Lucri ſtudio tabeſcit.
8 Poſtquam ager ſeminis reddidit quàm ſperauerat agricola.
9 Paulò poſt mediam noctem.
10 Squalidum & impexum.
11 Homo ferreus & laborioſus.
12 Attentus ad rem, id eſt, auarus.
13 Verba ſunt Vultei.

Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen,*
[15] *Quod te per genium, dextrámque deosq; penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetátque relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum est.*

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, vel, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus postquam considerauit quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba. Redeat Ulixes in vrbem quamprimùm, & vitam vrbanam quam reliquit repetat.
17 Sui formæ & mensuræ. 18 Æquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM.
Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

CElso, gaudere, & bene rem gerere, Albinouane,
Musa rogata refert, [2] *comiti* [3] *scribæq; Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minanti,*
Viuere nec recte, nec suauiter. haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleámque* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] *Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascor amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcere* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

1 Ordo est, Musa à me rogata, refert, id est, renuntia Celso Albinouano χαίρειν καὶ εὖ πράττειν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tinquam interpres animi Neronem comitatur.
3 Notario. Angl. a Secretarie.
4 Superbè promittentem.
5 Pregerit.
6 Siccitate affectum & læserit.
7 Quia animo ægroto magis quàm corpore velim nil, &c.
8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar. 10 Propterea quid. 11 Lethargo, qui interpellabitur eâ dormiendi necessitate, *Mnaphoricè hîc ponitur pro arrogantia, diuitiis incognitis.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vbi sum Romæ, amem Tiburi, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi, Romam desiderem. 15 Post hæc omnia. 16 Quomodo se gerat.

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet, recte: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc inſtillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, ſic nos te Celſe feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, ſc. Celſi.
21 Quemadmodum to ſecundam fortunam feres, ita vt non ſuperbias: ſic nos tuam amicitiam ſentmus & ſeruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM.
Epiſt. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam ſuam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipſo Nerone id tanquam pro ſuo iure petere videri non poſſit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quòd rogat,* [4] *& prece co-*
Scilicet, vt tibi ſe [5] *laudare & tradere coner, (git,*
[6] *Dignum mente domoq; legentis honeſta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris cenſet amici:*
[8] *Quid poſſim videt, ac nouit me valdius ipſo.*
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxiſſe minora putarer,*
Diſſimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ deſcendi præmia. quòd ſi*
[14] *Depoſitum laudas* [15] *ob amici iuſſa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & ſortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 1.
2 O Nero Auguſti priuigne.
3 Qua æſtimatione ſim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis, i. elligentis res honeſtas & honeſtos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te poſſim intelligit ac magis nouit quàm ego ipſe.
9 Meam apud te gratiam minorem eſſe quàm ſit.
10 Facultatis meæ.
11 Mihi ſoli ſtudens.
12 Diſſimulationis.
13 Deſcendi ad impudentiam ſeu inuerecundiam, quæ frontis perfricatæ eſt præmium. Vrbani enim perfrictioris oris eſſe ſolent quàm ruſtici.
14 Depoſitus pudor eſt impudentia.
15 Ob Septimij rogatum.
16 De tuo grege eſſe & amicorum numero.
17 Et virum eſſe bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM. Epist. X.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notique columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & muscо [7] circumlita saxa, nemusque.
[8] Quid quæris? [9] viuo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæ domo quærenda est area primùm,
Nouistine locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuum?

1 Grammaticom, in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa muscо obducta.
8 Quid mihi?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo applaudente.
11 Vt imperabis sacerdotis seruus, qui libis edere confuetus, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundum naturam, i. virtute adhibita donis sui à natura datis.
14 Et quoniam area, i. solum primùm quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quinctiles. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem vide tur inuidere. 22 Nunquid herba deterius aut olet aut nitet quàm lapilli, i. marmora ex Numidia adueeta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per decliuem riuum,

25 Nempe

[25] *Nempe inter varias nutritur ſylua* [26] *columnas,*
Laudaturque domus longos quæ proſpicit agros.
[27] *Naturam expellas furca, tamen* [28] *vſque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim* [30] *faſtidia victrix.*
[31] *Non, qui* [32] *Sidonio contendere callidus oſtro*
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] *propiuſue medullis,*
Quàm qui non poterit [34] *vero diſtinguere falſum.*
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ [35] *quatient.* [36] *ſiquid mirabere,* [37] *pones*
Inuitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regnum vita [38] *præcurrere amicos.*
Cernuus equum pugna [39] *melior communibus herbis*
Pellebat: donec [40] *minor in certamine longo*
Imploranit opes hominis, [41] *frænúmque recepit:*
Sed poſtquam [42] *victor violens diſceſſit* [43] *ab hoſte,*
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] *metallis*
Libertate caret, [45] *dominum vehet improbus, atque*
Seruiet æternum: quia paruo neſciat vti.
[46] *Cui non conueniet ſua res, vt calceus olim,*
Si pede maior erit, [47] *ſubuertet: ſi minor,* [48] *vret.*
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti:
[49] *Nec me dimittes incaſtigatum, vbi plura*
[50] *Cogere quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.*
Imperat aut ſeruit collecta pecunia cuique,
[51] *Tortum digna ſequi potius quàm ducere funem.*
Hæc tibi [52] *dictabam* [53] *poſt fanum putre Vacunæ*
Excepto quòd non ſimul eſſes, [54] *cætera lætus.*

25 Apparet enim vitam ruſticam ſuauiorem eſſe quàm vrbanam, quia diuites quaſi natura duce in ſuis ædificiis vrbem rure ſimilem reddere ſtudent. Nam arbores in hortis ſpacioſis conſeruntur, &c.
26 Inter columnas ex marmore veſticolori factas.
27 Cùm naturam ignominiosa vi ejicies.
28 Semper.
29 Et natura vincens, per contraria ſibi ſtudia furtim erumpet.
30 Iſtam faſtidioſam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas ſucco Aquinati tinctas.
33 Quod propius attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Siquid magni facias.
37 Deponet.
38 Antgire.
39 Superior in pugna, è compactis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.
42 Equus. 43 A cerno. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui ſeruiet perpetuò. 46 Sed ſua res amplior vel anguſtior erit quàm ſatis eſt. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 Coercuisse. 51 Quæ debet potius trahi quàm trahere, id eſt, ſeruire potiùs quàm imperare, eſt Allegoria ducta ab iis qui reſtim ducunt. 52 Hæc dictabam puero meo ſcribenti, vt ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, *Quæ Dea eſt vacuitas.* 54 Cæteris rebus lætus, eo tantùm excepto, quòd mihi non adeſſes.

AD

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

[1] QVid tibi visa Chios, Bullati, notáque Lesbos?
Quid cõcinna? Samos? quid Crœsi regia? Sardis
[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? [7] maiora minorane fama?
[8] Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11] Gabijs desertior atque
Fidenis vicis: tamen illic viuere [12] vellem:
Oblitúsque [13] meorum, obliuiscendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] spectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoq;
Asperius, volet in caupona [16] viuere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] fœnos & balnea laudat,
[19] Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec si te validus iactauerit Auster [20] in alto,
Idcirco nauem trans Ægeum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos, & Mytilene [23] pulchra facit, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre niualibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis, [28] Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari Ægæo nota, inobilis propter Alcæum & Sapphô poetas celebratissimos.
3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Crœsus confidebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis est vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora sunt quàm fama diuulgauit?
8 An cuncta illa videantur vilia, comparatione facta cum campo Martio, & Roma?
9 An tibi optabilis est vnaquæ ex vrbibus quæ sibi Attalo Pergami rege fuerunt?
10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare transire. 11 Gabij & Fidenæ sunt ciuitates Sabinorum. 12 Viuere non recusarem. 13 Oblitus propinquorum & patriæ. 14 Mare. 15 Vt prospiciam. 16 Viuere perpetuò. 17 Frigus contraxit. 18 Focum vel calsam fumariam. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari dissecerit. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodus est insula, sic etiam Mytilene, rebus omnibus pulchrè instructa. 24 Vestis densa solstitio vtilis, i. vtilitate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua iuuenes, in campo Martio se exercentes, vtebantur. 26 Ventis hibernis. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mense Augusto.

29 Romæ

[29] *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcumque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu:[30] *nec dulcia differ in annum:*
Vt quocunque loco fueris,[31] *vixisse libenter*
Te Dicas: nam si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.*
[34] *Strenua eos exercet inertia:* [35] *nauibus atque*
[36] *Quadrigis petimus bene viuere.* [37] *quod petis, hic est,*
[38] *Est Vlubris: animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in ijdas insulas ne proficiscitor.
30 Sæcim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant qui, &c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque viuere, domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD ICCIVM Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse: innuens, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suã recipiat, Quo in statu fiut res Romanæ certiorem facit.

[1] *Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci*
Si rectè frueris,[2] *non est vt copia maior*
Ab Ioue donari possit tibi.[3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit vsus.*
[5] *Si ventri benè, si lateri est pedibúsque tuis, nil*
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si fortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Viuis & vrtica, sic viues [7] *protinus, vt te*
Confestim liquidus Fortunæ riuus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute [9] *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos vt reactos ab Agrippa constitutos ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti: si hæc sit pedibus, vt nequid calceamenta desint nec equus quo veharis.
6 Situ in medio oppositorum eduliorum abstinens & sobrius vinas herbis & vrtica, i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te diuitem faciat. Allodit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Numquid miramur.

[11] *Cultaq;*

11 Rura illius.
12 In rerum magnarum contemplatione occupatus.
13 Nihil est cognitione verborum
14 Inter peccuniæ studium, cuius contactus non minus quam scabies mordet ac serpit.
15 Res arduas.
16 Ne effundatur latius & terras obruat.
17 Quæ res animum gubernet. vt per quatuor tempora anni commutationes cerno fluxæ.
18 Alicuius iussu.
19 Quæ vsui Lunam condat, vel claram faciat, & plenam.
20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis

11 *Cultaq́,* 12 *dū peregrè est animus sine corpore* 13 *velox?*
Quum tu 14 *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil paruum sapias, & adhuc 15 *sublimia cures?*
Quæ 16 *mare compescant causæ,* 17 *quid temperet annū:*
Stellæ sponte suâ, 18 *iussæne vagentur & errent:*
19 *Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum 20 *Concordia discors:*
21 *Empedocles, an Stertinij deliret acumen.*
22 *Verùm seu* 23 *pisces* 24 *seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere 25 *Pompeio Grospho: & siquid petet,* 26 *vltrò,*
Defer. nil Grosphus 27 *nisi verum orabit & æquum.*
28 *Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest.*
Ne tamen ignores 29 *quo sit Romana loco res.*
30 *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit. 31 *ius imperiúmque Phraates*
Cæsaris accepit 32 *genibus minor:* 33 *aurea fruges*
Italiæ pleno 34 *diffudit copia cornu.*

inter se pugnantibus. 21 Quum tu scire cures verum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sine sumptuose fine tenuiter vivit. 23 Obsoniom carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi portam & cæpe. Impropria sit vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispanæ Agrippæ virtute cecidit, i. domita est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris devolutus. 33 Benigna copia vberatis dea. 34 Pruges fudit de cornu pleno, vide Od. 17. lib. 1

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat.

1 Quemadmodum.
2 Ita reddes Augusto meæ volumina obsignata & sigillo impressa.
3 Ne nimio in nos studio pecces.
4 Nimiam diligentiam adhibens.
5 Quasi minister.
6 Librorum farcina
7 Ne tanquam stipidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cui ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

1 *VT proficiscentem docui te sæpe diúque*
2 *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique posceet:
3 *Ne studio nostri pecces, odiúmque libellis*
4 *Sedulus importes opera vehemente* 5 *minister.*
Si te fortè meæ gravis vret sarcina 6 *chartæ,*
Abiicito potius, quàm quo perferre iuberis
7 *Clitellas ferus impingas:* 8 *Asinæq́, paternum*

Cognomen

Cognomen vertas in risum,[9] *& fabula fias.*
Viribus vteris[11] *per clinos, flumina,*[12] *lamas.*
Victor propositi simulac perueneris[14] *illuc,*
Sic positum seruabis onus,[16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua[17] *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possint oculos auresq;[18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece,[19] *nitere porrò.*
Vade, vale: caue[20] *ne titubes, mandataq; frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio veniat.
10 Vt, quò vis, perueniat.
11 Per Romam cliuosam, i. septicollem.
12 Lacunas; maiores continentes aquam pluuialem, vel fluuiorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad ædes Augusti.
15 Hoc modo i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, vel vt Pyrrhia tenulenta portat glomos, i. sphærolas ex filo lanæ, vel vt conuiua domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Caue ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ anteà tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

Villice syuarum & mihi me[2] *reddentis agelli,*
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis,[3] *&*
Quinque bonos solitum[4] *Bariam dimittere*[5] *patres:*
Certemus,[7] *spinas animone ego fortius an tu*
Euellas agro: & melior sit Horatius,[8] *an res.*
Me quamuis[9] *Lamiæ pietas & cura*[10] *moratur,*
Fratrem mœrentis,[11] *rapto de fratre dolentis*
Insolabiliter: tamen[13] *istuc mens animusque*
Fert,[15] *& amat spacijs obstantia rumpere*[16] *claustra.*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obsecundantur. Angl. **a Hine or Bailiffe of husbandrie.**
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familijs distinctis habitatum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas.
6 Ego & tu. 7 Curas quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 A Elij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. 16 omnes moras & impedimenta præcidere.

Stultus

Stultus vterq́, locum immeritum [17] *causatur iniquè:*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit vnquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas,*
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me constare mihi scis, &* [21] *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[22] *Non eadem mirantur:* [23] *eo dissonuit inter*
Meá, & te. nam quæ deserta & inhospita [24] *tesqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *vncta popina*
[28] *Incutiunt vrbis desiderium. (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *ocyus vua:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
[33] *Ad strepitum salias terræ grauis.* [34] *& tamen* [35] *vrgs*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arua: bouemque*
[37] *Disiunctum curas, & strictis frondibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid nostrum concentum diuidat, audi,*
[42] *Quem tenues decuere togæ,* [43] *nitidique capilli:*
Quem scis [44] *immunem, Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna brevis iuuat, & prope riuum somnus in herba:*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat, non odio obscuro* [52] *morsuq́, venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*

17 Criminatur locum qui non meretur odium.
18 Qui loci commutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò.
19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia ferè ministeria paratus, quasi stans in medio petebas, &c.
20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & tenticola.
25 Qui solitudinem amat, sicut ego.
26 Gastrum, lupanar.
27 Popinæ omnibus obsonijs plena.
28 Inijcient.
29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à quibusdam propter agri sterilitatem pronunciata.*
30 Ille ager Sabinus.
31 Ocyùs quàm vinum, i, nunquam fenet vinum ille ager.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel vbi, aut saltes inficiatur quasi terræ inutile pondus.
34 *Ironice est enumeratio operum villici, talia opera non omnino facientis.* 35 Arua cultu. 36 Non culta. 37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus sternens. 48 Risus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, fc. saxis, fossis, aggeribus inuertendus, vt prato pascat, i. vt prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornare sunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis ille bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna brevis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo aspicit. 52 Obtrectationes vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident, &c.

54 Cum seruis vrbana 55 diaria rodere mauis:
56 Horum tu in numerum 57 voto ruis. inuidet vsum
Lignorum & pecoris tibi 58 calo argutus & horti,
Optat 59 ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit vterque libens, 60 censebo exerceat artem.

54 At tu contrà rusticus, mauis cũ seruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere.
55 Diarium est vnius diei victus.
56 Seruorum vrbanorum.
57 Cum impetu & fine ratione. 58 Seruus versipellis (qui ex urbe it lignatum foras) inuidet tuæ fœlicitati in vsu lignorum, in vsu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundat. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Prouerbium conuenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, e optant. 60 Iudicabo vt vterque libens exerceat artem, quam nõrit, vt tu ruri colas agros, vt ille calo, tibi inuidem, manent in vrbe.

AD VALAM. Epist. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficiscì cogitet, quæ ibi sit hyems & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

1 QVæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, 2 Salerni,
3 Quorũ hominũ regio, & qualis via: nam mihi
4 Musa superuacuas Antonius, & tamen 5 illis (Baias
6 Me facit inuisum, gelida quum perluor vnda
Per medium frigus. sanè 7 myrteta relinqui,
8 Dictaq; cessantem neruis elidere morbum
9 Sulfura contemni, 10 vicus gemit, 11 inuidus ægris.
Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
12 Cluſinis, 13 Gabiosque petunt & frigida rura.
14 Mutandus locus est, & diuersoria 15 nota
Præteragendus equus. 16 quò tendis? non mihi cumas
Est iter, aut Baias: læua 17 stomachosus habena
Dicet eques: 18 (sed equi frænato est auris in ore)
19 Maior vtrum 20 populum frumenti copia pascat:
21 Collectosne bibant imbres, 22 puteosq; perennes
Dulcis aquæ. 23 nam vina nihil moror illius oræ.

1 Hic longum est Hyperbaton vsque ad versum 23. vt sit ordo. Par est te scribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems sit Veliæ, aqua aëris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernum sunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi sunt homines.
4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meã non esse vtiles.
5 Baijs.
6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt ingratæ, quòd illarum aquis à me reiectis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Baias aquis sulphureis abundantia. 8 Quæ dicuntur è neruis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulfuratas. 10 Vicus Baianus molestè fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum vrbem. 14 Vt medici consilio assentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba sunt Horatij aut cuiusuis alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit quò sit eundum. 19 Repete versum xxv. *Par est te scribere vtrum, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectas in cisternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur non desidero.

24 Quum rure sum.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 *Vinum spiritum excalefaciens animi motus excitat.*
30 Quod mihi vitet præstat ad venerem.
31 Repete versum xxv. Par est te scribere vter tractus, i. vtra regio Velina an Salernina educet, i. nutriat pl. lep &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidus, qualis erant Phaaces populi luxuriosi & voluptarij.
34 Postquam.
35 Profusè.
36 Facetus ad diuitum mensas risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modò huius, modò illius diuitis mensam consectans.
38 Domum statam aut mensam.
39 Qui existens famelicus, in omnes erat æquè maledicus.
40 A perduello vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. Alij legunt, Certus, i. promptus vel paratus fingere.

Rure meo possum [24] *quidquis perferre patiq;:*
Ad mare quum veni, [26] *generosum & lene requiro:*
Quod curas abigat, quod cum spe diuite [28] *manet.*
In venis [29] *animumq; meum: quod verba ministret:*
Quod me Lucanæ iuuenem [30] *commendet amicæ.*
[31] *Tractus vter plures lepores, vter educet apros:*
Vtra magis pisces & [32] *echinos æquora celent:*
Pinguis vt inde domum possim [33] *Phæaxq; reuerti.*
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius [34] *vt vobis maternis atque paternis*
[35] *Fortiter absumptis,* [36] *vrbanus cœpit haberi,*
[37] *Scurra vagus, non qui certum* [38] *præsepe teneret,*
[39] *Impransus non qui ciuem dignosceret* [40] *hostem:*
Quælibet in quemuis opprobria fingere [41] *sæuus:*
Pernicies & tempestas [42] *barathrumq; macelli,*
[43] *Quicquid quæsierat, ventri donabat* [44] *auaro.*
[45] *Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil*
Aut paulum attulerat, patinas cœnabat [46] *omasi*
Vilis & [47] *agninæ, tribus vrsis quod satis esset.*
[48] *Scilicet vt ventres* [49] *lamina candente* [50] *nepotum*
Diceret vrendos, correctius. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne
[51] *Verterat in fumum & cinerem, Non herculè miror*
(Aiebat) [52] *siqui comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, [53] *nil vulua pulchrius ampla.*
[54] *Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,*
Quum res deficiunt, [55] *satis inter vilia sortis:*
Verum vbi quid melius contingit & [56] *vncius,* [57] *idem*
[58] *Vos sapere & solos aio* [59] *bene viuere, quorum*
Conspicitur [60] *nitidis fundata pecunia villis.*

42 Deorsit os. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum a nequitiæ fautoribus (luxuriosis) parum, & à timidis (i. auaris) nihil asseretur. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina, i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius multa cicstiria suis primiparæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cùm multa non supperunt, contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse vere sapientes 59 Beate viuere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus,

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monétque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1] NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2] Aruo pascat herum, an baccis [3] opulentet oliuæ:
Pomisne, & pratis [4] an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Conclinui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: [7] sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Læuum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Iafirmo capiti fluit [15] vtilis, vtilis aluo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amænæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè viuis, si curas esse [18] quod audis:
[19] Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putes [22] alium sapiente bonoq; beatum.
Neu, si te populus sanum rectèque valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] vnctis.
STVLTORVM incurata pudor [26] malus vlcera celat.

2 Ne fortè iniquiras.
3 Aruo sativo, i. segete & frumento.
3 Me diutem facias.
4 An sit vini ferax.
Vlmus dicitur vitib. maritari.
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. amplè.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quod separentur valle interiecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens *aspiciat* latus dextrum vallis, occidens verò læuū tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande *Per Acyrologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thraciam.

14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempestate anni maxime est insalubre. 18 Quod audis de te. i. quod dicenis esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma id est, omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de felicitate tua prædicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente, i. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manum seipsam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat faciendo

Si quis bella[27] *tibi terra pugnata marique*
Dicat,[28] *& his verbis*[29] *vacuas permulceat aures:*
Téne magis[30] *saluum populus velit, an populum tu,*
Seruet in ambiguo, qui[31] *consulit & tibi & vrbi,*
Iupiter:[32] *Augusti laudes agnoscere possis:*
Quum pateris[33] *sapiens emendatusq; vocari,*
Respondésne[34] *tuo, dic sodes, nomine? nempe*[35]
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet:[36] *vt si*
Detulerit[37] *fasces indigno,*[38] *detrahet idem.*
Pone, meum est, inquit: pono, tristísque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordeat[43] *opprobrijs falsis?*[44] *mutemq; colores?*
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & mendacem?[45] *vir bonus est*
Qui consulta patrũ, qui leges iuraq; seruat: quis?
Quo multæ magnæq;[47] *secantur iudice lites:*
Quo[48] *respõsore & quo causæ teste tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem,[49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes precium, loris non[50] *vteris, aio.*
Non hominem occidi.[51] *Non pasces in cruce coruos.*
Sum bonus,[53] *& frugi. Renuit negat atque*[54] *Sabellus.*
Cautus enim[55] *metuit foueam lupus, accipiterq;*
Suspectos laqueos, &[56] *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:[57]
Sit spes fallendi,[58] *miscebis sacra profanis.*

27 Bella abs tẽ gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum, vtrum populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse an te populum.
32 Ad Augustum non ad te pertinere?
33 Quum pateris te sapientem emendatumque vocari,
34 Itane respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) non omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus auferet.
39 Depone honorem, inquit populus
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse crimin etur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commouerine his talibus criminationibus?
43 Et expallescam? nimirum ne erò,
44 *Alij legunt Mendacium, i medicamentis egentem, ſ. præceptis Philoſophicis imbuendum.* 45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus-conſulta ſeruat. Reſponſio eſt per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo iuriſconſulto conſilium dante, & quo teſte cauſæ obtinentur. 49 Extrinſecus bonum, virtutis ſimulatione. 50 Non cæderis. 51 *Seruus dicat, Non, &c.* 54 Reſpondet Horatius. 53 Seruus loquitur. 54 Horatius in agro ſuo Sabino exiſtens negat te eſſe bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abſtineris à maleficio. 55 Demittæ foueam. 56 Occultum hamum non deſinunt tamen hæ feræ rapacet eſſe, Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abſtinebis, 58 Si ſperes fore, vt lateat maleficium.
59 Bonorum & malorum diſcrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surrippis vnum,
[60] *Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.*
[61] *Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porcò vel boue placat:
[62] *Ianè pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:*
[63] *Labra mouet, metuens audiri: pulchra* [64] *Lauerna*
[65] *Da mihi fallere, da iustum sanctumq; videri:*
[66] *Noctem peccatis, & fraudibus obyce nubem.*
[67] *Quî melior seruo, quî liberior sit auarus,*
In triuijs fixum quum se [68] *demittit ob assem*
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] *Perdidit arma,* [70] *locum virtutis deseruit, qui*
Semper in augenda festinat & obruitur [71] *re.*
Vendere quum possis captiuum, [72] *occidere noli:*
Seruiet vtiliter, [73] *sine pascat durus, arétque:*
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
[74] *Annonæ prosit, portet frumenta* [75] *penusque.*
[76] *Vir bonus & sapiens audebit dicere,* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus, rẽ,*
Lectos, argentum. tollas licet. [80] *In manicis &*
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
[81] *Ipse deus, simulátque volam, me soluet.* [82] *Opinor,*
Hoc sentit, Moriar: mors vltima [83] *linea rerum est.*

60 Illo pacto damnum est mihi lenius, non facinus admissum. *contra Stoicos qui dicunt omnia peccata esse equalia.*
61 Non vere, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronunciauit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur sic, O pulchra Lauerna, &c
64 Dea furum.
65 Concede vt mea iniuste facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in vijs à pueris fixum, quo præterentes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecunia.

72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem, *durus*, id est laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus, oris*, significat omne esculentum & potulentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati cogis? 78 Penthei est cammiratio. 79 Respodet sapiens hoc modo. At sunt bona fortunæ quæ mihi aduenere miseris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citius moriatur, quàm turpiter seruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scæuam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire, & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVanuis Scæua satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat [2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus:* [4] *vt si*
Cæcus iter monstrare velit, tamen aspice siquid
Et nos, [5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies [6] *& primam somnus in horam*
Delectet, si te puluis strepitusque rotarum,
Si ledit caupona: [7] *Fauentinum ire iubebo.*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit malè qui natus moriensque [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *pauloque benignius ipsum*
Te tractare voles: [11] *accedes siccus ad vnctum.*
[12] *Si pranderet olus patienter, regibus vti*
Nollet Aristippus. [13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Vtrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi*
Cui sit Aristippi potior sententia: namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)*
[17] *Scurror ego ipse mihi,* [18] *populo tu: rectius hoc &*
[19] *Splendidius multo est, equus vt me portet,* [20] *alat rex.*
[21] *Officium facio. tu poscis* [22] *vilia: verum es*
[23] *Dante minor:* [24] *quanuis fers te nullius egentem.*

2 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
3 Cum maioribus viuere & versari.
5 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
6 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum, si is te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoretur.
10 Paulo liberalius
11 Tu pauper & sobrius accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius guttur etiam condimenti est insanctum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.

13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta legedes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo. sed mihi, i. in meam vtilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi sturrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis.

[25] *Omnis Ariſtippum decuit color, & ſtatus, & res,*
[26] *Tentantem maiora, ferè præſentibus* [27] *æquum.*
Contrà, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via ſi conuerſa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Perſonamq́; feret [32] *non inconcinnus vtranque:*
[33] *Alter Mileti textam* [34] *cane peius & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, ſi non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & ſine viuat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos oſtendere ciuibus hoſtes,*
[37] *Attingit ſolium Iouis, & cœleſtia tentat.*
[38] *Principibus placuiſſe viris, non vltima laus eſt.*
[39] *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit qui timuit ne non ſuccederet: eſto.*
Quid? [41] *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hîc eſt, aut nuſquam, quod quærimus.* [43] *hic onus hor-* (ret,
Vt paruis animis & paruo corpore maius:
[44] *Hic ſubit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane eſt,*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege ſua de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poſcente ferent.* [50] *diſtat, ſumáſne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hîc fons,*
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec paſcere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *ſuccinit alter;*
Et mihi duidiuo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel veſtitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præſentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Ariſtippus.
32 Non indecorè vtetur vtroque veſtitu, nunc ſordido, nunc oratiore.
33 Diogenes veſtem pretioſam reijciet ex optima lana, fatam in Miletò Aſiæ inſula.
34 Acerrimè. *Proverbialiter dictum.*
35 Redde Ariſtippo ſuum Diogini pallium quod tu induetus, purpuream tuam chlamydem ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles. ſine domi, ſine belli. *tota oratio ponitur pro caſu nominatiuo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Eraſmi.
40 Quieuit, neque tentare volpit.

41 Qui quod voluit, conſecutus eſt. 42 In hoc, i. in agendo fortiter, id eſt, de quo quæritur. 43 Alius, ad Principum amicitiam aſpirare non audens, veretur, ne non ſuccedat conatus. 44 Alius, nempe fortis ſubit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico ſuo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poſcit. 50 Multum intereſt, vtrum cum pudore ſumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agitur eſt, vt cum dicteribus amicis decenter verſemur. 52 Nec firmus me paſcere propter fragum præſentium incertum. 53 Qui ſic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter eliens ſuccłamat. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, manere diuiſo, quod diuiſionem admiſit.

Plus dapis [56] *& rixæ multo minus inuidiæq́;*
[57] *Brundusium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui queritur [60] *salebras & acerbum frigus, & imbres,*
Aut ciſtam effractam & [61] *ſubducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, ſæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periſcelidem raptam ſibi* [65] *flentis: vti mox*
Nulla fides damnis veriſque doloribus [66] *adſit.*
Nec ſemel irriſus, triuijs [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: [70] *per ſanctum iuratus dicat Oſirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

56 Cum exitus annibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vitæ aſperitatem.
61 Viatica furtim ablata.
62 Imitatur aſtutias meretricis.
63 Monile muliebre. Eſt diminutiuũ à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptam ſibi conqueretis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impoſtorem, qui in triuio ſibi crus fractum eſſe mentiebatur. 69 Emanet, i. quamuis ille planus ſtatim lachrymetur. 70 Quamuis per Oſirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore ranci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſeruandam facienda ſint, quæ item vitanda, ac præſertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab iis, qui dum tenere modum non nôrunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel aſperitatę agreſti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Poſtremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

SI benè te noui, [1] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis ſpeciem præbere,* [3] *profeſſus amicum.*
Vt matrona meretrici diſpar erit atque
[4] *Diſcolor,* [5] *infido ſcurræ diſtabit amicus.*
Eſt huic diuerſum vitio vitium propè maius,
[6] *Aſperitas agreſtis, &* [7] *inconcinna grauiſque,*

1 Cauebit.
2 Hominis pabuli cauſſa turpiter adulantis.
3 Quem decreueris eſſe amicum.
4 Diſſimilis voluntate, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus diſſidet à ſcurra infideli.
6 Fere quidem duritia. 7 Inſuaui.

Quæ

Quæ ſe commendat [8] *tonſa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraq́; virtus.*
VIRTVS eſt medium vitiorum, & [10] *vtrinque reductum.*
[11] *Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Deriſor lecti, ſic nutum diuitis* [13] *horret*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare ſecundas.*
[18] *Alter rixatur de lana ſæpe caprina,*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera ſordet.*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Caſtor ſciat an Docilis*
[25] *Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnoſa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *ſupra vires & veſtit &* [29] *vngit:*
Quem tenet argenti ſitis importuna famęſque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitijs inſtructior, odit & horret.*
Aut ſi non odit, [32] *regit: ac veluti pia mater,*
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi paruula res eſt.*
[36] *Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirſuto corporis ſqualore. Nam quæ tondentur, piloſa ſunt & hirſuta, vel, tonſa cute, irradendo amicum vſque ad cutem, ſic eum nimis duriter caſtigando, idque atris dentibus, i. agreſti mordacitate.

9 Dum illa aſperitas vult nominari libertas.

10 Ab vtroque extremo, i. exceſſu & defectu remotum.

11 Blandiens ſcurra.

12 Qui ſe derideat & eiuſdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam ſcurræ ſua omnia extenuant atque ſeipſos detidere ſolent.

13 Horrere ſe fingit.

14 Sic reperit voces diuitis quaſi admirans.

15 Verba ex ore diuitis inconſideratè excidentia pro mirandis quaſi de terra tollit.

16 Singulatim.

17 Vt credas hiſtrionem ſecundas partes Comœdiæ agere cũ voce ſubmiſſiore, vultuque humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agreſtis reprehenſor. 19 Pugnat pro nugis, id eſt, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit Agreſtis. 21 Vt non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controvertitur? ſc. de nugis. 24 Vtrùm Caſtor gladiator, an Docilis ſit ſcientior. 25 Contentio eſt, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brunduſium. 26 Ordo eſt. Dines amicus multò vitioſior quàm amicus minor, odit eum quem damnoſa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quàm facultates ferunt. 29 Vnguento ſumptuoſiore. 30 Qui omne officium præſtat diviti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quam ſit ipſe peior. 33 Meliorem eſſe quàm ſe. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus ſtultitiam meam compenſo, quando ſtultè ago. 36 Non ampla toga decet comitem itet facientem, eſt enim moleſta: ſic multæ opes viro bono ſunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt ſciret ſtultorum animos cum habitu mutare.

Veſtimenta dabat pretioſa. [38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis ſumet noua conſilia, [39] *& ſpes:*
Dormiet in lucem: ſcorto poſtponet honeſtum
Officium: [40] *nummos alienos paſcet:* [41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu ſcrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commiſſumq; teges,* [46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet [47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, diſſiluit: [49] *donec ſuſpecta ſeuero*
Conticuit lyra. [50] *fraternis ceſſiſſe putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotieſq; educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis immenſa caneſque,*
Surge, [52] *& inhumanæ ſenium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanus ſolenne viris opus,* [54] *vtile famæ,*
[55] *Vitæq; & membris. præſertim quum valeas, &*
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quòd [56] *ſpecioſius arma*
Non eſt qui tractet: ſcis [57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia ſuſtineas campeſtria, denique ſæuam*
Militiam [59] *puer & Cantabrica bella tuliſti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *ſigna refixit,*
Et nunc, ſiquid abeſt, Italis [62] *adiudicat armis.*
Ac, [63] *ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis:*
Quamuis nil [64] *extra numerum feciſſe modumq;*
Curas, [65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur limites exercitus.* [67] *Actia pugna*

38 Dives factus fortuna ſua iam mutata.
39 Et meliora ſperabit.
40 Nummos ſomnore augebit.
41 Poſthumo.
42 Efficiatur gladiator, egente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi eſt opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille ſuperior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum eſt diſſoluta propter ſtudiorum diuerſitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odioſa, deſiit ſonare.
50 Moribus rudicit.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydonia, quæ vrbs eſt in Aetolia.
52 Et depone ſeuiſſimam tuæ Camœnæ inſuauitatem, quæ venatoribus videtur eſſe aſpera & inhumana.
53 Venari, opus eſt virtutum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent ſigna fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio confernat corporis valetudinem.
56 Decentius, quàm tu ô Lolli.
57 Quo applauſu populi circumſtantit.
58 Ludicra certamina perferas in Campo Martio.
59 In tenera ætate.
60 Sub Auguſto. Od. 5. lib. 4.
61 Signa quæ Craſſus amiſerat.
62 Adiungit populo Romano.
63 Noli te animi ſongè retrahere nec abeſſe ſine iuſta excuſatione.
64 Ineptè, Metaph. ducta à ſaltatoribus.
65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui.
66 Exercitus diuidit naues ad litus ſe.
67 Pugna commiſſa apud Actium, promontorium Epiri, inter Auguſtum & Antonium.

Te

Te duce per pueros hostili more [68] *refertur.*
[69] *Aduersarius est frater:* [70] *lacus, Adria: donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Consentire suis studijs [73] *qui crediderit te,*
Fautor vtroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[75] *Percontatorem fugito.* [77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] *aures:*
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puerue,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Nec dominus pueri pulchri charæue puellæ
[81] *Munere te paruo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes etiam atque etiam aspice: me nox
Incu:iant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri*
Vt penitus notum, [86] *si tentent crimina, seruet,*
Tuterisq; tuo fidentem præsidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulò ventura pericula sentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici:*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristemque iocosi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnauumque remissi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoriã gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarij ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestũ est inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laureã.
73 Augustus.
74 Vtraque manu, i. summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eãdem libidine prodit, qui audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames pueram puellamue diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
83 Denegans tibi puerum vel puellam a te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe fallus, noli eum meri quem commendasti, quemadmodum defendere res penitus tibi notum.
86 Si maleuoli falso eum culpent, seruet, id est, seruare debes eumque tutari.
87 Inuidis detractoribus. *Fuit Theon porta maledicentissimus.*
88 Res tua in periculo versatur.
89 Cultus & obseruantia.
90 Qui periculum fecit, metuit.
91 In hac re studium tuum pone ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas. nam diuites, vt aura, sunt mutabiles.
92 Morum similitudo necessaria est in amicitia.
93 Tardum.
94 Hominem ad agendam promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] vapores.
[96] Deme supercilio nubem: plerunque modestius
[97] Occupat obscuri speciem, taciturnus [98] acerbi.
Inter cuncta [99] leges & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere [1] leniter æuum:
Ne te semper [2] inops agitet vexétque cupido,
Ne pauor, & [3] rerum mediocriter vtilium spes.
[4] Virtutem doctrina paret, naturáne donet:
Quid minuat curas, [5] quid te tibi reddat amicum:
[6] Quid purè tranquillet: bonos, an dulce lucellum,
[7] An secretum iter, & [8] fallentis semita vitæ:
Me quoties [9] reficit gelidus [10] Digentia riuus,
Quem [11] Mandela bibit, rugosus frigore pagus:
Quid sentire putas? quid credis amice [12] precari?
[13] Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: [14] vt mihi viuam
Quod superest æui, si quid superesse volunt dij.
[15] Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum
Copia: [16] ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] Det vitam, det opes: [18] æquum mi animum ipse parabo.

95 Vapores vini.
96 Aufer à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis tecti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucundè viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vita latentis.
9 Animum relaxat
10 Digentia riuus est per agrum Horatij finem.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt seruem, quod nunc habeo.
14 Vt viuam meo, non potentiorum arbitratu.
15 Vt sit.
16 Vt, ne semper incertus sim, pendens a rebus speratis.
17 Vt vitam largiatur & bona externa.
18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. Epiſt. XIX

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſeruum pecus, ſe contrà veſtigijs aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit: cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eoſque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] *PRiſco ſi credis Mæcenas docte Cratino,*
Nulla placere diu [2] nec viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur [3] aquæ potoribus: [4] vt malè ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſq́ poetas.
[5] Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
[6] Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe [7] pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. [8] forum, putealque Libonis
[9] Mandabo ſiccis, [10] adimam cantare ſeueris.
[11] Hoc ſimul edixit, non ceſſauere poetæ
[12] Nocturno certare mero, [13] putere diurno.
Quid? [14] ſiquis vultu toruo ferus, & [15] pede nudo,
Exiguæq́ togæ ſimulet [16] textore Catonem,
Virtutémne repræſentet moréſque Catonis?
[17] Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum [18] ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [19] imitabile. quòd ſi
[20] Pallerem caſu, biberent exangue cuminum.
[21] O imitatores, ſeruum pecus, [22] vt mihi ſæpe
[23] Bilem, ſæpe iocum veſtri mouere [24] tumultus.

1 Crat. priſcus Poeta ptiſcam comœdiam, ſcripſit.
2 Nec annoſa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos, i. diuino furore correptos, extra ſe poſitos.
5 Ipſæ Muſæ, etiam mane ſobriæ non fuerunt.
6 Homerus comminiſcitur eſſe vinoſus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenſes & ſedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam ſobrijs.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui ſtudia colunt ſeria.

11 Poſtquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Pretere vino diurno. 14 Siquis veſtem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum ſæpe ſine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id eſt, dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua inſunt vitia, ſtultus imitatur in vitijs, virtutibus omiſſis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter ſolitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id eſt, pallidos. 21 O potu lentos poetas, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri ſeruientes tanquam beſtiæ ſeruiles. 22 Quàm ſæpe. 23 Iracundiam. 24 Veſtræ conturbationes.

Libera

[27] *Libera per vacuum posui vestigia* [28] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede, qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus iambos*
Ostendi Latio, numeros animósque sequutus
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *breuioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sappho*
Temperat Alcæus: sed rebus & ordine dispar,
Nec socerum quærit [35] *quem versibus obruat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgaui fidicen.* [40] *iuuat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculísque legi manibúsque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet amétque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis:
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *vltor,*
[46] *Grammaticas ambire tribus &* [47] *pulpita dignor.*
[48] *Hinc illæ lacrymæ.* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait: &* [52] *Iouis auribus ista*
Seruas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad hæc ego naribus vti*
Formido: & [56] *luctantis acuto ne secer vngui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo: &* [58] *diludia posco.*

25 Ego nullius pedem Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia, vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me coronas ô Mæcenas
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententijs & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ *quæ quoque post patrem suspendit.*
37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore Latino. 39 Ego imitatus sum existens filicen id est, poeta lyricus.
40 Tuuat me profitentem dicta à nullo ex Latinis ante me. 41 Hominum ingeniorum oculis legi. 42 Cur soris vituperet? 43 Vt solent indocti poetæ 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, vel, qui vlciscor eos meis carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis edisserendos proponant.
47 Vnde recitentur à Grammaticis mea carmina 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est. Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris. & addere pondus nugis meis: ridet Horati, ait *aliquis inuidus.* 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione veteris 52 Auribus Augusti, vestris nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subscribere: i vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentia.
57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludus

Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truces inimicitias, & [60] funebre bellum.

59 Ludus certamen. certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est ſtu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epiſt. XX.

Librum ſuum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propoſitis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De ſuo genere, vita & moribus, necnon de corporis ſtatura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

[1] *VErtumnum Ianumq́, liber ſpectare videris:*
Scilicet [2] vt proſtes Soſiorum pumice mundus.
[3] Odiſti claues, & grata ſigilla pudico:
Paucis oſtendi [4] gemis: & commoda laudas,
[5] Non ita nutritus. fuge quò diſcedere geſtis,
Non erit [6] emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læſerit, & ſcis
[7] In breue te cogi, [8] quum plenus languet amator.
[9] Quòd ſi non odio peccantis deſpit augur,
Charus eris Romæ, [10] donec te deſerat [11] ætas.
Contrectatus vbi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut [12] tineas paſces [13] taciturnus inertes,
Aut [14] fugies Vticam, aut [15] vnctus mitteris [16] Ilerdam.
Ridebit [17] monitor non exauditus: vt ille
Qui [18] malè parentem in rupes protruſit aſellum
Iratus. quis enim inuitum ſeruare laboret?
[19] Hoc quoque te manet, vt pueros [20] elementa docentem

2 Vertumnus & Ianus dii ſunt, qui præſunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel ſtatuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.

2 Vt palàm te venalem offeras librariorum pumice expolitum.

3 Non vis domi cõtineri & ſub ſigillo eſſe, quod pudicis gratũ eſſe conſuevit.

4 Lamentaris.

5 Non in eum finem à me conſcriptus, vt egredi periculoſe quam tutò malis apud me manere.

6 Poſtquam fueris emiſſus.

7 Complicari, &c. In manibus involui.

8 Quem lector tui videndi antea cupidus, ſit langoribus & legendo deſeſſus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non deſipio odio tui mihi bene monenti non parentis &c. 10 Tantiſper dum nouus eris. 11 Inuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Eſt Vtica vrbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliſ chartis ſuas epiſtolas operire. 16 Hiſpaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te præmonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum eſt. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Maiores pennas nido extendisse loquêris:
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuisse domiq;:
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:
Iracci celerem, tamen vt placabilis essem.
Fortè meum quis te percontabitur ævum,
Me quater vndenos sciat impleuisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

21 Hora decimatertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris prębere consueuerunt.
22 Auditores.
23 In patua hæreditate. vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrans. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenate, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus.
28 Sole gaudentem.
29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus.
30 Ætatem meam.
31 Annos quatuor & quadraginta.
32 Eo anno, quo Lollius Consul fortitus est Lepidum collegam sum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epiſt. 1.

Queritur de prauo Romanorum ſuæ ætatis iudicio, poëmata è vetuſtate æſtimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua eſſent, faſtidientium: quum tamen multa ſint in veteribus poetis reprehenſione digna. Poeticæ ſtudium non multis antè ſæculis Romæ coli cœptum eſſe dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata ſcribere: ſed aliqua commoda hunc illorum errorem conſequi, atque adeo, qualeſcunque ſint, illo ſuo poeticæ ſtudio ipſi reipub. vtiles eſſe oſtendit. poeſin initio rudem, non niſi ſerò ex Græcorum lectione expoliri cœpiſſe ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agreſti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioſo, iudicium reprehendit: & quæ à ſcribendis fabulis multos deterreant, exponit. Poſtremò de poetis illis agit, qui non ſpectatoribus ſcribunt, ſed lectoribus: & Auguſtum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

*Q*Vum tot ſuſtineas & tanta negotia [1] ſolus:
[2] Res Italas armis tuteris, [3] moribus ornes:
[4] Legibus emendes: [5] in publica commoda peccem,
Si longo ſermone [6] morer tua tempora, Cæſar.
Romulus & [7] Liber pater, & cum Caſtore Pollux,
[8] Poſt ingentia facta, deorum in templa recepti,
[9] Dum terras hominumq; colunt genus, aſpera bella
[10] Componunt, [11] agros aſſignant, oppida condunt:
[12] Ploraueré ſuis [13] non reſpondere fauorem
Speratum meritis. diram [14] qui contudit hydram,
Notáque fatali portenta labore ſubegit,

1 Optimus princeps (cuius ſubſequitur elegans deſcriptio) ſolus ſuſtinet negotia, ſed non ſolus conſultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Rectâ diſciplinâ, quæ bonos mores inducit.
4 Metû pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitatẽ delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.
8 Poſt res fortiſſimè geſtas (i. poſt finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella ſiniunt. 11 Dum ſuum cuique aſſignant. 12 Queſti ſunt. 13 Fauorem non eſſe meritis ſub parem. 14 Hercules.

15 Comperit inuidiam 16 supremo fine domari.
17 Vrit enim fulgore suo, qui prægranat artes
Infra se positas: 18 extinctus amabitur idem.
19 Præsenti tibi 20 maturos largimur honores,
21 Iurandasque tuum per nomen ponimus aras,
22 Nil orturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens & 23 iustus in vno
Te nostris ducibus, 24 te Graijs anteferendo,
25 Cætera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat: &, 26 nisi quæ terris semota 27 suisque
Temporibus defuncta videt, 28 fastidit & odit.
29 Sic fautor veterum, vt 30 tabulas peccare vetantes,
31 Quas bis quinque viri sanxerunt, 32 fœdera regum
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
33 Pontificum libros, 34 annosa volumina vatum,
Dictitet Albano 35 Musas in monte loquutas.
36 Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est 37 quòd multa loquamur,
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
38 Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque
39 Psallimus, & luctamur Achiuis doctius 40 vnctis.
Si meliora 41 dies, vt vina, poemata reddit,
Scire velim, 42 pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum 43 qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet? an inter
44 Viles atque nouos? 45 excludat iurgia finis.
46 Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? 47 qui deperijt minor vno mense, vel anno,

15 Cognouit.
16 Ipsa morte.
17 Ille homines suæ virtute accendit ad inuidiam, qui artifices se inferiores tuâ excellentiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuenti.
20 Tempestiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iurabunt.
22 Nullam talem, qualis es tu.
23 Iustus est in hac vna re æstimator.
24 Se Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non recte iudicat: nam veteres poetas ob solam vetustatem nouis anteponit.
26 Nisi à terris abstracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita fauens veterum scriptis, vt dictitet Albano, &c.
30 Leges xii. tabularum.
31 Quæ decemviri confirmârunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut feroci Sabinis icta, & ex quo composita.
33 Ius pontificale de sacrificijs.
34 Antiquæ vatum prædictæ. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est, Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima, sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quòd antiquiores erunt, eò meliores habebantur; cernè nihil restat nisi vt denegemus ea quæ sunt naturalia, sc. quòd olea non habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ: id est, perfecti sumus poetæ. 39 Citharæ canimus. 40 Doctiùs Græcis palæstritis qui vngi solebant. 41 Temporis processu. 42 Quot annî authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est. Ponè finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poeta (ita dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, junior vno mense.

Inter

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
An quos & præsens & postera respuet ætas?
Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense brevi vel toto est iunior anno.
Vtor permisso, caudæq; pilos vt equinæ
Paulatim vello, & demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miraturq; nihil nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, & sapiens & fortis, & alter Homerus,
Vt critici dicunt, leniter curare videtur
Quo promissa cadant & somnia Pythagorea.
Nævius in manibus non est, & mentibus hæret
Pene recens. adeò sanctum est vetus omne poema.
Ambigitur quoties vter vtro sit prior, aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alit.
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus, Livi scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatq; poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè
Dicere credit eos, ignavè multa, fatetur:
Et sapit, & mecum facit, & Iove judicat æquo.
Non equidem insector, delendaque carmina Livi
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare: sed emendata videri,

48 An inter nouos, &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus acervali argumentatione Sorite.
52 Ad libros annales, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorū appellatione anni notabantur
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est i. mortuos poetas. *de Libitina* vide Od. 20 lib 3.
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligenter scripsit, vt videatur parui facere, quid de se iudicarit vel somniarit.
58 Nævius, poeta Campanus, Ennio senior, non manibus teritur.
59 Quasi recens sit.
60 Vter vtri præferat.
59 Pacuvius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Electi poetæ.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro similis.

64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Siciliensis. 65 Dicitur aliquos Comicos vincere. 66 Hos Roma edidicit in scholis. 67 Ab æquo Iudice Andronici poetæ antiquissimi. 68 Rectè iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsolete. 71 Si faceret eosdem multa obscurè dicere. 72 Mecum sentit & verè iudicat 73 Ioue approbante. 74 Non velut iisdem decretis. 75 Orbilium magistrum meum. plagas suis discipulis infligere gaudentem.
§ Non delenda.

Pulchráque,& [77] exactis minimum diſtantia,miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit ſi fortè decorum,&
Si verſus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniuſtè totum [80] ducit [81] venditq́, poema:
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] craſsè
Compoſitum [4] illepideue putetur, ſed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, ſed honorem & præmia poſci.
[86] Rectè necne crocum floreſque perambulet Attæ
Fabula, ſi dubitem, clament periiſſe pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æſopus, quæ doctus Roſcius [88] egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] ſenes perdenda fateri.
[93] Iam ſaliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri:
Ingenijs non ille fauet plauditq́, [5] ſepultis,
[96] Noſtra ſed impugnat, nos noſtraq́, liuidus odit.
Quòd ſi tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretq́, viritim publicus vſus?
Vt primum poſitis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] ſtudijs, nunc arſit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suſpendit picta vultum mentemque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc eſt gauiſa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut ſi luderet infans:
Quod cupidè petijt, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio eſt, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & ſumpto artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Proiecit, oſtentat.
81 Laudat, quaſi venderet.
82 Indignè fero.
83 Ruſticè, craſſa Minerua.
84 Sine lepore.
85 Et indignor non veniam eruditorum ſuorum antiquis dari, ſed, &c.
86 Si dubitarem, vtrum rectè & meritò fabula Attæ poetæ antiqui, ex cuius in ſcena croco & ſtolis conſpersa.
87 Æſopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in ſcena.
89 Exiſtimant.
90 Concedere nobis, quos ſe inferiores eſſe putant.
91 Adoleſcentes vel pueri.
92 In ſenectute, ex eſſe abiicienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis ſacerdotes a Numa Pompilio inſtituti ſaltando canebant.
94 Quod neſcit eque ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nouorum poetarum.
97 Nobis inuidet.
98 Quod, dum ſinguli viri legunt, aliſsimo vſu tereretur.
99 Lœuibus artibus operam dare.

1 Fortuna ſecunda. 2 Studijs gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentiſſimè fixit vultum & cogitationes in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, ad eſt, Comœdijs. 6 Velut (inquit) ſi puella infans ſub nutrice luderet. 7 Celeriter ſciuit. 8 Aut diſplicet. 9 Nam ſuccendam nihil eſt, niſi quod reſicit vanitas.

Hoc

[10] Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi.
Romæ dulce diu fuit & [11] ſolenne [12] recluſa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere iura:
[14] Cautos nominibus certis [15] expendere nummos,
[16] Maiores audire, minori dicere per quæ
[17] Creſcere res poſſet, minui [18] damnoſa libido.
[19] Mutauit mentem populus leuis, [20] & calet vno
Scribendi ſtudio pueri patreſque ſeueri
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Inuenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] Sole, vigil calamum & chartas & ſcrinia poſco.
[24] Nauem agere ignarus nauis timet: [25] abrotonũ ægro
Non audet [26] niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] Scribimus indocti doctique poemata paſſim.
[29] Hic error tamen & leuis hæc inſania quantas
[30] Virtutes habeat, [31] ſic collige: vatis auarus
[32] Non temerè eſt animus: verſus amat, hoc ſtudet vnũ:
Detrimenta, fugas ſeruorum, incendia [33] ridet:
Non fraudem ſocio, puerôue [34] incogitat vllam
Pupillo: [35] viuit ſiliquis & pane ſecundo:
Militiæ quamquam piger & [36] malus, vtilis vrbi:
[37] Si das hoc, [38] paruis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerum pueri balbumque Poeta [39] figurat:
[40] Torquet ab obſcœnis iam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus [41] præceptis format amicis,
[42] Aſperitatis & inuidiæ corrector & iræ.
[43] Recte facta refert: [44] orientia tempora [45] notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus ſecundis nata eſt hæc in Græcis artium varietas.
11 Viſitatum.
12 Aperta.
13 Reſpondere iuris.
14 Nummos per Syngraphã vitis bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum conſilia ſequi, & minoribus conſilium dare.
17 Augeri poſſet res familiaris.
18 Execrabilis inertia, *qua nihil in republ. damnoſius.*
19 Mutauit priorem illam vitæ conſuetudinem.
20 Fit flagrat poeticæ ſtudio.
21 Iis dem vinctas comas habentes, *per Synech.*
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quorum fugam ſin alterũ maximè. vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante ſolem ortum.
24 Nauim gubernare
25 Herbam valde amaram.
26 Niſi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exerceat, niſi qui eas habet cognitas. At nos ſcribimus, &c.
29 Hoc immoderatum ſcribendarum verſuum ſtudium. 30 Quantas vtilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non citò. 33 Incendia parui facit. 34 Machinatur. 35 Viuit parcè, legumine edendo & panem ſecundarium, Angl. houſhold-bread. 36 Imbellis & metiendi ſuſas. 37 Si concedis hoc. 38 A poetica vel Grammatica profeſſione reipub. adiuuari. 39 Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis vtilibus, honeſtis & iucundis. 42 Superbiæ. 43 Recte facta maiorum commemorat. 44 Homines qui hodie viuunt, & qui poſt futuri ſunt. 45 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Discereț unde [47] *preces,* [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus,* & [50] *præsentia numina sentit;*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus.*
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dy superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, parabque beati,*
[56] *Condita post frumenta,* [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem brevis ævi.*
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertasq; recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaq; lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Describi. [72] *vertere modum, formidine fustis,*
[73] *Ad bene dicendum delectandumque reducti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& grave virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *sed in longum tamen ævum*

46 Inuupta.
47 Vnde discerent carmina secularia, quæ apud antiquos Iuuenes lasciuabant.
48 Poetam
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & faentes deos.
51 Pluuias
52 Blande supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne nocerent
55 Agricolæ robusti & paucis contenti.
56 Post messem.
57 Corpus recreantes.
58 Spe finis ipsius laboris.
59 Sus, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Pastorum deum, lacte placabant.
61 Genium nostrum deum, qui facit homines vitæ breuitati esse memores.
62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus locosa conuitia cum magna licentia exprimebãtur) habebant locum in quolibet.

Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt. 63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 Qui conuicijs lacerabantur, ægrè tolerant illam maledicendi licentiam. 68 Ij, quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerant rationem scribendi meris futilibus. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit victrices, (i delectauit suis artibus ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui Saturno regnante, fluxerat. 77 Barbaram orationem, quæ, nequam virus aures doctas exercat. 78 Nitor & elegantia Græcarum rerum expulerunt, &c. 79 Ad bellum vique Punicum, ferè tertium.

Manse-

Manſerunt, hodieq́, manent veſtigia[80] *ruris.*
Serus enim Græcis admouit[81] *acumina chartis:*
Et poſt Punica bella[83] *quietus, quærere cœpit*
Quid Sophocles & Theſpis & Æſchylus vtile[84] *ferrent.*
Tentauit quoque rem[85] *ſi dignè vertere poſſet:*
Et placuit ſibi, natura[86] *ſublimis & acer.*
Nam[87] *ſpirat tragicum ſatis,*[88] *& fœliciter audet:*
Sed turpem putat in ſcriptis metuitq́, lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum, ſed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis[93] *ephebi:*
Vt patris[94] *attenti, lenonis vt inſidioſi:*
Quantus ſit Dorſenus edacibus in paraſitis:
Quàm non adſtricto percurrat pulpita[97] *ſocco.*
Geſtit enim nummum in loculos dimittere,[99] *poſt hoc*
Securus cadat an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit[4] *ad ſcenam ventoſo gloria*[5] *curru,*
Exanimat lentus ſpectator,[7] *ſedulus inflat.*
Sic leue, ſic paruum eſt, animum quod laudis[8] *auarum*
Subruit aut reficit.[10] *valeat res ludicra, ſi me*
Palma negata[12] *macrum, donata reducit*[13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc[14] *terretq́, poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore[15] *minores,*
Indocti ſtolidique, &[16] *depugnare parati*
Si diſcordet eques,[18] *media inter carmina poſcunt*
Aut vrſum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Raſicitur is in Romanis Poetis.
81 Romanus ſerò ſtudium contulit ad ſcripta Græcorum.
82 Ingenij ſui vim.
83 Pace petita.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An aptè tranſferre poſſet Græca in Latinum ſermonem.
86 Magno animo prædituſ.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed emendat ſua ſcripta emendare.
90 Comœdia creditur non eſſe laboriosa, quia arceſſit, ſumit materiam è media, ex vita communi.
91 Minimam laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum ſtudium Dorſenus (Poeta comicus) in deſcribendis paraſitis poſuerit.
96 Quàm incuriosè & negligenter in aliis perſonis exhibendis.
97 Quàm laxo ſocco fabulam peragat. *Soccus conuenit Comœdiæ, vt Tragœdiæ cothurnus.*

98 Gaudet luorem facere. 99 Poſt primam actionem. 1 Parùm ſollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis ſtudio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Adſcribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Concutitur ſpectator languidus, ſomno animum deſpondens. 7 Quem Spectator diligens ſtudio inflat, id eſt, ſuperbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Perit res ſcenica, & nihil mihi cum ea ſit. 12 Victoria. 13 Triſtem. 15 Lætam. 14 A ſcribendi ſtudio deterret. 15 Nempe plebeij. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quàm plebeij velint. 18 In mediis fabulis.

19 Non solùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur theatra ad arcendum solem,
23 Complicantur.
25 Dum fugæ hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducentur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
30 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famulorum captiuorum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum.
29 Imagines ebuneæ.
30 Simulachrum vrbis Corinthi quam L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Sine camelopardalis, ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm histrio.
34 Poetæ.
35 Stolidæ multitudini.
36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare posset, propter reflexam Echo?
37 Montem Appenin.
38 Mare Tyrrhenum.
39 Habitus actoris artificiosus & exoticus.
40 Quibus actor indutus, seu potiùs commaculatus, &c.
41 Plautus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat.
42 Quid placet spectatoribus?
43 Vestis violacei coloris.
44 Colores. Tarenti autem optima purpura tincta fuit.
45 Comœdias scribere.
46 Parcè laudare.
47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus.
48 Qui animum meum sine causa perturbat.
49 Ad iram impellit.
50 Delectat.
51 Præstigiator, qui arte magica portenta facit.
52 Vsque adeò apte res gestas describit, vt, qui audiunt, interesse videantur in ijs locis vbi gestæ sunt.
53 Vatibus egregijs.

19 *Verùm equitis quoque iam migrauit ab aure voluptas*
Omnis 20 *ad incertos oculos & gaudia vana.*
Quatuor aut plures 21 *aulæa* 22 *premuntur in horas,*
23 *Dum fugiunt equitum turmæ, peditumq́, catervæ.*
24 *Mox trahitur manibus regum fortuna* 25 *retortis,*
26 *Esseda festinant,* 27 *pilenta,* 28 *petorrita, naues;*
Captiuum portatur 29 *ebur,* 30 *captiua Corinthus.*
Si foret in terris, videret 31 *Democritus,* 32 *seu*
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem 33 *mimo spectacula plura.*
34 *Scriptores autem narrare putaret* 35 *asello*
Fabellam surdo. nam 36 *quæ peruincere voces*
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
37 *Garganum mugire putes nemus, aut* 38 *mare Tuscum,*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, 39 *& artes*
Diuitiæq́, peregrinæ. quibus 40 *oblitus actor*
Quum stetit in scena, 41 *concurrit dextera lævæ.*
Dixi adhuc aliquid? Nil sanè. 42 *Quid placet ergo?*
43 *Lana Tarentino violas imitata* 44 *veneno.*
At ne fortè putes me, 45 *quæ facere ipse recusem,*
Quum rectè tractent alij, laudare 46 *malignè:*
Ille 47 *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poeta, 48 *meum qui pectus inaniter angit,*
49 *Irritat,* 50 *mulcet, falsis terroribus implet,*
Vt 51 *magus:* 52 *& modò me Thebis, modò ponit Athenis.*
Verùm age, & 53 *his, qui se lectori credere malunt,*

Quàm

[54] *Quàm ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,*
[55] *Curam redde breuem:* [56] *ſi munus Apolline dignum*
Vis complere libris, [57] *& vatibus addere calcar,*
Vt ſtudio maiore petant [58] *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
(*[59] Vt vineta egomet cædam mea*) *quum tibi librum*
[60] *Sollicito damus, aut ſeſſo:* [61] *quum lædimur, vnum*
Siquis amicorum eſt auſus reprehendere verſum:
Quum loca iam recitata reuoluimus [62] *irreuocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Noſtros, [64] *& tenui deducta poemata filo:*
Quum ſperamus eò rem venturam, [65] *vt ſimulatque*
Carmina reſcieris nos fingere, [66] *commodus vltro*
[67] *Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.*
Sed tamen eſt operæpretium cognoſcere, quales
[68] *Ædituos habeat belli ſpectata domiq;*
[69] *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,* [71] *incultis qui verſibus &* [72] *malè natis*
Rettulit acceptos, regale numiſma, [73] *Philippos.*
Sed veluti [74] *tractata notam labemq;* [75] *remittunt*
Atramenta, [76] *ferè ſcriptores carmine fœdo*
Splendida facta [77] *liuunt.* [78] *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum, [79] *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit nequis ſe, præter Apellem,
Pingeret, [80] *aut alius Lyſippo* [81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum [82] *ſimulantia. quod ſi*
[83] *Iudicium ſubtile* [84] *videndis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,*
Bœotum in craſſo iurares aëre [86] *natum.*

54 Quam audiri & ſpectari.
55 Redde aliquantum curæ, vt ſint magis ſolliciti, nõ adeò negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini à te conſecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotię Apollini & Muſis ſacrum.
59 Vt meipſum omnium primum reprehendam.
60 De rebus benè agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum queri-mur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos verſus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetæ ſ Metaph. docta ab Ædituis ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus tua ô Auguſte.
70 Poeta ineptiſſimus.
71 Ordo eſt. Qui Philippos (regale numiſma) rettulit acceptos verſibus incultis & male natis. à qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſtuliſſe. 72 Verſibus malè compoſitis 73 Inuita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè ſcriptores &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret. 82 Experimentia vultum. 83 Illud iudicium Alexandri. 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poeticam tranſferres. 86 Iurares Alexandrum pinguem eſſe & hebetem, quales ſunt in Bœotia nati.

87 Ordo eſt. At dilecti tibi Virgilius Variuſque Poeta non dedecorant tua de ſe iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abſunt.
90 Nec ſatyræ.
91 Oratio ſolutæ ſimiles.
92 Tua virtute geſtas.
93 Arces in montibus exſtructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clauſas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati faculſus reſponderet.
98 Rem experiri.
99 Non poſſet.
1 Ordo eſt. Sedulitas enim vrget, quem ſtultè diligit, & qui ſtulta ſe ſalutate officium ſuum alicui obtrudit, moleſtus eſt ei potius quàm gratus.
2 Moleſtiã affert.
3 Quum Poeta laudabilis ſe numeris artificioſis (verſibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi ſit oneri potius quàm honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior ſit imago quàm vera figura; ſic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficias craſſo deſcriptum carmine. 9 In eodem enim libro eſt ſcriptoris nomen & eius qui deſcribitur, vt in Virgilio Æneas, in Homero Vlyſſes. 10 Extentus, quaſi ceratus in ciſta. 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus ſunt aromatum involucra. 12 Inuoluitur.

87 *At neque dedecorant tua de ſe iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude 88 *tulerunt*
89 *Dilecti tibi Virgilius Variuſque Poetæ:*
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quàm per vatis opus mores animiq́, virorum
Clarorum apparent. 90 *nec ſermones ego mallem*
91 *Repentes per humum, quàm res componere* 92 *geſtas:*
Terrarumq́ ſitus, & flumina dicere, & arces
93 *Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque*
Auſpicijs totum 94 *confecta duella per orbem.*
95 *Clauſtraq́, cuſtodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam 96 *Parthis te principe Romam:*
97 *Si, quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neque par-*
Carmen maieſtas recipit tua, nec meus audet (*num*
98 *Rem tentare pudor, quum vires ferre* 99 *recuſent.*
1 *Sedulitas autem, ſtultè quem diligit,* 2 *vrget:*
3 *Præcipuè quum ſe numeris commendat & arte.*
Diſcit enim citius, meminitq́, libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
4 *Nil moror officium,* 5 *quod me grauat:* 6 *ac neque fiſſa*
In pejus vultu 7 *proponi cereus vſquam,*
Nec prauè factis decorari verſibus opto:
8 *Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà*
9 *Cum ſcriptore meo, capſa* 10 *porrectus aperta,*
Deferar 11 *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis 12 *amicitur ineptis.*

AD

AD IVLIVM FLORVM, Epiſt. II.

Excuſat ſe Iulio Floro quærenti, quòd nec Epiſtolam vllam, nec ea, quæ promiſerat, carmina miſiſſet. Ac primùm ſe pigrum fatetur eſſe, atque id illi prædixiſſe, ideóque ſe vitioſo ſeruo comparat, cuius emptor ſit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde ſe, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad verſus faciendos impulſus fuerit, nunc eas facultates conſequutum, quæ ſatis eſſe poſſint, malle ſomno id temporis dare, quod alioqui ſcribendis verſibus daturus eſſet. Affert & alias rationes cur non ſcribat: quarum vna conuenit cum his Naſonis verbis: *Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus ſe ornent, multa componi ab illis, quæ meritò riſu excipiantur. Contrà verò, ad ſcribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris eſſe, & quæ animum etiam torqueat: at ſibi non tanti eſſe, ſapientem ſcriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis ſit, ad alios numeros animum eſſe appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè inſtituendæ. Atque adeò ſe iam in eo totum eſſe, vt fruendo modicis opibus, quæ adſunt, diſcat maiores non concupiſcere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non ſatis eſſe carere auaritia, ſed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claróque fidelis amice [1] *Neroni,*
Siquis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tiburе vel Gabiis: [4] *& tecum ſic agat,* [5] *Hic & Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.*
Fiet eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles:
[7] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet: [8] *argilla quidquis imitaberis vda.*
Quinetiam canet [10] *indoctum, ſed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni, qui ſucceſſit Auguſto.
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Ecteum ſic loquatur.
5 Hic ſeruus candidus eſt (inquit venditor) cetera ſunt omnia vitia vſque ad verſum 17 huius Epiſtolæ.
6 Soluto pretio.

7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Traditione imbutus. Nam vernæ liberaliter inſtituebantur, vt dominis eſſent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quidquis exprimes, ſicuti ex argilla quidlibet fingules. 10 Quidda indoctũ, ſine artificio, quale ruſtici canere ſolent. 11 Dulce communiter,

Multa

Multa fidem promiſſa [12] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo ſum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. ſemel hic [18] *ceſſauit: &* (*vt ſit*)
[19] *In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te ſi fuga læſit.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœnæ ſecurus, opinor.*
[24] *Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt* [25] *lex.*
[26] *Inſequeris tamen hunc,* [27] *& lite morabis iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiſcenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officijs prope mancum: ne mea* [30] *ſæuus*
Iurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *ſuper hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax,*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, laſſis dum noctu ſtertit, [37] *ad aſſem*
Perdiderat: poſt hoc [38] *vehemens lupus, & ſibi &* [39] *hoſti*
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
[40] *Præſidium regale* [41] *loco deiecit* (*vt aiunt*)
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honeſtis:*
Accipit & bis dena [43] *ſuper ſeſtertia nummum.*
Fortè [44] *ſub hoc tempus caſtellum euertere* [45] *prætor*
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat!* [49] *pede fauſto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid ſtas?*

29 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem inuenit.
23 Qui vult quam primum merces vendere.
24 Nulla neceſſitate me premit.
25 Nihil cuiquam debeo.
26 Nemo ex his qui ſeruos venduut, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi.
27 Non facile quiuis à me idem obtineret.
28 Semel fuit ad mandata faciendo tardior.
29 Ordo eſt, Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in ſcalis, vt metuens verberari, loris vicinis quæ pendebant in ſcalis.
30 Eme & pretium ſolue.
21 Si fuga ſerui quam ego excepi & expreſſi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere poteſt ab emptore nummos.
23 Non mercibus de pœna emptori præſtanda per legē edictum eſt.
24 Seiens & ſponte quaſi mancipium emiſti me vitioſum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim.
25 Conditio venditionis.
26 Me, quaſi venditorem perſequeris.
27 Iniquè litigat mecum quaſi cum mangone.
28 Ceſſatorem eſſe.
29 Ad ſcribendum eſſe ineptum, vt is qui manibus caret.
30 Iratus.
31 Vitium verum prædicendo.
32 Si iura me adiuuantia laboraturus emeris.
33 Queretis de hoc præterea.
34 In eo mendax.
35 Qui bellum geſſit cum Mithridate, rege Ponti.
36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi cauſa, neceſſarium eſt ſiue cibus ſit, ſiue pecunia ad viſtum expendenda.*
37 Ita vt vix vel quicquam re liquerit.
38 Acer inimicus.
39 Hoſti Mithridatico.
40 Præſidium Mithridatis.
41 Loco valde munito multiſque rebus referto deiecit.
42 Donis honorificis.
43 Præter hæc dona accepit xx. millia ſeſtertiũm nummum.
44 Paulò poſt.
45 Imperator Lucullus.
46 Eundem Luculli militem.
47 Animos.
48 *Verba ſunt Imperatoris militem hortantis.*
49 Bono auſpicio.
50 Accepturus præmia.

Poſt

Post hæc ille [51] *natus, Quæ tumuis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles.*
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter syluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amouere loco me tempora grato:*
Ciuilisq; rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *simul primum me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemq; paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt versus facerem. sed, [65] *quod non desit, habentem*
[66] *Quæ poterunt vnquam satis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] *Singula de nobis, anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantq;:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille [73] *Bioneis sermonibus, &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi conuiuæ, propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id sanè est inuisum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romana poemata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [79] *auditum scripta, relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit vasticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est. Iliadem Homeri dicisi.
54 Bonum à malo
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis cōstruxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quam primùm, statim vt.
60 Philippi vbi in Thracia à Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quòd sequutus essem partes Bruti.
63 Totius patrimonij.
64 Paupertas laboris Magistra, quid non audet experiri.
65 Habentem quod sufficiat.
66 Insanas mariò dicar, si non putem.

dormire melius esse quàm versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, vt *Helleborus, quem hic à Poeta inuitus adducor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Lividis iocis. i. Satyra. Bion sophister cognominatus, adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fœlix Horatius ex vitijs suis.

Omnibus officijs.[30] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic[31] *extremo in Auentino: viſendus vterque.*
Interualla vides[32] *humanè commoda. verùm*
[33] *Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.*
[34] *Feſtinat calidus*[35] *mulis gerulíſq,*[36] *redemptor:*
[37] *Torquet nunc lapidè, nunc ingens machina*[38] *tignum:*
Triſtia robuſtis[39] *luctantur funera plauſtris:*
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
[40] *I nunc & verſus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat[41] *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens[42] *Bacchi,*[43] *ſomna gaudentis & vmbra:*
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
[44] *Vis canere, &*[45] *contracta ſequi veſtigia vatum?*
[46] *Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,*
Et ſtudijs annos ſeptem dedit,[47] *inſenuitq,*
Libris & curis,[48] *ſtatua taciturnius exit*
Plerumque, & riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere[49] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ*[2] *conſulti rhetor: vt alter*
Alterius ſermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt*[4] *Mutius ille.*
[5] *Qui minus argutos vexat furor iſte poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu*
[7] *Cælatúmque nouem Muſis opus.*[8] *aſpice primùm,*
[9] *Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-*
-Spectemus vacuam Romanis vatibus[10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *ſi forte vacas) ſequere, & procul audi*
Quid ferat, &[12] *quære ſibi nectat vterque coronam.*

30 AEgrotat.
31 In extrema parte montis Auentini
32 Humana mora commoda. Uicommoda. *Vt ſunt humanæ omnia, ita quæ plus eſt ſi in quæ minùs mali.*
33 Eſt obiectio. Aliquis enim dixerit, quòd Romæ plateæ ſint puræ, in quibus nihil eſt quod impediat veros meditantem
34 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus redemptor, &c.
35 Succinarijs, & gerulis, i. baiulis vel portatoribus.
36 Operum conductor.
37 Torquendo attollit lapidem.
38 Trabem.
39 Funera cum plauſtris obeuntia conuenit, quando hæc ſimul procedit, illac plauſtra
40 Eſt Ironia.
41 Solitudinem.
42 In Bacchi tutela omnes poetæ ſunt conſtituti.
43 Otium & ſolitudine
44 Vis Lyrica ſcribere?
45 Veſtigia anguſta, quæ difficile eſt perſequi.
46 Ille qui ſibi elegit vt otium vacuum, Urbe a quàm maxima
47 Ex ſenium contraxit ex librorum lectione.
48 Studium immoderatum homines efficit ridiculos, præſertim vbi ad viram politicam accedunt.
49 Dignum arbitrer connectere verba ſonum lyræ mouentia, i. carmina lyrica?
1 Duo erant fratres Romæ
2 Iuriconſulti frater.
3 Gracchus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius.
4 Q. Mutius Scæuola optimus iuriconſultus.
5 Quomodo tanæ Poetæ minus inſani, dum ſe inuicem laudant.
6 Carmina lyrica.
7 Poema artificioſiſſimum, à nouem Muſis elaboratum.
8 Primum hoc vide.
9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumſpectamus. *Tmeſis eſt.*
10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Auguſto extructa.
11 Si nihil habes quod agas.
12 Audi à loco longinquo.
13 Quasi hi duo Poetæ ſe digni iudicent coronis poeticis, ſi eſt, laude.

Cedimus

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [24] Samnites ad lumina prima duello.
[25] Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, [26] nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
[27] Fit Mimnermus, & [28] optato cognomine [29] crescit.
[30] Multa fero ut placem genus [31] irritabile vatum,
Quum scribo, & supplex populi [32] suffragia capto.
[33] Idem, finitis studiis, [34] & mente recepta,
[35] Obturem patulas impunè [36] legentibus aures.
Ridentur malè qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [37] se venerantur, & ultrò
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, [38] beati.
[39] At qui legitimum cupiet fecisse poema,
[40] Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
[41] Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
[42] Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba [43] mouere loco: quamuis [44] inuita recedant,
[45] Et versentur adhuc intra penetralia [46] Vestæ.
[47] Obscurata diu populo bonus [48] eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[49] Nunc situs informis premit & deserta vetustas.
[50] Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.
[51] Vehemens & liquidus, puroq; similimus amni,
Fundet opes, Latiumq; [52] beabit diuite lingua.
[53] Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
[54] Læuabit cultu, virtute carentia [55] tollet:
[56] Ludentis speciem dabit, & [57] torquebitur, vt qui
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [58] mouetur.

24 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad noctur nas lucernas i. vesperam.
25 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
26 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
27 Appellatur à me Mimnermus.
28 Nomine quod ipse optauerit.
29 Fit maior, ornatior.
30 Multas Poetarum ineptias denoro.
31 Genus iracundum.
32 Populi laudes.
33 Ego idem.
34 Quum ex insania poeticæ professionis, ad me rediero.
35 Obturare mihi licebit aures impunè, id est, sine periculo.
36 Carmina sua recitantibus.
37 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
38 Sibi placentes.
39 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor. 31 Non dubitabit. 32 Leuia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente inuito. 35 Et quamuis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ, Vesta hîc ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet. 39 Nunc turpe seuum premit. 40 Cudet & finget noua, quæ vsus genuerit. 41 Vehement ad verborum inuentionem. *Anapæstus pro Spondæo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant, coercebit. 44 Politet & leniet sano artificio. *Metaph. à cultu corporis animato ad carmen.* 45 Extollet. 46 Parum laborioſè scribentis. 47 Fatigabitur, vt Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (inquit Horatius) Oeste Poeta incptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quibus siquando Graeci & latinis sensibus augi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non detenta.
55 Non ipsum esse seruum.
56 Ideo domini ignoscere obsignabant ne vitium à seruis seruis exhaurirentur.
57 Non furiosum insci.
58 Reuertatur.
59 Bilem arguit.
60 Patiens est sanus.
61 Per vim purgatur.
62 Cuius est. Nimirum abiectis nugis, vtile est sapere, i. operam dare, & concedere puero ludum competentem, i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cogendæ & memoriæ mandari.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Leuius.
69 Fugeres radice vel herba.
70 Rem dij donarent.
71 Locupletiores.
72 Opulentis laudatoribus.
73 Erubescerei & turpe tibi esse putares, si quis &c.
74 Offendit nihil omnino vel emptione vel vsucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt locunde vbai.

49 *Prætulerim scriptor delirus inersq; videri,*
Dum 50 *mea delectent mala me,* 51 *vel denique fallant*
51 *Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,*
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 *In vacuo lætus sessor plausorq; theatro:*
54 *Cætera qui vitæ seruaret munia recto*
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui 55 *ignoscere seruis,*
56 *Et signo læso* 57 *non insanire lagenæ:*
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curisque 58 *refectus,*
Expulit elleboro morbum 59 *bilemq; meraco,*
60 *Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,*
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 63 *per vim mentis gratissimus error.*
62 *Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,*
Et 63 *tempestiuum pueris concedere ludum:*
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 *verè numerosque modosque* 65 *edisc ere vitæ,*
Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia 66 *lymphæ,*
67 *Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,*
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 *lenius:* 69 *fugeres radice vel herba,*
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
70 *Rem dij donarent, illi decedere pravam*
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 *Plenior es, tamen vtèris* 72 *monitoribus iisdem?*
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumq; minus te: nempe 73 *ruberes,*
Viueret in terris te siquis auarior vno.
74 *Si propriũ est quod quis* 75 *libra mercatus & ære est,*

75 Libri pretium appendebatur, non numerabatur.

76 *Quædam*

[78] *Quædam (si credis consultis)* [77] *mancipat vsus:*
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus [78] *Orbi*
Quum segetes [79] *occat, tibi mox frumenta daturus,*
[80] *Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,*
Pullos, ouа, cadum [81] *temeti: nempe modo isto*
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] *Quid refert, vinas numerato nuper an olim?*
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, [83] *quamuis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum:
Sed vocat [84] *vsque suum,* [85] *quà populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86] *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,*
Permutet dominos, & [87] *cedat in altera iura.*
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
[88] *Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:*
Quid dici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
[89] *Saltibus adiecti Lucani?* [90] *metit Orcus*
[91] *Grandia cum paruis, non exorabilis auro?*
Gemmas, marmor, ebur, [92] *Tyrrhena sigilla,* [93] *tabellas,*
Argentum, vestes [94] *Gætulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95] *cessare, & ludere, &* [96] *vngi,*
[97] *Præferat Herodis palmetis pinguibus:* [98] *alter*
Diues & importunus, [99] *ad vmbram lucis ab ortu,*
[1] *Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:*
Scit [2] *Genius* [3] *natale comes qui temperat astrum,*
Naturæ deus humanæ, [4] *mortalis in vnum-*

76 Ordo est, Vsus quædam mancipat, Si credis iuriconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbus est nomen proprium.
79 Occat, est sumen sparsum terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrum vinas ex pretio per partes numerato, an olim, ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cernere olus.
84 Eò vsque suum.
85 Qua populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare iubet.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis spatiosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.*

90 Si mors anidè auferet. Metaph ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parua signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vngentis niteri. 97 Scit Genius, quamolirem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quàm possidere omnia Syriæ palmeta, i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur. ἡ τύχη ἰδίαν, fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus in fluxum prouenientem ab altro quod nos afferentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque nostrûm mortuo, moritur.

Quidque caput: vultu [5] mutabilis, [6] albus, & ater.
[7] Vtar, & ex modico, quantum res poscet, acervo
[8] Tollam: nec [9] metuam quid de me iudicet hæres,
Quòd non plura [10] datis inuenerit. & tamen [11] idem
Scire volam [12] quantum simplex bilarisque [13] nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptu
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] puer vt festis quinquatribus, [16] olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies, immunda domus procul absit. ego [19] vtrū
Naue ferar magna an parua, [20] ferar vnus & idem.
Non agimur [21] tumidis velis aquilone secundo:
[22] Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [25] loco, re,
[26] Extremi primorum, extremis vsque priores.
Non es auarus: abi, quid? [27] cætera iam simul isto
[28] Cum vitio fugêre? caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentáque Thessala rides?
[33] Natales gratè numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere si rectè nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat & pulset [39] lasciua decentius ætas.

5 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius alijs alit dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum parcorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid interse inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, si. tua luxuriosè profundere, sumptum libenter facere, & quærè semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus festis Minervæ dicatis, raptim intuitum eo tempore quod ejs datur, ita &c. tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas, domus sordida & inelegans.
19 Est allegoria. Vtrum ex magnis redditibus viui, an paruis.
20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia felicitate, i. non sumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denunciant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis alijs inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vsus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Inuenilis ætas, quam lasciuire magis decerat, quim te, qui iam fœdus et effœtus sexa.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] *HVmano capiti ceruicem pictor equinam*
Iungere si velit, [2] *& varias inducere plumas,*
[3] *Vndique collatis membris: vt turpiter* [4] *atrum*
Desinat in piscem mulier formosa [5] *superne:*
[6] *Spectatum admissi risum teneatis amici?*
Credite Pisones, [7] *isti tabulæ fore librum*
Persimilem, cuius, [8] *velut ægri somnia, vanæ*
Fingentur species: [9] *vt nec pes nec caput vni*
Reddatur formæ. [10] *pictoribus atque poetis*
Quidlibet audendi semper fuit [11] *æqua potestas.*
[12] *Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:*
[13] *Sed non vt placidis coëant immitia, non vt*
Serpentes auibus [14] *geminentur, tigribus agni.*
[15] *Inceptis grauibus plerumque* [16] *& magna professis*
[17] *Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter*
Assuitur pannus: [18] *quum lucus,* [19] *& ara Dianæ,*
Et properantis aquæ per amœnos [20] *ambitus agros,*
Aut flumen Rhenum, [21] *aut pluuius describitur arcus.*
Sed nunc non erat [22] *his locus, & fortasse cupressum*
Scis [23] *simulare.* [24] *quid hoc?* [25] *si fractus enatat* [26] *exspes*

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.
2 Plumas ex variis auibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere, potuitis, quamuis illi pictori fuitis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Velut somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque finis neque principium

vni formæ respondeat proportione. 10 Obiiciet aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 AEqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Secientur. 15 Principijs grauibus. 16 Et inceptis, quæ profiteatur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum leuium, quæ cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæstio* quando hoc fit: *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. id est, quum res leues describuntur ab iis, quorum inceptа erant grauia. Quę descriptiones fluuiorum, syluarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate incepto quam cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem acceptisti vt abs te pingeretur, naufragus fit? quid cupressui cum naufrago? 26 Sine spe.

Nautibus, ære dato qui pingitur? [27] amphora cœpit
Institui, [28] currente rota, cur [29] urceus exit?
Denique sit [30] quod vis simplex duntaxat [31] & unum.
[32] Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)
Decipimur [33] specie recti. breuis esse laboro:
[34] Obscurus fio. [35] sectantem lœuia, [36] nerui
Deficiunt animique. [37] professus grandia, [38] turget:
[39] Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ,
Qui [40] variare cupit rem [41] prodigialiter unam,
[42] Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
[43] IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.
[44] Æmilium circa ludum faber [45] imus & ungues
[46] Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:
Infelix operis [47] summa, quia [48] ponere totum
Nesciet. [49] hunc ego me, si quid [50] componere curem,
Non magis esse velim, quàm [51] prauo viuere naso,
Spectandum [52] nigris oculis nigroq; capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] æquam
Viribus, & [54] versate diu, [55] quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. [56] cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec [57] lucidus ordo.
[58] Ordinis hæc virtus erit, & [59] Venus (aut ego fallor)
[60] Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici
Pleráque differat, [61] & præsens in tempus omittat.
[62] Hoc amet, hoc spernat [63] promissi carminis autor.
In verbis etiam [64] tenuis cautúsque serendis:
[65] Dixeris egregiè, [66] notum si callida verbum

27 Vt vinariũ grande, i. poema simplum & grande cœpit institui.
28 Progredienté operis scriptione. Metaph. ducta à rota singulari.
29 Vas exiguum, i. cur vltima primis sunt minus ampla?
30 Quodnis poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia, non ex partibus dissimilium formarum composita.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c.
33 Pulla virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Breuitas orationis obscuritatem parit.
35 Eum, qui politum oratoris genus sectatur.
36 Nerui animosi, i. vires orationis desiunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus exudit & modum excedit.
39 Nimis humilis est, eique similis qui dum nauis procellam timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare. 41 Monstrosè & supra omnium hominum fidem. 42 Ab vna natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum, i. virtutem. 44 Circa AEmilium ludum, i. locum gladiatorum à L. AEmilio ita nominatum. 45 Faber statuarius, cuius taberna est omnium infima. 46 Quasdam corporis particulas satis scitè in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infelix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitare diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum facultatem ingenii sui, κατὰ τὸ δύναμιν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia.
59 Venustas, σεμνότης. 60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis nouandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosis verborum coagmentis, verbum aliquod nouum reddideris notum & perspicuum.

Red-

Reddiderit iunctura nouum. si fortè necesse est
67 Indicijs monstrare recentibus 68 abdita rerum,
Fingere 69 cinctutis non exaudita 70 Cethegis
71 Continget: dabiturque licentia sumpta 72 pudenter.
Et noua ficta què nuper 73 habebunt verba fidem, 74 si
Græco fonte cadant, 75 parcè detorta. 76 quid autem
Cæcilio Plautóque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur 77 acquirere pauca
Si possim, 78 inuideor? quũ lingua 79 Catonis & 80 Enni
81 Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, semperq́, licebit,
82 Signatum præsente nota producere nomen.
Vt syluæ folijs 83 pronos mutantur in annos,
84 Prima cadunt: 85 ita verborum vetus interit ætas,
Et iuuenum ritu florent modò nata vigéntque.
86 Debemur morti nos, nostráque. 87 siue receptus
Terra 88 Neptunus, 89 classes aquilonibus arcet,
90 Regis opus: 91 sterilisque diu palus aptáque remis,
Vicinas vrbes 92 alit, & 93 graue sentit aratrum:
Seu cursum mutauit 94 iniquum frugibus 95 amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
96 Nedum sermonum stet honos, & gratia 97 viuax.
99 Multa renascentur quæ iam cecidere, cadentq́,
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet 99 vsus:
1 Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.
Res gestæ regúmque ducúmque, & tristia bella,
2 Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus.
3 Versibus impariter iunctis 4 querimonia primùm,

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis, Iris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti receptibus si fuerit necesse.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua derivata, desinant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululùm deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentioribus, Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam.

79 Quum lingua vtriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ouidius, *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinam amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouã vocem, quam præsens vsus comprobauit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam seu formã impressam continet. 83 Per annos celeritimè labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Siue Pomptina palus per Cethegum exsiccata fatisque nauigabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et arstur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti iussu in alueum est deductus. 96 Quantò minus verba sint sempiterna? 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reuiuiscent & in pristinum statum redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cuius potestate est iudicium & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, sc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristes.

Pòst etiam inclusa est [5] *voti sententia compos.*
Quis tamen [6] *exiguos elegos emiserit autor,*
Grammatici certant, & adhuc [7] *sub iudice lis est.*
Archilochum [8] *proprio rabies* [9] *armauit iambo.*
[10] *Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,*
[11] *Alternis aptum sermonibus,* [12] *& populares*
Vincentem strepitus, & [13] *natum rebus agendis.*
Musa dedit [14] *fidibus diuos,* [15] *puerósque deorum,*
[16] *Et pugilem victorem,* [17] *& equum certamine primũ,*
Et iuuenum [18] *curas* [19] *& libera vina referre.*
[20] *Descriptas seruare vices* [21] *operumq́ colores*
[22] *Cur ego si nequeo ignorocq́ poeta salutor?*
[23] *Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?*
Versibus exponi tragicis res comica [24] *non vult:*
Indignatur enim [25] *priuatis ac* [26] *propè socco*
Dignis carminibus narrari [27] *cœna Thyestæ.*
[28] *Singula quæque locum teneant* [29] *sortita decenter.*
Interdum tamen & vocem comœdia [30] *tollit,*
[31] *Iratúsque Chremes* [32] *tumido delitigat ore:*
Et tragicus plerunq́ dolet sermone [33] *pedestri.*
[34] *Telephus &* [35] *Peleus, quum pauper & exul vterque*
[36] *Proicit ampullas, &* [37] *sesquipedalia verba:*
[38] *Si cur at cor spectantis* [39] *tetigisse querela.*
Non satis est [40] *pulchra esse poemata:* [41] *dulcia sunto.*
Et quocunque volent, animum auditoris [42] *agunto.*
Vt ridentibus arridet, ita flentibus [44] *adsunt*

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eueniunt.
6 Elegos tenues, qui tam sublimi stylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se inuento.
9 Armauit in Lycamben socerum & eius filiam.
10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Socci Comœdi, cothurnis Tragœdi vsi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altius sonantem in scena quàm clamorem populi versibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalẽ ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios, Heroas.
16 Pugilis & manibus acrem.
17 Equum, qui curriculo vicit.
18 Iuuenum amores.
19 Sympotia. In quibus ebrij aperta reseludunt libere.
20 Suas cuiusque poematis partes
21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res picturæ, colotibus distinguuntur.
22 Cur poetæ nomen mihi asciscis? 23 Cur prauè pudens, id est, turpiter verecundus, malè nescire quam discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines priuati qui magistratum non gerunt. 26 Stylo comico. 27 Tragedia de Thyeste scripta ponitur hic pro omni tragœdia. 28 Vnicuique materiæ suæ comica siue tragica suo carmine decenti & proprio tractatui. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum deridetur & irridendum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tumenti verba tumgida & vanti phraseomittit. Metaph. est ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longe à se reiecit. 37 Verba longa & nimium sonantia. 38 Si dolorem spectatoribus velis mouere. 39 Commouisse querimonia. 40 Poemata disserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Prudò fiat, quia similiter semper afficitur is qui audit, atque is qui affectus commouet dicendo.

Hunc vers

Humani vultus. Si vis me flere, dolendum eſt
Primùm ipſi tibi:[44] *tunc*[45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu,[46] *malè ſi mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo: triſtia mœſtum
Vultum verba decent: iratum,[47] *plena minarum:*
Ludentem laſciua: ſeuerum, ſeria dictu.
Format enim natura prius nos[48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitum:*[50] *iuuat,*[51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Poſt effert animi motus interprete*[54] *lingua.*
Si dicentis erunt[55] *fortunis abſona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditéſque cachinnum.*
Intererit multum[57] *Dauuſne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúſne ſenex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Feruidus: an*[60] *matrona potens, an*[61] *ſedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Aſſyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam ſequere,*[64] *aut ſibi conuenientia finge*
Scriptor.[65] *honoratum ſi forte reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget ſibi nata,*[68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictáque:*[70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,*[72] *Io vaga,*[73] *triſtis Oreſtes.*
Si quid[74] *inexpertum ſcenæ committis, & audes*
[75] *Perſonam formare nouam, ſeruetur*[76] *ad imum*
Qualis[77] *ab incepto proceſſerit, &*[78] *ſibi conſtet.*

44 Quum ipſe primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, tu hiſtrio, qui in ſcena hos repræſentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis vtens à perſona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratũ.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna ſit ſecunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna ſit aduerſa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde perorationem, curas & perturbationes animi perſpicuè eloquitur.
54 Eſt munus linguæ animum interpretari.
55 A ſtatu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuerſus populus Rom. effuſè ridebit.
57 Multum interest ſeruúſne ſubdolus & fallax loquatur, an Eros, i. ſeruus benè moratus & fidelis. verſiculus hic variè legitur, de quo Commentatores conſule. 58 A ſtate grandis. 59 Iuuenis. 60 Femina clariſſima. 61 Nutrix officioſa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco.
63 Sin certam hiſtoriam ſcribas, ſequere famam prout ab alijs acceptiſti. 64 Sin hiſtoriam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum mediis conueniant, & ſua cuique perſonæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illuſtrem Achillem ſi ad Homeri imitationem deſcribas. 66 Velox ſit & ſtrenuus. 67 Sit legum contemptor.
68 Omnia putet ſe armis conſequi poſſe. 69 Sit Medea animoſa & vehemens, quæ Iaſonis perfidiam vlta, filios ei comedendos appoſuit, fratremque Abſyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furioſum fugiens, ſe cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion ſocerum ſuum ad epulas ſumptuoſas inuitans, in foſſam iam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis conſumptus eſt. 72 Io in vaccam verſa O Eſtroque à Iunone agitata, vſque eò vagata eſt donec in AEgyptum peruenit. 73 Triſtis propter conſcientiam occiſæ matris. 74 Ab alijs poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vſque.
77 Ab initio. 78 Sit ſemper idem, à ſuis moribus non recedens.

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) sic proprie dicere (i. sic praeclare scribere) vt propriè tua iure dici possint.

80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri, Iliade rectius in scenam productis quàm, &c.

81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, qui finitâ protensum vsquam relinquitur.

82 Nõ dicta ab alijs.

83. Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantùm speciē referas, non etiam singula minutatim prosequaris.

84 Si non hæsebis in circulo omnibus patente & contempto, si tuum authorē, quem imitaris, non sequēris ita religiosē, vt nihil addas de tuo, nihil inuenias, nihil immutes.

85 Vilem appellat, quia non magni est ingenij totam alterius inuentionem sequi.

79 *Difficile est propriè communia dicere: tuq́,*
Rectiùs 80 *Iliacum carmen deducis* 81 *in actus,*
Quàm si proferres ignota 82 *indictaq́ primus.*
83 *Publica materies priuati iuris erit,* 84 *si*
Nec circa 85 *vilem patulumq́ moraberis orbem:*
86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres: 87 *nec desilies imitator in arctum,*
Vnde pedem 88 *referre pudor vetet, aut operis* 89 *lex:*
Nec sic incipies, 90 *vt scriptor cyclicus olim,*
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO,
ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 *tanto feret hic promissor hiatu?*
93 *Parturient montes, nascetur ridiculus mus,*
Quanto rectiùs 94 *hic, qui nil molitur ineptè:*
95 *Dic mihi Musa* 96 *virum, captæ post tempora Troiæ*
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
97 *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*
Cogitat: 98 *vt speciosa dehinc miracula promat,*
99 *Antiphatem,* 1 *Scyllamq́,* 2 *& cum Cyclope Charybdim.*
3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,*
Nec 4 *gemino bellum Troianum orditur ab ouo.*
Semper 5 *ad euentum festinat:* 6 *& in medias res,*
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

86 Si non studebis vt fidus interpres, auditorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere.

87 Et is tu, qui imitator es, non consicies te in locum tam angustum, vnde te explicare honestè non possis sine pudore & reprehensione.

88 Discedere ab ijs, quæ temerè es aggressus.

89 Lex quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere.

90 Vt potes circumsonantes, qui in concentu cuclo hominibus suos versus obtrudit in orbem coactis.

91 In celicitatem.

92 Tam plenō ore, id est, tanta verborum grandisate.

93 Vsurpatur hoc prouerbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant.

94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè scribere.

95 Duobus hisce versibus Horatius vtrunque expressit principium Odyssex tribus versibus constans.

96 Vlyssem.

97 Fumus fulgorem subsequi prouerbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt: dux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora exiliunt, quàm sunt promissa.

98 Vt in processu monstra hominum vel serarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quàm exigua.

99 Lestrigonum regem, hominum voratorem.

1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur.

2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo.

3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit, i. non sumit principium poematis à prima originis repetitis enim poeta longo proœmio non esse vtendum.

4 Ex eorum vno, exulsi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra.

5 Festinat ad propositum scopum.

6 Quàsi rerum principijs peracte ac si nota esset, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata [7] nitescere posse, relinquit.
[8] Atque ita mentitur, sic verus falsa [9] remiscet,
[10] Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
[11] Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.
[12] Si plausoris eges aulæa manentis, & usque
Sessuri, [13] donec cantor, vos plaudite, dicat:
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] Mobilibúsque decor naturis dandus [15] & annis.
[16] Reddere qui voces iam scit puer, [17] & pede certo
Signat humum, gestit [18] paribus colludere: [19] & iram
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem [20] custode remoto,
Gaudet equis [21] canibusq;, [22] & aprici gramine campi:
[23] Cereus in vitium flecti, [24] monitoribus asper:
[25] Vtilium tardus prouisor, prodigus [26] æris:
[27] Sublimis, [28] cupidúsque, & amata relinquere [29] pernix.
[30] Conuersis studijs, ætas animúsque virilis
Quærit opes & amicitias, [31] inseruit honori:
Commisisse cauet quod mox mutare [32] laboret.
Multa senem [33] circumueniunt incommoda: vel quòd
[34] Quærit & inuentis miser abstinet, ac timet vti:
Vel quòd res omnes [35] timidè gelidéq; ministrat,
[36] Dilator, [37] spe longus, [38] iners, [39] auidúsque futuri:
[40] Difficilis, querulus: laudator temporis acti
[41] Se puero, [42] censor castigatorq; minorum.
Multa ferunt [43] anni venientes commoda secum,
Multa [44] recedentes adimunt. ne fortè senilis,

7 Oratione splendescere, seu verbis politè explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec aulæa remouentur. *Aulæa enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et ita cuique ætati proprietas est habenda
16 Puer, qui scit singula articulate eloqui, & ad interrogata respondere, gestit &c.
17 Et pede confirmato ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem fere ætatis.
19 Repentè irascitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus ijs, qui eum peramanter monent. 25 Qui æ sibi profint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupierat. 30 Cum Ætate consertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt grauant. 34 Senex diuitias quærit, *quæritis verò abstinet, vere igitur miser est & infelix.* 35 Nimium cautè & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quam sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In puericia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Man-

Mandentur iuuenì [45] *partes, pueroq́, viriles,*
Semper [46] *in adiunctis æuoq́, morabimur aptis.*
Aut igitur res in ſcenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demiſſa per aurem,*
[49] *Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes in ſcenam, multáque tolles
Ex oculis, quæ mox narret [51] *facundia præſens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in auem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque oſtendis mihi ſic, [55] *incredulus odi,*
Neue minor neu ſit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *poſci vult, & ſpectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus interſit, niſi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui perſona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumq́,* [63] *virile*
Defendat: [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non propoſito conducat [65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faueátque, &* [67] *conſilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet menſæ breuis, ille* [71] *ſalubrem*
Iuſtitiam, legeſque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commiſſa: deóſque precetur & oret*
Vt redeat miſeris, abeat [74] *fortuna ſuperbis.*
[75] *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæq́,*
Æmula, ſed tenuis ſimplexque, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In iis moribus, qui ſunt oppoſiti & vnicuique ætati apti.
47 Quia res eſt viſa fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quàm aures.
51 In conſpectum.
52 Oratio differta coram ſpectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Itym filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 12. lib. 3.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia neque paucioribus, neque pluribus quàm quinque Actibus conſtare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in ſcenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures perſonæ vno & eodem tempore in ſcenam prodeant loquturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque ſexu aut numero conſtat, vnius actoris loco habetur, ſuumque ſermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamuis ſit mulierum cœtus, nam maſculinum genus complecti ſolet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id eſt, in mediis actibus, quod ſit alterius argumenti & à re propoſita alienum. 65 Quod non ſit ad rem præſentem aptum. 66 Ille chorus, *cuius officium breuiter docet Horat.* 67 Det conſilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parſimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt ſalubritas corpus ſic Iuſtitia reſpublicam conſeruat. 72 Portæ clauſæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commiſſa ne prodat. 74 Fortuna ſecunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & ſimplex, i. veteres ſimplici Muſica in ſcenis vſi ſunt, at nunc Imperio Rom. florente, tibia non ſolum ornatur orichalco, ſed tot habet foramina, vt ſonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

77 *Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque*
78 *Nondum ſpiſſa nimis complere*79 *ſedilia flatu.*
80 *Quò ſanè populus* 81 *numerabilis, vt pote paruus,*
Et frugi, caſtúſque verecundúſque 82 *coibat,*
Poſtquam cœpit 83 *agros extendere victor, & vrbem*
Latior amplecti murus: 84 *vinóque diurno*
Placari Genius feſtis 85 *impunè diebus:*
Acceſſit 86 *numeriſque modiſque licentia maior.*
Indoctus quid enim ſaperet, 88 *liberque laborum,*
Ruſticus, vrbano 89 *confuſus, turpis honeſto?*
Sic priſcæ 90 *motúmque & luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 *traxitque vagus per pulpita veſtem.*
Sic etiam 93 *fidibus voces creuere* 94 *ſeueris,*
95 *Et tulit eloquium inſolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Vtiliúmque ſagax rerum,* 98 *& diuina futuri*
99 *Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agreſtes ſatyros 2 *nudauit,* 3 *& aſper*
4 *Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quod*
Illecebris erat & grata nouitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functúſque ſacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita 7 *riſores, ita* 8 *commendare dicaces*
Conueniet ſatyros, 9 *ita vertere seria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque 10 *adhibebitur heros,*
Regali conſpectus in auro 11 *nuper & oſtro,*
12 *Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:*

77 Adſpirando ſeu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facilè poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines ruſtici & indocti laboribus ſoluti, cum populo vrbano & honeſto in ſcena commiſti nihil ſapuerunt: vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum ſeueritate longè diſcrepans, poſteà verò plebs à ſenatu & equitibus diſcreta fuit ſubſellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Geſtum corporis & ſaltationem.
92 Vſus eſt veſte ad talos demiſſa, huc & illuc ſe per ſcenam circumferens.
93 Citharis acceſſerunt & multiplicati ſunt modi & ſoni, id eſt chordæ.
94 Ob res ſeueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur.
95 Et protulit.
96 Celeriter fluens.
97 Et ſententia, id eſt, prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus conſtitit) parum Apollinis oraculo diſſidet.
98 Diuinans futurum.
99 Vnde ſortes, id eſt, oracula petuntur.

1 Hircus præmij loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obſcœnis riſum monentes. 3 Primò aſper in tragœdia, mox aſperitatem facetijs condidit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ. 5 Delectandus nouitate, quæ ſolet eſſe omnibus gratiſſima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrius & ſine lege viuens. 7 Satyri dicuntur riſores vel quòd riſum mouent, vel quòd res rideant humanas. 8 Auditorum moribus. 9 Poema ſerium ſocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur ſermone humili & abiecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut, [13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
[14] *Effutire leues indigna tragœdia verſus:*
Vt feſtis matrona [15] *moueri iuſſa diebus,*
Intererit ſatyris paulum pudibunda poteruis
Non ego [16] *inornata &* [17] *dominantia nomina ſolùm*
Verbáque, Piſones, [18] *ſatyrarum ſcriptor amabo:*
Nec ſic enitor [19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interſit [20] *Dauuſne loquatur, & audax*
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum:
[22] *An cuſtos famulúſque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen ſequar: vt ſibi quiuis*
Speret idem: [24] *ſudet multum, fruſtráque laboret*
[25] *Auſus idem.* [26] *tantum ſeries iunctúraque pollet,*
Tantum de medio [27] *ſumptis accedit honoris.*
[28] *Syluis deducti caueant (me iudice)* [29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triuijs, ac penè forenſes,*
Aut nimium teneris [31] *iuuenentur verſibus vnquam,*
[32] *Aut immunda crepent* [33] *ignominioſáque dicta.*
Offenduntur enim [34] *quibus eſt equus & pater & res:*
Nec, ſiquid [35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *AEquis accipiunt animis,* [37] *donántue corona.*
[38] *Syllaba longa breui ſubiecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:* [40] *vnde etiam trimetris* [41] *accreſcere iuſſit*
Nomen Iambeis: [42] *quum ſenos redderet ictus,*

13 Dum cõmunem humilitatem reformidat, ne infirmet. 14 Incepte loqui. Ordo & ſententia verborum hæc eſt. Tragœdia quæ indigna eſt, in qua verſus leues emittantur, inuenti, & verſibitur inter ſatyras veluſtopica formina, quæ non niſi coacta feſtis diebus modicè ſalut. 15 Saltare. 16 Nomina ſimplicia & incondita. 17 Nomina propria, quæ in ſuo ſenſu dominantur, non expoſita de fede ſua à tranſlatis, qualia ſunt verba ad venerem ſpectantia, vt Mentula, Cunnus & ſimilia. 18 Si ego ſatyras in tragœdia ſcribo rem. 19. A tragica magniloquentia. 20 Verum Dauus, Pythias, Simo, perſonæ Comicæ loquantur, an Silenus perſona ſatyrica. 21 Delapſo, Metaph. á quadrupedibus quibus lac ſubtractum eſt. 22 An tragica & grauior perſona loquatur quale fuit Silenus cuſtos & miniſter Bacchi puericius. 23 Ex re nota non abſtruſa fictum ſequar. id eſt, carmen ſatyricum fingam. atque eiuſmodi erit carmen, vt quiuis ſperet ſe tale poſſe fingere. 24 Multum laboris ſumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum diſpoſitio & verborum ſtructura, vt difficile ſit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E ſyluis, id eſt, è proſcenio numeroſo producti in ſcenam ciuilem. 29 Quorum princeps eſt Pan. A Græcis ſatyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuijs, id eſt, locis celeberrimis, ac penè in medio foro. 31 Ne verſibus nimium excultis inſueſcant laſciuiæ. 32 Equites, patricii & locupletes. 33 Pricti ciceris emptor eſt homo pauper, & plebeius, qui dicunt, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus ſyllabis conficitur, priore breui poſteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui citò proponitur, præſertim ſi comparetur cum ſpondæo tardo. 40 Ex quo, quòd Iambus ſit ita citus, iuſſit Iambeos verſus ſenarios, trimetros quoque no minari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet ſex pedes.

Primus

43 *Primus ad extremum ſimilis ſibi.* 44 *non ita pridèm,*
Tardior vt paulò 45 *grauiórque veniret ad aures:*
Spondæos ſtabiles in iura paterna 46 *recepit*
47 *Commodus,& patiens: non vt de ſede ſecunda*
Cederet aut quarta 48 *ſocialiter.* 49 *hic & in* 50 *Actii*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In ſcenam miſſos 51 *magno cum pondere verſus,*
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ 52 *premit artis crimine turpi.*
Non quiuis videt 53 *immodulata poemata iudex:*
Et data Romanis venia eſt 54 *indigna poetis.*
55 *Idcircóne vager, ſcribámque libenter? an omnes*
Viſuros 56 *peccata putem mea, tutus,&* 57 *intra*
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
58 *Non laudem merui.* 59 *vos exemplaria* 60 *Græca*
61 *Nocturna verſate manu, verſate diurna.*
At noſtri proaui Plautinos & 62 *numeros &*
Laudauere 63 *ſales: nimium patienter* 64 *vtrumque,*
(Ne dicam 65 *ſtultè) mirati: ſi modò ego* 66 *& vos*
Scimus 67 *inurbanum lepido ſeponere dicto,*
Legitimumq́, ſonum 68 *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus inueniſſe Camœnæ
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poemata 69 *Theſpis:*
Quæ 70 *canerent agerentq́,* 71 *peruncti faecibus ora.*
Poſt hunc 72 *perſonæ pallæq́, repertor* 73 *honeſtæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat conſtans
44 Non diu eſt, quòd inſeri cœperunt ſpondæi & alij pedes inter Iambos.
45 Vox tardior ad mouendos animos aptior ſuã morã, tametſi percipiatur segniùs.
46 Iambos recipit Spondæos ſtabiles (i. graues & tardos) in ſua iura, ſed ita, vt è ſecunda aut quarta ſede non depellerentur.
47 Sese accommodans & libenter locum dans ſpondæis.
48 Mutuò, pariter.
49 Hic Iambus.
50 Actius & Ennius in Tragœdijs quas ſcripſerunt, raros Iambos adhibuerunt.
51 Verſus crebris Spondæis rardatos.
52 Iambus raro adhibitus premit, id eſt, indicat verſus præproperè & negligenter ſcribi, vel ſine arte & minus accuratè.
53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè efficta.
54 Indigné, immeritò.
55 Idcircóne ſine arte ſcribere debeam, quia errata in ſcriptis meis nemo eſt animaduerſurus?
56 Vitia mei carminis.
57 Vt nihil ſcribam venia digenum, ſed per ſe laudem merebitur.
58 In ſolus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit.
59 O Piſones.
60 Græci optimè & cautè ſcripſerunt.
61 Nam ſtudioſis non eſt dormiendum nimis.
62 Numeros poeticos.
63 Facetias.
64 Numeros & ſales.
65 Stulte ſentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia.
66 Vos ô Piſones.
67 Inurbane dictum ab eleganti ioco diſtinguere.
68 Digitis digerendo verſus in pedes, aure audiendo, an verſus ſit numeroſus.
69 Theſpis Athenienſis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plauſtris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumacti antequam ſcena eſſet inuenta.
70 Ipſi poetæ.
71 Habentes ora faecibus vini peruncta. Nondum enim vſus erat perſonarum.
72 Repertor latus, qui vera hiſtrionum facies fuit tecta, ne agnoſceretur.
73 Pallæ decorã, quæ ad imos vſque pedes eſſet demiſſa.

Æſchylus

Æschylus, & modicis instravit [74] *pulpita tignis,*
Et docuit [75] *magnumque loqui,* [76] *nitique cothurno.*
Successit vetus [77] *his comœdia, non sine multa*
Laude. sed [78] *in vitium libertas excidit,* [79] *& vim*
Dignam lege regi. [80] *lex est accepta: chorúsque*
[81] *Turpiter obtinuit,* [82] *sublato iure nocendi.*
[83] *Nil intentatum nostri liquere poetæ:*
Nec minimum meruere decus, [84] *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui [85] *prætextas, vel qui docuere* [86] *togatas.*
Nec [87] *virtute foret clarisve potentius armis,*
Quàm [88] *lingua, Latium:* [89] *si non offenderet unum-*
-Quemque poetarum [90] *limæ labor* [91] *& mora: vos ô*
[92] *Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non*
Multa dies & [93] *multa litura coercuit, atque*
[94] *Perfectum decies non castigauit ad unguem.*
[95] *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & [96] *excludit sanos Helicone poetas*
Democritus; [97] *bona pars non ungues ponere curat,*
Non barbam; secreta petit loca: [98] *balnea vitat.*
Nanciscetur enim [99] *pretium nomenque poetæ,*
[1] *Si tribus Anticyris caput* [2] *insanabile* [3] *nunquam*
Tonsori [4] *Licino commiserit. ô ego* [5] *lætus,*
Qui purgo bilem [6] *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret [7] *meliora poemata, verùm*

74 Scenam modicis instruxit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo utuntur incedentes.
77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt licentiosa maledicitia & turpibus obscœnis nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obtinuit, legi pœna pertentatus. *Vel inuge surgitur, cum Gerundio accendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus personati (i personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebeiæ & privatæ personæ fuerunt inductæ.
87 Virtute militari.
88 Eloquentia & re literaria. 89 Si unusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratius &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones repre hendite, &c." 93 Frequens emendatio vetuit invitum. 94 Non perfectissimè politit. Metaph. ducta à marmorariis artificibus, qui vngibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quàm artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. est Helicon mons Bœotiæ & Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauantur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto demented sanantur. 2 Caput, quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quòd odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quàm ego, nisi me purgarem.

[8] *Nil tanti eſt.*[9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet,[10] *exors ipſa ſecandi:*
[11] *Munus & officium, nil ſcribens ipſe, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formétque poëtam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè, [16] *ſapere eſt principium & fons,*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere* [18] *chartæ:*
[19] *Verbáque prouiſam rem non inuita ſequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo ſit amore parens, quo frater amandus & hoſpes:
Quod ſit [21] *conſcripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum miſſi ducis: ille profectò
Reddere perſonæ ſcit [22] *conuenientia cuique.*
Reſpicere [23] *exemplar vitæ morumq́; iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum ſpecioſa [26] *locis,* [27] *moratáque rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *ſine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliúſque moratur,*
Quàm verſus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæq́; canoræ.*
[34] *Graÿs ingenium, Graÿs dedit* [35] *ore rotundo*
Muſa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus aſſem*
Diſcunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, ſi de* [41] *quincunce remota eſt*
Vncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris ſeruare tuam. [44] *redit vncia: quid ſit?*

8 Nil tanti æſtimo, vt adduci poſsim ad imitándum hoſce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine ſorte & facultate ſecandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poetica.
13 Inuentio ſcilicet.
14 Quod informet & eruditat. *nempe eloquutio & reliqua partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philoſophum eſſe, non inſanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philoſophorum ſcripta, vel libri à Socratis diſcipulis ſcripti.
19 Elocutio præparatam inuentionem vltro ſequitur, rerum enim copia verborũ copiam gignit. Cic. lib de Orat.
20 Qui ſcit in triboendis officijs, delectum habere perſonarum: cognoſcit ille quid deceat, eſtque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 *Τὰ πρέποντα,*

decora. 23 Idæam ſeu perfectam ſpeciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poëtam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel vt alij legunt, locis referta. 27 In qua mores perſonarum ſcitè experimentur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validiùs. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Verſus leues, qui ſunt nihil aliud quàm inanis perſtrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum ſapientia coniunxerunt. 35 Rotundè & eleganter. 36 Nullius rei cupidus. 37 Romani pueri ſtatim à pueritia diſcunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, ſubtrahendo, quæ partes ſunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutiſſimas dividere. 40 Fœneratoris cuiuſdam. 41 De quinque vncijs. 42 Quatuor vnciæ. 43 Bene, *Verba ſunt pueri vel populi reſponſum pueri probantis.* 44 Quincunci additur vncia.

45 Dimidia pars libræ, ſ. ſex vnciæ.
46 Auaritia qua præclara ingenia corruptorem. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi poſſe.
49 Quæ perpetuò viuant ea eorum quæ ſcripti ſucco linuntur non putreſcunt.
50 In capſa ex cupreſſo arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Vt animi docili cito percipiant tua dicta.
53 Quod eſt ingenii.
54 Quod eſt memoriæ.
55 Quæ ſupernacua ſunt, ea ſunt è memoria auerſa eſt.
56 Poſſus pro Memoria ponitur.
57 Verisimilia eſſe debent.
58 Poſtulet ſibi credi, i. audeat ſpectatorum oculis atque animis ſubijci.
59 Neue ſingat poeta Lamiam deuorraſſe infantem, atque eundem puerum alno vinum fuiſſe exemptum. hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani ſuperuacanei poemata inutilia. Attalis ad Centurias, in quas ſingulæ tribus erant diuiſæ.

45 *Semis. ad hæc, animos* 46 *ærugo, &* 47 *cura peculi*
Quum ſemel imbuerit, ſperamus carmina 48 *fingi*
Poſſe 49 *linenda cedro, & leui ſeruanda* 50 *cupreſſo?*
Aut prodeſſe 51 *volunt aut delectare poetæ,*
Aut ſimul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, eſto breuis: 52 *vt citò dicta*
Percipiant animi 53 *dociles, teneantq;* 54 *fideles.*
55 *Omne ſupernacuum pleno de* 56 *pectore manat.*
Ficta voluptatis cauſa, 57 *ſint proxima veris,*
Nec quodcunque volet, 58 *poſcat ſibi fabula credi:*
59 *Neu pranſæ Lamiæ viuum puerum extrahat alno.*
60 *Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis,*
61 *Celſi prætereunt auſtera poemata* 62 *Rhamnes.*
63 *Omne tulit punctum qui miſcuit vtile dulci,*
Lectorem delectando, pariterq; monendo.
64 *Hic meret æra liber* 65 *Soſijs: hic & mare* 66 *tranſit,*
Et longum noto ſcriptori 67 *prorogat æuum.*
68 *Sunt delicta tamen quibus ignouiſſe* 69 *velimus.*
Nam neque 70 *chorda ſonum reddit* 71 *quæ vult manus*
& mens,
72 *Poſcentiq; graues perſæpe* 73 *remittit acutum:*
Nec ſemper 74 *feriet quodcunque* 75 *minabitur arcus.*
Verùm vbi 76 *plura nitent in carmine, non ego paucis*
Offendar 77 *maculis: quas non* 78 *incuria fudit,*
79 *Aut humana parum cauit natura.* 80 *quid ergo?*
Vt ſcriptor ſi peccat idem librarius 81 *vſque,*
82 *Quamuis eſt monitus, venia caret: & citharœdus*
Ridetur, chorda qui ſemper 83 *oberrat eadem:*

61 Iuuenes excelſo animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo ſic appellati. 63 Omnibus & ſeuum & iuuenum ſuffragijs præſtantiſſimus Poeta indicatur, qui dulcis eſt in poemate & vtilis. 64 Iſtiuſmodi poema pretium mereatur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis ſeu ſcriptoribus librariis. 66 Ad externas nationes. 67 Nam præſtantes poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignouiſſe oportet. 70 Vt muſici aliquando errant ſic etiam poetæ. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit ſonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cauere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamſi fuerit monitus. 83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum ceſſat, ſit [84] *Chœrilus ille,*
Quem bis terque bonum, cum riſu miror, [85] *& idem*
Indignor [86] *quandoque bonus* [87] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas eſt [89] *obrepere ſomnum.*
[90] *Vt pictura, poeſis* [91] *erit; quæ, ſi propius ſtes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, ſi longius abſtes.*
[93] *Hæc amat obſcurum,* [94] *volet hæc ſub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit ſemel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quamuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te ſapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi. conſultus iuris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt [3] *virtute diſerti*
Meſſalæ, [4] *nec ſcit quantum Caſſellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio eſt.* [6] *mediocribus eſſe poetis*
Non homines, non di, non conceſſere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter menſas [8] *ſymphonia diſcors,*
[9] *Et craſſum unguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna ſine iſtis:*
Sic animis natum inuentumq́; poema iuuandis,
[12] *Si paulum à ſumma diſceſſit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui neſcit,* [15] *campeſtribus abſtinet armis:*
Indoctuſque pilæ [16] *diſciue* [17] *trochiue quieſcit,*

84 Eſt ſimilis. Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari ſolzo ſi duobus vel tribus locis laudabiliter ſcribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel aliam excellentem poetã ſapiam eſſe animadueriam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita ſe habet, vt pictura. Nam pictura eſt poeſis loquens, poeſis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris abſoluta, quæ in loco quo magis ſpectatur, eò magis placet, alia vero multis lineamentis tantum conſtans laudari poteſt, ſed procul ſpectanti ſic poeſis perfecta, quo diligentius excutitur, eò videtur excellentior. at ſi ſit deterior, leuis, et tantum & obiter eſt legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel ſubtile ingenium Iudicis Lectoris. 96 Poeſis mala ſemel, at bona decies repetita placebit. 97 O Piſo qui ex doctis fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectum poeticæ imitationem.
1 Seme tibi quod dicturus ſum, & memoria tene. 2 Quibuſdam artibus & diſciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poeticæ mediocris tolerabilis non eſt. 3 Ab eloquentia Meſſalæ Corvini abeſt i. Meſſalo diſerto multò eſt inferior. 4 Non eſt tam doctus in iure ciuili, quàm Aulus Caſſellius. 5 Quamuis ſit mediocris. 6 Verùm, vt poetæ ſint mediocres, non homines, non &c. 7 Columnæ, quæ in theatris ſuſtinent erectæ, vel ad quas libri proſtitutæ venales. 8 Muſica ſullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtuſi odoris, quo veteres in cœna caput ſibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum eſt propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Prædici, extrahi. 12 Si paulum ab excellentia receſſerit. 13 Extremi ordinis ſit, diſplicet. & vix vllo eſt numero. 14 Luctari, haſtam iacere, currere, ſalire, & ſimilia. 15 Abſtinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od 8. lib. 1. 17 Trochus ad ludum puerilem eſt excogitatus.

18 *Ne ſpiſſæ riſum tollant* 19 *impunè coronæ,*
20 *Qui neſcit, verſus tamen audet fingere.* 21 *quidni?*
Liber & ingenuus, præſertim 22 *cenſus equeſtrem*
Summam nummorum. 23 *vitioq́; remotus ab omni.*
24 *Tu nihil* 25 *inuita dices faciéſue Minerua:*
Id tibi iudicium eſt, 26 *ea mens: ſi quid tamen* 27 *olim*
Scripſeris, in 28 *Metij deſcendat iudicis aures,*
29 *Et patris, & noſtras:* 30 *nonumq́; prematur in annũ.*
31 *Membranis intus poſitis, delere licebit*
Quod non ediderís: neſcit vox 32 *miſſa reuerti.*
33 *Syluéſtres homines* 34 *ſacer interpreſque deorum*
35 *Cædibus & victu fœdo deterruit* 36 *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſq́; leones.
Dictus & 37 *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere 38 *ſono teſtudinis, &* 39 *prece blanda*
Ducere quò vellet. 40 *fuit hæc ſapientia quondam,*
Publica priuatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere 41 *vago,* 42 *dare iura maritis:*
43 *Oppida moliri: leges incidere* 44 *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſq́; 45 *mares animos in Martia bella*
Verſibus 46 *exacuit. dictæ per carmina* 47 *ſortes:*
Et vitæ monſtrata via eſt: & 48 *gratia regum*
49 *Pieriis tentata modis:* 50 *ludoq́; repertus,*
51 *Et longorum operum finis:* 52 *ne forte pudori*
Sit tibi Muſa lyræ 53 *ſolers, & cantor* 54 *Apollo.*

18 Ne frequentes ſpectatores cachinnentur, qui in Campum Martium ſpectatum ventrent & corona conſtituerunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 *Verba ſunt Poetæ iudicis.* Cur, inquit, verſus non faciam quum ſim liber & ingenuus, &c.
22 Reputatus habere in bonis quadringenta millia aſſis.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piſo.
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propenſione reluctante.
26 Ea eſt tibi prudentia.
27 In poſterum.
28 Sp. Metij Tarpeij, iudicis, de quo Sue. 10 lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos ſupprimatur, vt ſtriuæ lima corrigatur.
31 Si libros domi coercuerit, ne foras emanent.
32 Vox ore emiſſa.
33 Homines ferox & immanes.
34 Vates diuinus. 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iouis & Antiopæ filius, Muſicus præſtantiſſimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Precibus, quum ea ſuo ſono ſociabat, vt Muſici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc ſapientia in Poetis vt docerent publica à priuatis ſeparare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quàm fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonij caſtitatem inuiolatam ſeruare. 43 Vrbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges deſcribere, cuſtodiſque legendas proponere. 45 Animos fortes & ſtrenuos. 46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata eſt. 49 Carminibus Muſarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, ſc. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Et requies animi poſt longos labores. *Animus enim feſſus verſus & lyra relaxatur.* 52 Hæc dixit, ô Piſo, ne te pudeat poſtea eſſe. 53 Perita. 54 Apollo inuentor citharæ, qui Muſis præeſt.

Naturæ

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæsitum est: ego nec* [56] *studium sine diuite vena,*
Nec [57] *rude quid prosit video ingenium.* [58] *alterius sic*
Altera poscit opem res, & [59] *coniurat amicè.*
Qui studet optatam [60] *cursu contingere metam,*
Multa tulit fecitque [61] *puer:* [62] *sudauit & alsit:*
Abstinuit Venere & [63] *vino.* [64] *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum.
[65] *Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata* [66] *pango.*
[67] *Occupet extremum scabies: mihi turpe* [68] *relinqui est,*
[69] *Et, quod non didici, sanè nescire fateri.*
Vt præco ad merces turbam qui [70] *cogit emendas,*
[71] *Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
[72] *Si verò est vnctum qui rectè ponere possit,*
[73] *Et spondere leui pro paupere, & eripere* [74] *atris*
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] *inter-*
Noscere mendacem verumque [76] *beatus amicum.*
[77] *Tu seu donaris, seu quid donare velis* [78] *cui,*
Nolito ad versus [79] *tibi factos* [80] *ducere plenum*
Lætitiæ, clamabit enim, [81] *Pulchrè, benè, rectè.*
Pallescet [82] *super his: etiam* [83] *stillabit amicis*
Ex oculis rorem: saliet, [84] *tundet pede terram.*
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] *ex animo: sic*
[86] *Deriſor vero plus laudatore* [87] *mouetur.*
Reges dicuntur multis vrgere [88] *culullis,*

55 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur an fiat.
56 Ars sine fœcundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Conferit.
60 Labore & opera ad finem perueniet sibi propositum.
61 πταίει ὁ ἀνὴρ, cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (ij, in lodis celebrati) in honorem Apollinis qui Pythonem serpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, inquit melus poeta.
67 Metaphora ducta à lusu puerorum in certamine ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus, & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed statim tegit ignorantiam iactatione & audacia.
68 In cursu relinqui.
69 Et sanè turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici.
70 Qui congregat.
71 Sic Poeta locupletes assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficijs prouocant.
72 Si sit Poeta, qui vnctum, i. conuiuium lautum dare possit.
73 Et se vadem constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe.
74 Tristibus
75 Distinguere.
76 Beatus, vt ipse se credat esse.
77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci.
78 Alicui.
79 Ad versus abs te scriptos.
80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis.
81 Verba sunt assentatorum poemata tua fictè approbantis.
82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus.
83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere.
84 Pro gaudio saltabit.
85 ἐκ παραλόγου, verè, sine fuco.
86 Assentator.
87 Mouetur fictè non ex animo.
88 Poculis explorare.

Et [89] *torquere mero, quem perſpexiſſe laborem*
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant [90] *animi ſub vulpe latentes,*
[91] *Quintilio ſiquid recitares, corrige, ſodes,*
Hoc (aiebat) & hoc. [92] *melius te poſſe negares,*
Bis terque expertum fruſtra: [93] *delere iubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere verſus.*
Si defendere delictum quàm [95] *vertere malles,*
[96] *Nullum vltra verbum, aut operam ſumebat inanē,*
Quin [97] *ſine rivali teque & tua ſolus amares.*
Vir bonus & prudens verſus reprehendet [98] *inertes;*
Culpabit [99] *durosincomptis* [1] *allinet atrum*
Tranſuerſo calamo ſignum: [2] *ambitioſa recidet*
Ornamenta, [3] *parum claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutanda* [5] *notabit:*
Fiet [6] *Ariſtarchus,* [7] *nec dicit, Cur ego amicum*
Offendam [8] *in nugis?* [9] *hæ nugæ ſeria ducent*
In mala, deriſum ſemel, [10] *exceptumq́; ſiniſtrè.*
[11] *Vt, mala quem ſcabies aut* [17] *morbus regius vrget,*
Aut [13] *fanaticus error, & iracunda* [14] *Diana,*
[15] *Veſanum tetigiſſe timent fugiuntq́; poetam,*
Qui ſapiunt: [16] *agitant pueri,* [17] *incautique ſequuntur.*
[18] *Hic dum ſublimes verſus* [19] *ructatur,* [20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum foueámue: [22] *licet, ſuccurrite, longum*
Clamet. Io ciues, non ſit qui [23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre & [24] *demittere funem,*

89 Vinum ingeniorum lene eſt tormentum.
90 Animi doloſi, vaſri, inſidioſi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonenſi. Hic fuit alienorum ſcriptorum ſagacis & incorruptus index de hoc Quintilio vide Od. 6. & Od. 10. lib. 1.
92 Si negares te melius poſſe id præſtare, poſtquam his vel tot ſimplus tantis.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel erare diſcindere, ne carmina legerentur.
94 Et verſus non ſatis rotundos, imò ſæpe populitos emendare. Duo ſunt Metaphoræ, à fabris ſignatæ & fabris ferrariis deſumptæ.
95 Corrigere.
96 Nullam amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Verſus arte carentes.
99 Malè ſonantes.
1 Tranſuerſo calamo notabat & lituram inducebat.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis ſtudioſa amouebit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vitupcrabit. 5 Signo calami. 6 Fiet caſtigatos ſenerus, qualis Ariſtarchus Grammaticus clariſſimus qui in Homeri verſibus ſolegendis germanis, & in nothis reiiciendis index fuit grauiſſimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia diuersis Horatius quæ negat eſſe ducia poetam ſanæ ab adulatore deceptum, in mala ſeria deductum, ita vt optimum ſe poetam eſſe ſibi perſuaſerit. 10 Male delusum ab amico adulatore. 11 Qui ſapiunt non ſolum timent fugiuntque malum poetam, quam illum quem ſcabies, &c. 12 Veritis qua facies tota hominem ſit exoces. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furijs correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non ſtudio & doctrina cum ingenio coniunctis agitatum. 16 Perſequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum ſibi tribuens. 19 Dum pulchos verſus quaſi rudes edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si vt auceps, qui merulis auibus inſidias ſtruit, in foueam ſi, in perſpicuos errores incidit. 22 Quanquis longum, i. diu clamet Io ciues ſuccurrite, ſuccurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in

Qui

Quî scis an [25] *prudens huc sê deiecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,* [27] *Siculiq́ Poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*
Insiluit. sit ius liceátque perire [29] *Poetis.*
Inuitum qui seruat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit, nec, [31] *si retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,* [33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum*
Minxerit [35] *in patrios cineres, an triste* [36] *bidental*
Mouerit [37] *incestus, certè furit, ac velut vrsus,*
Obiectos caueæ [38] *valuit si frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumq́ fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

25 An ideò & ob inde stia.
26 Seruari non vult, ne emendetur.
27 Empedocles Agrigentinus.
28 Frigidus præ senectutis mortis horrore, vel frigidus, i. situ bile affectus. *Vel enim Melancholia frigidi sumus.*
29 Poetis, qui ſe nolunt corrigi.
30 Idem facit, ac ſi occideret. *Idem pro ſimile.*
31 Ab Ætnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & ſanus *insanus enim, ſanus non eſt.*
33 Nec deponet amorem, *Letrarum* non abijciet ſapiens
mortis, i. mortis infamis. *Nam ſeipſum occidere (quod ſi cis Empedocles) infame eſt.* 34 Non ſatis perſpicuum eſt, vtrius ſceleris pœnam hæc malus poeta dum verſus factitet, ſepulchrum violati an ſubſtrati bidentalis. 35 In patrium ſepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum quod hoſtijs bidentibus & ouì extructâ à ſacerdote expiabatur. 37 Pollutus fagitio, in ſororem, ſacerdotem, vel affinem commiſſo. 38 Si forte potuit frangere. 39 Septimenta vel exuuiæ, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus ſuis moleſtus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam ſanguiſuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec ſanguine completa exciderit.
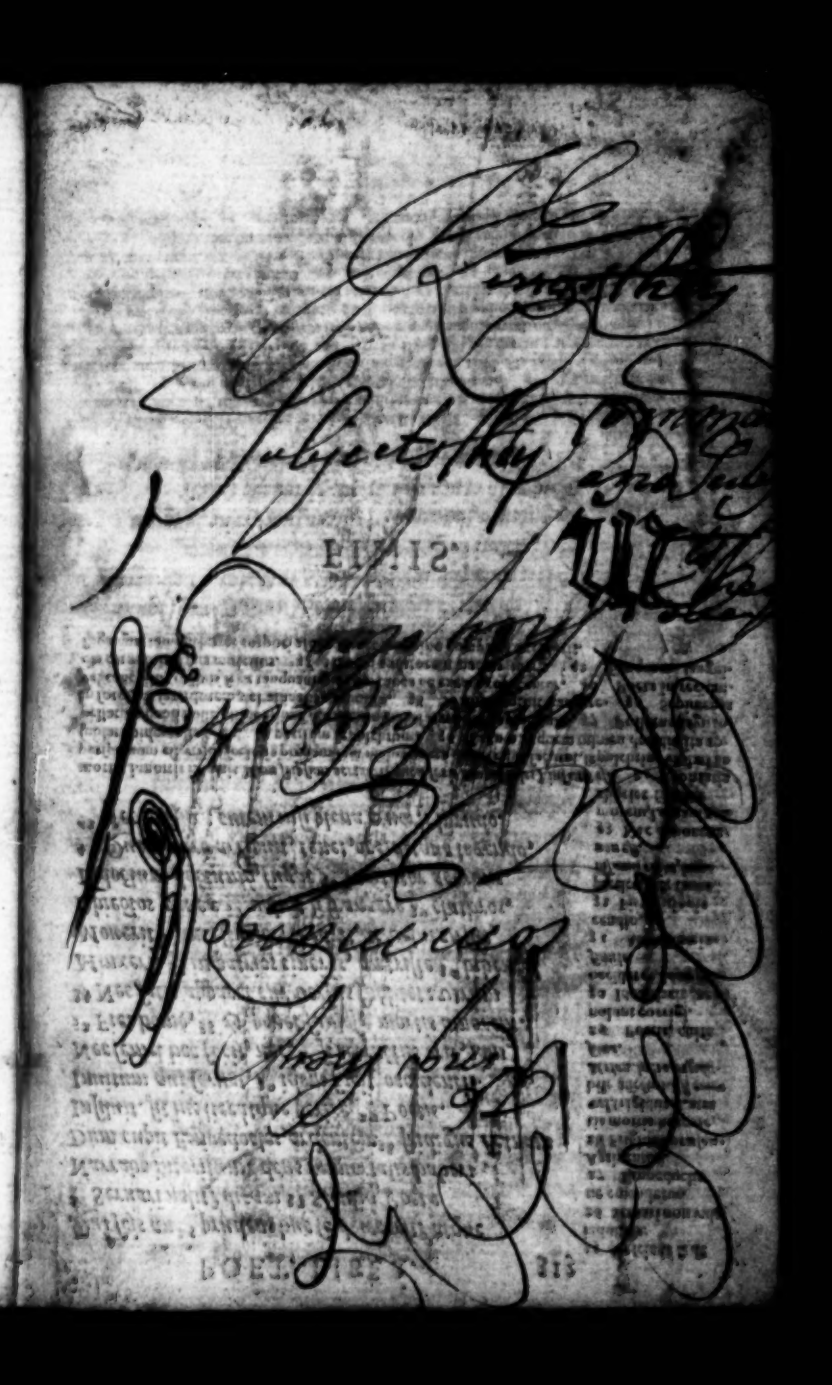
FINIS.